

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ

ជំនាក់កាលទី ១

ដើម្បីកំណត់នូវ ការងារ សមរម័យ ប្រសិទ្ធភាព និង ចីរភាព

កសាងមូលដ្ឋានគ្រឹះឆ្ពោះទៅរកប្រយោជន៍វិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០

រាជរដ្ឋាភិបាល នីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា

ធ្វើនៅ រាជធានីភ្នំពេញ, ខែស្រាពាណ៍ ឆ្នាំថោះ មករាស័ក ពុទ្ធសករាជ ២៥៦៧
ត្រូវនឹង ខែសីហា គ្រិស្តសករាជ ២០២៣

ឯកសារសម្រាប់ដាក់ប្រជុំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
ថ្ងៃទី...១៤...ខែ...៨...ឆ្នាំ...២០២៣

យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ

ដំណាក់កាលទី ១

ដើម្បីកំណើន ការងារ សមធម៌ ប្រសិទ្ធភាព និង ចីរភាព

កសាងមូលដ្ឋានគ្រឹះឆ្ពោះទៅសម្រេច

ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០

២០២០-២០២៤

ធ្វើនៅ រាជធានីភ្នំពេញ ខែស្រាពាណ៍ ឆ្នាំថោះ ពុទ្ធសករាជ ២៥៦៧

ត្រូវនឹង ខែសីហា គ្រិស្តសករាជ ២០២៣

មាតិកា

សេចក្តីផ្តើម ១

ផ្នែកទី ១

- ១.១. សមិទ្ធផលធំៗ រយៈពេល ២៥ ឆ្នាំ កន្លងមក ៧
- ១.២. និន្នាការសកលធំៗ ១៤
- ១.៣. បញ្ហាប្រឈម ១៩
- ១.៤. កាលានុវត្តភាព ២២
- ១.៥. ការសម្លឹងទៅមុខ ២៥ ឆ្នាំ ឆ្ពោះទៅសម្រេច
ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០ ២៤
- ១.៦. ភាពចាំបាច់ក្នុងការរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ ២៦

ផ្នែកទី ២

- ២.១. រចនាសម្ព័ន្ធ ៣៥
- ២.២. ស្នូល ៣៥
- ២.៣. បរិស្ថានគ្របដណ្តប់ ៤២
- ២.៤. បញ្ហាកោណយុទ្ធសាស្ត្រ ទាំង ៥ ៥១
- ២.៥. កម្មវិធីគោលនយោបាយអាទិភាព ទាំង ៦ ៩៦

ផ្នែកទី ៣

- ៣.១. យន្តការជំរុញការអនុវត្ត ៩៩
- ៣.២. យន្តការស្ថាប័នដឹកនាំសម្របសម្រួល ១០០
- ៣.៣. យន្តការតាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និង វាយតម្លៃ ១០២

សន្និដ្ឋាន ១០៥

គំនូរម៉ូឃ្យោស្ត្រីពិយុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ

សេចក្តីផ្តើម

ក្នុងរយៈពេល ២៥ ឆ្នាំចុងក្រោយ បន្ទាប់ពីការសម្រេចបាននូវ សុខសន្តិភាពពេញលេញ, ឯកភាពជាតិ និង ឯកភាពទឹកដីទាំងស្រុង តាមរយៈនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ របស់ សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន**, រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានអនុវត្តប្រកបដោយជោគជ័យនូវ **យុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ** និង **យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ** ទាំង ៤ ដំណាក់កាល, ដោយសម្រេចបានសមិទ្ធផលធំៗ លើគ្រប់វិស័យ, ទាំងនយោបាយ, សង្គម, និង សេដ្ឋកិច្ច ដែលនាំឱ្យកម្ពុជាសម្រេចបាននូវការផ្លាស់ប្តូរមុខមាត់ថ្មី គួរជាទីមោទនៈបំផុត ។

ជាក់ស្តែង, កម្ពុជា ដែលពីមុនធ្លាប់ត្រូវបានហែកហូរ ដោយសង្គ្រាម និង ធ្លាប់តែលឿថា ជាវាលពិឃាត, ជាតំបន់អសន្តិសុខ និង ជាចម្ការមីន ដែលគេភ័យខ្លាចគ្រប់គ្នា, បានក្លាយទៅជារដ្ឋអធិបតេយ្យ និង ឯករាជ្យ ដែលមានសន្តិភាព, មាននីតិរដ្ឋ និង ស្ថិរភាពនយោបាយ ស្របតាមគោលការណ៍នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី ពហុបក្ស, និង មាន **ព្រះមហាក្សត្រ** គង់ប្រថាប់ជាម្ចាស់ជាទីគោរពសក្ការៈ ។ កម្ពុជាដែលពីមុនធ្លាប់តែត្រូវបានហ៊ុមព័ទ្ធ និង ឯកោ, ទាំងនយោបាយ និង សេដ្ឋកិច្ច, ឥឡូវ មានសមាហរណកម្មពេញលេញ ក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធ និង និម្មាបនកម្ម តំបន់ និង សកល, និង បានដើរតួយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ តំបន់ និង សកល ក៏ដូចជា ការការពារសន្តិភាពនៃសកលលោក ។ ប្រជាជនកម្ពុជាវាស់លាននាក់ បានចាកផុតពីភាពក្រីក្រ និង កំពុងរស់នៅជាមួយនឹងជីវភាពសមរម្យ, មានចំណេះដឹង, មានសុខុមាលភាពកាន់តែប្រសើរ ហើយអាយុកាលសង្ឃឹមរស់ជាមធ្យម បានកើនឡើងគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ។

មូលដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ក៏បានប្រែប្រួលពីប្រទេសដែលពឹងផ្អែកស្ទើរទាំងស្រុង ទៅលើវិស័យកសិកម្មបែបប្រពៃណី ទៅជាប្រទេសមានមូលដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ចទូលាយ និង រឹងមាំ ដែលអាចចាប់យកឧស្សាហកម្មថ្មីៗ និង មានតម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ ។ កម្ពុជាដែលពីមុនមានវិបត្តិខ្វះសាច់ប្រាក់រ៉ាំរ៉ៃ និង ត្រូវពឹងផ្អែក

ស្ទើរទាំងស្រុងទៅលើជំនួយបរទេស ទើបអាចរស់រានបាន, ឥឡូវបានក្លាយជា ប្រទេសមានស្វ័យភាព និង ភាពម្ចាស់ការពេញលេញផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ នៅក្នុងការ- កំណត់ជោគវាសនា និង អនាគតរបស់ខ្លួន ។ ដួងព្រលឹងនៃមរតកសិល្បៈវប្បធម៌ ខ្មែរ, ទាំងរូបី និង អរូបី, ដែលធ្លាប់ត្រូវបានលួច, បាត់បង់ ឬ ខូចខាត ដោយសារ សង្គ្រាម, ឥឡូវត្រូវបានស្ដារ ឱ្យរស់ និង លើកស្ទួយឡើងវិញ ជាបេតិកភណ្ឌជាតិ និង បេតិកភណ្ឌពិភពលោក ក៏ដូចជាត្រូវបានទទួលស្គាល់ និង ជូនត្រឡប់មក កាន់មាតុភូមិកំណើតវិញ ។ បន្ថែមលើនេះ, ស្នាដៃជំរុំ និង ថ្មីៗ របស់រាជរដ្ឋា- ភិបាល រួមមាន ការគ្រប់គ្រងការឆ្លងរាលដាលនៃជំងឺកូវីដ-១៩, ជោគជ័យនៃ ការទទួលធ្វើជាប្រធានអាស៊ានលើកទី ៣ ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ ដោយបានដឹកនាំ កិច្ចប្រជុំកំពូលអាស៊ាន និង កិច្ចប្រជុំកំពូលពាក់ព័ន្ធ ដោយផ្ទាល់ ក្រោយពីវិបត្តិ ជំងឺកូវីដ-១៩, ព្រមទាំងជោគជ័យនៃការធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះនៃការប្រកួតកីឡាអាស៊ី អាគ្នេយ៍លើកទី ៣២ និង ការប្រកួតកីឡាអាស៊ានប៉ារ៉ាហ្គេមលើកទី ១២ គឺជា ទទ្ទឹករណ៍មិនអាចប្រកែកបានមួយចំនួនទៀតនៃការរីកចម្រើន ប្រកបដោយ មោទនភាពរបស់កម្ពុជា ។

ជារួម, យុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ និង យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណទាំង ៤ ដំណាក់កាល បានបំពេញតួនាទីយ៉ាងប្រសើរ, ជារបៀបវារៈគោលនយោបាយ អភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ដែលបានផ្តល់នូវក្របខ័ណ្ឌរួម សម្រាប់ការ- កសាងស្ថាប័នរដ្ឋមួយ រឹងមាំ និង ឯករាជ្យ, ដែលប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ចត្រូវបានធ្វើ ទំនើបកម្មជាប្រចាំ ឱ្យកាន់តែគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ, មានភាពធន់ និង មានប្រសិទ្ធភាព; និង សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ក្នុងល្បឿនខ្ពស់ ដែលត្រូវបាន ទទួលស្គាល់, ទាំងក្នុងតំបន់ និង សកលលោក; ជាពិសេស សម្រាប់ការប្រែ- ក្លាយកម្ពុជា ជាប្រទេសចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប ក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លី ជាមួយ កំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ និង ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រយ៉ាងរហ័ស, ព្រមទាំងការ- ធ្វើសមាហរណកម្មដោយជោគជ័យ ទៅក្នុងតំបន់ និង សកលលោក ។

ជោគជ័យដ៏ធំធេង និង ត្រចះត្រចង់ខាងលើ បានមកពីកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងយ៉ាងប្តេជ្ញាចំរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលប្រកាន់ខ្ជាប់នូវការតម្កល់ប្រយោជន៍ជាតិ និង ប្រជាជន ជាធំ, ព្រមទាំងការអនុវត្តការកែទម្រង់ជាប្រចាំ ដោយមានការគាំទ្រពីគ្រប់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និង តួអង្គពាក់ព័ន្ធ, ក៏ដូចជាការចូលរួមយ៉ាងសកម្មពីសំណាក់ប្រជាជនគ្រប់ស្រទាប់ជាន់ថ្នាក់ ។ កិច្ចប្រឹងប្រែង និង ការចូលរួមទាំងនេះ ក៏ជាមូលដ្ឋានដ៏រឹងមាំ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យកម្ពុជារក្សាបានគត់មត់នូវសុខសន្តិភាព និង ស្ថិរភាពនយោបាយ, ហើយលើសពីនេះ ពង្រឹងភាពជាម្ចាស់លើជោគវាសនាប្រទេសជាតិ ព្រមទាំងលើកម្ពុសវិបុលភាពជូនប្រជាជន ជាបន្តបន្ទាប់ មកទល់បច្ចុប្បន្ន ។

ពេលនេះ, ដំណើរការកសាងជាតិកម្ពុជា បានឈានដល់ដំណាក់កាលថ្មីមួយ នៅក្នុងបរិការណ៍នៃពិភពលោក ដែលកាន់តែប្រែប្រួល លំបាក និង មិនប្រាកដប្រជា ។ កម្ពុជាត្រូវប្រឈមនឹងបញ្ហាថ្មី ក្នុងអន្តរកាលឆ្ពោះទៅសម្រេចឋានៈជាប្រទេសមានចំណូលខ្ពស់ និង ត្រូវសម្របជាប្រចាំ តាមនិន្នាការប្រែប្រួលសកល ដែលទាមទារនូវការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ ចំពោះការលើកកម្ពស់ភាពជាអ្នកដឹកនាំ និង សមត្ថភាពស្ថាប័នគ្រប់កម្រិត ដោយផ្សារភ្ជាប់នឹងការធានាបាននូវគោលនយោបាយសមស្រប និង សមត្ថភាពអនុវត្តជាក់ស្តែង, លទ្ធផលការងារ និង ការទទួលខុសត្រូវ ។ ក្នុងបរិការណ៍នេះ, ទិសដៅការងារអាទិភាពសំខាន់ៗ មានជាអាទិ៍ : ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ច, ប្រសិទ្ធភាព និង សមត្ថភាពស្ថាប័ន; ការទ្រទ្រង់កំណើន និង ការធ្វើទំនើបកម្មសេដ្ឋកិច្ច; ការបង្កើតការងារ, ទាំងគុណភាព និង បរិមាណ; ការលើកស្ទួយវិស័យឯកជន និង សហគ្រិនភាព; ការកសាងមូលធនមនុស្ស ដោយផ្តោតជាពិសេស លើគុណភាព វិស័យអប់រំ, សេវាសុខាភិបាល និង សីលធម៌សង្គម; ការលើកស្ទួយសេវាគាំពារសង្គម និង សុខុមាលភាពប្រជាជន, ជាពិសេស សម្រាប់គ្រួសារងាយរងហានិភ័យ និង ក្រុមជនងាយរងគ្រោះ; ការពង្រឹងគុណភាពនគរូបនីយកម្ម, ជាពិសេស ការកាត់-

បន្ថយគម្លាតរវាងទីក្រុង និង ជនបទ; ការពង្រឹងចីរភាព បរិស្ថាន និង ការឆ្លើយតបទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ; ព្រមទាំងការជំរុញធ្វើបរិវត្តកម្មឌីជីថល, ទាំងក្នុងសង្គម និង សេដ្ឋកិច្ច ។

លើមូលដ្ឋាននេះ, ការគិតគូរអំពីរបៀបវារៈអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ចសម្រាប់ដំណាក់កាលបន្ទាប់ គឺជាការសម្លឹងឆ្ពោះទៅសម្រេច ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០ ដោយផ្អែកលើបទពិសោធន៍ និង សមិទ្ធផល ២៥ ឆ្នាំកន្លងមក និង ការវាយតម្លៃប្រមើល សម្រាប់ ២៥ ឆ្នាំទៅមុខ, ដោយត្រូវរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រអនុវត្តសម្រាប់ ៥ ដំណាក់កាល ។ កន្លងមក, យុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ និង យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ទាំង ៤ ដំណាក់កាល អាចត្រូវបានចាត់ទុកជាដំណាក់កាលមួយនៃការកសាងជាតិ ដោយផ្ដោតជាសំខាន់លើការស្ដារ និង ការកសាងប្រទេស ដែលទើបងើបចេញពីសង្គ្រាម, ការរក្សាសុខសន្តិភាព និង សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម, ការធ្វើសមាហរណកម្មទៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធ និង និម្មាបនកម្ម តំបន់ និង សកល, ការអភិវឌ្ឍ និង ការរក្សាស្ថិរភាពសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច, និង ការលើកកម្ពស់ជីវភាពប្រជាជន ។ សម្រាប់រយៈពេល ២៥ ឆ្នាំបន្ទាប់ ដែលជាវដ្តថ្មី, កម្ពុជាមានមហិច្ឆតាចង់លើកស្ទួយមោទនភាពជាតិឱ្យឈានកាន់តែខ្ពស់ឡើង ដូចសម័យអង្គរ តាមរយៈ ការកសាងជាតិមួយឱ្យរឹងមាំ, រស់រវើក, រុងរឿង និង មានវិបុលភាព ក្លាយជាប្រទេសមានចំណូលខ្ពស់ នៅត្រឹមឆ្នាំ ២០៥០ ។

ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃទស្សនវិស័យនេះ និង ផ្អែកតាម កម្មវិធីនយោបាយសម្រាប់នីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ចេញនូវ យុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ-ដំណាក់កាលទី១ ដើម្បីកំណើន ការងារ សមធម៌ ប្រសិទ្ធភាព និង ចីរភាព, ដោយបន្តផ្ដោតជាសំខាន់លើរបៀបវារៈ ធានា “ប្រសិទ្ធភាពសមិទ្ធកម្ម” តាមរយៈការអនុវត្តអភិក្រម “ឆ្លុះកញ្ចក់, ងូតទឹក, ដុសក្អែក, ព្យាបាល និង វះកាត់” និង អភិក្រម “ជីវភាពនៃប្រព័ន្ធកូអង្កតែមួយ” (Dynamics of Stakeholder System) ។ ទន្ទឹមនេះ, យុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ-ដំណាក់កាលទី១ កំណត់យក

អាទិភាពគន្លឹះ ៥ គឺ : “មនុស្ស, ផ្លូវ, ទឹក, ភ្លើង និង បច្ចេកវិទ្យា” ជាពិសេស គឺ “បច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល” សម្រាប់ឆ្លើយតបទៅនឹងបដិវត្តឧស្សាហកម្មទី ៤ និង បរិវត្តកម្មឌីជីថលនៃ សេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម កម្ពុជា ព្រមទាំងតម្រូវការក្នុងការលើកកម្ពស់ផលិតភាពសេដ្ឋកិច្ច ដែលជាគ្រឹះ និង មធ្យោបាយដ៏សំខាន់ នៃការសម្រេចបាន ចតុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០ ។ គោលដៅចម្បងនៃយុទ្ធសាស្ត្រនេះ រួមមាន ម៉្យាង, រក្សាចលនាការណ៍នៃសុខសន្តិភាព, កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង ការអភិវឌ្ឍជាមួយ; និង ម៉្យាងទៀត, កសាង និង ពង្រឹងមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ជំរុញសម្បូរនៃការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ តាមរយៈ ការកសាងភាពធន់នៃវិស័យទាំង ៥ រួមមាន : ភាពធន់នៃវិស័យសាធារណៈ, វិស័យសេដ្ឋកិច្ច, វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ, វិស័យមូលធនមនុស្ស និង សង្គម, និង ភាពធន់នៃវិស័យបរិស្ថាន និង ការឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។

សរុបសេចក្តីមក, កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល នីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា និង យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ-ដំណាក់កាលទី ១ នឹងរួមគ្នាបំពេញតួនាទីជាក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ សម្រាប់រៀបចំ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍជាតិ ឆ្នាំ ២០២៤-២០២៨, ផែនការអភិវឌ្ឍតាមវិស័យ និង ផែនការពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត ដែលមានកំណត់សូចនាករ និង ក្របខ័ណ្ឌពេលច្បាស់លាស់ ។ ទន្ទឹមនេះ, យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ-ដំណាក់កាលទី ១ ក៏ដើរតួបន្ថែមជាមគ្គុទេសក៍តម្រង់ទិសការអនុវត្ត ដល់គ្រប់គូអង្គពាក់ព័ន្ធ ស្របតាមអភិក្រម “ជីវភាពនៃប្រព័ន្ធកូអង្កតែមួយ”, ដោយរួមបញ្ចូលផងដែរ នូវ យន្តការជំរុញការអនុវត្ត, ការតាមដាន, ការត្រួតពិនិត្យ និង ការវាយតម្លៃ ដែលនឹងត្រូវបានកំណត់ដាក់ចេញ នៅក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រនេះ ។

នៅក្នុងខ្លឹមសារនេះ, យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ-ដំណាក់កាលទី១ គឺជា របៀបវារៈគោលនយោបាយសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច នៃ កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល នីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា នៅក្រោមដំបូលនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និង ក្រោម

ម្លប់ដីត្រជាក់នៃអង្គ **ព្រះមហាក្សត្រ** ជាទីសក្ការៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតនៃព្រះរាជា-
ណាចក្រកម្ពុជា ។

ផ្នែកទី ១

១.១. សមិទ្ធផលធំៗ រយៈពេល ២៥ ឆ្នាំកន្លងមក

កម្ពុជាសម្រេចបានសមិទ្ធផល និង បរិវត្តកម្មសំខាន់ៗ ជាច្រើន លើ គ្រប់វិស័យ, ទាំងខាងនយោបាយ, សន្តិសុខ, សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម និង ទាំងខាង ការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច, ទោះបីជាត្រូវប្រឈមនឹងសភាពការណ៍ ប្រែប្រួល ផ្នែកនយោបាយ និង បញ្ហាប្រឈមថ្មីៗ ពាក់ព័ន្ធនឹងវិបត្តិសុខភាពសាធារណៈ ធ្ងន់ធ្ងរ, ជម្លោះភូមិសាស្ត្រនយោបាយសកល កាន់តែស្រួចស្រាល់, ព្រមទាំង ភាពមិនប្រាកដប្រជានៃសេដ្ឋកិច្ចសកល, ការគំរាមចំពោះអធិបតេយ្យជាតិ និង បូរណភាពទឹកដី, គ្រោះធម្មជាតិផ្ទុះៗ, និង តម្រូវការដោះស្រាយសំណូមពរ របស់ប្រជាជនគ្រប់ស្រទាប់ ។ ក្នុងការអនុវត្ត យុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ និង យុទ្ធ-សាស្ត្រចតុកោណ ទាំង ៤ ដំណាក់កាល រយៈពេល ២៥ ឆ្នាំកន្លងមក, រាជរដ្ឋា-ភិបាលសម្រេចបាននូវសមិទ្ធផលធំៗ ដូចខាងក្រោម ៖

ផ្នែកនយោបាយ និង ការទូត

តាមរយៈ នយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ, កម្ពុជា សម្រេច និង រក្សាបាននូវ ចីរភាពនៃសុខសន្តិភាពពេញលេញ ចាប់តាំងពីចុងឆ្នាំ ១៩៩៨; ក៏ដូចជា រក្សា ការពារបានយ៉ាងរឹងមាំនូវអធិបតេយ្យ, សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម, សន្តិសុខ, សុវត្ថិភាព សង្គម និង ស្ថិរភាពនយោបាយ ដោយប្រកាន់យ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួននូវគោលការណ៍ នីតិវដ្ត និង លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី ពហុបក្ស; ការពង្រឹងសាមគ្គីភាពផ្ទៃក្នុង; ការទប់ស្កាត់ដោយជោគជ័យប្រឆាំងនឹងឧបាយកលនានា ដើម្បីផ្តួលរំលំរាជ-រដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់; ការការពារប្រទេសជាតិ មិនឱ្យធ្លាក់ចូលក្នុងកលិយុគ; ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងវិបត្តិខាងក្រៅ; និង ការរក្សាបានស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច; ដែលទាំងអស់នេះ គឺជាបុរេលក្ខខណ្ឌមិនអាចខ្វះបាន និង ជាមូលដ្ឋានដ៏រឹងមាំ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមជាតិ ។ លើឆាកអន្តរជាតិ និង ការទូត, កម្ពុជាបានកសាងទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធ និង កិច្ចសហប្រតិបត្តិការដ៏ល្អ

ជាមួយបណ្តាប្រទេសជាច្រើនលើសកលលោក; និង បានដើរតួនាទីកាន់តែសកម្ម និង សំខាន់ ក្នុងកិច្ចការតំបន់ និង សកល ដោយស្មើភាព និង ស្មើសិទ្ធិ; ព្រមទាំងទទួលបាននូវទំនុកចិត្ត និង ការគាំទ្រឱ្យដឹកនាំយន្តការពហុភាគីនានានៅក្នុងការជំរុញរបៀបវារៈសន្តិភាព, សន្តិសុខ និង ការអភិវឌ្ឍ ប្រកបដោយចីរភាព នៅក្នុងតំបន់ និង សកលលោក ។ កិច្ចសន្យាភាពកម្ពុជាបានលេចឡើងកាន់តែខ្ពស់ តាមរយៈ សកម្មភាពដឹកនាំ និង ការចូលរួមចំណែកសំខាន់ៗ ដូចជាការធ្វើជាប្រធានអាស៊ាន ជាលើកទី ៣ ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ ដោយបានដឹកនាំកិច្ចប្រជុំកំពូលអាស៊ាន និង កិច្ចប្រជុំកំពូលពាក់ព័ន្ធ ប្រកបដោយជោគជ័យ; ការទទួលធ្វើជាប្រធានសម្របសម្រួលនៃប្រទេសមានការអភិវឌ្ឍតិចតួច, អនុប្រធានមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ និង សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាសង្គម-សេដ្ឋកិច្ចនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ; និង ការបញ្ជូនកងកម្លាំងរក្សាសន្តិភាពសរុប ចំនួន ៨ ៦៧១ នាក់ ទៅបំពេញបេសកកម្មរក្សាសន្តិភាព នៅក្នុងប្រទេសជាច្រើន ។

ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ

កម្ពុជាសម្រេចបានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ និង ប្រកបដោយចីរភាព ក្នុងអត្រាកំណើនជាមធ្យមប្រមាណជាង ៧% ក្នុងមួយឆ្នាំ សម្រាប់រយៈពេលជាង ២ ទសវត្សរ៍កន្លងមក ដែលនាំឱ្យកម្ពុជាសម្រេចបានឋានៈជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប, កម្រិតជីវភាពប្រជាជនមានភាពប្រសើរឡើង ដែលឆ្លុះបញ្ចាំង តាមរយៈ ការកើនឡើងនៃទំហំផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប (ផសស) ប្រមាណ ១០ ដង គឺពីប្រមាណ ៣,១១ ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក នៅឆ្នាំ ១៩៩៨ ដល់ប្រមាណ ២៩,៦០ ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក នៅឆ្នាំ ២០២២ ។ ជាមួយនេះ, ផសស សម្រាប់មនុស្សម្នាក់ បានកើនឡើងរហូតដល់ ៧ ដង គឺពីប្រមាណ ២៥៣ ដុល្លារអាមេរិក ក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៨ ដល់ប្រមាណ ១ ៧៨៤ ដុល្លារអាមេរិក ក្នុងឆ្នាំ ២០២២; អត្រាភាពក្រីក្រធ្លាក់ចុះ នៅក្រោម ១០% នៅមុនវិបត្តិជំងឺកូវីដ-១៩ និង គម្លាតវិសមភាពសង្គមកាន់តែរួមតូច; រចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច មាន

ការផ្លាស់ប្តូរពីសេដ្ឋកិច្ចពឹងផ្អែកជាចម្បងលើកសិកម្មប្រពៃណី ទៅជាសេដ្ឋកិច្ច ទំនើបដែលពឹងផ្អែកលើកសិកម្មវៃឆ្លាត, ឧស្សាហកម្ម និង សេវាកម្ម, និង មាន ការតភ្ជាប់កាន់តែខ្លាំងទៅនឹងខ្សែច្រវាក់តម្លៃ និង ផ្គត់ផ្គង់ តំបន់ និង សកលរួម- ជាមួយនឹងការកើតមានឡើងនូវឧស្សាហកម្មថ្មីៗ ដែលមានតម្លៃបន្ថែមខ្ពស់, ព្រមទាំងការបន្តពង្រឹង និង ការពង្រីកពិពិធកម្មមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្ម និង ពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ ជាពិសេស វឌ្ឍនភាពគួរជាទីមោទនៈនៃវិស័យកាត់ដេរ និង ទេសចរណ៍ និង ការកើនឡើងនៃទំហំពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ ។ ជាងនេះទៀត, ការរក្សាបានស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច និង ប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្តគោលនយោ- បាយថវិកា និង គោលនយោបាយរូបិយវត្ថុ, ការធានាបាននូវចីរភាពថវិកាជាតិ និង បរិយាបន្នហិរញ្ញវត្ថុ ក៏ដូចជា ការកៀរគរបានយ៉ាងច្រើននូវហិរញ្ញប្បទាន សហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍ និង ការកសាងភាពជាដៃគូប្រកបដោយបរិយាបន្ន បានរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ ដល់ការលើកកម្ពស់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង ការ- បែងចែក និង ការប្រើប្រាស់ធនធាន ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។

តាមរយៈ ការរីកទម្រង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ, ឯករាជ្យនៃ ថវិកាជាតិ ជាពិសេស ប្រសិទ្ធភាពនៃការកៀរគរចំណូល, ការអនុវត្តចំណាយ ថវិកា, និង ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ, ព្រមជាមួយនឹងចីរភាពនៃការគ្រប់គ្រង បំណុលសាធារណៈ ក៏ត្រូវបានពង្រឹងកាន់តែមាំមួនឡើងជាលំដាប់ ។ ជាក់ស្តែង, ការប្រមូលចំណូលក្នុងស្រុកសរុប បានកើនឡើងពីប្រមាណ ២៤៧ លានដុល្លារ អាមេរិក ឬ ៨% នៃ ផសស ក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៨ ដល់ប្រមាណ ៦,៨ ប៊ីលានដុល្លារ អាមេរិក ឬ ២៣% នៃ ផសស ក្នុងឆ្នាំ ២០២២ ។ ទន្ទឹមនេះ, ចំណាយសរុបបាន បន្តកើនឡើងពីប្រមាណ ៤០៩ លានដុល្លារអាមេរិក ឬ ១៣% នៃ ផសស នៅឆ្នាំ ១៩៩៨ ដល់ប្រមាណ ៧,៩ ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក ឬ ២៧% នៃ ផសស នៅឆ្នាំ ២០២២ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលអនុវត្តកម្មវិធីនយោបាយរបស់ខ្លួន បាន ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និង ប្រសិទ្ធផលខ្ពស់ ។ ច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងការប្រើ-

ប្រាស់ និង ការចាត់ចែងលើទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ ត្រូវបានអនុម័ត និង ប្រកាសដាក់ ឱ្យប្រើ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០២០ រួមជាមួយនឹងការកែលម្អ និង ការពង្រឹងបន្ថែមជា- បន្តបន្ទាប់ លើការងារគ្រប់គ្រងបញ្ជីសារពើភណ្ឌទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ ។ ជាមួយនេះ, សន្និធិបំណុលសាធារណៈក្រៅប្រទេស ក៏ត្រូវបានគ្រប់គ្រងឱ្យស្ថិតក្នុងកម្រិត ទាប, ពោល គឺត្រឹមប្រមាណ ២៤,៩% នៃ ផសស នៅឆ្នាំ ២០២២, ដែលត្រូវ បានទទួលស្គាល់ថា មានចីរភាព និង ហានិភ័យទាប ។

បន្ថែមលើនេះ, វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ, ទាំងវិស័យធនាគារ និង វិស័យហិរញ្ញ- វត្ថុមិនមែនធនាគារ, មានការរីកចម្រើនយ៉ាងរហ័សគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ។ វិស័យ ធនាគារ ដែលពេលមុន ប្រជាជនមិនសូវទុកចិត្ត, ពេលនេះ បានក្លាយជាប្រព័ន្ធ ធនាគាររឹងមាំ និង មានស្ថិរភាព ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈដើមទុនរឹងមាំ, មាន សន្ទនីយភាពគ្រប់គ្រាន់ និង មានកំណើនឥណទានសមស្រប ។ គិតត្រឹមឆ្នាំ ២០២២, ទ្រព្យសកម្មសរុប, ឥណទាន, និង ប្រាក់បញ្ញើ បានកើនឡើងដល់ ២៧៤%, ១៩៣%, និង ១៥០% រៀងគ្នា, ជាមួយនឹងទុនបម្រុងអន្តរជាតិត្រូវ បានគរពូនជាលំដាប់ ដល់ ១៨ ប៊ីលានដុល្លារអាមេរិក; រូបិយវត្ថុចរាចរណ៍ក្នុង ទីផ្សារ និង ប្រាក់បញ្ញើជារៀល បានកើនឡើងប្រមាណ ៥៥ ដង; ការប្រើប្រាស់ ប្រព័ន្ធទូទាត់ បានកើនឡើងយ៉ាងរហ័ស ដោយទឹកប្រាក់ទូទាត់រាយតាមប្រព័ន្ធ អេឡិចត្រូនិក មានទំហំស្មើនឹងប្រមាណ ១០ ដង នៃ ផសស ។ រំហូរវិនិយោគ ផ្ទាល់ពីបរទេសមានកំណើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់, ពោល គឺបានកើនឡើងប្រមាណ ១៥ ដង ក្នុងចន្លោះឆ្នាំ ២០០៧-២០២២ ។ ដោយរំឡែក, វិស័យហិរញ្ញវត្ថុមិន- មែនធនាគារ មានការវិវឌ្ឍយ៉ាងល្អ ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ និង មានសក្តានុពលបន្តរីកចម្រើនយ៉ាងលឿនទៅមុខ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំង តាមរយៈ ការកើនឡើងនៃអ្នកចូលរួមក្នុងទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុ; ចំនួន និង ប្រភេទផលិតផល ហិរញ្ញវត្ថុ; រំហូរមូលធនវិនិយោគ; ការធ្វើសមាហរណកម្ម; និង ការកែទម្រង់ យន្តការស្ថាប័ន, អភិបាលកិច្ច, ការគ្រប់គ្រង និង ការត្រួតពិនិត្យ លើវិស័យហិរញ្ញ-

វត្តមានមែនធនាគារ តាមរយៈ ការបង្កើតអាជ្ញាធរសេវាហិរញ្ញវត្ថុមិនមែនធនាគារ ។ ជាក់ស្តែង, គិតត្រឹមពាក់កណ្តាល ឆ្នាំ ២០២៣, ក្រុមហ៊ុនចំនួន ១១ បានបោះផ្សាយលក់មូលបត្រកម្មសិទ្ធិជាសាធារណៈ, ហើយ ក្រុមហ៊ុនចំនួន ៩ បានបោះផ្សាយលក់មូលបត្របំណុល ដែលប្រមូលបានសាច់ប្រាក់ប្រមាណ ៣២៨,៣៨ លានដុល្លារអាមេរិក, ខណៈដែលមូលធនបន្ថែមកម្មសិទ្ធិផ្សារ មានទំហំប្រមាណ ១០,៣៧% នៃ ផសស ។ តម្លៃជួញដូរមូលបត្រគិតត្រឹមត្រីមាសទី ១ ឆ្នាំ ២០២៣ មានចំនួន ៣១០,៨ លានដុល្លារអាមេរិក ។ ក្នុងរយៈពេលដូចគ្នា, ក្រុមហ៊ុនធានារ៉ាប់រង មានសរុបចំនួន ៣៩ ដែលក្នុងនោះ ក្រុមហ៊ុនធានារ៉ាប់រងទូទៅមានចំនួន ១៨, ក្រុមហ៊ុនធានារ៉ាប់រងអាយុជីវិត មាន ១៤ និង ក្រុមហ៊ុនធានារ៉ាប់រងខ្នាតតូច មានចំនួន ៧ ។ ទំហំទីផ្សារធានារ៉ាប់រងរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័ស ដោយ បុព្វលាភធានារ៉ាប់រង មានចំនួន ៣៣២ លានដុល្លារអាមេរិក និង មានកំណើន ២៨% ជាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំ ។ ទន្ទឹមនេះ, កម្ពុជាបានបង្កើតទីផ្សារបរិយាយបាលកិច្ច ជាមួយនឹងប្រតិបត្តិការពេញលេញ ដែលក្នុងនោះ បរិយាយបាលកិច្ចចុះបញ្ជីបាន កើនដល់ចំនួន ៥៥៧ ករណី, ជាមួយទំហំបរិយាយបាល ប្រមាណជា ១,១៣ ប៊ីលាន ដុល្លារអាមេរិក ។

ផ្នែកស្ថាប័ន និង អភិបាលកិច្ច

កម្ពុជាសម្រេចបានវឌ្ឍនភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ក្នុងការកែទម្រង់ស្ថាប័ន និង អភិបាលកិច្ច ។ ជាក់ស្តែង, វិស័យរដ្ឋបាលសាធារណៈ ជាពិសេស រចនាសម្ព័ន្ធក្រសួង-ស្ថាប័ន, ធនធានមនុស្ស, បៀវត្ស និង ប្រាក់សោធន ត្រូវបានកែលម្អជាលំដាប់ ដែលបានរួមចំណែកលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពស្ថាប័ន និង សេវាសាធារណៈ ។ ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ត្រូវបានពង្រឹង តាមរយៈ ការបង្កើនភាពជឿទុកចិត្តបាននៃថវិកា, ការលើកកម្ពស់គណនេយ្យភាពហិរញ្ញវត្ថុ, ការផ្សារភ្ជាប់ថវិកាទៅនឹងគោលនយោបាយ, និង ការពង្រឹងគណនេយ្យភាពសមិទ្ធកម្ម ដែលបានរួមចំណែកដល់ការលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាព នៃការផ្តល់

សេវាសាធារណៈផង និង ការគ្រប់គ្រងស្ថិរភាព ម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចផង ។ លើសពីនេះ, ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាល និង ធនធានរបស់រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ក៏ត្រូវបានកែសម្រួលឱ្យប្រសើរឡើង, ជាពិសេស ការគ្រប់គ្រង និង ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស, និង ការផ្ទេរមុខងារថវិកា និង ការទទួលខុសត្រូវ ទៅឱ្យរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ ជាមួយនេះ, ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និង ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ ត្រូវបានកែទម្រង់ស៊ីជម្រៅ តាមរយៈ ការដាក់ឱ្យដំណើរការនូវសាលាឧទ្ធរណ៍តំបន់, ការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពមន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់ និង ស្ថាប័ន នៅក្នុងវិស័យយុត្តិធម៌, ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃយន្តការអធិការកិច្ច, ការលើកកម្ពស់យន្តការផ្តល់សេវាជំនួយផ្នែកច្បាប់, ការជំរុញការដោះស្រាយការកកស្ទះសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌនៅតាមសាលាដំបូងរាជធានី-ខេត្ត, និង ការលើកកម្ពស់យន្តការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ ។ កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ត្រូវបានកែទម្រង់, ជាពិសេស តាមរយៈការពង្រឹងសមត្ថភាពវិជ្ជាជីវៈ និង ការធ្វើទំនើបកម្មកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ។ ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ត្រូវបានលើកកម្ពស់ តាមរយៈការបង្កើតស្ថាប័នប្រឆាំងអំពើពុករលួយ និង ការជំរុញអនុវត្ត វិធានការអប់រំ, ការបង្ការ, ការទប់ស្កាត់ និង ការបង្ក្រាបបទល្មើសពុករលួយ ។ អភិបាលកិច្ចវិស័យឯកជន និង ធុរកិច្ច ត្រូវបានពង្រឹង តាមរយៈ ការបង្កើតក្របខ័ណ្ឌនិយ័តកម្ម និង អភិបាលកិច្ចសាជីវកម្ម ។

ផ្នែកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង ការតភ្ជាប់

ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង ការតភ្ជាប់ ត្រូវបានកែលម្អ និង ធ្វើទំនើបកម្មគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ។ កម្ពុជាសម្រេចបានការសាងសង់ផ្លូវជាតិ និង ផ្លូវតាមខេត្តដោយក្រាលកៅស៊ូ និង បេតុង គ្រប់ប្រភេទ ប្រវែង ១១ ០៤២ គីឡូម៉ែត្រ, ផ្លូវល្បឿនភ្នំពេញ-ក្រុងព្រះសីហនុ ប្រវែង ១៨៧,៥ គីឡូម៉ែត្រ, ស្ពានតូច-ធំ គ្រប់ប្រភេទ ចំនួន ២ ៥៣០, ស្ពាន ប្រវែង ៨៦,២ គីឡូម៉ែត្រ, បណ្តាញផ្លូវនាវាចរណ៍តាមដងទន្លេមេគង្គ, ទន្លេសាប និង ទន្លេបាសាក់ ប្រវែង ១ ៧៥០ គីឡូម៉ែត្រ ។

ជាមួយគ្នានេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលក៏បានពង្រីក និង ធ្វើទំនើបកម្មផងដែរ នូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសំខាន់ៗផ្សេងទៀត, ជាពិសេស អាកាសយានដ្ឋាន, កំពង់ផែទឹកជ្រៅ, ផ្លូវនាវាចរណ៍, និង ប្រព័ន្ធឡូជីស្ទិក ។ ពាក់ព័ន្ធនឹង វិស័យថាមពល, អត្រាគ្របដណ្តប់នៃអគ្គិសនី នៅឆ្នាំ ២០២២ មានរហូតដល់ ៩០% ។ បន្ថែមលើនេះ, ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធក្នុងវិស័យបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន ក៏មានការវិវឌ្ឍគួរឱ្យកត់សម្គាល់ តាមរយៈ ការកើនឡើងនៃការតភ្ជាប់បណ្តាញខ្សែកាបអុបទិកលើគោក និង ក្រោមបាតសមុទ្រ; ការកើនឡើងជាគំហុកនៃការប្រើប្រាស់សេវាទូរស័ព្ទ និង អ៊ីនធឺណិត; និង ការដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់ថ្នាលផ្លាស់ប្តូរទិន្នន័យកម្ពុជា, ថ្នាលផ្ទៀងផ្ទាត់ឯកសារ, ព្រមទាំងប្រព័ន្ធ និង កម្មវិធីបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មានសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ។

ផ្នែកសង្គម និង វប្បធម៌

វិស័យសង្គម និង វប្បធម៌ សម្រេចបានវឌ្ឍនភាពគួរជាទីមោទនៈ ។ វិស័យអប់រំ និង ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ត្រូវបានកែទម្រង់ជាប្រចាំ និង សម្រេចបានសមិទ្ធផលជាច្រើន, ទាំងបរិមាណ និង គុណភាព, ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈ ការទទួលបានពានរង្វាន់អក្ខរកម្មពិភពលោកឆ្នាំ ២០២៣ និង ជ័យលាភីជាច្រើនរបស់សិស្ស-និស្សិត ក្នុងការប្រឡងប្រណាំងជាអន្តរជាតិ ។ វិស័យសុខភាពសាធារណៈ និង អាហារូបត្ថម្ភ ត្រូវបានកែលម្អ និង ពង្រឹង ដែលធ្វើឱ្យកម្ពុជាមានសមត្ថភាពពេញលេញ ក្នុងការប្រយុទ្ធលុះលុះវិបត្តិសុខភាពសាធារណៈនានា ដូចជា ការសម្រេចបានជោគជ័យខ្ពស់ក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងជំងឺកូវីដ-១៩; ការកាត់បន្ថយយ៉ាងខ្លាំងនូវអត្រាមរណភាព មាតា ទារក និង កុមារ, អត្រាលី និង ស្លាប់ដោយជំងឺ និង អត្រាក្រិនរបស់កុមារអាយុក្រោម ៥ ឆ្នាំ; ការកើនឡើងនៃអាយុកាលសង្ឃឹមរស់ជាមធ្យមរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ដល់ ៧៥,៥ ឆ្នាំនៅឆ្នាំ ២០១៩; និង ការលុបបំបាត់ជំងឺចម្បងៗជាច្រើនទៀត ។ លើសពីនេះ, ប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម ត្រូវបានពង្រឹង និង ពង្រីក ដែលបានជួយរក្សានូវលំនឹងជីវភាព

ប្រជាជនជាទូទៅ, ជាពិសេស នៅក្នុងគ្រាមានគ្រោះអាសន្ន ឬវិបត្តិនានា ដូចជា ការរាតត្បាតនៃជំងឺកូវីដ-១៩ ជាដើម, តាមរយៈការអនុវត្តក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយជាតិគាំពារសង្គម, ការកសាងប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម, ការបង្កើតនិយ័តករសន្តិសុខសង្គម និង មូលនិធិជាតិជំនួយសង្គម, និង ការលើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ចល្អក្នុងវិស័យប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម ។ ចំពោះផ្នែកយេនឌ័រ, តួនាទីរបស់ស្ត្រីកម្ពុជាត្រូវបានលើកកម្ពស់ជាបន្តបន្ទាប់ តាមរយៈ ការធ្វើស្ថាប័នបន្ថែមកម្ម និង ការបញ្ជ្រាបយេនឌ័រ ដែលធ្វើឱ្យកម្ពុជាទទួលបានចំណាត់ថ្នាក់ខ្ពស់បំផុត ជាប្រទេសផ្តល់សេរីភាពទូលំទូលាយសម្រាប់ស្ត្រី ។ ក្នុងវិស័យវប្បធម៌, មរតកសិល្បៈវប្បធម៌ដែលបានបាត់បង់ និង/ឬ ប្រឈមនឹងការបាត់បង់ ត្រូវបានស្តារឡើងវិញ និង លើកកម្ពស់បន្ថែមទៀត ដែលបានស្នូលឱ្យខ្ពស់ត្រដែតនូវកិត្យានុភាពជាតិព្រមទាំងជំរុញទេសចរណ៍វប្បធម៌ និង ការអភិវឌ្ឍសិល្បៈវប្បធម៌របស់ជាតិ ។ ជាក់ស្តែង, បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ជាតិ សរុបចំនួន ១១ ត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីបេតិកភណ្ឌពិភពលោក; បញ្ជីបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌រូបីនៃមនុស្សជាតិ និង បញ្ជីស្មារតីចងចាំពិភពលោក; សំណង់បេតិកភណ្ឌ សរុបចំនួន ១៩៥ ត្រូវបានជួសជុល; វត្ថុបុរាណ សរុបចំនួន ៦៣៤ ត្រូវបានបញ្ជូនពីបរទេសត្រឡប់មកកម្ពុជា; វត្ថុបុរាណ ចំនួន ៦ ១០៥ ត្រូវបានជួសជុល និង អភិរក្ស; និង វត្ថុបុរាណ សរុបចំនួន ១១ ៨០៤ ដែលទទួលបានមកវិញ ត្រូវបានធ្វើប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិរដ្ឋ ។ បន្ថែមលើនេះ, ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មវប្បធម៌ និង វប្បធម៌ ក៏ត្រូវបានលើកកម្ពស់ជាប្រចាំផងដែរ ។

១.២. និន្នាការសកលធំៗ

ក. និន្នាការនយោបាយ

ភូមិសាស្ត្រនយោបាយសកល កំពុងស្ថិតក្នុងស្ថានភាពផ្ទុយស្រ្តយ និង ប្រឈមនឹងភាពតានតឹងខ្លាំងឡើង ដោយសារការប្រឈមនឹងប្រជែងរវាងប្រទេសមហាអំណាចធំៗ ក៏ដូចជា ការបែកបាក់ និង ភាពប្រទាញគ្នារវាងនិន្នាការពហុ-

ប៉ូលសកលូបនីយកម្ម និង និន្នាការឯកប៉ូលគាំពារនិយម ដែលធ្វើឱ្យសណ្តាប់-
ធ្នាប់សកល នាអនាគត កាន់តែស្មុគស្មាញ និង ពិបាកធ្វើការវាយតម្លៃ ។ ជាង
នេះទៀត, និន្នាការនេះ អាចជំរុញឱ្យមានចរន្តបដិសកលភារូបនីយកម្ម ខណៈ
ដែលចរន្តតំបន់និយមកំពុងក្លាយជានិន្នាការថ្មី ។ ការណ៍នេះ នឹងជះឥទ្ធិពល
ដល់ទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ច, ពាណិជ្ជកម្ម, សន្តិសុខ, និង នយោបាយការទូត,
ដែលធ្វើឱ្យប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ, មានសេដ្ឋកិច្ចតូច-បើកចំហ និង ពីងផ្អែកលើ
ការនាំចេញ, ទទួលរងផលប៉ះពាល់ខ្លាំងជាងគេ ។

និម្មាបនកម្មអន្តរជាតិ, ជាពិសេស អង្គការសហប្រជាជាតិ, កំពុង
ប្រឈមនឹងការបាត់បង់ទំនុកចិត្តពីប្រទេសសមាជិក នៅក្នុងការដោះស្រាយ
បញ្ហាប្រឈមនានា ក្នុងការថែរក្សាសន្តិភាព, សន្តិសុខ និង ស្ថិរភាព តំបន់ និង
សកល ។ បន្ថែមលើនេះ, ការប្រកួតប្រជែងរវាងមហាអំណាច កំពុងធ្វើឱ្យប៉ះ
ពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់អន្តរជាតិ និង យន្តការពហុភាគីនិយម ក្នុងការដោះ-
ស្រាយបញ្ហាប្រឈមសកល, និង បានក្លាយជាការដាក់គំនាបលើការអនុវត្ត
គោលនយោបាយការបរទេស តាមគោលការណ៍អព្យាក្រឹតអចិន្ត្រៃយ៍ និង មិន
ចូលបក្សសម្ព័ន្ធ, និង ការអនុវត្តគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច, ហិរញ្ញវត្ថុ, ពាណិជ្ជ-
កម្ម, និង បច្ចេកវិទ្យា, សម្រាប់បម្រើដល់ការអភិវឌ្ឍរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ
ដោយសារតែការកើនឡើងនៃការប្រើប្រាស់វិធានការបង្ខិតបង្ខំជាងកតោភាគី
និង ក្រៅដែនអធិបតេយ្យ និង ការដាក់ទណ្ឌកម្មសេដ្ឋកិច្ច ដែលជាការជ្រៀត-
ជ្រែកចូលកិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់រដ្ឋអធិបតេយ្យ ក្រោមលេស និង ហេតុផល នៃ
គុណតម្លៃប្រជាធិបតេយ្យ និង សិទ្ធិមនុស្ស ។

ក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ, ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍទាំងអស់ កំពុងមានការ-
លំបាកខ្លាំងនៅក្នុងការរៀបចំ និង ការដឹកនាំកិច្ចអភិវឌ្ឍប្រទេស ប្រកបដោយ
ចីរភាព, ដោយម្ខាង, ត្រូវរក្សាផលប្រយោជន៍ស្នូលរបស់ខ្លួន, និង ម្ខាងទៀត,
ត្រូវសម្របខ្លួនទៅនឹងការចាប់បង្ខំឱ្យប្រកាន់យកជំហរនយោបាយការបរទេស

ដែលផ្ទុយនឹងឆន្ទៈ និង ផលប្រយោជន៍ខ្លួន ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតថភាព ភូមិសាស្ត្រនយោបាយ ។ ថ្មីៗនេះ, ប្រទេសជាច្រើនបានងើបតវ៉ាប្រឆាំង ទៅនឹង សម្ពាធទាំងអស់នេះ ដោយខិតខំប្រមូលផ្តុំកម្លាំងសាមគ្គីភាពនៃក្រុមប្រទេស សកលខាងត្បូង (Global South) ។ សម្រាប់អនាគត, ការបន្តអនុវត្តនយោបាយ ការបរទេសឯករាជ្យ ដោយផ្អែកលើច្បាប់ និង ការកសាងមិត្តភាព និង កិច្ចសហ- ប្រតិបត្តិការល្អ រវាងកម្ពុជាជាមួយប្រទេសទាំងអស់ នៅលើសកលលោក និង ជាមួយអង្គការអន្តរជាតិ នានា ព្រមជាមួយនឹងការចូលរួមយ៉ាងសកម្ម ចំពោះ បុព្វហេតុសន្តិភាព, ស្ថិរភាព, សន្តិសុខ និង វិបុលភាព ក្នុងតំបន់ និង ពិភពលោក ដោយភាពទន់ភ្លន់រស់រវើក និង ដោយប្រកាន់ខ្ជាប់នូវគោលការណ៍នៃ "កិច្ចសហ- ប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ដែលផ្តល់ផលប្រយោជន៍ទៅវិញទៅមក និង ផ្អែកលើ វិធាននៃច្បាប់" និង គោលការណ៍ "ពហុភាគីនិយម និង ការលើកកម្ពស់ការបើក ចំហពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ" គឺជាអាទិភាព និង ជាយន្តការចាំបាច់ ដើម្បីស្វែងរក ដំណោះស្រាយឈ្នះ-ឈ្នះ និង ធានាប្រយោជន៍របស់កម្ពុជា ឱ្យបានជាអតិបរមា ពីការវិវត្តថ្មីៗនៃនយោបាយសង្គម-សេដ្ឋកិច្ចសកល ។

ខ. និន្នាការភូមិសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

និម្មុបនកម្មសេដ្ឋកិច្ចសកលកំពុងប្រែប្រួលយ៉ាងខ្លាំង ដោយមជ្ឈភាព នៃកំណើនសកល កំពុងបន្តនិន្នាការងាកមករកតំបន់អាស៊ី ។ ទន្ទឹមនេះ, ក្រុម ប្រទេសសេដ្ឋកិច្ចកំពុងរីកលូតលាស់, ជាពិសេស ក្រុមប្រទេស BRICS, ក៏កំពុង ចូលរួមចំណែកដឹកនាំកំណើនសកល, ខណៈដែលសេដ្ឋកិច្ចរបស់បណ្តាប្រទេស លោកខាងលិច, ជាពិសេស ប្រទេសមហាអំណាចទាំង ៧ (G7), អាចនឹងបន្ត ថមថយ ។ បន្ថែមលើនេះ, និន្នាការគាំពារនិយម និង ការបែកខ្ញែកភូមិសាស្ត្រ សេដ្ឋកិច្ច អាចនឹងបង្កើនល្បឿននៃចរន្តបដិសកលការូបនីយកម្ម និង ជំរុញ និន្នាការតំបន់បន្តិយកម្ម ដែលនឹងប៉ះពាល់ដល់ហូរទំនិញ, សេវា, ការវិនិយោគ និង ពលកម្ម, ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា, និង កិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ។ ជាក់ស្តែង,

រចនាសម្ព័ន្ធខ្សែប្រាក់ផ្គត់ផ្គង់ និង ផលិតកម្ម តំបន់ និង សកល កំពុងត្រូវបាន រៀបចំឡើងវិញ តាមរយៈ ការផ្លាស់ប្តូរមូលដ្ឋានផលិតកម្មមកក្នុងប្រទេសវិញ ឬ ទៅប្រទេសជាសម្ព័ន្ធមិត្ត ដែលផ្តោតសំខាន់លើកត្តាកូមិសាស្ត្រនយោបាយ, ជា- ពិសេស សម្រាប់ទំនិញយុទ្ធសាស្ត្រ ។ ទន្ទឹមនេះ, ប្រព័ន្ធទូទាត់អន្តរជាតិ ក៏ត្រូវ ប្រឈមនឹងហានិភ័យនៃការបែងចែកដាច់ពីគ្នា តាមតំបន់នៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិ- ការនីមួយៗ ដែលអាចជះឥទ្ធិពលអវិជ្ជមាន ដល់ប្រសិទ្ធភាពនៃការទូទាត់, ខណៈ ការបង្កើតស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុអន្តរជាតិថ្មីៗ នឹងដើរតួនាទីសំខាន់ ក្នុងការកៀរគរ ធនធានសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ ។

ក្នុងបរិការណ៍នេះ និង ផ្អែកលើកម្មវិបាកនៃនិន្នាការខាងលើ, កម្ពុជា ត្រូវគិតគូរឡើងវិញ អំពីអភិក្រម និង យុទ្ធសាស្ត្រថ្មីសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ, ជា- ពិសេស ដើម្បីសម្របខ្លួនទៅនឹងនិម្មាបនកម្មថ្មីនៃរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ នាអនាគត ដែលស្មុគស្មាញ និង ពិបាកព្យាករ ។

គ. និន្នាការបច្ចេកវិទ្យា និង ឌីជីថល (បរិច្ចាគម្ម ឌីជីថល)

ស្របតាមចលនាការណ៍នៃការធ្វើបរិវត្តកម្មឌីជីថល នៅក្នុងតំបន់ និង សកល, ការបង្កើនល្បឿនឌីជីថលការបន្ថែមកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យា ព័ត៌មាន និង ទូរគមនាគមន៍ និង ស្វ័យប្រវត្តិកម្ម នឹងបង្ហាញនូវតួនាទីកាន់តែ សំខាន់នៃបច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល ក្នុងសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច, ធុរកិច្ច និង អភិបាល- កិច្ច ។ ក្នុង ២ ទសវត្សរ៍ចុងក្រោយ, បច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល បានក្លាយជាផ្នែកសំខាន់ នៃសកម្មភាព សេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម ព្រមទាំងបានផ្តល់នូវកាលានុវត្តភាពថ្មី ជាច្រើន ក្នុងការនាំមកនូវគំរូធុរកិច្ចថ្មីៗ ប្រកបដោយការនវានុវត្ត, ការបង្កើន ប្រសិទ្ធភាព និង ផលិតភាព, និង ការធ្វើឱ្យបរិយាកាសប្រកួតប្រជែង មានភាព កាន់តែប្រសើរឡើង ។

នាពេលថ្មីៗនេះ, ពិសេស ក្នុងបរិការណ៍នៃការរីករាលដាលជំងឺកូវីដ-

១៩, បច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល ត្រូវបានមើលឃើញថា មានសម្ភារៈខ្លាំងឡើង ក្នុងការជំរុញ និង ការសម្រួលដល់សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច និង ធុរកិច្ច និង ដល់ប្រជាជនទូទៅ តាមរយៈ ការនាំមកនូវផលិតផល និង សេវាកម្មថ្មីៗ, និង ក្នុងការបន្តចលនាការណែនាំការងារ, ការរៀនសូត្រ និង ការចាប់យកកាលានុវត្តភាពថ្មីៗ ។ បន្ថែមលើនេះ, បច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ (FinTech) កំពុងដើរតួនាទីកាន់តែសំខាន់ក្នុងការសម្រួលសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច តាមរយៈ ការធ្វើឱ្យប្រសើរនូវពាណិជ្ជកម្មឆ្លងដែន, ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃប្រតិបត្តិការអាជីវកម្មរបស់ធុរជន, ព្រមទាំងការលើកកម្ពស់បរិយាកាសធុរកិច្ចក្នុងស្រុក និង ការទទួលបានសេវាហិរញ្ញវត្ថុផ្លូវការ កាន់តែងាយស្រួល ប្រកបដោយបរិយាបន្ន និង ចីរភាព ។ ជារួម, សម្ភារៈយ៉ាងលឿននៃការចាប់យកបច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល ក្នុងចំណោមភ្នាក់ងារសេដ្ឋកិច្ច, ជាពិសេស ធុរជន និង អ្នកប្រើប្រាស់, បានកើតឡើងព្រមគ្នាជានិទ្ទាការដ៏មានថាមភាព ទាំងក្នុងកម្រិតសកល, តំបន់, និង ប្រទេស, បើទោះបីជាមានវឌ្ឍនភាពមិនស្មើគ្នា ទៅតាមតំបន់ភូមិសាស្ត្រក៏ដោយ ។

ជានិទ្ទាការទៅមុខ, ប្រទេសនានាផ្ដោតអាទិភាពជាចម្បង លើវិស័យពាក់ព័ន្ធសំខាន់ៗ តាមរយៈ ការជំរុញការធ្វើឌីជីថលការប្រតិបត្តិកម្ម និង បរិវត្តកម្មឌីជីថល ដោយផ្តល់អាទិភាពលើការកសាងរដ្ឋាភិបាល សេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមឌីជីថល ដើម្បីបង្កើនផលិតភាព និង កសាងភាពធន់នៃការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ។

២៥. និទ្ទាការបរិស្ថាន និង ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

ការគិតគូរលើបញ្ហាបរិស្ថាន និង ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ គឺជានិទ្ទាការសកលដ៏សំខាន់ ។ និរន្តរភាពបរិស្ថានសកល បាន និង កំពុងរងការគំរាម ដោយសារការបំពុលបរិស្ថាន, ការរេចរីលធនធានធម្មជាតិ, ការបាត់បង់ប្រព័ន្ធដីវៈចម្រុះ, និង ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ដែលជះផលអវិជ្ជមានដល់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម ដូចជា ការបម្លាស់ទី, សន្តិសុខទឹក ស្បៀង និង ថាមពល, ការធ្វើកសិកម្ម, ឧស្សាហូបនីយកម្ម, នគរូបនីយកម្ម និង ហេដ្ឋារចនា-

សម្ព័ន្ធ, ប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម និង សុខភាពសាធារណៈ ។ ក្នុងន័យនេះ, នាបច្ចុ-
ប្បន្ន និង ទៅអនាគត, សកលលោក កាន់តែត្រូវបង្កើនកិច្ចសហការគ្នា ដោយ
ផ្ដោតលើវិធានការកាត់បន្ថយការបញ្ចេញឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ និង ការបន្ស៊ាំនឹង
ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ដូចជា ការទប់ស្កាត់ និង ការបង្ក្រាបការកាប់ព្រៃឈើ
ខុសច្បាប់ និង ការដាំដើមឈើ, ការជំរុញការធ្វើអន្តរកាលថាមពលពីការប្រើ-
ប្រាស់ផ្លុស៊ីលឥន្ធនៈ ឆ្ពោះទៅរកប្រភពថាមពលស្អាត, ការអនុវត្តកម្មវិធីប្រសិទ្ធ-
ភាពថាមពល, ការវិនិយោគលើការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធបែតង, ការជំរុញ
ហិរញ្ញប្បទានបែតង, ការជំរុញសេដ្ឋកិច្ចចក្រា, ការផលិតផលិតផលដែលគិតគូរ
ពីចីរភាពបរិស្ថាន, ការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល ក្នុងការគ្រប់គ្រង និង ការ-
តាមដានការប្រើប្រាស់ និង ការផលិត, ការលើកទឹកចិត្តប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូនបែតង,
និង ការបន្ស៊ាំក្នុងវិស័យសំខាន់ៗ ជាដើម ។

១.៣. បញ្ហាប្រឈម

ការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធ និង និម្មាបនកម្ម សេដ្ឋកិច្ច សង្គម បរិស្ថាន
និង នយោបាយសកល ដែលបង្កដោយការប្រកួតប្រជែងភូមិសាស្ត្រនយោបាយ,
សង្គ្រាមពាណិជ្ជកម្ម, ការគាំពារនិយម និង ជាតិនិយម, និង ការប្រែប្រួល
អាកាសធាតុ និង ប្រជាសាស្ត្រ នាំឱ្យកម្ពុជាត្រូវប្រឈមនឹងបញ្ហាធំៗ ដូចខាង
ក្រោម ៖

១. ម៉ូដែលកំណើនសេដ្ឋកិច្ចបច្ចុប្បន្ន ពឹងផ្អែកខ្លាំងលើឧស្សាហកម្ម
អតិថិភាពកម្ម និង មូលដ្ឋានកំណើនតូចចង្អៀត ដែលធ្វើឱ្យកម្ពុជាងាយរងផលប៉ះ-
ពាល់ពីខាងក្រៅ និង ជាប់អន្ទាក់ជាប្រទេសចំណូលមធ្យម ។ បញ្ហាប្រឈមថ្មីៗ
បាន និង កំពុងលេចឡើង ដោយសារភាពមិនប្រាកដប្រជានៃសេដ្ឋកិច្ចសកល,
ការប្រែប្រួលនៃនិម្មាបនកម្មសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុសកល, ការប្រកួតប្រជែង
ភូមិសាស្ត្រនយោបាយ, ការគាំពារនិយម, ការកើនឡើងនៃថ្លៃថាមពល, ការកើន
ឡើងនៃសម្ពាធអតិផរណា, ការធ្លាក់ចុះផលិតភាពពលកម្ម, និង បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច

និង សង្គម ផ្សេងទៀត ។

២. គុណភាពធនធានមនុស្សនៅមានកម្រិត សម្រាប់ការកសាង សេដ្ឋកិច្ចផ្នែកលើ ជំនាញ, បច្ចេកវិទ្យា និង ការនវានុវត្ត ។ ការណ៍នេះ ទាមទារនូវ ការបន្តជំរុញសម្ភារៈនៃការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ដោយផ្ដោតសំខាន់លើ ការកែ ទម្រង់វិស័យអប់រំ និង ការកសាងមូលធនមនុស្ស ប្រកបដោយគុណភាព ដែល អាចធានាបាននូវភាពរឹងមាំនៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិ, ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម, ការចាប់យកបច្ចេកវិទ្យា, ការបន្ស៊ាំបច្ចេកវិទ្យា និង ការនវានុវត្ត ដើម្បីទាញយក ផលប្រយោជន៍ជាអតិបរមាពីការរីកចម្រើននៃបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ និង ការនវានុវត្ត, ជាពិសេស ក្នុងបរិការណ៍សេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល ។

៣. ស្ថាប័នសាធារណៈទោះបីមានការកែលម្អជាបណ្តើរៗ, ប៉ុន្តែ នៅមិនទាន់មានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់គ្រប់គ្រាន់នៅឡើយ ។ គុណភាព និង សមត្ថ- ភាពស្ថាប័ន មានសារៈសំខាន់ ក្នុងការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃការរៀបចំ និង ការ- អនុវត្តគោលនយោបាយ, ការកែលម្អបរិយាកាសនៃការវិនិយោគ និង ធុរកិច្ច, ការកាត់បន្ថយថ្លៃដើម និង ពេល, និង ការលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពការងារជា- អន្តរវិស័យ ដែលចាំបាច់ត្រូវបន្តលើកកម្ពស់ និង ពង្រឹងបន្ថែម ដើម្បីកសាង ស្ថាប័ន រឹងមាំ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជាតិលើគ្រប់វិស័យ ។

៤. ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ នៅមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ទ្រទ្រង់ តម្រូវការនៃការអភិវឌ្ឍ ។ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសំខាន់ៗ ដូចជា ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ទីក្រុង, ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូន, ប្រព័ន្ធឡូជីស្ទិក, ប្រព័ន្ធថាមពល និង ប្រព័ន្ធ ធារាសាស្ត្រ ជាដើម នៅបន្តជួបបញ្ហាប្រឈម ដែលត្រូវដោះស្រាយឱ្យបានលឿន និង ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ដើម្បីទ្រទ្រង់ដំណើរការនៃការអភិវឌ្ឍសង្គម- សេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយបរិយាបន្ន និង ចីរភាព ។

៥. សេវាសុខាភិបាលនៅមានថ្លៃខ្ពស់ ហើយគុណភាពនៅមាន កម្រិត ។ ទោះបីមានការកែលម្អមួយកម្រិតធំ, ប្រព័ន្ធសុខាភិបាលនៅមានបញ្ហា

ប្រឈម ដែលទាមទារត្រូវដោះស្រាយ ក្នុងស្មារតីបុរសកម្ម, បន្ទាន់ និង ជាប្រចាំ, ជាប់មិនដាច់, ដើម្បីបង្កើនគុណភាពឱ្យកាន់តែខ្ពស់ សំដៅលើកកម្ពស់សុខភាព សាធារណៈ និង កាត់បន្ថយការពឹងផ្អែកលើការនាំចូលសេវាក្នុងវិស័យនេះ ឬ ការចេញទៅប្រើសេវានេះ នៅក្រៅប្រទេស ។ ជាមួយនឹងការពឹងទុកនូវការកើន ឡើងនូវចំនួនប្រជាជនវ័យចំណាស់, តម្រូវការសេវាសុខាភិបាល ប្រកបដោយ គុណភាព ក៏ត្រូវបានពឹងថា នឹងរឹតតែកើនឡើងផងដែរ, ដែលការណ៍នេះ ទាម- ទារឱ្យមានការគិតគូរកែលម្អ និង អភិវឌ្ឍបន្ថែម លើគ្រប់ទិដ្ឋភាព, ទាំងផ្នែក ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសុខាភិបាល, អភិបាលកិច្ច, ធនធានមនុស្ស, និង ជំនាញ វិជ្ជាជីវៈ ប្រកបដោយក្រមសីលធម៌ខ្ពស់ ។

៦. ការសន្សំក្នុងស្រុកនៅមានកម្រិតទាប ដែលបង្កផលប៉ះពាល់ ដល់ការវិនិយោគ និង កំណើនសេដ្ឋកិច្ច រយៈពេលវែង ។ ទោះបីការសន្សំមាន ការអភិវឌ្ឍគួរឱ្យកត់សម្គាល់, វិស័យហិរញ្ញវត្ថុកម្ពុជានៅមានបញ្ហាប្រឈម ផ្សេងទៀត ដូចជា ការផ្គត់ផ្គង់ និង តម្រូវការហិរញ្ញប្បទាន នៅមានកម្រិតទាប, ដុល្លារបន្ថែមនៅមានកម្រិតខ្ពស់ ដែលធ្វើឱ្យបាត់បង់ប្រសិទ្ធភាពនៃការ- អនុវត្តគោលនយោបាយរូបិយវត្ថុ, អត្រាការប្រាក់មានកម្រិតខ្ពស់, ចំណេះដឹង ផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ និង ហិរញ្ញវត្ថុឌីជីថល នៅមានកម្រិតទាប, ផលិតផលហិរញ្ញវត្ថុ មានលក្ខណៈប្រមូលផ្តុំ, ការជឿទុកចិត្តលើវិស័យធនាគារនៅមានកម្រិត, និង បំណុលគេហជនមានកម្រិតខ្ពស់ ហើយការអភិវឌ្ឍវិស័យហិរញ្ញវត្ថុមិនមែន ធនាគារ ក៏ត្រូវការនូវការពង្រឹងបន្ថែមទៀត ក្នុងទិដ្ឋភាពជាច្រើន ។

៧. ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ និង បរិស្ថាន ត្រូវបានកែលម្អ គួរឱ្យកត់សម្គាល់ តាមរយៈការដាក់ចេញគោលនយោបាយជាតិ សម្រាប់គ្រប់- គ្រង និង កែទម្រង់ក្នុងវិស័យនេះ ។ យ៉ាងណាក៏ដោយ, បញ្ហាប្រឈមនៅបន្ត មានច្រើន ដោយសារការកើនឡើងនៃតម្រូវការអភិវឌ្ឍ, ការប្រែប្រួលអាកាស- ធាតុ, ការបង្កើតលក្ខខណ្ឌតម្រូវថ្មីៗលើផលិតផលកម្ពុជា ជាដើម ។ ក្នុងន័យ

នេះ, គ្រប់គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍជាតិ ទាមទារឱ្យមានការគិតគូរថ្មីៗថ្លែងគ្រប់ ជ្រុងជ្រោយ, ពិសេស អំពីចីរភាព និង ប្រសិទ្ធភាពនៃការប្រើប្រាស់ធនធាន ក៏ ដូចជា ការពង្រឹងភាពធន់នឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។

១.៤. កាលានុវត្តភាព

បរិការណ៍សកល និង នៅក្នុងប្រទេស នាបច្ចុប្បន្ន ផ្តល់ឱ្យកម្ពុជានូវ កាលានុវត្តភាពសំខាន់ៗ ដូចតទៅ ៖

១. ក្នុងបរិការណ៍នៃការប្រកួតប្រជែងលើផ្នែកភូមិសាស្ត្រនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច និង ពហុប្រយោជន៍, ការបន្តពង្រឹងស្មារតីសន្តិសុខវិជ្ជមាន ដោយ កសាង និង ពង្រីកទំនាក់ទំនងជាមួយបណ្តាដៃគូសំខាន់ៗ គួបផ្សំជាមួយនឹង ការអនុវត្តនយោបាយការទូតប្រកបដោយភាពប៉ិនប្រសប់ នឹងបើកនូវឱកាស កាន់តែប្រសើរឡើងបន្ថែមទៀត សម្រាប់ការជំរុញពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ, ការវិនិយោគ, ការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច, ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា និង ការផ្សារភ្ជាប់កម្ពុជា កាន់តែខ្លាំង ទៅនឹងខ្សែច្រវាក់ផ្គត់ផ្គង់ និង ខ្សែច្រវាក់តម្លៃសកល ដើម្បីទាញ យកប្រយោជន៍ឱ្យបានជាអតិបរមា សម្រាប់ជាតិ និង ប្រជាជន ។

២. ជាមួយនឹងឧត្តមភាពនៃទីតាំងភូមិសាស្ត្ររបស់កម្ពុជា, ចន្លោះនៃ ការបន្តផ្លាស់ប្តូរទីប្រជុំទម្ងន់នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចមកទ្វីបអាស៊ី បង្កើតជា **ឱកាស- មាស** សម្រាប់កម្ពុជា ក្នុងការអភិវឌ្ឍ និង ការធ្វើឧស្សាហូបនីយកម្ម, ការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច, ការកើនឡើងនៃផលិតកម្ម និង សេវាកម្ម, ការបង្កើនការតភ្ជាប់ សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាទៅនឹងសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ និង សកល ប្រកបដោយជវភាព និង សក្តានុពល, និង ការធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយនឹងសេដ្ឋកិច្ចនៃប្រទេស ក្នុងតំបន់កំពុង មានជវភាពខ្ពស់ ។

៣. ផលលាភសន្តិភាព នឹងផ្តល់ឧត្តមប្រយោជន៍សម្រាប់វឌ្ឍនភាព ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម ។ ច្បាស់ណាស់, ការរក្សាបានរឹងមាំ និង ជាប់មិនដាច់ នូវសុខសន្តិភាព និង ស្ថិរភាពនយោបាយ បាន, កំពុង និង បន្តបង្កើតបរិយាកាស

អនុគ្រោះដ៏ប្រសើរមិនអាចខ្វះបាន សម្រាប់ការជំរុញសម្បូរនៃការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច, ការរក្សាបានស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច, ការលើកកម្ពស់ការវិនិយោគឯកជន និង ធុរកិច្ច ដែលជាចន្លោះនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង ការបង្កើតការងារសម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជា ។

៤. ការអភិវឌ្ឍជាលំដាប់នៃប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុ, ទាំងប្រព័ន្ធធនាគារ និង ប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុមិនមែនធនាគារ, បាន និង កំពុង បន្តផ្តល់លទ្ធភាពទូលំ-ទូលាយក្នុងការបំពេញតម្រូវការសេវាហិរញ្ញវត្ថុ នៅក្នុងប្រទេស និង ក្នុងការឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការនៃការធ្វើសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ ក្នុងតំបន់ ។ ការធ្វើបរិវត្តកម្មឌីជីថលនៃសេវាហិរញ្ញវត្ថុ នឹងគាំទ្រដល់ការអនុវត្តគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល និង ការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ច និង បរិយាបន្នហិរញ្ញវត្ថុ ។

៥. ការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពឧស្សាហកម្មគាំទ្រក្នុងស្រុក នឹងជួយបង្កើតឱកាសសម្រាប់វិស័យឧស្សាហកម្ម ក្នុងការបង្កើនតម្លៃបន្ថែម ក៏ដូចជាក្នុងការលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាព, ផលិតភាព និង ភាពប្រកួតប្រជែង តាមរយៈការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃការផ្គត់ផ្គង់ធាតុចូល សម្រាប់ដំណើរការផលិតកម្ម, ការកាត់បន្ថយថ្លៃដើម, ការចែករំលែកបច្ចេកវិទ្យា និង ការផ្តល់ព័ត៌មានអំពីកត្តាផលិតកម្ម ជាដើម ។ល។

៦. ការរីកចម្រើនផ្នែកបច្ចេកវិទ្យា និង ឌីជីថលភារូបនីយកម្មផ្តល់នូវកាលានុវត្តភាពថ្មី ក្នុងការបង្កើតមុខរបរ និង ធុរកិច្ចថ្មីជាច្រើនបន្ថែមទៀត ព្រមទាំងជំរុញល្បឿននៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមឌីជីថល នៅកម្ពុជា, ដែលការណ៍នេះ នឹងរួមចំណែកដល់ការកសាង ម៉ូដែលថ្មីនៃកំណើន ផ្អែកលើជំនាញ, បច្ចេកវិទ្យា និង ការនវានុវត្ត ។

៧. ស្ថានភាពប្រជាសាស្ត្ររបស់កម្ពុជានាបច្ចុប្បន្ន ផ្តល់នូវកាលានុវត្តភាព សម្រាប់ការទាញយកប្រយោជន៍ឱ្យបានជាអតិបរមាពីផលលាភប្រជា-

សាស្ត្រ, ការពង្រឹងភាពធន់ប្រជាសាស្ត្រ និង ការលើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រ, ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមឌីជីថល, ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា, ការលើកកម្ពស់ ផលិតភាពនៃកម្លាំងពលកម្ម, និង ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវភាពប្រកួតប្រជែង នៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយបរិយាបន្ន, ភាពធន់ និង ចីរភាព ។

១.៥. ការសង្ខេបទៅមុខ ២៥ ឆ្នាំ ឆ្ពោះទៅសម្រេចចក្ខុវិស័យ កម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០

ក្នុងរយៈពេល ២៥ ឆ្នាំ ខាងមុខ, យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ នឹងត្រូវបាន ជំរុញអនុវត្តប្រកបដោយភាពប្រទាក់ក្រឡាគ្នា ក្នុងស្មារតីបុរេសកម្ម និង ច្បាស់លាស់ ក្នុងគោលបំណងកសាងកម្ពុជា ជាអរិយប្រទេសមួយ ដែលឆ្លើយតបនឹង លក្ខណសម្បត្តិ ដូចខាងក្រោម ៖

១. កម្ពុជា ជា “សង្គមជាតិមួយជំរស់រវើក” ដែលមានសុខសន្តិភាព បិតថេរចីរកាល, មានស្ថិរភាពនយោបាយ និង សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ មាំមួន, មានការគោរពច្បាប់ និង នីតិវិធី, មានយុត្តិធម៌សង្គម, និង មានការគោរពសិទ្ធិ និង សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស; ជាដ្ឋរឹងប៉ឹង ដែលមាន ឯករាជ្យ អធិបតេយ្យ និង បូរណភាពទឹកដី ពេញលេញ, មានភាពជាម្ចាស់រឹងមាំ, មានអត្តសញ្ញាណជាតិ ជាក់លាក់, មានកិត្យានុភាពខ្ពស់ត្រដែត និង ស្មើភាព និង ស្មើសិទ្ធិ លើឆាក អន្តរជាតិ; និង ជាដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ ដែលមានអភិបាលកិច្ចល្អ និង ស្ថាប័នរឹងមាំ ប្រកបដោយតម្លាភាព និង គណនេយ្យភាព ហើយដំណើរការបម្រើជាតិ និង ប្រជាជន ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព នៅក្នុងជវភាពនៃប្រព័ន្ធតួអង្គតែមួយ ។

២. កម្ពុជា ជា “ប្រទេសមានចំណូលខ្ពស់ និង មានសេដ្ឋកិច្ចធន់ រឹងមាំ” ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព, ភាពប្រកួតប្រជែងបើកចំហ, បរិយាបន្ន និង ចីរភាព ដោយរដ្ឋប្រកាន់យកតួនាទី ជាយុទ្ធសាស្ត្រវិទូ, អ្នកដឹកនាំ និង អ្នកគ្រប់គ្រងការអភិវឌ្ឍ; ជាអ្នកការពារកម្មសិទ្ធិ និង ទ្រព្យសម្បត្តិឯកជន; និង ជាអ្នក-

គាំទ្រ និង លើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន ។ ក្នុងការដឹកនាំ និង ការគ្រប់គ្រងការអភិវឌ្ឍ, រដ្ឋប្រកាន់យកការបើកចំហឆ្ពោះទៅខាងក្រៅ ដោយពង្រឹង និង ពង្រីក ក្របខ័ណ្ឌពាណិជ្ជកម្មសេរី, ទាំងទ្វេភាគី និង ពហុភាគី; ការរក្សាស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច; ការជំរុញធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច; ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមឌីជីថល; និង ការបង្កើនភាពរឹងមាំនៃវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ ។

៣. ប្រជាជនកម្ពុជា “មានចំណេះដឹងខ្ពស់ និង ជំនាញមួយយ៉ាងតិចប្រចាំជីវិត” ប្រកបដោយអំណត់ធន់, សហគ្រិនភាព, ការនវានុវត្ត និង សីលធម៌ប្រពៃ ដោយរដ្ឋធានា ផ្តល់សេវាអប់រំជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ទាំងអស់គ្នាយ៉ាងតិចត្រឹមថ្នាក់ទី ៩; បំពាក់ជំនាញ និង បច្ចេកវិទ្យា ដែលជាតម្រូវការទីផ្សារការងារ និង ធុរកិច្ច; ពង្រឹងការបណ្តុះបណ្តាល និង ការផ្លាស់ប្តូរជំនាញ ស្របនឹងតម្រូវការទីផ្សារការងារ; ពង្រឹងគុណភាពវិស័យឧត្តមសិក្សា ឱ្យក្លាយជាមណ្ឌលមូលធនបញ្ញាជាតិ និង ឃ្លាំងពុទ្ធិសកល; និង យកចិត្តទុកដាក់លើជីវភាពគ្រូបង្រៀន, បុគ្គលិកសិក្សា និង សាស្ត្រាចារ្យ ។

៤. ប្រជាជនកម្ពុជា “រស់នៅក្នុងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ សុភមង្គល និង ទទួលបានការគាំពារសង្គម ប្រកបដោយសមធម៌ ស្មើសិទ្ធិ ស្មើឱកាស” ក្នុងសង្គមជាតិ ដោយរដ្ឋផ្តល់សារៈសំខាន់លើការរៀបចំឱ្យបានរឹងមាំនូវប្រព័ន្ធសន្តិសុខសង្គម និង ជំនួយសង្គម; ការលើកកម្ពស់វិស័យធានារ៉ាប់រង; ការពង្រឹង និង ការធ្វើទំនើបកម្មប្រព័ន្ធសុខាភិបាល; ការយកចិត្តទុកដាក់លើវិស័យកីឡា និង សុខភាពសាធារណៈ; ការលើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រ; និង ការលើកកម្ពស់សង្គមឌីជីថល ។

៥. កម្ពុជា ជាប្រទេសមាន “បរិស្ថានរូបវន្ត និង ធម្មជាតិ ប្រកបដោយ សុខដុមភាព, ភាពធន់, បរិយាបន្ន និង តុល្យភាពរវាងការអភិវឌ្ឍ និង ការអភិរក្សធនធានធម្មជាតិ” សម្រាប់ការរស់នៅប្រកបដោយសុភមង្គល ដោយរដ្ឋផ្តល់សារៈសំខាន់ចំពោះ សន្តិសុខថាមពល; ការរៀបចំប្រព័ន្ធទឹកស្អាត និង

ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងកាកសំណល់គ្រប់ប្រភេទ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព; ការរៀបចំ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ តាមបែបទំនើប និង ស្វ័យប្រវត្តិ; ការទប់ទល់ និង ការកសាង ប្រព័ន្ធបណ្តាញទឹកទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ; ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធអេកូ- ឡូស៊ីប្រកបដោយចីរភាព; ការបំពាក់បច្ចេកវិទ្យាទាន់សម័យ ក្នុងវិស័យកសិកម្ម; និង ការគ្រប់គ្រង និង ការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ ដោយគិតគូរដល់តុល្យ- ភាពបរិស្ថាន ។

១.៦. ភាពចាំបាច់ក្នុងការរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាក់កោណ

ក្នុងបរិការណ៍ក្រោយការរាតត្បាតនៃជំងឺកូវីដ-១៩ និង ការប្រែប្រួល យ៉ាងរហ័សនៃភូមិសាស្ត្រនយោបាយសកល, កម្ពុជាមានភាពចាំបាច់ក្នុងការ- ងើបឈរឡើង និង ពង្រឹងខ្លួនឱ្យបានមាំមួន ដើម្បី, ម៉្យាង, ស្តារឡើងវិញនូវការ- ខាតបង់បណ្តាលមកពីវិបត្តិជំងឺកូវីដ-១៩ និង វិបត្តិសកលផ្សេងទៀត; និងម៉្យាង ទៀត, ពូនផ្គុំកម្លាំងបន្តដំណើរជាមួយនឹងការកសាងភាពធន់រឹងមាំ ឆ្លងកាត់ បង្គោលចរនៃការប្រែក្លាយខ្លួនជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់ នៅឆ្នាំ ២០៣០ ឆ្ពោះទៅសម្រេចឱ្យបាននូវ “ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០” នៃការប្រ- ក្លាយខ្លួនជាប្រទេសមានចំណូលខ្ពស់ ជាមួយនឹងលក្ខណសម្បត្តិជាគោល ទាំង ៥ យ៉ាង ដូចបានគូសរំលេចខាងលើ ។

ផ្អែកលើសមិទ្ធផលនៃការអនុវត្ត យុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ និង យុទ្ធ- សាស្ត្រចតុកោណ ទាំង ៤ ដំណាក់កាល ក្នុងរយៈពេល ២៥ ឆ្នាំកន្លងមក, រាជ- រដ្ឋាភិបាលបានធ្វើការវាយតម្លៃ ពេញលេញ និង មត់ចត់ លើភាពខ្លាំង និង បណ្តាបញ្ហាប្រឈម ដែលត្រូវបន្តដោះស្រាយ ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា ២០២៣-២០២៨ ។ ចំណុចខ្លាំងនៃ យុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ និង យុទ្ធសាស្ត្រ ចតុកោណ ទាំង ៤ ដំណាក់កាល គឺ : យុទ្ធសាស្ត្រទាំងពីរនេះ បានផ្តល់ក្របខ័ណ្ឌ គោលនយោបាយច្បាស់លាស់, ចំគោលដៅ, ប្រទាក់ក្រឡាគ្នា, គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និង ប្រកបដោយសង្គតិភាព ព្រមទាំងគ្របដណ្តប់ទៅលើគ្រប់វិស័យអាទិភាព

សម្រាប់ការដឹកនាំសកម្មភាពអនុវត្ត ។ ជាមួយនេះ, គ្រប់ក្រសួង-ស្ថាប័នរបស់ រាជរដ្ឋាភិបាល, ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ក៏បានចូលរួមយ៉ាងសស្រាក់- សស្រាំ ក្នុងការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រនេះ ប្រកបដោយស្មារតីសកម្ម និង បុរេសកម្ម ដែលនាំមកនូវសមិទ្ធផលដ៏ប្រសើរ ជាបន្តបន្ទាប់ ជូនប្រទេសជាតិ និង ប្រជា- ជន ។ យ៉ាងណាមិញ, រាជរដ្ឋាភិបាលក៏បានកត់សម្គាល់ឃើញនូវចំណុចខ្សោយ មួយចំនួនផងដែរ ក្នុងការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រនេះ នាពេលកន្លងមក ដែលជារួម ពាក់ព័ន្ធនឹងសមត្ថភាព និង គុណភាព នៃស្ថាប័ន ក៏ដូចជាប្រសិទ្ធភាពនៃ ការសម្របសម្រួលរវាងក្រសួង-ស្ថាប័ន ក្នុងការដាក់ចេញ និង ការអនុវត្តនូវ- វិធានការគោលនយោបាយ និង ផែនការសកម្មភាពជាក់ស្តែង ក្នុងវិស័យក្រោម សមត្ថកិច្ចរៀងខ្លួន ។ ម្យ៉ាងទៀត, សកម្មភាពអនុវត្តរបស់ក្រសួង-ស្ថាប័ននៅមាន គម្លាត និង មិនទាន់បានផ្សារភ្ជាប់ល្អពេញលេញ ទៅនឹងគោលបំណងគោល- នយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។ លើសពីនេះ, ការផ្សព្វផ្សាយក៏នៅមានកម្រិត ដែលជាការរួមចំណែកដល់បញ្ហាប្រសិទ្ធភាពនៃការចូលរួមគាំទ្រ ក៏ដូចជាការ- ចូលរួមអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រផងដែរ ។

លើមូលដ្ឋាននៃការបូកសរុបសមិទ្ធផល សម្រាប់រយៈពេល ២៥ ឆ្នាំ កន្លងមក និង ការពិនិត្យវាយតម្លៃនិន្នាការតំបន់ និង សកល ជាមួយនឹងការ- ប្រមើល សម្រាប់រយៈពេល ២៥ ឆ្នាំ សំដៅឆ្លើយតបនឹងបំណងប្រាថ្នារបស់ ប្រជាជន ឆ្ពោះទៅសម្រេចបាននូវ ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០, ក្នុងការដាក់ ចេញនូវ “យុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ” បន្តពី “យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ”, រាជរដ្ឋា- ភិបាលបានគិតគូរយ៉ាងម៉ត់ចត់ ដោយផ្ដោតលើការសម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅ រយៈពេលវែងនៃការកសាងជាតិ និង ប្រកាន់យកនូវអភិក្រមនៃការអនុវត្តជា- ដំណាក់កាលៗដោយពង្រីកវិសាលភាព, សម្រិតសម្រាំង, ធ្វើអាទិភាពបន្ថែមកម្ម នៃកោណអាទិភាពឡើងវិញ, ព្រមទាំងកែលម្អគោលនយោបាយ និង យន្តការ អនុវត្ត ទៅតាមការប្រែប្រួលនៃបរិការណ៍ជាតិ និង អន្តរជាតិ និង ដំណាក់កាល

នីមួយៗនៃការអភិវឌ្ឍ; ប៉ុន្តែ នៅរក្សាជានិច្ចនូវចនាសម្ព័ន្ធប្រទាក់ក្រឡាគ្នា ដូច
ធ្លាប់បានគិតគូរនៅក្នុងការរៀបចំ “យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ” ដូច្នោះដែរ ។

ក្នុងស្មារតីនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ចេញនូវ យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ-
ដំណាក់កាលទី១ ដើម្បី កំណើន ការងារ សមធម៌ ប្រសិទ្ធភាព និង ចីរភាព
សំដៅ ការពារ ថែរក្សា និង ពូនជ្រុំ សមិទ្ធផលជាតិ, លើកកម្ពស់កិត្យានុភាពជាតិ
ឱ្យខ្ពស់ត្រដែត, ជំរុញសម្ភារៈនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច, និង កសាងមូលដ្ឋានគ្រឹះឆ្ពោះ
ទៅសម្រេចបាន ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០ ដោយយោងលើភាពចាំបាច់នៅ
ក្នុងទិដ្ឋភាពសំខាន់ៗ ដូចខាងក្រោម ៖

១. ភាពចាំបាច់ ក្នុងការបន្តពង្រឹង និង ពង្រីក សមិទ្ធផលនានា
ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចបាន នៅក្នុងនីតិកាលកន្លងមក នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌ
យុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ និង យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ទាំង ៤ ដំណាក់កាល តាម-
រយៈ ការបន្តពង្រឹងសុខសន្តិភាព, ស្ថិរភាពនយោបាយ និង សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម;
ការពង្រឹងការគោរពច្បាប់ និង វិធាននៃច្បាប់, ការលើកស្ទួយនីតិវដ្ឋ, សិទ្ធិសេរី-
ភាព, សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស និង លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី ពហុបក្ស; និង
ការអនុវត្តវិធានការជាក់ស្តែងនានា សំដៅលើកកម្ពស់កម្រិតជីវភាព និង សុខុ-
មាលភាពប្រជាជន, ជាពិសេស ការដោះស្រាយបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងប្រសិទ្ធភាពនៃ
អភិបាលកិច្ច, ស្ថាប័ន និង យុត្តិធម៌សង្គម ព្រមទាំងការពង្រឹងភាពស្អាតស្អំ និង
គុណភាពសេវាសាធារណៈ ។

២. ភាពចាំបាច់ ក្នុងការបន្តកែទម្រង់ស្ថាប័ន និង អភិបាលកិច្ច
ឱ្យសម្រេចបាននូវរដ្ឋបាលសាធារណៈមួយ ដែលមានសមត្ថភាពខ្ពស់, ខ្លាំង, វៃ
ឆ្លាត និង ស្អាតស្អំ ហើយបំពេញការងារនៅក្នុង “ជវភាពនៃប្រព័ន្ធតួរអង្គតែមួយ”
ព្រមទាំងធានាបាននូវប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ នៅក្នុងគ្រប់ទិដ្ឋភាពនៃកិច្ចប្រតិបត្តិការ
របស់ខ្លួន, ទាំងការដឹកនាំ, ការសម្របសម្រួល, ការត្រួតពិនិត្យ និង ការវាយតម្លៃ
លើការអនុវត្តគោលនយោបាយ និង យុទ្ធសាស្ត្រនានា ក្នុងបរិការណ៍នៃការវិវត្ត

សភាពការណ៍សង្គម-សេដ្ឋកិច្ច, ទាំងក្នុង និង ក្រៅ ប្រទេស ។

៣. ភាពចាំបាច់ ក្នុងការបន្តកសាង និង ការពង្រឹងមូលដ្ឋានសម្រាប់ជំរុញការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម ដោយផ្ដោតជាសំខាន់លើការកសាងមូលធនមនុស្សវិជ្ជា, ពិសេស តាមរយៈ ការកែទម្រង់ វិស័យអប់រំ និង វិស័យសុខាភិបាល; ការបង្កើនផលិតភាពសេដ្ឋកិច្ច; ការលើកកម្ពស់ចំណេះដឹងរបស់ប្រជាជន និង សមត្ថភាពជំនាញរបស់ពលករ; ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ចវិស័យឯកជន និង ធុរកិច្ច; និង ការលើកកម្ពស់ការតភ្ជាប់ ព្រមទាំងការជំរុញអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់ប្រភេទ, ទាំងវិជ្ជា និង ទន់, រួមបញ្ចូលនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធខ្ចីដីចលផង, ដើម្បីឈានទៅបង្កើតឡើងនូវម៉ូដែលថ្មីនៃកំណើនដែលផ្អែកលើជំនាញ, បច្ចេកវិទ្យា និង ការនវានុវត្ត ។

៤. ភាពចាំបាច់ ក្នុងការបង្កើនការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច និង ភាពប្រកួតប្រជែងរបស់កម្ពុជា និង ក្នុងការកសាងភាពធន់ទៅនឹងការប្រែប្រួលនៃកត្តាសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច និង កត្តាបរិស្ថានធម្មជាតិ ដើម្បីពង្រឹងមូលដ្ឋានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង ធានាចីរភាពនៃកំណើនខ្ពស់ តាមរយៈ ការបង្កើនតម្លៃបន្ថែម ក្នុងវិស័យចន្ទល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចដែលមានស្រាប់ និង វិស័យផ្សេងទៀតដែលកម្ពុជាមានសក្តានុពល; ការជំរុញការវិនិយោគ ក្នុងវិស័យកសិកម្ម និង កសិ-ឧស្សាហកម្ម; ការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម និង ឧស្សាហូបនីយកម្ម; ការលើកកម្ពស់ការប្រកួតប្រជែងស្មើភាព និង ការលើកស្ទួយភាពប្រកួតប្រជែងរបស់កម្ពុជា; ការកសាងភាពធន់ទល់នឹងគ្រោះអាសន្ន និង វិបត្តិនានា; ព្រមទាំងការលើកកម្ពស់ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ និង ការទូត និង ការធ្វើសមាហរណកម្មស៊ីជម្រៅទៅក្នុងតំបន់ និង សកលលោក សំដៅទាញយកផលប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម ឱ្យបានជាអតិបរមាជូនប្រទេសជាតិ ។

៥. ភាពចាំបាច់ ក្នុងការដាក់ចេញនូវរបៀបវារៈគោលនយោបាយសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច គ្រប់ជ្រុងជ្រោយមួយ នៃ "កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិ-

បាល នីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា” ដើម្បីកសាងមូលដ្ឋានគ្រឹះដ៏រឹងមាំ សម្រាប់ ការបន្តដំណើរឈានទៅសម្រេចបាននូវ ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០ ។

លើមូលដ្ឋាននេះ, ជាមួយនឹង បារិច្ឆនាទាំង ៥ គឺ : កំណើន ការងារ សមធម៌ ប្រសិទ្ធភាព និង ចីរភាព, រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចកំណត់យក គោលដៅ យុទ្ធសាស្ត្រ ចំនួន ៥ និង អាទិភាពគន្លឹះ ចំនួន ៥ សម្រាប់ “យុទ្ធសាស្ត្របញ្ចុកោណ-ដំណាក់កាលទី ១” ។

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ ៥ មាន ដូចខាងក្រោម ៖

១. ធានាឱ្យបានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងអត្រាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំ ក្នុង រង្វង់ ៧% ប្រកបដោយភាពធន់នឹងវិបត្តិនានា តាមរយៈ ការជំរុញសម្រុះនៃការធ្វើ ពិពិធកម្មមូលដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ច ដើម្បីបង្កើតចន្លោះថ្មីៗនៃកំណើន; ការលើកកម្ពស់ ភាពប្រកួតប្រជែង; និង ការរក្សាស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ដោយគ្រប់គ្រងអត្រា អតិផរណាឱ្យនៅទាប, ធានាស្ថិរភាពអត្រាប្តូរប្រាក់, ខិតខំបង្កើនទុនបម្រុងជា- ប្រចាំ, និង ពង្រឹងការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ, រួមបញ្ចូលទាំងការបង្កើន ប្រសិទ្ធភាពនៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ និង ការគ្រប់គ្រងបំណុលសាធា- រណៈ ប្រកបដោយចីរភាព ។

២. បង្កើតការងារឱ្យបានកាន់តែច្រើន, ទាំងបរិមាណ និង គុណ- ភាព, ជូនដល់ប្រជាជនកម្ពុជា, ជាពិសេស សម្រាប់យុវជន, តាមរយៈការពង្រឹង គុណភាពអប់រំ និង ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ, ទាំងជំនាញរឹង និង ជំនាញ ទន់, ឱ្យសមស្របនឹងតម្រូវការ ក្នុងទីផ្សារការងារ; ការផ្តល់ព័ត៌មានឱ្យបានទូលំ- ទូលាយអំពីទីផ្សារការងារ; ការកែលម្អលក្ខខណ្ឌការងារប្រកបដោយសុក- ភាព; ការលើកកម្ពស់ផលិតភាព; ការលើកកម្ពស់សកម្មភាពពាណិជ្ជកម្ម និង ធុរកិច្ច; និង ការជំរុញ និង ការទាក់ទាញ ការវិនិយោគ, ទាំងការវិនិយោគក្នុង ស្រុក និង ការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស ។

៣. សម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ក្នុងអត្រា

ទាបជាង ១០% និង បន្តខិតខំទាញទម្លាក់អត្រានៃភាពក្រីក្រ ឱ្យស្ថិតនៅក្នុង កម្រិតជាអប្បបរមា តាមរយៈ វិធានការបង្រួមវិសមភាពសេដ្ឋកិច្ច; ការអភិវឌ្ឍ និង ការកសាងប្រព័ន្ធគាំពារសង្គមឱ្យមានលក្ខណៈប្រមូលផ្តុំ និង សង្គតិភាព; ការកាត់បន្ថយបន្ទុកជីវភាពប្រជាជន; និង ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ប្រកប ដោយគុណភាព, ប្រសិទ្ធភាព និង បរិយាបន្ន ។

៤. បន្តពង្រឹងសមត្ថភាព អភិបាលកិច្ច និង លើកកម្ពស់គុណភាព ស្ថាប័ន, ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ដើម្បីធានាឱ្យបាននូវប្រសិទ្ធភាព នៃសេវាសាធារណៈ; បន្តពង្រឹងអភិបាលកិច្ចវិស័យឯកជន; និង បន្តកិច្ចប្រឹង- ប្រែងលើកកម្ពស់បរិយាកាសអំណោយផល សម្រាប់ធុរកិច្ច, ការវិនិយោគ និង ពាណិជ្ជកម្ម ។

៥. ធានាចីរភាពនៃការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច និង កសាងភាព- ធន់ទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ដោយធ្វើបម្រែបម្រួលនីយកម្ម (Optimization) ផលលាភប្រជាសាស្ត្រ និង ពង្រឹងភាពធន់នៃប្រជាសាស្ត្រ; លើកកម្ពស់ សមភាពយេនឌ័រ; គ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិប្រកបដោយចីរភាព; បង្កើនហិរញ្ញ- ប្បទានចីរភាព និង បែតង នៅក្នុងបណ្តុំកម្ចីសរុប ដើម្បីបង្កើនរំហូរហិរញ្ញវត្ថុ ឆ្ពោះទៅរកការវិនិយោគបែតង និង សេដ្ឋកិច្ចបែតង; ជំរុញការវិនិយោគសាធា- រណៈ ដែលមានភាពធន់នឹងអាកាសធាតុ និង មានការបញ្ចេញកាបូនទាប; និង ធានាចីរភាពបរិស្ថាន ព្រមទាំងត្រៀមខ្លួនជាស្រេច ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការ- ប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។

អាទិភាពគន្លឹះ ៥ រួមមាន ដូចខាងក្រោម ៖

នៅក្នុងការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ក្នុងរយៈកាល កន្លងមក, រាជរដ្ឋាភិបាលបានកំណត់យកអាទិភាពគន្លឹះ ចំនួន ៤ រួមមាន មនុស្ស ផ្លូវ ទឹក និង ភ្លើង ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍប្រទេស ដែលលំដាប់នៃសារៈ- សំខាន់របស់អាទិភាពទាំងនេះ ត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរទៅតាមដំណាក់កាលនីមួយៗ ។

យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ-ដំណាក់កាលទី ១ កំណត់យកអាទិភាពគន្លឹះចំនួន ៥ ដោយបន្ថែមបច្ចេកវិទ្យា និង បន្តកំណត់យក មនុស្ស ជាអាទិភាពទី ១ ហើយ ផ្លូវ ទឹក ភ្លើង និង បច្ចេកវិទ្យា គឺជាអាទិភាព បន្តបន្ទាប់តាមលំដាប់ ។ ក្នុងន័យនេះ, បញ្ជាកោណយុទ្ធសាស្ត្រ ទាំង ៥ ត្រូវបានគិតគូរឡើងវិញ ទៅតាមអាទិភាពខាងលើ ដោយរៀបចំឱ្យមានលក្ខណៈប្រទាក់ក្រឡាគ្នា ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការ និង ទិសដៅនៃការអភិវឌ្ឍកម្ពុជា ក្នុងដំណាក់កាលថ្មីខាងមុខ ។ អាទិភាព "មនុស្ស" ត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងជាចម្បង ក្នុងបញ្ជាកោណទី ១ និង បំពេញបន្ថែម ដោយមុំទី ១ នៃបញ្ជាកោណទី ៣, មុំទី ១ នៃបញ្ជាកោណទី ៤, និង មុំទី ១ នៃបញ្ជាកោណទី ៥ ។ អាទិភាព "ផ្លូវ ទឹក និង ភ្លើង" ត្រូវបានរៀបចំជាចម្បង ក្នុងមុំទី ២ នៃបញ្ជាកោណទី ២ និង មានលក្ខណៈបំពេញគ្នា ក្នុងចំណោមមុំផ្សេងទៀត នៃបញ្ជាកោណនេះផង ហើយប្រទាក់គ្នាទៅនឹងមុំទី ៣ និង មុំទី ៤ នៃបញ្ជាកោណទី ៤ ផង ។ អាទិភាព "បច្ចេកវិទ្យា" ត្រូវបានផ្ដោតជាសំខាន់ក្នុងបញ្ជាកោណទី ៥, ជាពិសេស ការកសាង និង ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធខីដីថ្នល ដែលមាននៅ ក្នុងមុំទី ៣ និង មានភាពប្រទាក់ក្រឡាយ៉ាងស្អិតរមួត ក្នុងគ្រប់មុំនៃបញ្ជាកោណ ទាំង ៤ ផ្សេងទៀត ។ ជារួម, អាទិភាពគន្លឹះទាំង ៥ ក្នុង ទម្រង់ "បញ្ជាកោណ យុទ្ធសាស្ត្រ" ត្រូវបានរៀបចំ ដូចខាងក្រោម ៖

បញ្ជាកោណទី ១ ៖ ការអភិវឌ្ឍមូលធនមនុស្ស : (១). ការពង្រឹង គុណភាពវិស័យអប់រំ កីឡា វិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យា; (២). ការបណ្តុះ- បណ្តាលជំនាញបច្ចេកទេស; (៣). ការលើកកម្ពស់សុខភាព និង សុខុមាលភាព ប្រជាជន; (៤). ការពង្រឹងប្រព័ន្ធតាំពារសង្គម និង ប្រព័ន្ធស្បៀង; និង (៥). ការពង្រឹងភាពជាពលរដ្ឋក្នុងសង្គម ដែលមានអារ្យធម៌ខ្ពស់ ប្រកបដោយសីលធម៌, សមធម៌ និង បរិយាបន្ន ។

បញ្ជាកោណទី ២ ៖ ការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច និង ការបង្កើនភាពប្រកួតប្រជែង : (១). ការអភិវឌ្ឍវិស័យគន្លឹះ និង ប្រភពថ្មី នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច;

(២). ការលើកកម្ពស់ការតភ្ជាប់ និង ការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃវិស័យដឹកជញ្ជូន និង ឡូជីស្ទិក, វិស័យថាមពល, វិស័យទឹកស្អាត និង វិស័យឌីជីថល; (៣). ការកែលម្អបរិយាកាសធុរកិច្ច និង ការវិនិយោគ; (៤). ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាព និង ភាពទាក់ទាញ នៃតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស រួមបញ្ចូលនូវ សួនឧស្សាហកម្ម, សួនកសិ-ឧស្សាហកម្ម, និង តំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីក្នុងស្រុក (Free-Trade Zone); និង (៥). ការនាំនូវវត្ថុធាតុដើមហិរញ្ញប្បទាន និង ផលិតផលហិរញ្ញវត្ថុ សម្រាប់ គាំទ្រដល់ការវិនិយោគ ។

បញ្ហាកោណទី ៣ ៖ ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន និង ការងារ ៖ (១).

ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារការងារ; (២). ការលើកស្ទួយសហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម, ធុរកិច្ចថ្មី, សហគ្រិនភាព និង ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ; (៣). ការពង្រឹងភាពជាដៃគូវិស័យសាធារណៈ និង វិស័យឯកជន; (៤). ការពង្រឹងការប្រកួតប្រជែង; និង (៥). ការពង្រឹងប្រព័ន្ធធនាគារ និង វិស័យហិរញ្ញវត្ថុមិនមែន ធនាគារ ។

បញ្ហាកោណទី ៤ ៖ ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយភាពធន់, ចីរភាព និង

បរិយាបន្ន ៖ (១). ការធ្វើបរមការរូបនីយកម្មផលលាភប្រជាសាស្ត្រ, ការពង្រឹង ភាពធន់ប្រជាសាស្ត្រ និង ការលើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រ; (២). ការគ្រប់គ្រង ធនធានធម្មជាតិ, បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ និង ទេសចរណ៍ ប្រកបដោយចីរភាព; (៣). ការលើកស្ទួយកសិកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍជនបទ; (៤). ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រង និង ការធ្វើទំនើបកម្មនគរូបនីយកម្ម; និង (៥). ការធានាចីរភាពបរិស្ថាន និង ការរៀបចំខ្លួនឆ្លើយតបទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ព្រមទាំងការលើក កម្ពស់សេដ្ឋកិច្ចបៃតង ។

បញ្ហាកោណទី ៥ ៖ ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមឌីជីថល ៖

(១). ការកសាងរដ្ឋាភិបាលឌីជីថល និង ពលរដ្ឋឌីជីថល; (២). ការអភិវឌ្ឍ សេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល, ធុរកិច្ចឌីជីថល, ពាណិជ្ជកម្មតាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក និង

ប្រព័ន្ធនវានុវត្តន៍ឌីជីថល; (៣). ការកសាង និង ការអភិវឌ្ឍ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ
ឌីជីថល; (៤). ការកសាងភាពជឿទុកចិត្តលើប្រព័ន្ធឌីជីថល; និង (៥). ការ-
អភិវឌ្ឍវិស័យបច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ ។

ផ្នែកទី ២

២.១. រចនាសម្ព័ន្ធ

យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ គឺជាយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច រយៈពេលវែង ដែលនឹងត្រូវអនុវត្តជា ៥ ដំណាក់កាល សម្រាប់រយៈពេល ២៥ ឆ្នាំ ទៅមុខ ។ ជាដំបូង, រចនាសម្ព័ន្ធនៃយុទ្ធសាស្ត្រនេះ មាន ៖ (១). ស្នូលនៃយុទ្ធសាស្ត្រគឺ៖ ការកែទម្រង់ និង ការពង្រឹង អភិបាលកិច្ច; (២). បរិស្ថានគ្របដណ្តប់ សម្រាប់ធានាបរិយាកាសអំណោយផល ដល់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រទាំងមូល; និង (៣). បញ្ជាកោណយុទ្ធសាស្ត្រ សម្រាប់ជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង វឌ្ឍនភាពសង្គម ។ ដោយឡែក, យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ-ដំណាក់កាលទី ១ ក៏មាន បញ្ចូលផងដែរ នូវ “កម្មវិធីគោលនយោបាយអាទិភាពចំនួន ៦” នៃ “កម្មវិធី នយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល នីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា” ដែលត្រូវចាប់ផ្តើម អនុវត្តក្នុង ក្នុងឆ្នាំ ២០២៣ ។

២.២. ស្នូល

ស្នូលនៃយុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ ផ្តោតលើការកែទម្រង់ និង ការពង្រឹង អភិបាលកិច្ច, និង ការធ្វើទំនើបកម្មស្ថាប័នរដ្ឋ ឱ្យក្លាយជា រដ្ឋបាលសាធារណៈ ទំនើប ប្រកបដោយសមត្ថភាពខ្ពស់, ខ្លាំង, វៃឆ្លាត និង ស្អាតស្អំ តាមរយៈ ការអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចរដ្ឋខាងផ្នែកនយោបាយ, សេដ្ឋកិច្ច និង រដ្ឋបាល ក្នុងការដឹកនាំ, ការគ្រប់គ្រង និង ការចាត់ចែងកិច្ចការប្រទេសជាតិ, ពិសេស ការធានា និរន្តរភាពតួនាទី និង ដំណើរការរដ្ឋបាលសាធារណៈ ដោយយកចិត្តទុកដាក់ លើផលប្រយោជន៍ប្រជាជន, ព្រមជាមួយនឹងការកសាងជាតិ និង ការពង្រឹងនីតិរដ្ឋ សំដៅគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយបរិយាបន្ន និង ចីរភាព ។ ទោះបីសម្រេចបានសមិទ្ធផលជាច្រើនយ៉ាងណាក្តី, រាជរដ្ឋាភិបាលនៅ បន្តមានបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួន ដូចជា ការត្រួតមុខងារ និង ដែនសមត្ថកិច្ច; ការបែងចែកច្បាស់លាស់នូវមុខងារ, សិទ្ធិអំណាច និង ការទទួលខុសត្រូវរបស់

ស្ថាប័នរដ្ឋ; សមត្ថភាពស្ថាប័ន និង ធនធានមនុស្ស; ការសម្របសម្រួលអន្តរ-ស្ថាប័ន; ក្របខ័ណ្ឌគណនេយ្យភាព, តម្លាភាព និង ការចែករំលែកព័ត៌មាន និង ទិន្នន័យ; ការងារត្រួតពិនិត្យ, អធិការកិច្ច និង សវនកម្ម; ការធ្វើទំនើបកម្មកង-កម្លាំងប្រដាប់អាវុធ; និង ក្របខ័ណ្ឌអភិបាលកិច្ចវិស័យឯកជន ។ ក្នុងន័យនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលបន្តផ្ដោតលើ (១). ការពង្រឹង និង ការកែទម្រង់ស្ថាប័ន; (២). ការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពធនធានមនុស្ស និង ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្តការងារ; (៣). ការលើកកម្ពស់ និង ការពង្រឹងភាពស្អាតស្អំ នៅក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ; (៤). ការលើកកម្ពស់ និង ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃ ច្បាប់ និង ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌; និង (៥). ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ច វិស័យឯកជន និង ធុរកិច្ច ។

មុខទី១. ការពង្រឹង និង ការកែទម្រង់ស្ថាប័ន

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការកសាងរដ្ឋបាលសាធារណៈ ដែលមាន សមត្ថភាពខ្ពស់, ខ្លាំង, វៃឆ្លាត និង ស្អាតស្អំ ដើម្បីបម្រើផលប្រយោជន៍ជូន ប្រជាជន ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការធ្វើវិចារណកម្ម មុខងារ និង រចនាសម្ព័ន្ធស្ថាប័ន និង ការកំណត់បែបបទនៃការផ្តល់សេវារបស់ក្រសួង-ស្ថាប័នថ្នាក់ជាតិ និង រដ្ឋបាល ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ជាពិសេស ការកំណត់ច្បាស់លាស់នូវ មុខងារ និង ភារកិច្ច; ការធ្វើប្រតិភូកម្មអំណាចសមស្រប; ការកំណត់កម្រិតសិទ្ធិអំណាច, ការទទួលខុសត្រូវ និង គណនេយ្យភាព ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការដឹកនាំ, ការគ្រប់គ្រង និង ប្រតិបត្តិការ; ការពង្រឹងយន្តការសម្របសម្រួលផ្នែកស្ថាប័ន និង សមាហរណកម្មសេវា; និង ការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន ក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ ។

ទី២- ការពង្រឹងសមត្ថភាពនៃភាពជាអ្នកដឹកនាំ តាមរយៈ ការរៀបចំ និង ការដាក់ឱ្យអនុវត្ត ក្របខ័ណ្ឌសមត្ថភាពនៃភាពជាអ្នកដឹកនាំ; ការបណ្តុះបណ្តាលភាពជាអ្នកដឹកនាំ; ការវាយតម្លៃ និង ការទទួលស្គាល់ អ្នកដឹកនាំគំរូ;

និង ការរៀបចំបណ្តាញអ្នកដឹកនាំ ក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ ។

ទី៣- ការពង្រឹងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងមុខងារសាធារណៈ និង សមត្ថភាព គ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលសាធារណៈ តាមរយៈ ការកែលម្អក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធ នឹងមុខងារសាធារណៈ; ការដាក់ឱ្យអនុវត្តក្របខ័ណ្ឌនៃការលើកកម្ពស់ផលិត- ភាពការងារ; ការគ្រប់គ្រងផ្នែកលើសមិទ្ធកម្ម; និង ការជំរុញចលនាប្រឡង- ប្រណាំង និង ការនវានុវត្ត ។

ទី៤- ការបន្តជំរុញលើកកម្ពស់សមត្ថភាពកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ តាម- រយៈ ការអភិវឌ្ឍស្ថាប័ន និង ការកសាងមូលធនមនុស្ស; ការយកចិត្តទុកដាក់ ខ្ពស់លើជីវភាព និង សុខុមាលភាព នៃកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ; ព្រមទាំងការ- ជំរុញការអនុវត្តគោលនយោបាយសមស្រប ចំពោះកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធចូល និវត្តន៍, បាត់បង់សមត្ថភាព, ពលីពិការ ដោយសារបុព្វហេតុថែរក្សាការពារសន្តិ- សុខជាតិ ។

មុំទី២. ការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពធនធានមនុស្ស និង ការពង្រឹង ប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្តការងារ

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការកសាងធនធានមនុស្ស ប្រកបដោយ សមត្ថភាព, ជំនាញ, ឆន្ទៈម្ចាស់ការ និង ក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈ ស្របតាមតួនាទី និង ការទទួលខុសត្រូវ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការពង្រឹងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រង និង អភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ក្នុងមុខ- ងារសាធារណៈ ផ្អែកលើគុណធិបតេយ្យ ក្នុងការជ្រើសរើស, ការតែងតាំង, ការ- ដំឡើងថ្នាក់ និង ឋានន្តរស័ក្តិ, និង ការផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តសមស្រប, ព្រមទាំង ការរៀបចំប្រព័ន្ធអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ។

ទី២- ការរៀបចំ ប្រព័ន្ធហៀវត្ស និង ប្រព័ន្ធលើកទឹកចិត្ត ក្នុងវិស័យ សាធារណៈ ឱ្យកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព និង ភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ដោយផ្អែក-

លើគុណធិបតេយ្យ សំដៅលើកកម្ពស់ ផលិតភាពការងារ, សមិទ្ធកម្ម និង ជីវភាពមន្ត្រីសាធារណៈ ឱ្យមានសង្គតិភាព ជាមួយកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង លទ្ធភាពនៃថវិកាជាតិ ។

ទី៣- ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃការគ្រប់គ្រង និង ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស នៅរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ តាមរយៈការធ្វើប្រតិភូកម្ម អំណាច និង ការទទួលខុសត្រូវ ក្នុងការជ្រើសរើស, ការគ្រប់គ្រង, ការចាត់ចែង និង ការប្រើប្រាស់ បុគ្គលិក ។

ទី៤- ការបន្តកែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ តាមរយៈការបង្កើននូវភាពជឿទុកចិត្តនៃថវិកា, គណនេយ្យភាពហិរញ្ញវត្ថុ, ការផ្សារភ្ជាប់ថវិកាទៅនឹងគោលនយោបាយ, និង គណនេយ្យភាពសមិទ្ធកម្ម សំដៅកសាងប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ស្របតាម ស្តង់ដារ និង ឧត្តមានុវត្តន៍អន្តរជាតិ ។

ទី៥- ការធ្វើវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ និង ការរៀបចំផែនការ របស់រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដើម្បីធានាធនធានថវិកាសមស្រប សម្រាប់បំពេញមុខងារ និង អាទិភាពគោលនយោបាយ ដូចមានកំណត់ក្នុង ផែនការអភិវឌ្ឍ, កម្មវិធីវិនិយោគ និង ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រថវិកា ។

ទី៦- ការបន្តជំរុញការធ្វើទំនើបកម្ម និង ការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានទិន្នន័យ និង ការចែករំលែក និង ការផ្លាស់ប្តូរព័ត៌មាន ក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ ។

មុំទី៣. ការលើកកម្ពស់ និង ការពង្រឹងភាពស្អាតស្អំ នៅក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការលើកកម្ពស់ និង ការពង្រឹង ភាពស្អាតស្អំ, ភាពសុចរិត និង ជំនឿទុកចិត្តចំពោះរដ្ឋបាលសាធារណៈ ដើម្បីរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយ ប្រសិទ្ធភាព, បរិយាបន្ន និង ចីរភាព ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការរៀបចំ និង ការដាក់ឱ្យអនុវត្ត ក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈ និង ក្រមប្រតិបត្តិ ក្នុងមុខងារសាធារណៈ ព្រមទាំងការជំរុញការគោរពខ្ជាប់ខ្ជួននូវ គោលការណ៍វិសមិតភាពមុខងារ និង ទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ក្នុងការបំពេញ ការងាររបស់មន្ត្រីសាធារណៈ។

ទី២- ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃការធ្វើអធិការកិច្ច និង សវនកម្ម ព្រមទាំងការរៀបចំក្របខ័ណ្ឌ និង វិធាន នៃប្រព័ន្ធអធិការកិច្ច និង សវនកម្ម ដើម្បី ធានាសុខដុមនីយកម្មនៃមុខងារអធិការកិច្ច និង សវនកម្ម ក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ ។

ទី៣- ការពង្រឹងយន្តការគ្រប់គ្រង និង ផ្តល់សេវាសាធារណៈ, ការផ្តល់ ការលើកទឹកចិត្ត ផ្អែកលើគុណាធិបតេយ្យ, និង ការចាត់វិធានការម៉ឺងម៉ាត់ តាម ច្បាប់ ក្នុងការអនុវត្តតួនាទី និង ភារកិច្ច ដើម្បីបង្កើន ជំនឿទុកចិត្ត និង ប្រសិទ្ធភាព នៃការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ។

ទី៤- ការបន្តពង្រឹង និង ពង្រីកការងារអប់រំ និង បង្ការទប់ស្កាត់ជា ចម្បង ព្រមទាំងការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់យ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ ដើម្បីបង្ក្រាបបទល្មើស អំពើពុករលួយ ។

ទី៥- ការពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអង្គភាពប្រឆាំងអំពើពុករលួយ និង ស្ថាប័នសាធារណៈ, ជាពិសេស តាមរយៈយន្តការជនបង្គោល, ទាំង ការងារអប់រំ និង ការងារបង្ការទប់ស្កាត់, ដើម្បីរៀបចំដាក់ឱ្យអនុវត្ត, តាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និង វាយតម្លៃ ការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ និង ផែនការលើកកម្ពស់ភាពស្អាតស្អំ នៅតាមស្ថាប័នសាធារណៈ ។

មុំទី៤. ការលើកកម្ពស់ និង ការពង្រឹង ប្រសិទ្ធភាពនៃច្បាប់ និង ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការពង្រឹងគោលការណ៍នីតិរដ្ឋ, ការពង្រឹង ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងអំពើបំពានដោយអយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គម, និង ការពង្រឹងជំនឿ

ទុកចិត្តពីសាធារណជនមកលើវិស័យយុត្តិធម៌ ដែលជាកត្តារួមចំណែកដ៏សំខាន់ ក្នុងការធានាថែរក្សាស្ថិរភាពសង្គម, សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ភាពសុខ- ដុមរមនា ក្នុងសង្គមជាតិ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពធនធានមនុស្ស ក្នុងវិស័យយុត្តិធម៌, ទាំងបរិមាណ និង គុណភាព, ដើម្បី បង្កើនប្រសិទ្ធភាពការងារ ក្នុងវិស័យយុត្តិ- ធម៌ និង ប្រសិទ្ធភាព និង ភាពរហ័ស នៃការដោះស្រាយវិវាទ, ទាំងក្នុងប្រព័ន្ធ តុលាការ និង ក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ ។

ទី២- ការលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាព, សង្គតិភាព និង អនុលោមភាពគតិ- យុត្ត នៃការរៀបចំច្បាប់ និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត សំដៅធានាឆ្លើយតបទៅ នឹងចក្ខុវិស័យ និង សេចក្តីត្រូវការនានា របស់សង្គមជាតិ ។

ទី៣- ការលើកកម្ពស់ការគោរពច្បាប់ និង ការផ្តល់សេវាជំនួយផ្នែក ច្បាប់ តាមរយៈ ការបន្តជំរុញការអប់រំ និង ការផ្សព្វផ្សាយច្បាប់, ការផ្តល់ការ- ពិគ្រោះយោបល់ផ្នែកច្បាប់ និង ការផ្តល់ការការពារក្តី នៅចំពោះមុខតុលាការ សំដៅធានាសិទ្ធិទទួលបានយុត្តិធម៌, ជាពិសេស សម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រ និង ជនងាយរងគ្រោះ ។

ទី៤- ការលើកកម្ពស់ភាពត្រឹមត្រូវ និង ប្រសិទ្ធភាព នៃការអនុវត្តច្បាប់ ពីសំណាក់មន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់ និង មន្ត្រីតុលាការ, ជាពិសេស ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាព នៃចំណាត់ការលើសំណុំរឿង, ការពង្រឹង ភាពសុចរិត ភាពស្អាតស្អំ និង ក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈ របស់មន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់ និង មន្ត្រីតុលាការ, ព្រមទាំងការ ពង្រឹងយន្តការអធិការកិច្ច និង ការដាក់វិន័យ សំដៅបង្កើនជំនឿទុកចិត្តលើការ- អនុវត្តច្បាប់ ។

ទី៥- ការលើកកម្ពស់ គុណភាព និង ប្រសិទ្ធភាព នៃប្រព័ន្ធតុលាការ តាមរយៈការបន្តធ្វើទំនើបកម្មរដ្ឋបាលតុលាការ ដើម្បីលើកកម្ពស់គុណភាពនៃ

ការផ្តល់សេវាយុត្តិធម៌ឱ្យកាន់តែប្រសើរ និង ការពង្រឹងគុណភាពនៃយុត្តិធម៌ ។

ទី៦- ការជំរុញការរៀបចំក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត និង យន្តការសម្រុះ-សម្រួល និង ផ្សះផ្សារវិវាទ, ទាំងក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការ និង ក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ, សំដៅលើកកម្ពស់ ប្រសិទ្ធភាព និង ភាពរហ័ស នៃការដោះស្រាយវិវាទ, និង បង្កិតសេវានៃការដោះស្រាយវិវាទ ឱ្យកៀកនឹងប្រជាពលរដ្ឋ ។

មុំទី៥. ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ចវិស័យឯកជន និង ធុរកិច្ច

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការពង្រឹងជំនឿទុកចិត្តរបស់តួអង្គពាក់ព័ន្ធមកលើវិស័យឯកជន និង ធុរកិច្ច តាមរយៈការជំរុញឱ្យមានអភិបាលកិច្ចល្អ ក្នុងវិស័យឯកជន និង ធុរកិច្ច ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការពង្រឹង និង ការលើកកម្ពស់ អភិបាលកិច្ចល្អ ក្នុងវិស័យឯកជន និង ធុរកិច្ច តាមរយៈ ការរៀបចំ និង ការដាក់ចេញ ក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធនឹងអភិបាលកិច្ចល្អ, លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត និង គោលការណ៍ណែនាំពាក់ព័ន្ធចាំបាច់នានា ក្នុងវិស័យឯកជន និង ធុរកិច្ច ។

ទី២- ការជំរុញការរៀបចំ និង ការដាក់ឱ្យអនុវត្ត ក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយលើកកម្ពស់ការទទួលខុសត្រូវផ្នែកសង្គម និង បរិស្ថាន របស់វិស័យឯកជន និង ធុរកិច្ច ដើម្បីបង្កើនការចូលរួមដោះស្រាយបញ្ហាសង្គម និង លើកកម្ពស់តម្លៃសីលធម៌សង្គម និង វប្បធម៌ជាតិ និង ការថែរក្សាបរិស្ថាន ដោយផ្តល់នូវយន្តការគាំទ្រ និង លើកទឹកចិត្តសមស្រប ដល់ធុរកិច្ចទាំងឡាយណា ដែលអនុវត្តបាននូវអភិបាលកិច្ចល្អ និង មានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ផ្នែកសង្គម និង បរិស្ថាន ។

ទី៣- ការពិនិត្យឡើងវិញ, ការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្ម, ការកែលម្អ និង ការធ្វើវិសោធនកម្ម ច្បាប់ និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធ ជាធរមាន ព្រមទាំងការពិនិត្យ និង ការដាក់ចេញ នូវយន្តការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ ។

ទី៤- ការជំរុញការរៀបចំ និង ការផ្តល់ការគាំទ្រ ដល់វិស័យឯកជន និង អង្គការសង្គមស៊ីវិល ក្នុងការរៀបចំក្រមសីលធម៌ និង វិជ្ជាជីវៈ, និង លើក- ទឹកចិត្តឱ្យមានការរៀបចំស្តង់ដារគុណវុឌ្ឍិ សម្រាប់គណៈគ្រប់គ្រងនៃវិស័យ ឯកជន និង អង្គការសង្គមស៊ីវិល ដើម្បីបង្កើនការទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់ខ្លួន និង កាត់បន្ថយទំនាស់ផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន និង ផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ។

ទី៥- ការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពយន្តការសន្ទនា និង ភាពជាដៃគូ រវាងរដ្ឋ និង ឯកជន ក្នុងកម្រិតគោលនយោបាយ និង បច្ចេកទេស, ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ដើម្បីជំរុញការពិភាក្សាផ្នែកគោលនយោបាយ និង ការស្វែងរក ដំណោះស្រាយ ចំពោះបញ្ហាប្រឈមនានា ដោយលើកកម្ពស់ការប្រើប្រាស់តួនាទី នៃសភាពណិជ្ជកម្ម, ទាំងក្នុង និង ក្រៅស្រុក, និង តួអង្គពាក់ព័ន្ធ ។

ទី៦- ការបង្កើន ប្រសិទ្ធភាព និង តម្លាភាព នៃអធិការកិច្ចវិស័យឯក- ជន និង ធុរកិច្ច តាមរយៈ ការជំរុញការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន ក្នុង ការធ្វើអធិការកិច្ច, ការពង្រឹងសមត្ថភាព និង ភាពសុចរិត របស់អ្នកធ្វើអធិការ- កិច្ច, និង ការជំរុញការអនុវត្តវិធានការអធិការកិច្ច ។

២.៣. បរិស្ថានគ្របដណ្តប់

បរិស្ថានគ្របដណ្តប់កំណត់នូវក្របខ័ណ្ឌពេញលេញ និង គ្រប់ជ្រុង- ជ្រោយ ដើម្បីធានាការសម្រេចបាននូវអាទិភាពគោលនយោបាយនៃ **យុទ្ធសាស្ត្រ បញ្ហាកោណ-ដំណាក់កាលទី ១** ។ កម្ពុជាទទួលបានជោគជ័យដ៏ត្រចះត្រចង់ ដោយបានកែប្រែ និង លើកមុខមាត់ និង កិត្យានុភាព, ទាំងនៅថ្នាក់តំបន់ និង សកលលោក, តាមរយៈ ការរក្សាបាននូវសន្តិសុខ និង ស្ថិរភាពនយោបាយ ដែល ជាបុរេលក្ខខណ្ឌ ក្នុងការធានាបាននូវការអភិវឌ្ឍ, ការអនុវត្តគោលនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ចបើកចំហ, ការបន្តអភិវឌ្ឍ និង ការលើកកម្ពស់ការចូលរួមរបស់វិស័យ ឯកជន, និង ការពង្រឹងភាពជាម្ចាស់, ភាពជាដៃគូ និង យន្តការសម្រាប់កិច្ច- សហប្រតិបត្តិការ ក្នុងការកៀរគរធនធានហិរញ្ញវត្ថុ បច្ចេកទេស និង ចំណេះដឹង

សម្រាប់អភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ។ ក្នុងបរិការណ៍នៃភូមិសាស្ត្រនយោបាយ និង និន្នាការសកលជំរឿនបច្ចុប្បន្ន, រាជរដ្ឋាភិបាលបន្តផ្ដោតលើ : (១). ការបន្តពង្រឹង សន្តិភាព, ស្ថិរភាពនយោបាយ, សន្តិសុខ និង សណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ; (២). ការប្រកាន់ខ្ជាប់នូវនយោបាយការបរទេសឯករាជ្យ, ផ្អែកលើច្បាប់ និង ឈ្លាស- វៃ; (៣). ការធានាបាននូវស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ; (៤). ការបន្ត កសាងភាពជាដៃគូប្រកបដោយបរិយាបន្ន និង ស័ក្តិសិទ្ធភាព នៃកិច្ចសហប្រតិ- បត្តិការអភិវឌ្ឍន៍; និង (៥). ការបន្តធ្វើសមាហរណកម្ម ស៊ីជម្រៅ ទៅក្នុងតំបន់ និង សកលលោក ។

មុំទី១. ការបន្តពង្រឹងសន្តិភាព, ស្ថិរភាពនយោបាយ, សន្តិសុខ និង សណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការបន្តការពារឱ្យបានជាដាច់ខាត នូវសន្តិ- ភាព, ស្ថិរភាពនយោបាយ, សន្តិសុខ និង សណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ដែលកត្តា ទាំងនេះ ជាបុរេលក្ខខណ្ឌមិនអាចខ្វះបាន សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការការពារ ឯករាជ្យ, អធិបតេយ្យជាតិ និង បូរណភាពទឹកដី មិន ឱ្យមានការលូកដៃជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់កម្ពុជា, ព្រមទាំងការទប់- ស្កាត់ និង ការប្រឆាំងដាច់ខាត រាល់សកម្មភាពប៉ុនប៉ងផ្ដួលរំលំរាជរដ្ឋាភិបាល ស្របច្បាប់ ឬ ការញុះញង់ណាមួយ ដើម្បីបង្កអស្ថិរភាពនយោបាយ ឬ ចលាចល ក្នុងសង្គម ។

ទី២- ការបន្តពង្រឹង នីតិវិធី, លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី ពហុបក្ស, វប្ប- ធម៌សន្តិភាព, សីលធម៌សង្គម, ការគោរពសិទ្ធិ និង សេចក្ដីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស, និង ការបន្តពង្រឹង បរិយាកាសល្អ និង ប្រក្រតីភាពរឹងមាំ ក្នុងការបំពេញមុខងារ នៃស្ថាប័នសាធារណៈ ។

ទី៣- ការបន្តដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនគោក និង សមុទ្រ ជាមួយប្រ-

ទេសជិតខាង ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានច្បាប់អន្តរជាតិ ក៏ដូចជាការបន្តរៀបចំ និង ការជំរុញ អនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍតំបន់ព្រំដែន ជាព្រំដែនសន្តិភាព, មិត្តភាព, សហប្រតិបត្តិការ និង ការអភិវឌ្ឍ, ទន្ទឹមនឹងការបន្តប្រកាន់ខ្ជាប់គោលការណ៍ មិនអនុញ្ញាតឱ្យប្រើប្រាស់ទឹកដីកម្ពុជា ដើម្បីប្រឆាំងនឹងប្រទេសជិតខាង ។

ទី៤- ការទប់ស្កាត់ និង ការបង្ក្រាប បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌគ្រប់ប្រភេទ រួមទាំងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងកេរវកម្ម, ឧក្រិដ្ឋកម្មឆ្លងដែន, អំពើជួញដូរមនុស្ស, ការជួញដូរពលកម្ម, អាជីវកម្មផ្លូវភេទ, បទល្មើសសម្ភាគប្រាក់ និង ហិរញ្ញប្បទាន កេរវកម្ម, ហិរញ្ញប្បទានដល់ការរីកសាយភាយអាវុធមហាប្រល័យ, ការប្រយុទ្ធ ប្រឆាំងសកម្មភាពពាក់ព័ន្ធនឹង ការជួញដូរ និង ការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនខុស ច្បាប់, ល្បែងស៊ីសងខុសច្បាប់, ព្រមទាំងការបន្តពង្រឹងការអនុវត្ត “គោលនយោ- បាយ ភូមិ-ឃុំ-សង្កាត់ មានសុវត្ថិភាព” ។

ទី៥- ការបន្តពង្រឹង សុវត្ថិភាពចរាចរណ៍ និង សណ្តាប់ធ្នាប់តាមដង- ផ្លូវ តាមទីក្រុង និង ទីប្រជុំជន ដើម្បី ដោះស្រាយការកកស្ទះចរាចរណ៍ និង កាត់បន្ថយគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ សំដៅកាត់បន្ថយថ្លៃនានា និង បង្កើនការធ្វើ បរមការូបនីយកម្មផលសេដ្ឋកិច្ច ។

ទី៦- ការបន្តជំរុញកិច្ចប្រឹងប្រែង ដើម្បីសម្រេចឱ្យបាននូវ “កម្ពុជាគ្មាន មីនត្រឹមឆ្នាំ ២០២៥” និង កាត់បន្ថយគ្រាប់មីនទាន់ផ្ទះឱ្យបានជាអតិបរមា ។

ទី៧- ការបង្ការ និង ការដោះស្រាយ បញ្ហាអគ្គិភ័យ និង គ្រោះថ្នាក់ នានា ក្នុងសង្គម ដើម្បីរក្សាសុវត្ថិភាពជូនប្រជាជន ខណៈមានការកើនឡើងនៃ នគរូបនីយកម្ម, ប្រជាជននៅទីប្រជុំជន, និង ការអភិវឌ្ឍសំណង់អគារខ្ពស់ៗ ។

ទី៨- ការបន្តពង្រឹងការអនុវត្ត ច្បាប់ស្តីពីសញ្ជាតិ និង ច្បាប់ស្តីពីអន្តោ- ប្រវេសន៍; ការបន្តជំរុញរៀបចំក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត និង យន្តការនានា ដើម្បីធានា ថា “មនុស្សម្នាក់មានអត្តសញ្ញាណតែមួយ” និង “មនុស្សទាំងអស់ត្រូវបានកំណត់ អត្តសញ្ញាណ”; ការគ្រប់គ្រងការចេញ-ចូលកម្ពុជា; ការគ្រប់គ្រង ការស្នាក់នៅ

និង ការប្រកបមុខរបរបស់ជនបរទេស; និង ការធ្វើទំនើបកម្មប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រង ទិន្នន័យអន្តោប្រវេសន៍ សំដៅបង្ការ និង ទប់ស្កាត់ ការលបលួចជ្រៀតចូល, ការស្នាក់នៅ និង ការប្រកបមុខរបរ ដោយខុសច្បាប់ ។

ទី៩- ការពង្រឹង ការអនុវត្តច្បាប់ និង ការកសាងសមត្ថភាព ដើម្បីទប់ស្កាត់បទល្មើស តាមប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យា ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ។

ទី១០- ការជំរុញការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រជាតិស្តីពីអត្តសញ្ញាណកម្ម ឆ្នាំ ២០១៧-២០២៦ ដោយបង្កើតឱ្យមានមជ្ឈមណ្ឌលជាតិគ្រប់គ្រង ទិន្នន័យប្រជាជន; រៀបចំឱ្យប្រើប្រាស់លេខសម្គាល់អត្តសញ្ញាណបុគ្គល; និង ជំរុញការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីអត្រានុកូលដ្ឋាន, ស្ថិតិអត្រានុកូលដ្ឋាន និង អត្តសញ្ញាណកម្ម, និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធ ។

មុំទី២. ការប្រកាន់ខ្ជាប់នូវនយោបាយការបរទេសឯករាជ្យ, ផ្អែកលើច្បាប់ និង ឈ្លាសវៃ

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការបន្តពង្រឹងការអនុវត្តនយោបាយការបរទេសឯករាជ្យ ផ្អែកលើច្បាប់ ក្នុងកិច្ចការពារ និង ក្នុងការជំរុញបង្កើនផលប្រយោជន៍ស្នូលរបស់ជាតិ; និង ការកសាងមិត្តភាព និង កិច្ចសហប្រតិបត្តិការប្រសើរ ជាមួយប្រទេសទាំងអស់នៅលើសកលលោក និង អង្គការអន្តរជាតិនានា; ព្រមទាំងការចូលរួមយ៉ាងសកម្ម ចំពោះបុព្វហេតុសន្តិភាព, ស៊ីវិកភាព, សន្តិសុខ និង វិបុលភាព ក្នុងតំបន់ និង សកលលោក ស្របតាមអភិក្រម “រក្សាចាស់, បង្កើតថ្មី” ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តអនុវត្តនយោបាយការបរទេសឯករាជ្យ ដោយផ្អែកលើច្បាប់អន្តរជាតិ និង គោរពដាច់ខាតនូវ អធិបតេយ្យ, បូរណភាពទឹកដី និង ឯករាជ្យរបស់រដ្ឋសមាជិក អនុលោមតាមធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជាជាតិ និង គោលការណ៍ដែលទទួលស្គាល់ជាសកល ។

ទី២- ការបន្តប្រកាន់គោលការណ៍មិនគាំទ្រ ការប្រើប្រាស់ ឬ ការគំរាម ប្រើប្រាស់កម្លាំង ក្នុងទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ, ការឈ្លានពានប្រឆាំងរដ្ឋឯករាជ្យ, ការបំបែករដ្ឋ, ការកាត់យកទឹកដីពីរដ្ឋអធិបតេយ្យ និង ការជ្រៀតជ្រែកកិច្ចការផ្ទៃក្នុងនៃប្រទេសដទៃ ព្រមទាំងការបន្តប្រកាន់ជំហរម៉ឺងម៉ាត់ ក្នុងការមិនអនុញ្ញាតឱ្យមានមូលដ្ឋានយោធាបរទេសក្នុងទឹកដីកម្ពុជា ។

ទី៣- ការបន្តប្រកាន់គោលការណ៍អព្យាក្រឹត្យអចិន្ត្រៃយ៍ មិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ; និង ការអនុវត្តការទូតទន់ភ្លន់, ប៉ុន្តែ ម៉ឺងម៉ាត់, បត់បែន, និង ថ្លឹងថ្លែង, ស្របតាមការផ្លាស់ប្តូរផ្នែកយុទ្ធសាស្ត្រភូមិសាស្ត្រនយោបាយ ក្នុងតំបន់ និង សកលលោក ។

ទី៤- ការបន្តតម្កល់ផលប្រយោជន៍ស្នូលរបស់ជាតិជាចម្បង ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយការបរទេស ដែលចូលរួមចំណែកដល់ការការពារអធិបតេយ្យជាតិ និង បូរណភាពទឹកដី, ការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច សម្រាប់លើកកម្ពស់ជីវភាពប្រជាជន, និង ការលើកតម្កើងកិត្យានុភាព និង ឧត្តមភាពជាតិ, ទាំងក្នុងក្របខ័ណ្ឌតំបន់ និង សកលលោក ។

ទី៥- ការលើកកម្ពស់ទំនាក់ទំនងល្អជាមួយប្រទេសជិតខាង ដើម្បីសម្រេចចក្ខុវិស័យប្រែក្លាយព្រំដែនទៅជាតំបន់ សន្តិភាព, ស្ថិរភាព, និង ការរីកចម្រើន, ទន្ទឹមនឹងការបន្តពង្រឹង និង ពង្រីកទំនាក់ទំនងជាមួយដៃគូយុទ្ធសាស្ត្រនានា, ទាំងក្នុង និង ក្រៅតំបន់។

ទី៦- ការបន្តពង្រឹងតួនាទីរបស់កម្ពុជានៅក្នុងអាស៊ាន តាមរយៈ ការចូលរួមយ៉ាងសកម្ម ប្រកបដោយស្មារតីស្ថាបនា នៅក្នុងការងាររក្សាសាមគ្គីភាពផ្ទៃក្នុងអាស៊ាន, និង ការធ្វើសមាហរណកម្មតំបន់ ស្របតាមធម្មនុញ្ញអាស៊ាន ជាពិសេស ការធ្វើការសម្រេចចិត្តនានា ដោយផ្អែកលើការពិភាក្សា និង យន្តការក្នុងសង្គមស៊ីស និង ដោយមិនជ្រៀតជ្រែកកិច្ចការផ្ទៃក្នុងនៃប្រទេសសមាជិក ។

ទី៧- ការបន្តពង្រឹងពហុភាគីនិយម តាមរយៈ ការចូលរួមសកម្មក្នុង

វេទិកាតំបន់ និង អន្តរជាតិ; ការរួមចំណែកក្នុងប្រតិបត្តិការរក្សាសន្តិភាពរបស់ អង្គការសហប្រជាជាតិ; ការចូលរួមរក្សាស្ថិរភាព និង សន្តិភាព ដោយលើកតម្កើង កិច្ចសន្ទនា និង ការដោះស្រាយបញ្ហាដោយសន្តិវិធី; និង ការលើកស្ទួយពាណិជ្ជ- កម្មពហុភាគីដែលសេរី, បើកចំហ, និង ផ្អែកលើវិធានច្បាប់ ។

ទី៨- ការបន្តអនុវត្តគោលនយោបាយការបរទេសពហុវិមាត្រ និង ពហុសណ្ឋាន សំដៅបង្កើនប្រសិទ្ធភាព ក្នុងកិច្ចការពារ និង ការជំរុញផលប្រ- យោជន៍ជាតិ ដោយចូលរួមយ៉ាងសកម្ម ក្នុងវិស័យពាក់ព័ន្ធ ដែលបង្កើតឱ្យមាន សហថាមពល ក្នុងការបង្កើនអំណាចចរចា; និង សំដៅឆ្លើយតបទាន់ពេល ដើម្បី ពង្រីកលំហបត់បែនយុទ្ធសាស្ត្រ នៅក្នុងកិច្ចការទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ ។

ទី៩- ការបន្តពង្រឹង ជំនឿពីអន្តរជាតិ និង ការយល់ឃើញត្រឹមត្រូវមក លើកម្ពុជា, ជាពិសេស អំពីស្ថានភាពពិត និង ជាក់ស្តែង របស់កម្ពុជា, ដើម្បីធ្វើ ឱ្យប្រសើរឡើងនូវ ទំនាក់ទំនងជាមួយដៃគូ, កិត្យានុភាព និង ការផ្សព្វផ្សាយ កម្ពុជាជាសកល សំដៅបង្កើនភាពទាក់ទាញ និង លើកកម្ពស់ ទំនាក់ទំនង សេដ្ឋ- កិច្ច, ការវិនិយោគ និង ទេសចរណ៍ ។

ទី១០- ការបន្តធ្វើការកែទម្រង់ស្ថាប័ន និង បណ្តុះបណ្តាលធនធាន មនុស្ស ក្នុងកិច្ចការការបរទេសឱ្យមាន សមត្ថភាពខ្ពស់, ជំនាញគ្រប់គ្រាន់ និង ភាពប៉ិនប្រសប់ សម្រាប់ការពារប្រយោជន៍ស្នូលរបស់ជាតិ ។

មុំទី៣. ការធានាបាននូវស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ

ស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ គឺជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ សម្រាប់ ការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយ បរិយាបន្ន, ភាពធន់ និង ចីរភាព ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តរក្សាស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច ដើម្បីធានាបានចីរភាពនៃ កំណើនប្រកបដោយបរិយាបន្ន តាមរយៈ ការគ្រប់គ្រងអតិផរណា ឱ្យស្ថិតក្នុង

កម្រិតសមស្រប, ការរក្សាស្ថិរភាពអត្រាប្តូរប្រាក់, ការបង្កើនទុនបម្រុងរបស់ជាតិ និង ការរក្សាលំនឹងជីវភាពប្រជាជន ។

ទី២- ការកែទម្រង់កាន់តែស៊ីជម្រៅ និង មុតស្រួច, ពិសេស ចំពោះ បញ្ហាប្រឈមដែលមានចរិតជាចរាចរណ៍សម្ព័ន្ធ និង អន្តរស្ថាប័ន, សំដៅលើកកម្ពស់ ពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច, បង្កើនផលិតភាព និង ភាពប្រកួតប្រជែង របស់កម្ពុជា ។

ទី៣- ការរក្សាចីរភាពហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ តាមរយៈ ការបន្តជំរុញ អនុវត្តការកែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ដោយផ្តោតលើការពង្រឹង ការប្រមូលចំណូល និង ការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពចំណាយ, ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រង ទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ, ការគ្រប់គ្រងបំណុលសាធារណៈ ប្រកបដោយចីរភាព, ការ ជំរុញអភិវឌ្ឍន៍ការកៀរគរហិរញ្ញប្បទាន ពីប្រភពធនធានក្នុងស្រុក, និង ការ ពង្រីកលំហូរវិភាជាតិ ជាលំដាប់ ។

ទី៤- ការពង្រឹង ស្ថិរភាព និង ភាពធន់ហិរញ្ញវត្ថុ, ទាំងវិស័យធនាគារ និង វិស័យហិរញ្ញវត្ថុមិនមែនធនាគារ, ពិសេស តាមរយៈ ការអភិវឌ្ឍបណ្តាញ សុវត្ថិភាពហិរញ្ញវត្ថុ (Financial Safety Net), និង ការជំរុញភាពស៊ីជម្រៅហិរញ្ញ- វត្ថុ (Financial Deepening) ។

ទី៥- ការលើកកម្ពស់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការហិរញ្ញវត្ថុ, ទាំងក្នុងតំបន់ និង សកលលោក, សំដៅរួមចំណែកពង្រឹងស្ថិរភាពប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុ, កៀរគរ ធនធាន, និង អភិវឌ្ឍទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុ និង បច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុថ្មីៗ ។

ទី៦- ការជំរុញការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម ឱ្យមានលក្ខណៈគ្រប់- ជ្រុងជ្រោយ និង ប្រកបដោយបរិយាបន្ន ដើម្បីពង្រឹងភាពធន់នៃសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ។

មុំទី៤. ការបន្តកសាងភាពជាដៃគូប្រកបដោយបរិយាបន្ន និង ស័ក្តិ- សិទ្ធភាព នៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍

ការបន្តលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និង ការបន្ត ពង្រឹងភាពជាដៃគូជាមួយគ្រប់គូអង្គអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាភាពចាំបាច់ សម្រាប់បង្ក

បរិយាកាសអំណោយផលដល់ការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយ
បរិយាបន្ន, ភាពធន់ និង ចីរភាព ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការរៀបចំ និង ការអនុវត្ត “យុទ្ធសាស្ត្រស្តីពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ
អភិវឌ្ឍ និង ភាពជាដៃគូ ឆ្នាំ ២០២៤-២០២៨” ដើម្បីពង្រឹងភាពជាដៃគូ ប្រកប
ដោយបរិយាបន្ន ។

ទី២- ការកៀរគរ ការសម្របសម្រួល និង ការគ្រប់គ្រង ហិរញ្ញប្បទាន
សហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍ ពីគ្រប់ប្រភព, និង ការតម្រឹមធនធាន ជាមួយអាទិភាព
ជាតិ សំដៅលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃការប្រើប្រាស់ធនធាន ។

ទី៣- ការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្ត យន្តការ និង ឧបករណ៍
នានា នៃភាពជាដៃគូដែលមានស្រាប់ និង អាចបង្កើតថ្មីបន្ថែមទៀត ក្នុងករណី
ចាំបាច់ ដើម្បីលើកកម្ពស់គណនេយ្យភាពទ្វេទិស និង បន្តពង្រឹងភាពជាដៃគូ
ប្រកបដោយបរិយាបន្ន ។

ទី៤- ការបន្តដំណើរការសមាហរណកម្ម និង ទំនាក់ទំនង នៅក្នុង
តំបន់ និង សកលលោក តាមរយៈ យន្តការ, វិធានការ, កម្មវិធី និង គំនិតផ្តួចផ្តើម
នានា ដើម្បី លើកកម្ពស់កិត្យានុភាព និង ផលប្រយោជន៍កម្ពុជា ក៏ដូចជាដើម្បី
បង្កើនកាលានុវត្តភាព សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ និង ទំនុកចិត្តលើបរិយាកាសវិនិយោគ,
ធុរកិច្ច និង ពាណិជ្ជកម្ម នៅកម្ពុជា ដោយឈរលើគោលការណ៍ “ស្មើសិទ្ធិ និង
ស្មើភាព” ។

ទី៥- ការបន្តអនុវត្តយន្តការភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន តាមរយៈ
ការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីភាពជាដៃគូរវាង រដ្ឋ និង ឯកជន ។

ទី៦- ការបន្តពង្រឹងភាពជាដៃគូ ជាមួយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល
តាមរយៈ ការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីសមាគម និង អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ដើម្បី
បង្កើនកិច្ចសហការក្នុងភាពជាដៃគូ ប្រកបដោយសុខដុមនីយកម្ម, ប្រសិទ្ធភាព,

តម្លាភាព, និង គណនេយ្យភាព ។

មុំទី៥. ការបន្តធ្វើសមាហរណកម្មស៊ីជម្រៅ ទៅក្នុងតំបន់ និង សកលលោក

ការធ្វើសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ចស៊ីជម្រៅ ទៅក្នុងតំបន់ និង សកលលោក បង្កើតកាលានុវត្តភាពក្នុង ការជំរុញ និង ការគាំទ្រ ពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ និង ការទាក់ទាញការវិនិយោគ, ក៏ដូចជាការចូលរួមកាន់តែជ្រៅ ទៅក្នុងខ្សែច្រវាក់តម្លៃ និង ការផ្គត់ផ្គង់ នៃតំបន់ និង ជាសកល សំដៅលើកកម្ពស់ភាពប្រកួតប្រជែងរបស់កម្ពុជា និង ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម ប្រកបដោយចីរភាព ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តចរចាបើកទីផ្សារសក្តានុពលថ្មី, ទាំងទ្វេភាគី និង ពហុភាគី, ឱ្យមានលក្ខណៈកាន់តែទូលំទូលាយ និង ឈានដល់កម្រិតខ្ពស់ថ្មីមួយបន្ថែមទៀត និង ការចរចាកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិទាក់ទងនឹងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មតាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក ដោយផ្ដោតជាពិសេសលើកិច្ចព្រមព្រៀងទ្វេភាគី ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាយន្តការមានប្រសិទ្ធភាព និង សក្តានុពលខ្ពស់សំដៅបង្កើនពិពិធកម្មទីផ្សារ និង ផលិតផលនាំចេញ ។

ទី២- ការរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រ និង ផែនការសកម្មភាព ដើម្បីជំរុញសមាហរណកម្មកម្ពុជាឱ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅ តាមរយៈ យន្តការពហុភាគី និង ទ្វេភាគី ដែលមានស្រាប់ សំដៅពង្រីកការតភ្ជាប់កម្ពុជា ប្រកបដោយប្រពលភាព ជាមួយខ្សែច្រវាក់តម្លៃ និង ផ្គត់ផ្គង់ ក្នុងតំបន់ និង សកលលោក ។

ទី៣- ការរៀបចំវិធានការគោលនយោបាយ សម្រាប់កាត់បន្ថយថ្លៃពាណិជ្ជកម្ម និង ថ្លៃពាក់ព័ន្ធនានា, និង លុបបំបាត់របាំងពាណិជ្ជកម្ម ដែលមិនចាំបាច់ ដើម្បីបង្កើនភាពប្រកួតប្រជែងរបស់កម្ពុជា; ព្រមទាំងការអភិវឌ្ឍ និង ការលើកកម្ពស់អនុលោមភាពស្តង់ដារ និង បទប្បញ្ញត្តិ របស់សហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម, ពិសេស ឧស្សាហកម្មវ័យក្មេង និង ថ្មីៗ ដែលមានសក្តា-

នុពលនាំចេញ និង ភាពប្រកួតប្រជែងខ្ពស់ ។

ទី៤- ការបន្តជំរុញការចូលរួម ដោយសកម្មរបស់កម្ពុជា ក្នុងក្របខ័ណ្ឌ កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និង គំនិតផ្តួចផ្តើមអន្តរជាតិសំខាន់ៗ, និង ការលើកកម្ពស់ ប្រព័ន្ធពាណិជ្ជកម្មពហុភាគីដែលមានលក្ខណៈសកល, ឈរលើគោលការណ៍បើក ចំហ, តម្លាភាព, បរិយាបន្ន និង ការប្រកួតប្រជែងស្មើភាព ។

ទី៥- ការពង្រឹង និង ការពង្រីក កិច្ចសហការ និង ការសម្របសម្រួល រវាងក្រសួងស្ថាប័នសាធារណៈ និង គ្រប់គ្នាអង្គអភិវឌ្ឍន៍ផ្សេងទៀត ដើម្បីលើក- កម្ពស់ភាពប្រកួតប្រជែង និង ពង្រីកសមត្ថភាពឧស្សាហកម្ម និង ពាណិជ្ជកម្ម ស្របតាមនិន្នាការតំបន់ និង សកល, ពិសេស ការតភ្ជាប់ផលិតកម្ម ក្នុងស្រុក ទៅនឹងទីផ្សារផលិតផលអន្តរជាតិ ។

ទី៦- ការរៀបចំ ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ការត្រៀមខ្លួន ក្នុងការ- ចាកចេញពីក្រុមប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច ដោយរលូន និង រឹងមាំ, និង ក្របខ័ណ្ឌ គោលនយោបាយតម្រង់ទិសសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយយុទ្ធសាស្ត្រ សម្រាប់រយៈពេលវែង ដោយត្រូវបន្តចរចាក្នុងរយៈពេលអន្តរកាល ដើម្បីទទួល បានភាពអនុគ្រោះថ្មីៗ សំដៅរក្សាលំនឹងទីផ្សារនាំចេញ និង ទីផ្សារថ្មីៗ សម្រាប់ ផលិតផលកម្ពុជា ។

២.៤. បញ្ហាកោណយុទ្ធសាស្ត្រទំរង់ ៥

បញ្ហាកោណទី១. ការអភិវឌ្ឍមូលធនមនុស្ស

ការអភិវឌ្ឍមូលធនមនុស្ស គឺជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់មិនអាចខ្វះបាន សម្រាប់ជំរុញពិពិធកម្ម និង កំណើនសេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយបរិយាបន្ន និង ភាពធន់ ។ មូលធនមនុស្ស មានគុណភាពខ្ពស់ និង សុខភាពល្អ គឺជាទ្រព្យ សកម្មជាតិដ៏រឹងមាំ សម្រាប់បង្កើនតម្លៃសេដ្ឋកិច្ច, លើកកម្ពស់តម្លៃវប្បធម៌, និង បង្កើតគំនិតថ្មីៗ សំដៅធានាចីរភាពកំណើនរយៈពេលវែង និង ជវភាពនៃ

ការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ។ ការណ៍នេះ បង្ហាញថា ការវិនិយោគក្នុងការអភិវឌ្ឍ មូលធនមនុស្ស មានសារៈសំខាន់ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការកើនឡើងនៃតម្រូវ- ការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។ ក្នុងន័យនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតលើអាទិភាព ៥ : (១). ការពង្រឹងគុណភាពវិស័យអប់រំ កីឡា វិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យា; (២). ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញបច្ចេកទេស; (៣). ការលើកកម្ពស់សុខភាព និង សុខុមាលភាពប្រជាជន; (៤). ការពង្រឹងប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម និង ប្រព័ន្ធ ស្បៀង; និង (៥). ការពង្រឹងភាពជាពលរដ្ឋក្នុងសង្គម ដែលមានអារ្យធម៌ខ្ពស់ ប្រកបដោយ សីលធម៌, សមធម៌ និង បរិយាបន្ន ។

មុខទី១. ការពង្រឹងគុណភាពវិស័យអប់រំ កីឡា វិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យា

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការបង្កើតបរិយាកាសល្អ សម្រាប់ការអប់រំ និង ការបណ្តុះបណ្តាល ប្រកបដោយគុណភាព និង ជំនាញខ្ពស់ ដោយផ្ដោត លើការពង្រឹងអភិបាលកិច្ចនៃការគ្រប់គ្រងនៅតាមគ្រឹះស្ថានសិក្សា, ការពង្រឹង គុណភាពនៃការបណ្តុះបណ្តាលគ្រប់កម្រិត, ការបង្កើនគុណភាព និង ការចូល រៀនមុខវិជ្ជា វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា វិស្វកម្ម សិល្បៈ និង គណិតវិទ្យា (STEAM), និង ការពង្រឹងការអប់រំកាយ និង កីឡា ។

ក្នុងនីតិកាលទី៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តពង្រឹងគុណភាពអប់រំ និង ការបណ្តុះបណ្តាលគ្រប់កម្រិត, ការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មកម្មវិធីសិក្សានៅគ្រប់កម្រិត, និង ការបង្កើតបរិយាកាសល្អ សម្រាប់ការសិក្សាពេញមួយជីវិត ។

ទី២- ការបន្តកែទម្រង់សាលារៀន ដោយផ្ដោតលើការពង្រឹងសមិទ្ធផល ដែល មានស្រាប់, ការជំរុញការបង្កើតសាលារៀនជំនាន់ថ្មី និង សាលាគំរូ, ការ- ពង្រឹងអភិបាលកិច្ច និង ប្រសិទ្ធភាពគ្រប់គ្រងនៅមន្ទីរអប់រំ យុវជន និង កីឡា, ព្រមទាំងការជំរុញការចូលរួម និង ភាពជាម្ចាស់ របស់ មាតាបិតា, សហគមន៍ និង វិស័យឯកជន ។

ទី៣- ការពង្រឹងគុណភាពនៃ ការបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀន និង វិជ្ជាសាស្ត្របង្រៀន ព្រមទាំងការបន្តលើកកម្ពស់ ជីវភាព និង គុណតម្លៃ បុគ្គលិកសិក្សាគ្រប់កម្រិត ។

ទី៤- ការបន្តលើកកម្ពស់ការអប់រំឌីជីថល, ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធឌីជីថលតាមសាលារៀន, និង ការជំរុញនូវការចាប់យកមុខវិជ្ជា វិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកវិទ្យា វិស្វកម្ម សិល្បៈ និង គណិតវិទ្យា (STEAM) ។

ទី៥- ការលើកកម្ពស់សុខភាពសិក្សា និង ការបង្កើនអាហារូបករណ៍សម្រាប់សិស្ស-និស្សិត ក្រីក្រ និង ងាយរងគ្រោះ ។

ទី៦- ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ចគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា; ការលើកកម្ពស់ការស្រាវជ្រាវ, ការអភិវឌ្ឍ និង ការនាំនាំនាំ; និង ការជំរុញភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និងឯកជន ។

ទី៧- ការលើកកម្ពស់វិស័យកីឡាផ្សារភ្ជាប់នឹងការអប់រំ និង ការបន្តជំរុញចលនា “យុវជនម្នាក់ ចេះកីឡាមួយប្រភេទយ៉ាងតិច ប្រចាំជីវិត” ។

មុំទី២. ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញបច្ចេកទេស

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការធ្វើបរិវត្តកម្មការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញបច្ចេកទេស និង វិជ្ជាជីវៈ; ការបង្កើនការចុះឈ្មោះចូលរៀន; ការរៀបចំជំនាញឡើងវិញ និង ការបង្កើនជំនាញ (Reskilling and Upskilling); ការពង្រឹងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីអភិវឌ្ឍជំនាញ; ការដោះស្រាយបញ្ហានៃភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា រវាងការបណ្តុះបណ្តាល និង តម្រូវការ, ទាំងប្រភេទ និង គុណភាពជំនាញ; និងការពង្រឹង ការតាមដាន, ការត្រួតពិនិត្យ និង ការវាយតម្លៃ ការអនុវត្តគោលនយោបាយ និង យុទ្ធសាស្ត្រ ដែលត្រូវបានដាក់ចេញ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ចប្រព័ន្ធ និង គ្រឹះស្ថានអប់រំ បណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសវិជ្ជាជីវៈ, ទាំងរដ្ឋ និង ឯកជន, តាមរយៈ ការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មគោល-

នយោបាយ និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធ; ការធ្វើឌីជីថលលូបនីយកម្ម; និង ការពង្រឹងយន្តការតាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និង វាយតម្លៃ ។

ទី២- ការបន្តលើកកម្ពស់សមត្ថភាព និង គុណវុឌ្ឍិ តាមរយៈការជំរុញលើកទឹកចិត្តគ្រូបង្រៀន ឱ្យបន្តសិក្សាបន្ថែម និង សិក្សាស្រាវជ្រាវជាប្រចាំ, ព្រមទាំងការទាក់ទាញគ្រូបង្រៀន ដែលមានគុណវុឌ្ឍិខ្ពស់ និង ឧត្តមានុវត្តន៍ជាក់ស្តែង មកបង្រៀននៅតាមបណ្តាគ្រឹះស្ថានអប់រំបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេស និង វិជ្ជាជីវៈ នៅទូទាំងប្រទេស ។

ទី៣- ការពង្រឹងគុណភាពជំនាញបច្ចេកទេស និង វិជ្ជាជីវៈ រួមទាំងជំនាញទន់ និង រឹង តាមរយៈ ការដាក់ឱ្យដំណើរការពេញលេញនូវកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាល ផ្នែកលើសមត្ថភាព និង តម្រូវការឧស្សាហកម្ម ។

ទី៤- ការជំរុញ និង ការពង្រឹង កម្មវិធីបង្កើនជំនាញ; ការពង្រីកការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ កម្មវិធីរៀបចំជំនាញឡើងវិញ និង កម្មវិធីធ្វើតេស្តទទួលស្គាល់ជំនាញ; និង ការជំរុញការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ការនវានុវត្ត និង បច្ចេកទេសអនុវត្ត ស្របតាមតម្រូវការជាក់ស្តែង; ព្រមទាំងការផ្សព្វផ្សាយគ្រប់ទម្រង់ ។

ទី៥- ការរៀបចំយន្តការផ្តល់ឥណទានដល់សិស្ស-និស្សិត ដើម្បីលើកទឹកចិត្តដល់ការចាប់យកជំនាញបច្ចេកទេសវិជ្ជាជីវៈ, ជាពិសេសជំនាញអាទិភាព ។

ទី៦- ការបន្តពង្រឹងភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន; ការជំរុញកិច្ចសន្ទនាជាប្រចាំរវាងរដ្ឋ វិស័យឯកជន និង ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍; និង ការកៀរគរមូលនិធិគាំទ្រដល់ ការស្រាវជ្រាវ និង ការអភិវឌ្ឍ ។

ម៉ូឌុល ៣. ការលើកកម្ពស់សុខភាព និង សុខុមាលភាពប្រជាជន

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការបន្តកាត់បន្ថយអត្រាឈឺ និង ស្លាប់បណ្តាលពីជំងឺមិនឆ្លងចម្បងៗ; ការបន្តលើកកម្ពស់សុខភាពបន្តពូជ, សុខភាពទារក កុមារ និង មាតា; ការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន ក្នុងការដឹកនាំបរិវត្តកម្ម និង អភិបាលកិច្ច ក្នុងវិស័យសុខាភិបាល; ការបន្តបង្កើនគុណភាព និង សមត្ថ-

ភាពរោគវិនិច្ឆ័យ ក្នុងការព្យាបាល និង ការថែទាំ; ការបន្តពង្រឹងគុណភាពនៃ ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈសុខាភិបាល; ការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពជំនាញ; ការលើកកម្ពស់កិច្ចសហការរវាងក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ; និង ការចូលរួមរបស់ ប្រជាជនតាមសហគមន៍ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន នៅក្នុងការដឹកនាំអភិបាលកិច្ច និង បរិវត្តកម្មឌីជីថល ក្នុងវិស័យសុខាភិបាល; ការរៀបចំច្បាប់ និង នីតិក្រមសុខា- ភិបាល; ការជំរុញការអនុវត្តយន្តការនិយ័តកម្មសេវាសុខាភិបាលសាធារណៈ និង ឯកជន; ការលើកកម្ពស់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវសុខាភិបាល; និង ការតាមដាន ការត្រួតពិនិត្យ និង ការវាយតម្លៃ ។

ទី២- ការពង្រឹងសមត្ថភាពប្រព័ន្ធ សុខាភិបាល និង សេវាសង្គមកិច្ច ដើម្បីឆ្លើយតបទាន់ពេល និង ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ទៅនឹងការលើកកម្ពស់ សុខភាព និង សុខុមាលភាពសាធារណៈ, រួមទាំងការផ្ទុះឡើងនៃជំងឺកាច- សាហាវនានា ។

ទី៣- ការពង្រឹងប្រព័ន្ធផ្តល់សេវាថែទាំសុខភាព ប្រកបដោយការនវា- នុវត្ត ដោយផ្តោតជាចម្បងលើការថែទាំសុខភាពបឋម; ការលើកកម្ពស់របប អាហារសុខភាពសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា; ការបង្កើនគុណភាព, សុវត្ថិភាព និង ប្រ- សិទ្ធភាព; ការពង្រីកការគ្របដណ្តប់នៃសេវាថែទាំសុខភាព; ការចែកចាយ និង ការប្រើប្រាស់ឱសថ; និង ការជំរុញការអនុវត្តយន្តការ តាមដាន វាយតម្លៃ និង អភិបាលកិច្ចគុណភាព ។

ទី៤- ការបង្កើនការអប់រំសុខភាព និង ការផ្សព្វផ្សាយ សំដៅលើក- កម្ពស់ការយល់ដឹង និង ការប្រតិបត្តិ ត្រឹមត្រូវរបស់ប្រជាជន ក្នុងការបង្ការ និង ការគ្រប់គ្រងជំងឺ ឬ បញ្ហាសុខភាពសាធារណៈ ព្រមទាំងការស្វែងរក និង ការ- ប្រើសេវាថែទាំសុខភាពត្រឹមត្រូវ ។

ទី៥- ការបង្កើនគុណភាពនៃការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈសុខាភិបាល និង វិជ្ជាជីវៈអមសុខាភិបាល ដោយឈរលើសមត្ថភាពជាមូលដ្ឋាន, ការជំរុញ ការប្រតិបត្តិក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈ, និង ការលើកកម្ពស់ការពង្រាយគ្រូពេទ្យ និង បុគ្គលិកសុខាភិបាល សមស្របតាមនិយាមបច្ចេកទេស ។

ទី៦- ការពង្រីកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត; ការពង្រឹងការផ្គត់ផ្គង់ឱសថ បរិក្ខារ; និង ការបំពាក់ឧបករណ៍ពេទ្យ ដល់ប៉ុស្តិ៍សុខភាព, មណ្ឌលសុខភាព, មន្ទីរពេទ្យបង្អែក, មន្ទីរពេទ្យបង្អែកអាទិភាព នៃខេត្តគោលដៅ និង មន្ទីរពេទ្យ- ជាតិ ឱ្យបានស្របតាមនិយាមបច្ចេកទេសទំនើប ។

ទី៧- ការពង្រឹងកិច្ចសហការ ពហុវិស័យ និង អន្តរវិស័យ; ការចូលរួម របស់សហគមន៍; និង ការលើកកម្ពស់ការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋបាលថ្នាក់ ក្រោមជាតិ ដើម្បីធានាការផ្តល់សេវាថែទាំសុខភាព ដែលឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការ ជាសារវន្ត ផ្នែកសុខភាព របស់ប្រជាជននៅមូលដ្ឋាន ។

ទី៨- ការកសាងភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន, ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និង អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល; និង ការបង្កើនកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ក្នុងតំបន់ និង សកលលោក ក្នុងការពង្រឹងភាពធន់, ការអភិវឌ្ឍវិស័យសុខាភិបាល និង ការ- ពង្រីកការគ្របដណ្តប់នៃប្រព័ន្ធគាំពារសុខភាពសង្គម ។

មុំទី៤. ការពង្រឹងប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម និង ប្រព័ន្ធស្បៀង

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការកសាង និង ការអភិវឌ្ឍ ប្រព័ន្ធគាំពារ សង្គម ឱ្យមានលក្ខណៈ ប្រមូលផ្តុំ និង សង្គតិភាព, ទាំងក្នុងប្រព័ន្ធជំនួយសង្គម និង ប្រព័ន្ធសន្តិសុខសង្គម; និង ការពង្រឹងប្រព័ន្ធស្បៀងដែលផ្តល់សន្តិសុខ ស្បៀង និង អាហារូបត្ថម្ភ សម្រាប់ប្រជាជនគ្រប់រូប ។ ការបន្តអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធ គាំពារសង្គម ឈរលើស្មារតី “មិនបោះបង់ពលរដ្ឋខ្មែរណាម្នាក់” ហើយការពង្រីក វិសាលភាពនៃប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម ឈរលើអភិក្រមចំនួន ៤ គឺ : (១). ចីរភាពនៃ កម្មវិធី; (២). លទ្ធភាពអាចទ្រទ្រង់បាននៃថវិកាជាតិ; (៣). ការធានាបរិយាបន្ន

និង សមធម៌សង្គម ដោយផ្ដោតលើកិច្ចអន្តរាគមន៍របស់រដ្ឋលើគ្រួសារក្រីក្រ, ងាយរងគ្រោះ និង ងាយរងហានិភ័យ; និង (៤). ភាពអាចពង្រីកវិសាលភាព នៃប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម តាមរយៈការអភិវឌ្ឍជាប្រព័ន្ធ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តទ្រទ្រង់ជីវភាពគ្រួសារគោលដៅ តាមកម្មវិធីជាតិជំនួយ សង្គម ដោយក្នុងរយៈពេលខ្លី ត្រូវផ្ដោតលើ កម្មវិធីជាតិជំនួយសង្គមជាកញ្ចប់ គ្រួសារ; កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាល ជំនាញវិជ្ជាជីវៈ និង បច្ចេកទេស ដល់យុវជន គោលដៅ រួមទាំងការលើកកម្ពស់ភាពអង់អាចរបស់ពួកគេ; កម្មវិធីកិច្ចគាំពារ សង្គមដើម្បីបញ្ចប់ភាពក្រីក្រ; និង ការធ្វើស្ថាបនូបនីយកម្មក្របខ័ណ្ឌកិច្ចគាំពារ សង្គមឆ្លើយតបនឹងគ្រោះអាសន្ន ដោយគិតបញ្ចូលផងដែរនូវការពង្រឹងប្រព័ន្ធ ស្បៀងឱ្យកាន់តែ រឹងមាំ, វៃឆ្ងាត, ធន់ និង បរិយាបន្ន ។

ទី២- ការបន្តអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធសន្តិសុខសង្គម, ការអនុវត្តរបបសន្តិសុខ សង្គម, និង ការបន្តពង្រីកសេវាថែទាំសុខភាពសង្គម ឆ្ពោះទៅដល់ការគ្រប- ដណ្តប់សុខភាពសកល ស្របតាមការវិវឌ្ឍនៃស្ថានភាពសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ។

ទី៣- ការបន្តពង្រឹងប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ចឱ្យកាន់តែ រឹងមាំ និង មាន ប្រសិទ្ធភាព តាមមុខងារទាំង ៣ កម្រិត រួមមាន កម្រិតគោលនយោបាយរបស់ ក្រុមប្រឹក្សាជាតិគាំពារសង្គម, កម្រិតនិយ័តករសន្តិសុខសង្គម, និង កម្រិតប្រតិ- បត្តិករបេឡាជាតិសន្តិសុខសង្គម, មូលនិធិជាតិជំនួយសង្គម និង ប្រតិបត្តិករ ពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀត ឱ្យមានលក្ខណៈស្តង់ដា ។

ទី៤- ការដាក់ឱ្យដំណើរការទីភ្នាក់ងារជាតិបញ្ជាក់ចំណាយឯករាជ្យ ដែលគ្របដណ្តប់គ្រប់របបថែទាំសុខភាព និង របបហានិភ័យការងារ ។

ទី៥- ការលើកកម្ពស់ការប្រើប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន; និង ការបន្ត ពង្រឹង និង កែលម្អប្រព័ន្ធកំណត់ ក្រុមគ្រួសារ និង ក្រុមបុគ្គលគោលដៅ សម្រាប់ ប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម ឱ្យកាន់តែមានសុក្រឹតភាព និង ឈានដល់ការដាក់ឱ្យដំណើរ-

ការប្រព័ន្ធមូលដ្ឋានចុះបញ្ជី និង ទិន្នន័យសង្គមថ្នាក់ជាតិ ។

ទី៦- ការជំរុញការផ្សព្វផ្សាយអំពីសារៈសំខាន់ និង គួរនាំទី នៃប្រព័ន្ធគាំពារសង្គម និង ការបង្កើតយន្តការ ផ្តល់មតិ និង សំណូមពរ, និង យន្តការតាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និង វាយតម្លៃ ។

ទី៧- ការជំរុញ និង ការបង្កើន សុខុមាលភាពនៃ គ្រួសារក្រីក្រ, គ្រួសារយុទ្ធជនមានពិការភាព ពលី មណៈ, និង គ្រួសារអតីតយុទ្ធជន ដោយផ្តល់ការគាំពារនានារួមទាំង ការបន្តធ្វើប្រទានកម្មដី និង ការផ្តល់ដីសម្បទានសង្គមកិច្ចសម្រាប់លំនៅឋាន និង កសិកម្ម ។

មុំទី៥. ការពង្រឹងភាពជាពលរដ្ឋក្នុងសង្គម ដែលមានអារ្យធម៌ខ្ពស់ ប្រកបដោយសីលធម៌, សមធម៌ និង បរិយាបន្ន

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការធ្វើពលករវប្បធម៌យុវជន (People Revitalization) ឱ្យមាន សមត្ថភាព, ផលិតភាព, សីលធម៌, គុណធម៌, ចរិយាធម៌, ភាពអំណត់, សុចរិតភាព, វិន័យ, និង ការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់; និង ការលើកកម្ពស់ ស្មារតី និង មនសិការស្នេហាជាតិ, ការពារជាតិ, ឯកភាពជាតិ, ការចេះយកអាសាគ្នា, ការចែករំលែក, ការចូលរួម, គុណតម្លៃសង្គម, និង ស្មារតី គោរពច្បាប់, ស្រឡាញ់សន្តិភាព, វប្បធម៌, ប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់, អំពើល្អ, និង យុត្តិធម៌, សំដៅធានាបាននូវសិទ្ធិភាពសង្គម (Social Cohesion) និង សុខដុមរមនាសង្គម ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការពង្រឹង និង ការបង្កើនកិច្ចសហការក្នុងការអប់រំអំពី សីលធម៌, គុណធម៌, និង សុជីវធម៌ ដល់សិស្ស និស្សិត និង យុវជន, ទាំងក្នុង និង ក្រៅប្រព័ន្ធអប់រំ ។

ទី២- ការរៀបចំផែនទីបង្ហាញផ្លូវ ដើម្បីបណ្តុះទម្លាប់មាន សីលធម៌, គុណធម៌ និង សុជីវធម៌, និង ទម្លាប់គោរព ច្បាប់ និង វិន័យ, និង បញ្ចូលការ-

អប់រំអំពី ព្រះពុទ្ធសាសនា និង ផ្នែកសិល្បៈវប្បធម៌ខ្មែរ, ទាំងរូបី និង អរូបី, ទៅ ក្នុងកម្មវិធីសិក្សាគ្រប់កម្រិត, ព្រមទាំងផ្សព្វផ្សាយ និង បញ្ជ្រាប ទៅគ្រប់ក្រសួង-ស្ថាប័ន, ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។

ទី៣- ការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពី អត្តសញ្ញាណជាតិ និង ភាព-ជាម្ចាស់ ក្នុងការអភិរក្ស និង ការអភិវឌ្ឍ វប្បធម៌ជាតិ; ការជំរុញការច្នៃប្រឌិត ផលិតផលវប្បធម៌ថ្មីៗ ដោយរក្សាក្បាច់រចនាខ្មែរ និង ឈរលើមូលដ្ឋានអត្ត-សញ្ញាណជាតិ; ការលើកកម្ពស់ការចូលរួមពីសំណាក់ព្រឹទ្ធាចារ្យសិល្បៈ ដែលជា មរតកមនុស្សរស់ និង ការបណ្តុះអ្នកបន្តវេនសិល្បករបុរាណ; និង ការពង្រឹង ការចូលរួមអនុវត្តពីសំណាក់មហាជន ។

ទី៤- ការបណ្តុះទស្សនៈ មនសិការជាតិ និង ឧត្តមគតិវិជ្ជមាន ក្នុង ការអភិរក្ស ការអភិវឌ្ឍ និង ការនវានុវត្ត សិល្បៈវប្បធម៌ជាតិ ។

ទី៥- ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃការស្រាវជ្រាវ ការចងក្រង និង ការ-ផ្សព្វផ្សាយគុណតម្លៃប្រវត្តិសាស្ត្រនៃសំណង់បេតិកភណ្ឌ, វត្ថុបុរាណ, ស្ថានីយ បុរាណ, សិលាចារឹក, សាស្ត្រាស្លឹករឹត, ក្បួនច្បាប់បុរាណ, ប្រពៃណីទំនៀម-ទម្លាប់, ចរិយាធម៌ខ្មែរ និង វប្បធម៌កតញ្ញជាតិ ។

ទី៦- ការបណ្តុះទម្លាប់ ស្មារតីគោរពច្បាប់ និង វិន័យល្អដល់ពលរដ្ឋ; និង ការរៀបចំដាក់ចេញលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ សម្រាប់លើកទឹកចិត្តដល់ការធ្វើអំពើល្អ ជា ពលរដ្ឋគំរូ និង ពលរដ្ឋសកល ។

ទី៧- ការបន្តលើកកម្ពស់ការគោរព សីលធម៌, តម្លៃស្រ្តី, សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ក្នុងគ្រួសារ និង សង្គមខ្មែរ ។

ទី៨- ការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹង និង ការជំរុញគ្នាទីព្រះពុទ្ធសាសនា នៅក្នុងការចូលរួមអប់រំសីលធម៌, គុណធម៌ និង សុជីវធម៌; និង ការបំផុសគំនិត ច្នៃប្រឌិត ដើម្បីចូលរួមលើកកម្ពស់សង្គមជាតិ ។

បញ្ហាកោណទី២. ការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច និង ការបង្កើន ភាពប្រកួតប្រជែង

ការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច និង ការបង្កើនភាពប្រកួតប្រជែង គឺជាមូលដ្ឋាននៃការគាំទ្រកំណើន ប្រកបដោយចីរភាព និង ភាពធន់ ក្នុងរយៈពេលមធ្យម និង វែង តាមរយៈ ការពង្រីកមូលដ្ឋានផលិតកម្ម, ការបង្កើនតម្លៃបន្ថែម, ការតភ្ជាប់ខ្សែច្រវាក់តម្លៃ និង ផ្គត់ផ្គង់សកល, ព្រមទាំងការទាក់ទាញ និង ការជំរុញវិនិយោគក្នុងឧស្សាហកម្មថ្មីៗ ដែលកំពុងលេចឡើង ។ ឈរលើមូលដ្ឋាននេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតលើអាទិភាព ចំនួន ៥ (១). ការអភិវឌ្ឍវិស័យគន្លឹះ និង ប្រភពថ្មីនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច; (២). ការលើកកម្ពស់ការតភ្ជាប់ និង ការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃវិស័យដឹកជញ្ជូន និង ឡូជីស្ទិក, វិស័យថាមពល, វិស័យទឹកស្អាត និង វិស័យឌីជីថល; (៣). ការកែលម្អបរិយាកាស ធុរកិច្ច និង ការវិនិយោគ; (៤). ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាព និង ភាពទាក់ទាញ នៃតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសរួមបញ្ចូលនូវ សួនឧស្សាហកម្ម, សួនកសិ-ឧស្សាហកម្ម និង តំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីក្នុងស្រុក; និង (៥). ការរៀនរៀនវគ្គយន្តការហិរញ្ញប្បទាន និង ផលិតផលហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់គាំទ្រដល់ការវិនិយោគ ។

មុំទី១. ការអភិវឌ្ឍ វិស័យគន្លឹះ និង ប្រភពថ្មី នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការពង្រីក និង ការធ្វើពិពិធកម្ម មូលដ្ឋានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច តាមរយៈ ការបង្កើនតម្លៃបន្ថែមក្នុងវិស័យគន្លឹះដែលមានស្រាប់ និង ការអភិវឌ្ឍប្រភពថ្មីនៃកំណើន ដែលជាកត្តាមិនអាចខ្វះបាន ក្នុងការបង្កើនសក្តានុពលកំណើន និង ការពង្រឹងភាពធន់នឹងវិបត្តិ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម តាមរយៈ ការពង្រឹងឧស្សាហកម្មប្រតិភមន៍ (Backward Linkages), និង ការលើកកម្ពស់លទ្ធភាពទទួលបាន ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា, ការស្រាវជ្រាវ និង ការ-

អភិវឌ្ឍ ព្រមទាំងការរៀបចំ និង ការដាក់ឱ្យអនុវត្តគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍ សហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម កម្ពុជា ។

ទី២- ការបន្តជំរុញបង្កើត និង អនុវត្តកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរី, ទាំងទ្វេភាគី ពហុភាគី និង តំបន់, ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់, ជាពិសេស ការពង្រឹង ការសម្របសម្រួលអន្តរស្ថាប័ន ។

ទី៣- ការជំរុញ និង ការលើកកម្ពស់ ការទាក់ទាញការវិនិយោគក្នុង ឧស្សាហកម្មដែលមានតម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ និង ឧស្សាហកម្មបែតង តាមរយៈ ការ- អនុវត្តផែនទីចង្អុលផ្លូវការអភិវឌ្ឍវិស័យយានយន្ត និង គ្រឿងបន្លំអេឡិចត្រូនិក កម្ពុជា; យុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍វិស័យកាត់ដេរ, ផលិតស្បែកជើង និង កាបូប- កម្ពុជា ២០២២-២០២៧; និង ច្បាប់ស្តីពីវិនិយោគនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ទី៤- ការបន្តលើកកម្ពស់ និង បង្កើនតម្លៃបន្ថែម វិស័យកសិកម្ម និង កសិ-ឧស្សាហកម្ម តាមរយៈ ការបន្តអនុវត្តគោលនយោបាយជាតិអភិវឌ្ឍន៍វិស័យ កសិកម្ម ឆ្នាំ ២០២២-២០៣០, និង ការបង្កើនពាណិជ្ជប្រតិបត្តិកម្ម, ព្រមទាំង ការជំរុញការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍កសិ-ឧស្សាហកម្មកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០១៩-២០៣០ ។

ទី៥- ការបន្តលើកកម្ពស់វិស័យទេសចរណ៍ ជាពិសេស ការបន្តជំរុញ ការអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍វប្បធម៌ និង ធម្មជាតិ ដោយបន្ថែមទេសចរណ៍បែតង ស្អាត និង វៃឆ្ងាត, ការជំរុញការបង្កើតប្រភេទទេសចរណ៍ថ្មីៗ ដែលមានតម្លៃ បន្ថែមខ្ពស់ និង ទេសចរណ៍ធុរកិច្ច តាមរយៈ ការលើកកម្ពស់ការអនុវត្ត, ក៏ដូចជា ការរៀបចំ និង ការដាក់ចេញគោលនយោបាយ និង ផែនការមេអភិវឌ្ឍន៍វិស័យ ទេសចរណ៍នានា ។

ទី៦- ការបន្តលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍវិស័យ សេវាកម្មផ្នែកកំសាន្ត, អក្សរ- សិល្ប៍, សិល្បៈ, គំនូរដើរចល, ភាពយន្ត និង ឧស្សាហកម្មវិទ្យុប្រឌិតនានា ដែល មានសក្តានុពលខ្ពស់ ដោយក្រសួង-ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធត្រូវ រៀបចំ និង ដាក់ចេញ

នូវ គោលនយោបាយ, យុទ្ធសាស្ត្រ និង ផែនការនានា ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍ វិស័យទាំងនេះ ។

ទី៧- ការពន្លឿនការអភិវឌ្ឍខេត្តព្រះសីហនុ ឱ្យក្លាយទៅជាតំបន់ សេដ្ឋកិច្ចពិសេសគំរូពហុបំណង ដែលជាប៉ូលសេដ្ឋកិច្ចដ៏សំខាន់ សម្រាប់វិស័យ ទេសចរណ៍, មជ្ឈមណ្ឌលសេវាហិរញ្ញវត្ថុ, តំបន់ឧស្សាហកម្ម ជាដើមដោយកំណត់ យន្តការអនុវត្តឱ្យបានច្បាស់លាស់គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ; និង ការរៀបចំផែនការមេ អភិវឌ្ឍបណ្តាខេត្តជាប់ឆ្នេរសមុទ្រកម្ពុជា ជារៀងរយសេដ្ឋកិច្ចពហុបំណង និង ប្រទាក់ក្រឡា ។

ទី៨- ការបន្តអនុវត្តគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម កម្ពុជា ឆ្នាំ ២០១៥-២០២៥, និង ការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មគោលនយោបាយនេះ ឱ្យ ស្របទៅនឹងបរិការណ៍ថ្មីនៃការផ្លាស់ប្តូរនិម្មាបនកម្មពាណិជ្ជកម្ម និង សេដ្ឋកិច្ច តំបន់ និង សកលលោក ។

ទី៩- ការបន្តជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម និង ឧស្សាហកម្មគាំទ្រ ដោយ បង្កើត និង ដាក់ឱ្យដំណើរការក្រុមហ៊ុនប្រេងកាតជាតិ; ការបន្តជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យប្រេងកាត និង ឧស្ម័ន ជាពិសេស ការដាក់ឱ្យ ដំណើរការអណ្តូងប្រេងកាតឡើងវិញ; និង ការបន្តលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការ- វិនិយោគលើឧស្សាហកម្មធនធានរ៉ែ និង ការគិតគូររៀបចំគោលនយោបាយ ផលិតវត្ថុធាតុដុំដែលកម្ពុជាមានទាយជួរទាន ។

មុំទី២. ការលើកកម្ពស់ការតភ្ជាប់ និង ការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃវិស័យ ដឹកជញ្ជូន និង ឡូជីស្ទិក, វិស័យថាមពល, វិស័យទឹកស្អាត និង វិស័យឌីជីថល
គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការបន្តកសាង និង ពង្រឹងមូលដ្ឋាន និង បុរេលក្ខខណ្ឌគន្លឹះៗ សម្រាប់បង្កើនផលិតភាព, លើកកម្ពស់ភាពប្រកួតប្រជែង និង ជំរុញពិពិធកម្ម តាមរយៈ ការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រ, និង ការកសាង និង ការអភិវឌ្ឍ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធថ្មីៗ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖
វិស័យដឹកជញ្ជូន និង ឡូជីស្ទិក

ទី១- ការបន្តជំរុញការអនុវត្តផែនការមេអន្តរកាលស្តីពីការតភ្ជាប់ប្រព័ន្ធ
ដឹកជញ្ជូនពហុមធ្យោបាយ និង ភស្តុភារកម្ម ឆ្នាំ ២០២១-២០៣០ ព្រមទាំង
ជំរុញការអនុម័ត និង ការអនុវត្ត ផែនការមេគ្រប់ជ្រុងជ្រោយស្តីពីប្រព័ន្ធដឹក-
ជញ្ជូនអន្តរមធ្យោបាយ និង ឡូជីស្ទិកកម្ពុជា ២០២៣-២០៣០ ។

ទី២- ការជំរុញ និង ការពង្រឹង ការអនុវត្តគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍
វិស័យប្រៃសណីយ៍ ២០២២-២០៣០ ។

ទី៣- ការបន្តបង្កើនថវិកាវិនិយោគ និង កៀរគរហិរញ្ញប្បទាន ព្រម
ទាំងការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃការប្រើប្រាស់ ដើម្បីបន្តអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ
រូបវន្តគន្លឹះៗ, ទាំងផ្លូវគោក ផ្លូវដែក ផ្លូវទឹក កំពង់ផែ និង ផ្លូវអាកាស, ជាពិសេស
គម្រោងផ្លូវនាវាចរណ៍ និង ប្រព័ន្ធឡូជីស្ទិក, គម្រោងស្តីពីការធ្វើទំនើបកម្មប្រព័ន្ធ
ខ្សែផ្លូវថ្នល់ភ្នំពេញ-ក្រុងព្រះសីហនុដែលមានស្រាប់ និង ខ្សែផ្លូវថ្នល់ថ្មី
ប៉ោយប៉ែត-សៀមរាប-ភ្នំពេញ, ព្រមទាំងការគិតគូរអភិវឌ្ឍផ្លូវលឿនបន្ថែមទៀត
ការតភ្ជាប់ប៉ូលសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ និង ការអភិវឌ្ឍរបៀងសេដ្ឋកិច្ចគន្លឹះ ក្នុង
ប្រទេស ទៅនឹងប្រទេសជិតខាង ។

ទី៤- ការសិក្សាពីផ្លូវថ្នល់ និង ការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីផ្លូវថ្នល់
ដើម្បីកែសម្រួលកម្រិតទម្ងន់អតិបរមា; និង ការពន្លឿនការរៀបចំច្បាប់ស្តីពី
ការដឹកជញ្ជូនផ្លូវគោក, ច្បាប់ស្តីពីការដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវទឹក និង កំពង់ផែ, និង
ច្បាប់ស្តីពីផ្លូវដែក; ព្រមទាំងការរៀបចំគោលនយោបាយ, យុទ្ធសាស្ត្រ និង លិខិត
បទដ្ឋានគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តច្បាប់ និង ការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍ
ជំនាញឡូជីស្ទិក ។

វិស័យថាមពល

ទី៥- ការបន្តរក្សាលំនឹងថ្លៃ និង ពិនិច្ឆ័យលទ្ធភាពបញ្ចុះថ្លៃអគ្គិសនី

ព្រមទាំងធានាភាពគ្រប់គ្រាន់ និង ស្ថិរភាព នៃការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី សម្រាប់ឧស្សាហកម្ម និង កសិកម្ម ។

ទី៦- ការជំរុញការប្រើប្រាស់ថាមពលកើតឡើងវិញ និង ការអនុវត្តកម្មវិធីប្រសិទ្ធភាពថាមពល ឱ្យអស់សក្តានុពល ។

ទី៧- ការបង្កើនការគ្រប់គ្រង ការអភិវឌ្ឍ និង កិច្ចសហប្រតិបត្តិការលើសសរស្តម្ភទាំងបីនៃអនុវិស័យ ថាមពល, បរមាណូស៊ីវិល និង វិទ្យុសកម្ម ដើម្បីធានាបាននូវសន្តិសុខថាមពល ។

វិស័យទឹកស្អាត

ទី៨- ការរៀបចំ និង ការដាក់ចេញ ផែនការមេស្តីពីការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត ១០០% នៅឆ្នាំ ២០៣០ ។

ទី៩- ការបន្តពិនិត្យ និង ការរៀបចំក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត សម្រាប់គ្រប់គ្រងវិស័យទឹកស្អាត, ជាពិសេស ការសម្រួលនីតិវិធីនៃការស្នើសុំភ្ជាប់បណ្តាញ, ការពង្រឹងការអនុវត្តលក្ខខណ្ឌអាជ្ញាបណ្ណ និង ការរក្សាប្រភពទឹកនៅ, ព្រមទាំងការបង្កើតយន្តការស្ថាប័នសំខាន់ៗ និង ការបង្កើតនិយ័តករទឹកស្អាត ដើម្បីគ្រប់គ្រង អភិវឌ្ឍ និង ដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមនានា សំដៅធានាឱ្យបាននូវសន្តិសុខទឹក ។

ទី១០- ការលើកកម្ពស់គុណភាពទឹកជាយុទ្ធសាស្ត្រ និង ការចូលរួមរបស់រដ្ឋ, និង ការដាក់ចេញការលើកទឹកចិត្តដល់វិស័យឯកជន សម្រាប់ការវិនិយោគលើវិស័យទឹកស្អាត ក្នុងភូមិសាស្ត្រអាទិភាព ដូចជា តំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស, សួន-បណ្តុំសហគ្រាសធុនតូច និង មធ្យម, និង តំបន់ប៉ូលសេដ្ឋកិច្ច នៅបណ្តារាជធានី-ខេត្ត ជាដើម ។

ទី១១- ការបន្តជំរុញស្វ័យ័តកម្ម និង លើកទឹកចិត្ត រដ្ឋាករទឹកស្អាតនៅទីប្រជុំជនខេត្ត-ក្រុង ។

វិស័យឌីជីថល

ទី១២- ការជំរុញការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល ឱ្យបានជាអតិបរមា ជាពិសេស ក្នុងសកម្មភាពធុរកិច្ច និង សេដ្ឋកិច្ច តាមរយៈ វិធានការប្រទាក់ក្រឡា និង ជាប្រព័ន្ធ ។

មុំទី៣. ការកែលម្អបរិយាកាសធុរកិច្ច និង ការវិនិយោគ

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការបន្តកែលម្អបរិយាកាសអំណោយផល ដល់ការធ្វើធុរកិច្ច, ការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម និង ការវិនិយោគ តាមរយៈ ការសម្រួល និង ការធ្វើសាមញ្ញកម្ម នីតិវិធីពាក់ព័ន្ធនានា, ការធ្វើឌីជីថលការរូបនីយកម្ម សម្រាប់ ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ និង កិច្ចការរដ្ឋបាល, ការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន, និង ការលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃកិច្ចសម្របសម្រួលអន្តរក្រសួង-ស្ថាប័ន ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តរៀបចំ និង ធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ និង លិខិតបទដ្ឋាន គតិយុត្ត ដូចជា ច្បាប់ស្តីពីវិធានពាណិជ្ជកម្ម និង បញ្ជីពាណិជ្ជកម្ម, ច្បាប់ស្តីពី សហគ្រាសពាណិជ្ជកម្ម, ច្បាប់ស្តីពីក្ស័យធន; និង ការបញ្ចប់ការរៀបចំច្បាប់ស្តីពី ការសម្ងាត់ពាណិជ្ជកម្ម និង ព័ត៌មានមិនអាចផ្សព្វផ្សាយ ដើម្បីធានាដល់ការ- គ្រប់គ្រងកម្មសិទ្ធិបញ្ញា និង ការពារមិនឱ្យលេចធ្លាយព័ត៌មានពាណិជ្ជកម្ម ។

ទី២- ការលើកកម្ពស់គុណភាព, តម្លាភាព, ប្រសិទ្ធភាព និង ការជឿ- ទុកចិត្ត; និង ការបង្កើតសេវាសាធារណៈ ទៅជិតអ្នកប្រើប្រាស់ តាមរយៈ ការប្រើ- ប្រាស់ប្រព័ន្ធស្វ័យប្រវត្តិកម្ម និង ថ្នាលបច្ចេកវិទ្យា ក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ដើម្បីសម្រួលនីតិវិធី, កាត់បន្ថយពេល និង ចំណាយពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ; ព្រមទាំង ការធ្វើអធិការកិច្ច និង ការបំពេញអនុលោមភាពផ្សេងទៀត ដើម្បីធានាការផ្តល់ សេវាសាធារណៈប្រកបដោយ គុណភាព, ប្រសិទ្ធភាព និង តម្លាភាព ។

ទី៣- ការបន្តជំរុញការកែទម្រង់ស៊ីជម្រៅ និង ការធ្វើទំនើបកម្មរដ្ឋ- បាលសារពើពន្ធ ដើម្បីបង្កើនប្រសិទ្ធភាពប្រមូលចំណូល និង បង្កើតការប្រកួត-

ប្រជែងដោយស្មើភាព ក្នុងការធ្វើធុរកិច្ច និង ការវិនិយោគ, និង ដើម្បីកាត់បន្ថយ បន្ទុកចំណាយលើការបំពេញតាមកាតព្វកិច្ច និង នីតិវិធីសារពើពន្ធ ។

ទី៤- ការបន្តពង្រឹងអភិបាលកិច្ច និង ពង្រីកតួនាទីរបស់វិស័យឯកជន ក្នុងវេទិកាធុរកិច្ច ក្រោមក្របខ័ណ្ឌអាស៊ាន, អាស៊ានជាមួយដៃគូ, និង អាស៊ីប (RCEP) ដើម្បីជំរុញពាណិជ្ជកម្ម, ទាក់ទាញការវិនិយោគ និង ទេសចរណ៍ ពី បរទេស ។

ទី៥- ការជំរុញការអនុម័តយល់ព្រម ដោយអង្គនីតិប្បញ្ញត្តិនូវកិច្ច- ព្រមព្រៀងក្របខ័ណ្ឌស្តីអំពីកិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្មឆ្លងកាត់ព្រំដែន ដោយមិន ប្រើក្រដាសស្នាម (Framework Agreement on Cross Border Paper-less Trade Facilitation) និង ការសហការអនុវត្ត ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព សំដៅជំរុញ ការនាំចេញ និង ការនាំចូល ដោយប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធឌីជីថល ។

ទី៦- ការលើកកម្ពស់ការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្ម, ទាំងក្នុងប្រព័ន្ធ តុលាការ និង ក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ, ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ជំនាញ និង សមត្ថ- ភាព តាមរយៈ ការរៀបចំលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត និង យន្តការតុលាការ ពាណិជ្ជ- កម្ម ។

ទី៧- ការរៀបចំយន្តការតាមដាន និង វាយតម្លៃ ការកែលម្អបរិយា- កាសធុរកិច្ច និង ការវិនិយោគ ដោយផ្អែកលើការវាយតម្លៃលើភាពងាយស្រួល នៃការធ្វើធុរកិច្ច និង ការវិនិយោគ នៅកម្ពុជា ។

មុំទី៤. ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាព និង ភាពទាក់ទាញ នៃតំបន់សេដ្ឋកិច្ច ពិសេស រួមបញ្ចូលនូវ សួនឧស្សាហកម្ម, សួនកសិ-ឧស្សាហកម្ម និង តំបន់ ពាណិជ្ជកម្មសេរីក្នុងស្រុក

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការប្រមូលផ្តុំ និង ការអភិវឌ្ឍ បណ្តាញ ផលិតកម្មឱ្យដើរតួនាទីសំខាន់ ក្នុងការបង្កើនប្រសិទ្ធភាព និង ភាពប្រកួតប្រជែង នៃឧស្សាហកម្មកម្ពុជា សំដៅបង្កើនការទាក់ទាញការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស

និង ក្នុងស្រុក, លើកកម្ពស់ផលិតកម្ម និង ការកែច្នៃ សម្រាប់នាំចេញ, និង ជា-
ពិសេស គាំទ្រដល់ការបង្កើតការងារ និង ការលើកស្ទួយជីវភាពប្រជាជននៅ
ទីជនបទ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការរៀបចំ និង ការដាក់ឱ្យអនុវត្តច្បាប់ និង លិខិតបទដ្ឋានគតិ-
យុត្តនានា ដើម្បីគ្រប់គ្រង និង លើកទឹកចិត្តដល់ការបង្កើត និង ការវិនិយោគ ក្នុង
តំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស រួមបញ្ចូលនូវ សួនឧស្សាហកម្ម, សួនកសិ-ឧស្សាហកម្ម
និង តំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីក្នុងស្រុក ដើម្បីជំរុញការប្រមូលផ្តុំរោងចក្រសហ-
គ្រាស សំដៅលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាព និង ភាពងាយស្រួល សម្រាប់គាំទ្រដល់
ការអភិវឌ្ឍផលិតផលសក្តានុពល ជាអាទិ៍ កសិកម្ម និង កសិ-ឧស្សាហកម្ម,
គ្រឿងបង្កើនអេឡិចត្រូនិក, រថយន្ត, វាយនភណ្ឌ និង/ឬ គ្រឿងសង្ហារឹម ។

ទី២- ការសិក្សា និង ការពិនិត្យលទ្ធភាពក្នុងការអភិវឌ្ឍ និង ការប្រើ-
ប្រាស់ ដីឯកជនរបស់រដ្ឋ ឱ្យក្លាយជាតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស រួមបញ្ចូលនូវ សួន-
ឧស្សាហកម្ម, សួនកសិ-ឧស្សាហកម្ម និង តំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីក្នុងស្រុក សំដៅ
ធានាការបង្កើតការងារ និង ធ្វើពិពិធកម្មផលិតកម្ម ។

ទី៣- ការបង្កើតតំបន់សេដ្ឋកិច្ចដែលវិនិយោគដោយរដ្ឋ នៅទីតាំង
យុទ្ធសាស្ត្រមួយចំនួន សំដៅគាំទ្រដល់ការប្រមូលផ្តុំរោងចក្រ សហគ្រាស, ក្នុង
ស្រុក និង បរទេស, ដើម្បីផលិត និង កែច្នៃផលិតផល, ក៏ដូចជាសំដៅគាំទ្រ
វិស័យដែលមានសក្តានុពល ដែលវិស័យឯកជនពុំមានលទ្ធភាពវិនិយោគ ។

ទី៤- ការបន្តពង្រឹង និង ពង្រីកវិនិយោគសាធារណៈ លើការសាង-
សង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធតភ្ជាប់ ដូចជា ផ្លូវថ្នល់, ប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូន និង ឡូជីស្ទិក,
បណ្តាញអគ្គិសនី, ប្រព័ន្ធទឹកស្អាត និង ប្រព័ន្ធប្រព្រឹត្តកម្មទឹកកខ្វក់ ជាដើម ទៅ
តំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស រួមបញ្ចូលនូវ សួនឧស្សាហកម្ម, សួនកសិ-ឧស្សាហកម្ម,
សួនបច្ចេកវិទ្យា និង តំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីក្នុងស្រុក ។

ទី៥- ការជំរុញការតភ្ជាប់រវាងការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស និង សហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច មធ្យម និង ធំ ដែលស្ថិតនៅក្នុងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស រួមបញ្ចូលនូវ សួនឧស្សាហកម្ម, សួនកសិ-ឧស្សាហកម្ម និង តំបន់ពាណិជ្ជកម្ម សេរីក្នុងស្រុក សំដៅគាំទ្រដល់ការត្រៀមខ្លួនរបស់សហគ្រាសក្នុងស្រុក ចូលរួម ក្នុងវិធានការផ្គត់ផ្គង់ តំបន់ និង សកល ។

មុំទី៥. ការធ្វើវិនិយោគ យន្តការហិរញ្ញប្បទាន និង ផលិតផល ហិរញ្ញវត្ថុ សម្រាប់គាំទ្រដល់ការវិនិយោគ

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការរៀបចំ និង ការកែលម្អ ក្របខ័ណ្ឌ និង យន្តការហិរញ្ញប្បទាន, និង ការធ្វើពិពិធកម្មផលិតផល និង សេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុ ដែលធានាបានសន្ទនីយភាព (Liquidity) ក្នុងទីផ្សារ និង ជម្រើសហិរញ្ញប្បទាន សម្រាប់ការវិនិយោគ សំដៅរួមចំណែកជំរុញការវិនិយោគ និង ការធ្វើពិពិធកម្ម សេដ្ឋកិច្ច ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តជំរុញការធ្វើពិពិធកម្មផលិតផល ក្នុងវិស័យមូលបត្រ តាមរយៈ ការលើកកម្ពស់ការបោះផ្សាយលក់សញ្ញាបណ្ណបែតង, សញ្ញាបណ្ណ សង្គម, សញ្ញាបណ្ណនិរន្តរភាព និង សញ្ញាបណ្ណផ្សារភ្ជាប់និរន្តរភាព សម្រាប់វិស័យ ឯកជន, ការដាក់ឱ្យដំណើរការផលិតផលទ្រព្យឌីជីថល, មូលបត្រអនាគត, ការប្តូរមូលបត្រ (SWAP Securities) និង គម្រោងនៃការវិនិយោគរួម (Collective Investment Scheme), និង ការជំរុញការអភិវឌ្ឍយន្តការបរទេសបាលកិច្ច ។

ទី២- ការរៀបចំក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត និង/ឬ ផែនការចង្អុលផ្លូវ ក្នុងការ អភិវឌ្ឍផលិតផលហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ដូចជា មូលបត្ររដ្ឋ, មូលបត្ររដ្ឋបែតង, មូលបត្ររដ្ឋអាកាសធាតុ, និង មូលបត្ររដ្ឋសង្គម ជាដើម ដើម្បីលើកកម្ពស់ការ វិនិយោគសាធារណៈ និង វិស័យអាទិភាព ។

ទី៣- ការលើកកម្ពស់យន្តការភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន ដើម្បី

គាំទ្រដល់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រ, គោលនយោបាយ និង របៀបវារៈនានា ក្នុងការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច តាមរយៈ ការជំរុញការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីភាពជាដៃគូ រវាងរដ្ឋ និង ឯកជន, នីតិវិធីប្រតិបត្តិការ និង ក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធ ។

ទី៤- ការដាក់ចេញក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រ ក្នុងការគាំទ្រការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនមីក្រូ ធុនតូច មធ្យម និង ធំ តាមរយៈ ការគាំទ្រឱ្យមានការចុះបញ្ជីលក់មូលបត្រ, ការរៀបចំក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត, និង ការបង្កើតបរិយាកាសអំណោយផល សម្រាប់ដាក់ឱ្យដំណើរការនូវយន្តការ និង ឧបករណ៍ហិរញ្ញវត្ថុថ្មីៗ ។

ទី៥- ការលើកទឹកចិត្តឱ្យគ្រឹះស្ថានធនាគារ និង ហិរញ្ញវត្ថុ បង្កើតផលិតផលហិរញ្ញវត្ថុថ្មីៗ ស្របតាមតម្រូវការទីផ្សារ ដូចជា ឥណទានកសិកម្មដែលមានជម្រើសក្នុងការទូទាត់សង សមស្របទៅនឹងចំណូលតាមរដូវកាល ជាដើម ព្រមទាំងការជំរុញការនវានុវត្តយន្តការហិរញ្ញប្បទាន ដែលផ្សារភ្ជាប់រវាងហិរញ្ញប្បទានទៅនឹងផលិតផលសេវាធានារ៉ាប់រង, ជាពិសេស ក្នុងវិស័យកសិកម្មដើម្បីលើកកម្ពស់បរិយាបន្នហិរញ្ញប្បទាន ។

ទី៦- ការជំរុញការចុះបញ្ជីផ្លូវការរបស់ធុរកិច្ច ជាពិសេស សហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម ដើម្បីបង្កភាពងាយស្រួលដល់គ្រឹះស្ថានហិរញ្ញវត្ថុ និង ធនាគារ ក្នុងការផ្តល់សេវាឥណទាន ប្រកបដោយសុវត្ថិភាព ក៏ដូចជា អនុញ្ញាតឱ្យធុរកិច្ចទាំងនោះ អាចទទួលបានការលើកទឹកចិត្ត និង ជំនួយអន្តរាគមន៍នានា ។

ទី៧- ការជំរុញការធ្វើពិពិធកម្ម យន្តការ និង សេវាហិរញ្ញវត្ថុ ដែលប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យា និង គិតគូរអំពីបរិស្ថាន, សង្គម និង អភិបាលកិច្ច ។

ទី៨- ការរៀបចំក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយ, យុទ្ធសាស្ត្រ និង ផែនការចង្អុលផ្លូវ ក្នុងការអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រហិរញ្ញប្បទានជាតិ ដើម្បីកៀរគរហិរញ្ញប្បទាន និង ស្វែងរកប្រភពធនធានហិរញ្ញប្បទាន សម្រាប់គាំទ្រដល់ការអនុវត្ត

គោលនយោបាយ, យុទ្ធសាស្ត្រ និង របៀបវារៈនានា របស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។

ទី៩- ការជំរុញ និង ការរៀបចំយន្តការលើកទឹកចិត្ត ឱ្យប្រជាពលរដ្ឋ និង សហគ្រាសនានា បង្កើនការដាក់សន្សំប្រាក់ក្នុងស្រុក ឱ្យបានច្រើននៅក្នុង ប្រព័ន្ធធនាគារ ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យវិស័យឯកជនមានលទ្ធភាពកៀរគរហិរញ្ញប្ប- ទានសម្រាប់ការវិនិយោគបន្ថែម ។

បញ្ហាការណាទី៣. ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន និង ការងារ

ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន និង ការងារ គឺជាវិស័យរបៀបវារៈគោលនយោ- បាយសំខាន់សម្រាប់ជំរុញកំណើន នៅក្នុងបរិការណ៍នៃដំណើរការបរិវត្តកម្ម សង្គម-សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា នាបច្ចុប្បន្ន និង សម្រាប់រយៈពេល ២៥ ឆ្នាំខាងមុខ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលចាត់ទុកវិស័យឯកជន ជាក្បាលម៉ាស៊ីននៃកំណើន និង ជាដៃគូ សំខាន់បំផុត ក្នុងការបង្កើតការងារ, ការបង្កើតគំនិត ច្នៃប្រឌិត និង នវានុវត្ត, ការលើកកម្ពស់ផលិតភាព, និង ការពង្រឹងសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងរបស់កម្ពុជា នៅក្នុងទីផ្សារ តំបន់ និង សកល ។ ឈរលើមូលដ្ឋាននេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោត លើអាទិភាពចំនួន ៥ : (១). ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារការងារ; (២). ការលើកស្ទួយ សហគ្រាសធុន មីក្រូ តូច និង មធ្យម, ធុរកិច្ចថ្មី, សហគ្រិនភាព, និង ការអភិវឌ្ឍ សេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ; (៣). ការពង្រឹងភាពជាដៃគូវិស័យសាធារណៈ និង វិស័យ ឯកជន; (៤). ការពង្រឹងការប្រកួតប្រជែង; និង (៥). ការពង្រឹងប្រព័ន្ធធនាគារ និង វិស័យហិរញ្ញវត្ថុមិនមែនធនាគារ ។

មុំទី១. ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារការងារ

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការជំរុញការអភិវឌ្ឍទីផ្សារការងារ តាម- រយៈ ការបង្កើត, ការរក្សា, និង ការបង្កើន ការងារដល់កម្មករ-និយោជិត, ទាំង ក្នុងប្រព័ន្ធ និង ក្រៅប្រព័ន្ធ, សំដៅ បង្កើនប្រាក់ចំណូល, ទ្រទ្រង់ជីវភាពសមរម្យ និង កាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ របស់ប្រជាជន ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការរៀបចំ ផែនការវិនិយោគបន្ថែម និង យន្តការតាមដាន និង វាយតម្លៃ គ្រឹះស្ថានបណ្តុះបណ្តាល; និង ការធ្វើទំនើបកម្មហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ គាំទ្រការបណ្តុះបណ្តាលវិទ្យាសាស្ត្រអនុវត្ត និង បច្ចេកវិទ្យា ។

ទី២- ការបន្តបង្កើនឱកាសការងារ, ការពង្រីកសេវាជួយស្វែងរក ការងារ ប្រឹក្សាយោបល់ និង មគ្គុទ្ទេសក៍ការងារ, ការបន្តរៀបចំវេទិកាការងារ, និង ការរៀបចំឱ្យមានគ្រូបង្គោល និង ជនបង្គោលផ្នែកអាជីពសម្រាប់ជួយស្វែងរកការងារ នៅតាមគ្រឹះស្ថានសិក្សា ។

ទី៣- ការពង្រឹងអនុលោមភាព និង ប្រសិទ្ធភាព នៃការគ្រប់គ្រង ហត្ថពលកម្មបរទេស ស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ, ការរៀបចំយន្តការផ្ទេរជំនាញ មកឱ្យយុវជនខ្មែរ, និង ការបង្ការការជួញដូរកម្លាំងពលកម្មឆ្លងដែនខុសច្បាប់ ។

ទី៤- ការបន្តពង្រឹងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចហ្វឹកហ្វឺនកូនជាង ដោយរួម បញ្ចូល កម្មវិធីហាត់ការ, កម្មសិក្សា, ការបង្កើនជំនាញ និង ការរៀបចំជំនាញ ឡើងវិញ ដើម្បីលើកកម្ពស់ផលិតភាពការងារ ។

ទី៥- ការបន្តពង្រឹងគុណភាព និង ប្រសិទ្ធភាពអធិការកិច្ចការងារ, ការធ្វើវិជ្ជាជីវ្ជបន្ថែមកម្មអធិការការងារ, និង ការជំរុញ និង ការពង្រឹង យន្តការ អធិការកិច្ចអន្តរស្ថាប័ន ។

ទី៦- ការបន្តលើកកម្ពស់ជីវភាពកម្មករ-និយោជិត, ការបន្តដំឡើង ប្រាក់ឈ្នួលអប្បបរមា និង អត្ថប្រយោជន៍ផ្សេងៗ, ការពិនិត្យលទ្ធភាពពង្រីក វិសាលភាពប្រាក់ឈ្នួលអប្បបរមាទៅកាន់វិស័យផ្សេងៗ, ការបន្តការតបណ្តាញ អគ្គិសនី និង ទឹកស្អាត ក្នុងថ្លៃសមរម្យ, និង ការជំរុញអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីភតិសន្យា ពិសេស ។

ទី៧- ការបន្តការលើកកម្ពស់សុវត្ថិភាព និង សុខភាពការងារ, ការ រៀបចំច្បាប់ស្តីពីសុវត្ថិភាព និង សុខភាពការងារ, ការកែលម្អគុណភាពមធ្យោ-

បាយដឹកជញ្ជូន, និង ការជំរុញឱ្យមានទារកដ្ឋាន កន្លែងស្នាក់នៅ កន្លែងបរិភោគ អាហារ/អាហារដ្ឋាន ដែលមានថ្លៃសមរម្យ ក្នុងតំបន់ប្រមូលផ្តុំរោងចក្រ និង តំបន់ សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ។

ទី៨- ការបន្តពង្រឹងសុខដុមនីយកម្មក្នុងទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ; ការពង្រឹងសមត្ថភាព និង ការធ្វើវិជ្ជាជីវៈបនីយកម្មដល់មន្ត្រីផ្សះផ្សារវិវាទការងារ និង បុគ្គល ដែលទទួលផ្នែកបុគ្គលិក; ការពង្រឹងយន្តការដោះស្រាយវិវាទការងារ; ការធានានិរន្តរភាពក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល; ការជំរុញដាក់ឱ្យដំណើរការតុលាការការងារ; ការរៀបចំបង្កើតមូលនិធិអភិវឌ្ឍទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ; និង ការជំរុញយុទ្ធនាការថ្នាក់ជាតិស្តីពី «សហគ្រាសមួយជាសហគមន៍សុខសាន្តមួយ » ។

ទី៩- ការបន្តពង្រីកទីផ្សារការងារនៅក្រៅប្រទេស; ការទប់ស្កាត់ទេសន្តរប្រវេសន៍ការងារខុសច្បាប់; ការបណ្តុះបណ្តាល និង ការលើកកម្ពស់សិទ្ធិ, ផលប្រយោជន៍ និង សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ របស់ពលករទេសន្តរប្រវេសន៍ខ្មែរ; ការរៀបចំយន្តការទទួលស្គាល់ជំនាញ; និង ការធ្វើចល័តភាពរបបសន្តិសុខសង្គម ។

មុំទី២. ការលើកស្ទួយសហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម, ធុរកិច្ចថ្មី, សហគ្រិនភាព និង ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការបន្តជំរុញការអភិវឌ្ឍបរិយាកាសអំណោយផលដល់សហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម និង ធុរកិច្ចថ្មី ឱ្យរីកលូតលាស់, ធន់នឹងវិបត្តិ និង នវានុវត្ត ដែលរួមចំណែកដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង ការបង្កើតការងារ ព្រមទាំងការអភិវឌ្ឍវិស័យសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធច្នងអន្តរកាលចូលទៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចក្នុងប្រព័ន្ធ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តរៀបចំ និង ការដាក់ឱ្យអនុវត្តគោលនយោបាយយុទ្ធសាស្ត្រ និង បទប្បញ្ញត្តិនានា; ការធានាកែលម្អអភិបាលកិច្ចសាធារណៈ; ការលើកស្ទួយបរិយាកាសអំណោយផលដល់សហគ្រាសធុន មីក្រូ តូច និង មធ្យម

និង ធុរកិច្ចថ្មី; និង ការលើកកម្ពស់ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដល់គ្រប់គ្នា ក្នុងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីសហគ្រិនភាព ។

ទី២- ការបន្តលើកកម្ពស់ និង ការលើកទឹកចិត្ត ការបណ្តុះបណ្តាល សមត្ថភាព និង ជំនាញគ្រប់គ្រង ធុរកិច្ច និង សហគ្រិនភាព ដល់ម្ចាស់សហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម និង ធុរកិច្ចថ្មី; ការគាំទ្រការរៀបចំកម្មវិធីចែករំលែករបស់សហគ្រិនដែលមានបទពិសោធន៍ (Mentorship); និង ការបណ្តុះបណ្តាល សមត្ថភាព និង ជំនាញ របស់បុគ្គលិកបម្រើការ ក្នុងសហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម និង ធុរកិច្ចថ្មី ។

ទី៣- ការបន្តពង្រឹង និង ការពង្រីកទីផ្សារ ក្នុងស្រុក និង សកលសម្រាប់សហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម និង ធុរកិច្ចថ្មី តាមរយៈការដាក់ឱ្យអនុវត្តយន្តការគាំទ្ររបស់រដ្ឋនានា និង លទ្ធកម្មសាធារណៈ; ព្រមទាំងការផ្តល់ការគាំទ្រ និង ការលើកទឹកចិត្ត ដល់ការបង្កើតបណ្តាញធុរកិច្ច (Business Networking) ។

ទី៤- ការបង្កើនលទ្ធភាពទទួលបានហិរញ្ញវត្ថុដល់សហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម និង ធុរកិច្ចថ្មី ដែលមានសក្តានុពល តាមរយៈ ការអភិវឌ្ឍផលិតផលហិរញ្ញវត្ថុថ្មីៗ ក្នុងទីផ្សារឥណទាន និង ទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុ, ការផ្តល់ជំនួយឥតសំណង់ (Grants) និង ការពិចារណាចូលរួមវិនិយោគក្នុងក្រុមហ៊ុន, ការបន្តពង្រីកមូលនិធិអភិវឌ្ឍសហគ្រិនភាព និង ការលើកទឹកចិត្តដល់វិស័យឯកជន ឱ្យវិនិយោគលើសហគ្រាសធុន មីក្រូ តូច និង មធ្យម និង ធុរកិច្ចថ្មី ។

ទី៥- ការបង្កើនវិនិយោគសាធារណៈ លើថ្នាលបច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល ប្រព័ន្ធឡូជីស្ទិក និង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ដើម្បីគាំទ្រដល់សហគ្រាសធុន មីក្រូ តូច និង មធ្យម និង ធុរកិច្ចថ្មី ដែលតភ្ជាប់ និង ស្ថិតក្នុងស្ថានបណ្តុះសហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម តំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ឬ ទីតាំងភូមិសាស្ត្រយុទ្ធសាស្ត្រនានា; និង ការលើកទឹកចិត្តវិស័យឯកជន ឱ្យវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនា-

សម្ព័ន្ធទាំងនេះ ។

ទី៦- ការរៀបចំ និង ការដាក់ឱ្យអនុវត្ត យន្តការលើកកម្ពស់វប្បធម៌ សហគ្រិនភាព និង ធុរកិច្ច តាមរយៈ ការបញ្ជ្រាបការយល់ដឹង និង គុណតម្លៃ សហគ្រិនភាព, ការច្នៃប្រឌិត, ការបង្កើតថ្មី និង ការទទួលយកហានិភ័យធុរកិច្ច ដល់សាធារណជន ។

ទី៧- ការរៀបចំ និង ការដាក់ឱ្យអនុវត្តនូវយុទ្ធសាស្ត្រស្តីពីការអភិវឌ្ឍ សេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ ឆ្នាំ ២០២៣-២០២៨ ។

មុំទី៣. ការពង្រឹងភាពជាដៃគូវិស័យសាធារណៈ និង វិស័យឯកជន

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការបន្តពង្រឹងភាពជាដៃគូវរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន ដែលជាយន្តការមិនអាចខ្វះបាន និង មានប្រសិទ្ធភាព ក្នុងការគាំទ្រ ពិពិធកម្ម និង កំណើន, និង ការបន្តពង្រឹងការគ្រប់គ្រងហានិភ័យនៃកាតព្វកិច្ច បំណុលជាយថាហេតុ ចំពោះការអនុវត្តគម្រោងការវិនិយោគសាធារណៈ ក្រោម យន្តការភាពជាដៃគូវរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តបញ្ជ្រាបការយល់ដឹង និង ការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពស្ថាប័ន និង ធនធានមនុស្ស នៅតាមក្រសួង-ស្ថាប័ន ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបចំ, ការអភិវឌ្ឍ, ការអនុវត្ត និង ការគ្រប់គ្រង គម្រោងវិនិយោគសាធារណៈ តាមយន្តការភាព- ជាដៃគូវរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន ។

ទី២- ការជំរុញ និង ការអភិវឌ្ឍ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រទីផ្សារភាព- ជាដៃគូវរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន តាមរយៈការរៀបចំបង្កើតយន្តការគាំទ្រហិរញ្ញវត្ថុ និង ការគាំទ្រពីរដ្ឋ ដែលកំណត់ដោយច្បាប់ស្តីពីភាពជាដៃគូវរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តជាធរមាន ។

ទី៣- ការបន្តអភិវឌ្ឍគម្រោងវិនិយោគសាធារណៈ តាមយន្តការភាព- ជាដៃគូវរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន ដោយផ្ដោតលើគម្រោងផ្តួចផ្តើមដោយរដ្ឋ សម្រាប់

ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង ការផ្តល់សេវាសាធារណៈកាន់តែប្រសើរ សំដៅគាំទ្រដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង ការបន្ថយសម្ពាធថវិកាជាតិ និង បន្ទុក បំណុលសាធារណៈ ។

ទី៤- ការបន្តជំរុញយន្តការសម្របសម្រួលកម្រិតអន្តរស្ថាប័ន ដើម្បី ប្រមូលព័ត៌មាន និង ទិន្នន័យគម្រោង សំដៅពង្រឹងការវិភាគ និង ការគ្រប់គ្រង ហានិភ័យហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ។

ទី៥- ការបន្តរៀបចំយន្តការពិនិត្យ និង តាមដាន ការអនុវត្តកាតព្វកិច្ច របស់រដ្ឋ និង ឯកជន ដោយអនុលោមតាមកិច្ចសន្យាកាតព្វកិច្ចជាដៃគូរវាងរដ្ឋ និង ឯកជន និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តជាធរមាន ។

មុំទី៤. ការពង្រឹងការប្រកួតប្រជែង

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការបន្តជំរុញការប្រកួតប្រជែងស្មើភាព តាមរយៈ ការបន្តបង្កើតបរិយាកាសធ្វើធុរកិច្ចដោយស្មើភាព, គ្មានការរើសអើង, តាមនីតិវិធីដោយយុត្តិធម៌ និង ស្របតាមអភិក្រម “ជវិភាពនៃប្រព័ន្ធកូអង្គតែ មួយ” សំដៅរួមចំណែកដល់ការបង្កើតមុខទំនិញ និង សេវាកម្មថ្មីៗ; និង ការ បង្កើនផលិតភាព និង ប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ។

ក្នុងនីតិកាលទី៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីការប្រកួតប្រ ជែង, ច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារអ្នកប្រើប្រាស់ និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធ ជាធរមាន; ការការពារកម្មសិទ្ធិឯកជនស្របច្បាប់; និង ការទប់ស្កាត់រាល់ប្រតិ បត្តិការ និង សកម្មភាព ធុរកិច្ចទាំងឡាយ ដែលរារាំង, រឹតត្បិត, ឬ បង្កប់ដល់ការ ប្រកួតប្រជែង ស្មើភាព និង យុត្តិធម៌ ។

ទី២- ការបន្តពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន, រៀបចំ និង អនុវត្ត គោល នយោបាយ និង និយ័តកម្មទីផ្សារ, និង រៀបចំយន្តការ តាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និង វាយតម្លៃ លើចរិតធុរកិច្ច និង លើការរួមបញ្ចូលគ្នានៃធុរកិច្ច របស់សហ-

គ្រាសដែលមាន ឬ អាចមានកម្មវត្ថុ ឬ អានុភាព រារាំង រឹតត្បិត ឬ បង្កប់ ដល់ ការប្រកួតប្រជែង ឬ បង្កើនអំណាចផ្តាច់មុខក្នុងទីផ្សារ (Monopoly Power) ។

ទី៣- ការរៀបចំ និង ការដាក់ចេញ យន្តការ និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តចាំបាច់ សម្រាប់គ្រប់គ្រង និង ដោះស្រាយ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និង ស័ក្តិសិទ្ធភាព ចំពោះការបង្កើត ឬ ការព្រមព្រៀង ឬ សកម្មភាព យុបយិតនៃ សហគ្រាស (Collusion) ក្នុងការកំណត់ភូមិសាស្ត្រលក់ទំនិញ ឬ សេវាកម្ម, ការរក្សា ឬ ការកំណត់ថ្លៃឱ្យខ្ពស់ជាងថ្លៃទីផ្សារប្រកួតប្រជែង ដែលប៉ះពាល់ដល់ ការផលិតទំនិញ និង សេវាថ្មីៗ ។

ទី៤- ការបន្តពង្រឹងការការពារ កម្មសិទ្ធិបញ្ញា និង ទ្រព្យសម្បត្តិកំណែសម្របច្បាប់ ដើម្បីលើកកម្ពស់ការបង្កើតផលិតផល និង សេវាកម្មថ្មីៗ, ការច្នៃប្រឌិត និង ការនាំនូវវត្ថុ ក្នុងគោលបំណងធានាឱ្យមានការប្រកួតប្រជែងនៅក្នុង ទីផ្សារ ។

ទី៥- ការបន្តជំរុញ ការរៀបចំ, ការអភិវឌ្ឍ, ការធ្វើវិសោធនកម្ម និង ការអនុវត្ត គោលនយោបាយ, ច្បាប់ និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត ពាក់ព័ន្ធនឹង ការប្រកួតប្រជែង; និង ការបន្តពង្រឹងសមត្ថភាពគណៈកម្មាធិការប្រកួតប្រជែង កម្ពុជា, យន្តការដោះស្រាយជម្លោះធុរកិច្ច, និង យន្តការការពារសិទ្ធិអ្នកប្រើប្រាស់ ស្របតាមស្តង់ដារ គុណភាព, សុវត្ថិភាព និង សុខភាព ។

ទី៦- ការរៀបចំ និង ការដាក់ចេញ យន្តការការពារសិទ្ធិអ្នកប្រើប្រាស់ ឱ្យដើរតួនាទីចម្បងក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាជំនួសអ្នកប្រើប្រាស់ ក្នុងករណីមាន វិវាទប្រតិបត្តិការទិញ-លក់ ទំនិញ និង សេវា គ្រប់ប្រភេទ ។

មុំទី៥. ការពង្រឹងប្រព័ន្ធធនាគារ និង វិស័យហិរញ្ញវត្ថុមិនមែនធនាគារ

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការបន្តពង្រឹងប្រព័ន្ធធនាគារ និង វិស័យ ហិរញ្ញវត្ថុមិនមែនធនាគារ ឱ្យកាន់តែមាន ស័ក្តិសិទ្ធភាព, ភាពធន់នឹងវិបត្តិ, បរិយាបន្ន, ពិពិធភាព និង ភាពទំនើប តាមរយៈ ការបន្តអភិវឌ្ឍក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត,

ជំរុញភាពស៊ីជម្រៅហិរញ្ញវត្ថុ, ពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន និង អក្ខរកម្មហិរញ្ញវត្ថុ, និង លើកស្ទួយទីផ្សារលុបនីយកម្ម ក្នុងវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ ឆ្នាំ ២០១៦-២០២៥ ព្រមទាំងការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មយុទ្ធសាស្ត្រនេះដើម្បីបន្តអភិវឌ្ឍក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត, ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ និង យន្តការសម្របសម្រួលនយោបាយ, និង លើកស្ទួយតួនាទីអន្តរការិយកម្មនៃប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុ; ការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន និង មូលធនមនុស្ស ក្នុងវិស័យធនាគារ និង ហិរញ្ញវត្ថុមិនមែនធនាគារ; និង ការធ្វើពិពិធកម្មផលិតផលហិរញ្ញវត្ថុ ។

ទី២- ការបន្តធានាស្ថិរភាពហិរញ្ញវត្ថុ តាមរយៈ ការពង្រឹងយន្តការគ្រប់គ្រង និង ត្រួតពិនិត្យវិស័យធនាគារ និង វិស័យហិរញ្ញវត្ថុមិនមែនធនាគារ; ការបន្តប្រឆាំងការសម្អាតប្រាក់ និង ហិរញ្ញប្បទានភេរវកម្ម; ការកាត់បន្ថយធនាគារស្រមោល; និង ការជំរុញបន្ថែមដល់ការប្រើប្រាស់ប្រាក់រៀល ។

ទី៣- ការបន្តពង្រឹងអក្ខរកម្មហិរញ្ញវត្ថុ តាមរយៈ ការបន្តយុទ្ធនាការផ្សព្វផ្សាយដល់សាធារណជន, ការរៀបចំ កម្មវិធីសិក្សា និង ការបណ្តុះបណ្តាលការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ ដល់ម្ចាស់ និង អ្នកគ្រប់គ្រងសហគ្រាស ជាពិសេស សហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម; និង ការបន្តជំរុញការអនុវត្តស្តង់ដាររបាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុអន្តរជាតិកម្ពុជា (CIFRS) ។

ទី៤- ការបន្តអភិវឌ្ឍទីផ្សារមូលបត្រ តាមរយៈ ការជំរុញ និង ការលើកទឹកចិត្តដល់ក្រុមហ៊ុនក្នុងស្រុក ដែលមានលក្ខណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ ឱ្យបោះផ្សាយលក់មូលបត្រជាសាធារណៈ; ការបង្កើតយន្តការលើកទឹកចិត្តដល់វិនិយោគិនស្ថាប័ន; ការបង្កើតប្រតិបត្តិករទីផ្សារមូលបត្រអនាគត; និង ការបង្កើតយន្តការគ្រប់គ្រងការជួញដូរទ្រព្យទីផ្សារ ។

ទី៥- ការជំរុញការអភិវឌ្ឍទីផ្សារឧបករណ៍និស្សន្ទ ដែលជាថ្នាលលើក

កម្ពស់ការគ្រប់គ្រងហានិភ័យហិរញ្ញវត្ថុ និង យន្តការកំណត់អត្រាការប្រាក់អនាគត តាមរយៈ ការរៀបចំក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត, ការរៀបចំហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រ និង ការទាក់ទាញតួអង្គផ្តល់សន្ទនីយភាព ។

ទី៦- ការបន្តពង្រីកផលិតផលធានារ៉ាប់រង, ជាពិសេស សេវាធានារ៉ាប់រងអាយុជីវិត និង សេវាធានារ៉ាប់រងខ្នាតតូច, តាមរយៈ ការកែសម្រួលក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត, ការរៀបចំស្តង់ដារចាំបាច់នានា, ការពង្រឹងសមត្ថភាពនិយ័តករធានារ៉ាប់រង, និង ការបង្កើនការចូលរួមក្នុងទីផ្សារធានារ៉ាប់រង ។

ទី៧- ការបន្តពង្រឹងវិស័យអភិវឌ្ឍអចលនវត្ថុ, ជាពិសេស អាជីវកម្មអភិវឌ្ឍលំនៅឋាន និង អាជីវកម្មផ្តល់ សេវាកម្មអចលនវត្ថុ និង វិស័យបញ្ចាំ និង ប្រាតិភោគដោយអនុប្បទាន, តាមរយៈ ការរៀបចំ និង ការកែសម្រួល ក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត, ការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងទិន្នន័យអចលនទ្រព្យនៅកម្ពុជា, ការពង្រឹង សមត្ថភាពមន្ត្រីជំនាញ និង អ្នកចូលរួមទីផ្សារ ។

ទី៨- ការបន្តអភិវឌ្ឍវិស័យបរទេសបាលកិច្ច ដោយជំរុញ និង ពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់; ការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងជាសាធារណៈ; និង ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារ, ប្រតិបត្តិករ និង ផលិតផលបរទេសបាលកិច្ចថ្មីៗ; ព្រមទាំងការសិក្សា និង ការបង្កើត យន្តការគ្រប់គ្រង និង ប្រតិបត្តិការ តាមការនវានុវត្តបច្ចេកវិទ្យា។

បញ្ហាគោលនី៤. ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយភាពធន់, ចីរភាព និង បរិយាបន្ន

ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយភាពធន់ ចីរភាព និង បរិយាបន្ន គឺជាអភិក្រមរួម និង ជាមាគ៌ាឆ្ពោះទៅបរិវត្តកម្មសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ដើម្បីធានាឱ្យសង្គមទាំងមូលអាចត្រៀមខ្លួនបានល្អ ក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាប្រឈមចម្រុះ និង ភាពមិនប្រាកដប្រជានៃសកលការូបនីយកម្ម, ចីរភាពបរិស្ថាន និង ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។ ក្នុងន័យនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតលើអាទិភាពចំនួន ៥ : (១).

ការធ្វើបរមការូបនីយកម្មផលលាភប្រជាសាស្ត្រ, ការពង្រឹងភាពធន់ប្រជាសាស្ត្រ និង ការលើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រ; (២). ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ, បេតិកភណ្ឌ វប្បធម៌ និង ទេសចរណ៍ ប្រកបដោយចីរភាព; (៣). ការលើកស្ទួយ កសិកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍជនបទ; (៤). ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រង និង ការធ្វើ ទំនើបកម្មនគរូបនីយកម្ម; និង (៥). ការធានាចីរភាពបរិស្ថាន និង ការរៀបចំ ខ្លួនឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ព្រមទាំងការលើកកម្ពស់សេដ្ឋកិច្ច ប្រៃសណីយ៍ ។

មុំទី១. ការធ្វើបរមការូបនីយកម្មផលលាភប្រជាសាស្ត្រ, ការពង្រឹង ភាពធន់ប្រជាសាស្ត្រ និង ការលើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រ

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រគឺការជំរុញការទាញយកអត្ថប្រយោជន៍ ឱ្យ បានជាអតិបរមាពីផលលាភប្រជាសាស្ត្រ និង ការពង្រឹងភាពធន់ប្រជាសាស្ត្រ ដោយបន្តជំរុញការអនុវត្តគោលនយោបាយជាតិប្រជាជន និង លើកកម្ពស់ការ- ចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងការងារដឹកនាំ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តជំរុញពិពិធកម្មការងារ ដើម្បីស្រូបយកកម្លាំងពលកម្ម របស់យុវជន តាមរយៈ ការអភិវឌ្ឍជំនាញបច្ចេកទេស, ការបង្កើនការវិនិយោគ, និង ការអភិវឌ្ឍវិស័យសហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម ដោយគិតគូរដល់ ការអភិវឌ្ឍសហគ្រិនវ័យក្មេង, សមភាពយេនឌ័រ និង ស្វ័យធុរកិច្ច ។

ទី២- ការបន្តពង្រឹង និង ការពង្រីកវិសាលភាពសេវាសុខភាពបន្តពូជ និង សុខភាពផ្លូវភេទរបស់យុវវ័យ, ជាពិសេសស្ត្រី និង ក្មេងស្រី; ការបន្តអនុវត្ត កម្មវិធីគាំពារសង្គមដល់ស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ និង កុមារនៃគ្រួសារក្រីក្រ; និង ការបន្ត លើកកម្ពស់អាហារូបត្ថម្ភដល់ស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ និង កុមារ ។

ទី៣- ការបង្កើតយន្តការ និង គម្រោងសន្សំប្រាក់ ដើម្បីកាត់បន្ថយហា- និភ័យអសន្តិសុខផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ សម្រាប់វ័យចាស់ និង ដើម្បីជំរុញការវិនិយោគ

នារីយចាស់ ។

ទី៤- ការបង្កើនការវិនិយោគលើយេនឌ័រ និង ការបង្កើនភាពអង់អាច ដល់ស្ត្រី និង ក្មេងស្រី នៅក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច, អប់រំ, សុខភាព និង ការដឹកនាំ សាធារណៈ ដើម្បីទាញយកអត្ថប្រយោជន៍ពីភាគលាភយេនឌ័រ, បង្កលក្ខណៈ អំណោយផលដល់ស្ត្រី ក្នុងការប្រើប្រាស់សិទ្ធិលើការសម្រេចចិត្តអំពីគ្រួសារ និង ចំនួនកូន, កាត់បន្ថយភាពងាយរងគ្រោះ ដោយអំពើហិង្សាទាក់ទងនឹងយេនឌ័រ ទៅលើស្ត្រី និង ក្មេងស្រី, និង លើកកម្ពស់ទំនាក់ទំនងអន្តរជំនាន់ ។

ទី៥- ការជំរុញការដាក់ចេញនូវវិធានការគោលនយោបាយសមស្រប និង ទាន់ពេល ដោយផ្ដោតការគិតគូរដល់បម្រែបម្រួលប្រជាសាស្ត្រ ដែលស្ដែង ឡើង តាមបម្រែបម្រួលរចនាសម្ព័ន្ធអាយុប្រជាជន សំដៅធានាឱ្យអត្រាកំណើត, អត្រាមរណភាព និង ទេសន្តរប្រវេសន៍ ស្ថិតក្នុងស្ថានភាពអំណោយផល ដោយ មានកម្លាំងពលកម្មគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយ ភាពធន់, ចីរភាព និង បរិយាបន្ន ។

មុំទី២. ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ, បេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ និង ទេសចរណ៍ ប្រកបដោយចីរភាព

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការផ្ដោតលើការអភិរក្សដើម្បីការអភិវឌ្ឍ សំដៅលើកកម្ពស់វិភាគទានកិច្ចការនេះ ចំពោះការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិកម្ម, ឧស្សាហកម្ម និង ទេសចរណ៍; ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងធនធានរ៉ែ; ការធានាចីរភាព ធនធានព្រៃឈើ, ជលផល និង គុណភាពដី; ព្រមទាំងការការពារ, ការអភិវឌ្ឍ និង ការទាញយកប្រយោជន៍ ឱ្យអស់សក្ដានុពល ពីបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ និង ទេសចរណ៍ ប្រកបដោយចីរភាព ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តជំរុញការអនុវត្ត “គោលនយោបាយជាតិស្តីពីធនធានរ៉ែ ឆ្នាំ ២០១៨-២០២៨” ដោយបន្តជំរុញការវិនិយោគក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម

និស្សារណកម្ម និង ឧស្សាហកម្មគាំទ្រ; ការរៀបចំផែនទី និង ការកំណត់តំបន់ សក្តានុពលធនធានរ៉ែ និង ប្រេងកាត និង កិច្ចដំណើរការឡើងវិញនូវ អណ្តូង ប្រេងកាត; ការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពការប្រមូលចំណូលជាតិ; ការលើកកម្ពស់អភិ- បាលកិច្ច ក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធាន និង ការធ្វើអាជីវកម្មរ៉ែ; ការបង្កើនការចូលរួម និង ការលើកកម្ពស់ជីវភាពសហគមន៍មូលដ្ឋាន និង ការកាត់បន្ថយជាអតិបរមា នូវផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន និង សង្គម; និង ការពង្រឹងយន្តការអភិរក្ស និង គ្រប់- គ្រងអាជីវកម្មខ្សាច់ ដោយកាត់បន្ថយជាអតិបរមានូវផលប៉ះពាល់ផ្នែកសង្គម និង បរិស្ថាន ជាពិសេស ការបាក់ប្រាំងទន្លេ ។

ទី២- ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រង, ការអភិរក្ស, ការការពារ និង ការអភិវឌ្ឍ ប្រកបដោយសុខដុមនីយកម្ម និង ចីរភាព នូវប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីសំខាន់ៗរបស់ កម្ពុជា តាមរយៈ ការបន្តគ្រប់គ្រងធនធានព្រៃឈើ និង សត្វព្រៃដោយរក្សាគម្រប ព្រៃឈើឱ្យលើស ៦០% នៃផ្ទៃប្រទេស; ការស្តារព្រៃឈើឡើងវិញ; ការទប់ស្កាត់ និង ការឆ្លើយតបទាន់ពេលទៅនឹងភ្លើងឆេះព្រៃ និង ការអភិរក្សតំបន់ដីមេក; ការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍចម្ការដែលមានភាគរបរិស្ថាន និង ប្រកបដោយចីរ- ភាព; ការកាត់បន្ថយការពឹងផ្អែកលើការដកហូតអនុផលព្រៃឈើដោយចីរភាព; ការទប់ស្កាត់ការទន្ទ្រានកាន់កាប់ដីព្រៃ និង ដីតំបន់ការពារធម្មជាតិធ្វើជាកម្ម- សិទ្ធិ; ការលើកកម្ពស់ការអភិរក្សតំបន់ការពារ ធម្មជាតិ, ព្រៃឈើ និង សត្វព្រៃ; និង ការបង្ក្រាបបទល្មើសព្រៃឈើ, ការជួញដូរសត្វព្រៃ និង បទល្មើសធនធាន ធម្មជាតិ ។

ទី៣- ការលើកកម្ពស់ការគ្រប់គ្រងធនធានជលផល តាមរយៈ ការ- ជំរុញ ការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យជលផល; ការបង្កើនវារីវប្បកម្ម; ការ- ពង្រឹងការគ្រប់គ្រង និង ការអភិវឌ្ឍសហគមន៍នេសាទ; ការជំរុញ ការអភិវឌ្ឍ សមត្ថភាព និង បច្ចេកវិទ្យា ដើម្បីកែលម្អគុណភាពជលផល; ការអភិវឌ្ឍខ្សែ ប្រាក់តម្លៃជលផល និង ការលើកកម្ពស់ការនាំចេញ; និង ការពង្រឹងការអនុវត្ត

ច្បាប់ស្តីពីផលផល ក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការនេសាទខុសច្បាប់ ។

ទី៤- ការលើកកម្ពស់ការគ្រប់គ្រងធនធានដីកសិកម្ម តាមរយៈ ការអនុវត្តកម្មវិធីសកម្មភាពជាតិ ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការធ្លាក់ចុះនៃគុណភាពដី, ទប់ស្កាត់ការរេចរលីដី, និង បង្កើនផលិតភាពដី ។

ទី៥- ការជំរុញការប្រើប្រាស់ធនធានដី ប្រកបដោយចីរភាព តាមរយៈ ការពង្រឹងការអនុវត្តផែនការប្រើប្រាស់ដីថ្នាក់ជាតិ; ការបោះបង្គោលព្រំ និង ការកំណត់បែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រង; ការចុះបញ្ជីដីតំបន់ការពារធម្មជាតិ; ក៏ដូចជាការរៀបចំផែនការគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិនីមួយៗ ស្របតាមផែនការយុទ្ធសាស្ត្រជាតិសម្រាប់គ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និង ច្បាប់ស្តីពីតំបន់ការពារធម្មជាតិ ។

ទី៦- ការជំរុញការថែរក្សាប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី, ការការពារជីវចម្រុះ និង ការការពារតំបន់ធម្មជាតិ តាមរយៈ ការអនុវត្តផែនការយុទ្ធសាស្ត្រជាតិសម្រាប់គ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ; ការធ្វើទំនើបកម្ម និង ឌីជីថលលូបនីយកម្មទិន្នន័យព័ត៌មាន និង ភូមិសាស្ត្រតំបន់ការពារធម្មជាតិ; ការលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការទូទាត់សេវាកម្មប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ដើម្បីធានានូវនិរន្តរភាពហិរញ្ញវត្ថុ ក្នុងការគ្រប់គ្រង និង អភិរក្សធនធានធម្មជាតិ; ការទប់ស្កាត់ និង ការបង្ក្រាបបទល្មើសធនធានធម្មជាតិ; ការប្រើប្រាស់ដំណោះស្រាយតាមបែបធម្មជាតិ; និង ការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មគម្របព្រៃឈើ, តំបន់ដីសើម, តំបន់ដីមមោក, ព្រៃកោងកាង, ដីលិចទឹកធម្មជាតិ និង ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីសំខាន់ៗ ផ្សេងទៀត ។

ទី៧- ការជំរុញការអភិវឌ្ឍជីវភាពសហគមន៍ ក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងទេសចរណ៍ តាមរយៈ ការប្រែក្លាយតំបន់ការពារធម្មជាតិទៅជាតំបន់ទេសចរណ៍, ការពង្រឹងសមត្ថភាពសហគមន៍ព្រៃឈើ, សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និង សហគមន៍នៅក្បែរតំបន់ការពារធម្មជាតិ, និង សមភាពនៃការបែងចែកប្រយោជន៍ ។

ទី៨- ការអនុវត្តអភិក្រមនៃការគ្រប់គ្រងធនធានវប្បធម៌ ដោយរក្សា តុល្យភាពរវាងការអភិវឌ្ឍ និង ការអភិរក្ស, ជាពិសេស ការអភិវឌ្ឍវប្បធម៌មាន ភាពច្នៃប្រឌិត ដែលមានរួមបញ្ចូលសមាសធាតុនៃវប្បធម៌បែបប្រពៃណី ដោយ ក្រសួងវប្បធម៌ និង វិចិត្រសិល្បៈ ត្រូវដាក់ចេញនូវគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការ- អភិរក្ស ។

ទី៩- ការបន្តពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃការអភិរក្សមរតកវប្បធម៌, ទាំងរូបី និង អរូបី, តាមរយៈ ការជួសជុល, ការថែរក្សានៅទីមានសុវត្ថិភាព, ការសម្អាត, ការចុះបញ្ជីសារពើកណ្ត, ការចុះបញ្ជីក្នុងប្រព័ន្ធទិន្នន័យ, និង ការរៀបចំសាលា- កបត្រកាន់កាប់ និង ប្លង់កម្មសិទ្ធិរដ្ឋ; ការរៀបចំស្នើចុះបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ និង ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា ព្រមទាំងបេតិកភណ្ឌធម្មជាតិ និង ភូគព្ភឧទ្យាន ទៅក្នុងបញ្ជី បេតិកភណ្ឌជាតិ និង បញ្ជីបេតិកភណ្ឌសកលលោក, បញ្ជីបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ អរូបីនៃមនុស្សជាតិ, បញ្ជីស្មារតីចងចាំសកលលោក និង បញ្ជីបេតិកភណ្ឌផ្សេងៗ ទៀត របស់អង្គការយូណេស្កូ និង/ឬ ស្ថាប័នអន្តរជាតិផ្សេងទៀត; ការជំរុញ យុទ្ធនាការផ្សព្វផ្សាយបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌ទាំងនេះ នៅក្នុងតំបន់ និង សកល- លោក; និង ការបន្តយកចិត្តទុកដាក់ស្តារ និង ពង្រឹងមរតកវប្បធម៌អរូបី ដែល បានបាត់បង់ ឬ កំពុងប្រឈមនឹងការបាត់បង់ ។

ទី១០- ការរៀបចំ និង ការអនុវត្ត គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ ធម្មជាតិ និង វប្បធម៌កម្ពុជា សម្រាប់រយៈពេលមធ្យម និង វែង ក្រោមអភិក្រម “អភិវឌ្ឍដើម្បីអភិរក្ស និង អភិរក្សដើម្បីអភិវឌ្ឍ” ដើម្បីធ្វើបរមការបន្ថែមនៃ ការទាក់ទាញភ្ញៀវទេសចរ និង រយៈពេលស្នាក់នៅ តាមរយៈទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់ ទឹក ដី និង ធម្មជាតិ ។

មុំទី៣. ការលើកស្ទួយកសិកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍជនបទ

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការបន្តពង្រឹងតួនាទី និង ការអភិវឌ្ឍវិស័យ កសិកម្មឱ្យទំនើប, សម្បូរបែប និង មានភាពធន់ ដែលគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍ

ជនបទ សំដៅធានាសន្តិសុខ និង សុវត្ថិភាពស្បៀង, បង្កើនតម្លៃបន្ថែមខ្ពស់, ជំរុញភាពប្រកួតប្រជែង, និង លើកកម្ពស់គុណភាពជីវភាពនៅជនបទ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តកសាងក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត គោលនយោបាយ និង ពង្រឹងស្ថាប័ន ដើម្បីគាំទ្រ និង បង្កបរិយាកាសអំណោយផលសម្រាប់វិស័យកសិកម្ម ។

ទី២- ការជំរុញផលិតកម្មកសិកម្ម ដោយផ្ដោតលើការបង្កើនផលិតភាព, គុណភាព, សុវត្ថិភាព, ពិពិធកាត, តម្លៃបន្ថែម និង ភាពធន់ តាមរយៈការស្រាវជ្រាវ និង ការអភិវឌ្ឍ ពូជដំណាំ ពូជសត្វ និង វារីវប្បកម្ម ដែលធន់នឹងអាកាសធាតុ និង ឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការទីផ្សារ; ការគ្រប់គ្រង និង ការពង្រឹងគុណភាពដី; ការកំណត់តំបន់ដាំដុះ និង ការកសាងផែនទីដាំដុះ; ការបន្តជំរុញសេវាធានារ៉ាប់រងកសិផល; ការពង្រឹងសហគ្រិនភាពនៃសហគមន៍កសិកម្ម; ការដាក់ពង្រាយមន្ត្រីបច្ចេកទេសកសិកម្មនៅមូលដ្ឋាន; និង ការពង្រឹងបច្ចេកទេសកសិកម្មទំនើប, វៃឆ្លាត, ឌីជីថល និង មានសុវត្ថិភាព ។

ទី៣- ការពង្រឹងកិច្ចសហការក្នុងការធ្វើវិចារណកម្មការវិនិយោគលើប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ដើម្បីធានាសន្តិសុខទឹក សម្រាប់ វិស័យកសិកម្ម និង ការអភិវឌ្ឍជនបទ ។

ទី៤- ការកាត់បន្ថយថ្លៃដើមផលិតកម្ម តាមរយៈការពង្រឹងការយល់ដឹងអំពីការប្រើប្រាស់ធាតុចូល និង ការគ្រប់គ្រងគុណភាពធាតុចូល, ការបន្តផ្តល់ឥណទានការប្រាក់ទាប, និង ការលើកទឹកចិត្តផលិតកម្មធាតុចូលក្នុងស្រុក ។

ទី៥- ការធានាស្ថិរភាពថ្លៃផលិតផលកសិកម្ម តាមរយៈ ការបង្កើតនិង ការពង្រឹងនូវយន្តការសម្របសម្រួលតាមដាន និង ត្រួតពិនិត្យ, និង ការបន្តពង្រីកវិសាលភាពកញ្ចប់ហិរញ្ញប្បទានពិសេស ដើម្បីរក្សាលំនឹងថ្លៃផលិតផលកសិកម្ម និង លើកកម្ពស់ខ្សែច្រវាក់តម្លៃ ក្នុងវិស័យកសិកម្មទាំងមូល ។

ទី៦- ការលើកកម្ពស់ការកែច្នៃផលិតផលកសិកម្ម តាមរយៈ ការធ្វើឱ្យ

ប្រសើរឡើង និង ការធ្វើទំនើបកម្មផ្នែកកសិ-ឧស្សាហកម្ម; ការជំរុញឱ្យមានការ-
វិនិយោគលើកសិផលកែច្នៃ; ការសិក្សា និង ការបង្កើត “សួនកសិ-ឧស្សាហកម្ម
នៅកម្ពុជា” សម្រាប់ប្រមូលផ្តុំសហគ្រាសកែច្នៃ; ការជំរុញស្ថិរភាពនៃការផ្គត់ផ្គង់
ផលិតផលកសិកម្ម; និង ការបន្តផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានសម្បទានសម្រាប់វិនិយោគ ។

ទី៧- ការបន្តលើកកម្ពស់ការតភ្ជាប់ទីផ្សារក្នុងស្រុក និង ការជំរុញ
ការនាំចេញ តាមរយៈ ការលើកកម្ពស់ការគាំទ្រផលិតផលក្នុងស្រុក ដោយការ-
ប្រើប្រាស់ដោយផ្ទាល់ក្នុងចំណោមស្ថាប័នសាធារណៈ និង ប្រជាជនទូទៅ, ការ-
ពង្រឹងយន្តការផលិតកម្មកសិកម្មតាមកិច្ចសន្យា, ការបង្កើតទីផ្សារបោះដុំ និង
ចែកចាយផលិតផលកសិកម្មក្នុងស្រុក, ការពង្រឹងប្រព័ន្ធហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ,
និង ការទាញយកប្រយោជន៍ជាអតិបរមាពីកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរី ។

ទី៨- ការបន្តអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍជនបទ តាមរយៈ ការអភិវឌ្ឍ
ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត និង គមនាគមន៍ជនបទ; ការលើកកម្រិតគុណភាព
ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធផ្លូវជនបទ, ជាពិសេស ការកសាងផ្លូវជនបទតភ្ជាប់ទៅកសិ-
ដ្ឋាន និង ផ្លូវជាតិ ឱ្យក្លាយទៅជាជនបទសមាហរណកម្ម; ការកែលម្អលក្ខខណ្ឌ
ជីវភាពរបស់សហគមន៍ជនបទ; និង ការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ចជនបទ និង ការ-
អភិវឌ្ឍសហគមន៍ជនបទ, ជាពិសេស ការជំរុញការអភិវឌ្ឍចម្រុះ និង ការបន្ត
អនុវត្ត “ចលនាកូមិមួយ ផលិតផលមួយ” និង “ចលនាកូមិគំរូ” ។

មុំទី៤. ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រង និង ការធ្វើទំនើបកម្មនគរបន្តិយកម្ម

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការពង្រីកទីក្រុង និង ការអភិវឌ្ឍទីក្រុង
ថ្មីៗបន្ថែម នៅតាមបណ្តារាជធានី-ខេត្ត; ការបង្កើតសួនសាធារណៈ និង ឧទ្យាន
បៃតង; និង ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រង និង ការធ្វើទំនើបកម្មនគរបន្តិយកម្ម ដើម្បី
ធានាសុវត្ថិភាព, សោភ័ណភាព, បរិស្ថានល្អ និង សុខុមាលភាព សម្រាប់ការ-
រស់នៅ និង ប្រសិទ្ធភាពក្នុងការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តដំណើរការកែទម្រង់ដីធ្លី ដោយជំរុញការចុះបញ្ជី និង ការដោះស្រាយវិវាទដីធ្លី នៅក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ; និង ការកសាងផែនការរៀបចំដែនដី និង នគរូបនីយកម្ម, ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ក្នុងគោលដៅគ្រប់គ្រង និង អភិវឌ្ឍវិស័យដីធ្លី ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និង កាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ។

ទី២- ការពង្រឹងសមត្ថភាពអនុវត្តការងារនគរូបនីយកម្ម; ការងារកសាងផែនការរៀបចំដែនដី និង នគរូបនីយកម្ម ថ្នាក់ក្រុង-ស្រុក-ខណ្ឌ ឃុំ-សង្កាត់ នៅទូទាំងរាជធានី-ខេត្ត; ការរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រតម្រង់ទិស ក្នុងការកំណត់បែងចែកតំបន់ប្រើប្រាស់; និង ការគ្រប់គ្រងលំនៅឋានដោយប្រើប្រាស់បច្ចេកទេសឋានលេខា និង បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន ។

ទី៣- ការរៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទីក្រុង និង ទីប្រជុំជនសំខាន់ៗ ប្រកបដោយភាពធន់ និង សោភ័ណភាព; ការជំរុញការប្រើប្រាស់សេវាជីកជញ្ជូនសាធារណៈក្នុងទីក្រុង; ការគ្រប់គ្រង ទុកដាក់ និង កែច្នៃសំរាម; ការរៀបចំផ្លូវថ្មីរឹង, ទីធ្លាចំណត, ស្លាកសញ្ញា, ការម៉ាស៊ីនវត្តិភាព និង ភ្លើងសញ្ញាចរាចរណ៍; និង ការពង្រីកបណ្តាញអគ្គិសនី, ភ្លើងបំភ្លឺទីក្រុង, បណ្តាញ ទឹកស្អាត, ប្រព័ន្ធលូរំដោះទឹកភ្លៀង, ប្រព័ន្ធចម្រោះ និង ប្រព្រឹត្តកម្មទឹកកខ្វក់, និង ប្រព័ន្ធពន្លត់អគ្គិភ័យទីប្រជុំជន; ការអភិរក្សសំណង់ដែលមានតម្លៃប្រវត្តិសាស្ត្រ; ការស្នើឱ្យមានការគិតគូររៀបចំសួនសាធារណៈប្រចាំរាជធានី-ខេត្ត ឬ តំបន់ដែលមិនទាមទារឱ្យមានចំណាយប្រតិបត្តិការ ឬ ការថែទាំខ្ពស់ ដោយយកលក្ខណៈបែបធម្មជាតិ និង វប្បធម៌ជាគោល ។

ទី៤- ការជំរុញការវិនិយោគស្ដារឡើងវិញនូវគម្រោងសាងសង់ ឬ សំណង់អគារ ដែលទំនេរមិនដំណើរការ ក្នុងក្រុងព្រះសីហនុ; ការលើកទឹកចិត្តឱ្យប្រក្សាយមកជាគម្រោងអភិវឌ្ឍលំនៅឋានតម្លៃសមរម្យ; និង ការផ្តោតលើការអនុវត្តបន្ថែមលើការដាក់ចេញគោលនយោបាយ ដោយស្នើឱ្យមានការគិតគូរលើយន្តការលើកទឹកចិត្តដល់វិស័យឯកជន ឱ្យចូលរួមក្នុងកិច្ចការរៀបចំទីក្រុង,

ជាពិសេស ពាក់ព័ន្ធនឹងការអភិវឌ្ឍទីក្រុងវៃឆ្លាត ឬ ទីក្រុងបៃតង ឬ ទីក្រុង ដែលគួរឱ្យចង់រស់នៅ ។

ទី៥- ការសិក្សាលើវិសោធនកម្មក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធនឹងការ រៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និង សំណង់ ដែលត្រូវបានដាក់ចេញតាំងពីឆ្នាំ ១៩៩៤ ឱ្យមានការផ្សារភ្ជាប់នគរូបនីយកម្មទៅនឹងស្ថានភាពសង្គម, សេដ្ឋកិច្ច, វប្បធម៌ និង បរិស្ថាន; ការស្តារអាងស្តុកទឹក ឬ ប្រភពទឹក; ការរៀបចំច្បាប់ស្តីពី ប្រព័ន្ធទឹកកខ្វក់ សំដៅកាត់បន្ថយការបំពុលទឹក; និង ការសិក្សាពាក់ព័ន្ធការបាក់- ប្រាំងអាងទន្លេ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ និង ការធ្វើទំនើបកម្មនគរូបនីយកម្ម ។

មុំទី៥. ការធានាចីរភាពបរិស្ថាន និង ការរៀបចំខ្លួនឆ្លើយតបនឹងការ- ប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ព្រមទាំងការលើកកម្ពស់សេដ្ឋកិច្ចបៃតង

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការកាត់បន្ថយការបំពុល និង ផលប៉ះ- ពាល់បរិស្ថានជាអតិបរមា; ការពង្រឹងការគ្រប់គ្រងទឹក និង ការពង្រឹងភាពធន់ នឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ; និង ការចូលរួមចំណែកក្នុងការកាត់បន្ថយផល- ប៉ះពាល់នៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុសកល ដើម្បីធានាការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយ ចីរភាព ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍបៃតង និង សេដ្ឋកិច្ចចក្រា តាមរយៈ ការអនុវត្ត គោលនយោបាយថាមពលស្អាត និង ប្រសិទ្ធភាពថាមពល ដោយ បន្តលើកទឹកចិត្ត និង បង្កើនការវិនិយោគលើថាមពលស្អាតដែលមានតម្លៃសម- រម្យ, គោលនយោបាយកសិកម្មវៃឆ្លាត និង បៃតង, គោលនយោបាយនវានុវត្ត ក្នុងដំណើរការឧស្សាហកម្ម និង ការប្រើប្រាស់ផលិតផល, គោលនយោបាយ ទីក្រុងវៃឆ្លាត និង ការដឹកជញ្ជូនបៃតង, និង គោលនយោបាយគ្រប់គ្រងសំណល់ រឹង រាវ ឧស្ម័ន និង សំណល់គ្រោះថ្នាក់; និង ការពង្រឹងការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់ បរិស្ថាន ចំពោះគម្រោងអភិវឌ្ឍ, ទាំងនៅក្នុងស្រុក និង ឆ្លងដែន, ប្រកបដោយ

ប្រសិទ្ធភាព ។

ទី២- ការបន្តជំរុញ និង កសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទឹក រួមទាំងប្រព័ន្ធ ប្រព្រឹត្តកម្ម ដើម្បីធានានូវសន្តិសុខទឹក និង ចីរភាពបរិស្ថាន, និង ឆ្លើយតបទៅ នឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។

ទី៣- ការបន្តបង្កើនការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យា ភាគបរិស្ថាន និង ភាគ- អាកាសធាតុ ដូចជា បច្ចេកវិទ្យា, ដំណោះស្រាយតាមបែបធម្មជាតិ, និង ការ- ប្រើប្រាស់ម៉ូដែល និង បច្ចេកវិទ្យាបញ្ញាសិប្បនិម្មិត ទៅក្នុងការគ្រប់គ្រង សុវត្ថិ- ភាព ទឹក និង បរិស្ថាន ជាដើម ។

ទី៤- ការបន្តពង្រឹងក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត និង គោលនយោបាយពាក់ព័ន្ធ បរិស្ថាន ទឹក និង គ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ ក៏ដូចជា ការងារការទូតបែតង ដើម្បី ធានានិរន្តរភាពប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី និង ការរួមចំណែកក្នុងការកាត់បន្ថយការប្រែ- ប្រួលអាកាសធាតុ ។

ទី៥- ការបន្តអភិវឌ្ឍ សមត្ថភាពជំនាញ និង ចំណេះដឹងបច្ចេកទេស ព្រមទាំងការសិក្សាស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រ លើផ្នែកបរិស្ថាន, ការអភិវឌ្ឍបែតង, សន្តិសុខទឹក, ការកាត់បន្ថយការបញ្ចេញឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់, ការបន្សុំខ្លួនទៅនឹង ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ, និង ការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិ ប្រកបដោយ ចីរភាព; និង ការចងក្រងផលិតឯកសារឧបទេស សម្រាប់ការអប់រំផ្សព្វផ្សាយ ដល់ប្រជាពលរដ្ឋទូទៅ ដើម្បីជំរុញ និង លើកទឹកចិត្តការចូលរួមអនុវត្ត សាលា រៀន និង អារាម ភាគបរិស្ថាន និង គោលនយោបាយភូមិ-ឃុំ-សង្កាត់ មានសុវត្ថិ- ភាព ប្រកបដោយ អនាម័យ, សោភ័ណភាព និង បរិស្ថានល្អ ។

បញ្ហាកោណទី៥. ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមឌីជីថល

រាជរដ្ឋាភិបាល បានចាត់ទុកបច្ចេកវិទ្យាឌីជីថលជាកាតាលីករថ្មីដ៏មាន សារៈសំខាន់ ដែលមានសក្តានុពលភាព និង កាលានុវត្តភាព ក្នុងការជំរុញ កំណើនផលិតភាពសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គម ក៏ដូចជាប្រសិទ្ធភាពនៃការងាររដ្ឋបាល ។

ក្នុងទិសដៅនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលបានដាក់ចេញនូវក្របខ័ណ្ឌគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមឌីជីថលកម្ពុជា ២០២១-២០៣៥ និង គោលនយោបាយរដ្ឋាភិបាលឌីជីថលកម្ពុជា ២០២២-២០៣៥ ។ ក្នុងន័យនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតលើអាទិភាពចំនួន ៥ : (១). ការកសាងរដ្ឋាភិបាលឌីជីថល និង ពលរដ្ឋឌីជីថល; (២). ការអភិវឌ្ឍ សេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល, ធុរកិច្ចឌីជីថល, ពាណិជ្ជកម្មតាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក និង ប្រព័ន្ធនវានុវត្តឌីជីថល; (៣). ការកសាង និង ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធឌីជីថល; (៤). ការកសាងភាពជឿទុកចិត្តលើប្រព័ន្ធ ឌីជីថល; និង (៥). ការអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ ។

មុំទី១. ការកសាងរដ្ឋាភិបាលឌីជីថល និង ពលរដ្ឋឌីជីថល

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការដឹកនាំការធ្វើបរិវត្តកម្មឌីជីថល ដោយរាជរដ្ឋាភិបាលធ្វើជាគំរូ និង ដឹកមុខក្នុងការចាប់យកបច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល តាមរយៈការធ្វើឌីជីថលការរូបនីយកម្មកិច្ចការសាធារណៈរបស់រដ្ឋ ដើម្បីពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពការងារ និង ប្រសិទ្ធភាពនៃការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ជូនប្រជាជន និង វិស័យឯកជន, និង ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ចផ្អែកលើទិន្នន័យ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការពង្រឹងការប្រើប្រាស់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលឌីជីថល ដែលមានស្រាប់ ឱ្យអស់លទ្ធភាព និង ការបន្តពង្រីកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលឌីជីថល ដែលមានលក្ខណៈចាំបាច់ និង ជាអាទិភាព ។

ទី២- ការបន្តកសាង និង អភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធទិន្នន័យគោល ក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ ប្រកបដោយគុណភាព និង មានស្តង់ដារបច្ចេកទេសខ្ពស់ ។

ទី៣- ការបន្តពង្រីកការធ្វើឌីជីថលការរូបនីយកម្មសេវាសាធារណៈ, ទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។

ទី៤- ការអភិវឌ្ឍស្តង់ដារបច្ចេកទេសរួមនៃការផ្តល់សេវាសាធារណៈឌីជីថល, ក្របខ័ណ្ឌអន្តរប្រតិបត្តិការ, ស្តង់ដារសន្តិសុខ និង ស្តង់ដារបច្ចេកទេស-

រួមពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ សម្រាប់ក្រសួង-ស្ថាប័ន ។

ទី៥- ការបន្តកសាង និង អភិវឌ្ឍថ្នាលឌីជីថលគ្រឹះរួម ដែលដើរតួនាទី ជាឃ្នាស់ ក្នុងការជំរុញការកសាងប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលឌីជីថលជាអង្គតែមួយ ។

ទី៦- ការបន្តពង្រឹងសមត្ថភាពមន្ត្រីលើជំនាញឌីជីថល តាមរយៈ ការបណ្តុះបណ្តាលជាប្រចាំ និង ការលើកកម្ពស់ភាពជាអ្នកដឹកនាំឌីជីថល ដល់ ថ្នាក់ដឹកនាំ និង មន្ត្រីរាជការ, និង ការពិនិត្យលទ្ធភាពបង្កើតអង្គការបរិវត្តកម្ម ឌីជីថល តាមអង្គការការងារនៃក្រសួង-ស្ថាប័ន ។

ទី៧- ការកសាងមូលធនមនុស្សដែលមានជំនាញឌីជីថល តាមរយៈ ការធ្វើទំនើបកម្ម និង ការធ្វើសុវឌ្ឍកម្ម កម្មវិធីសិក្សា និង កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាល ជំនាញឌីជីថល, និង ការកៀរគរ និង ការទាក់ទាញ ធនធានមនុស្ស ដែលមាន ទេពកោសល្យឌីជីថលពីបរទេស ។

ទី៨- ការបន្តលើកកម្ពស់អក្ខរកម្មឌីជីថល ក្នុងចំណោមប្រជាពលរដ្ឋ ទូទៅ ដោយរួមបញ្ចូលទាំងការបញ្ចូលជំនាញឌីជីថលជាមូលដ្ឋានក្នុងកម្មវិធី សិក្សា, និង ការរៀបចំកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលជំនាញឌីជីថល តាមវិស័យ ។

មុំទី២. ការអភិវឌ្ឍ សេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល, ធុរកិច្ចឌីជីថល, ពាណិជ្ជកម្ម តាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក និង ប្រព័ន្ធនវានុវត្តឌីជីថល

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការជំរុញការធ្វើបរិវត្តកម្មឌីជីថលក្នុងវិស័យ សេដ្ឋកិច្ច; ការបង្កើតធុរកិច្ចថ្មីឌីជីថល (Digital Startups); ការជំរុញការធ្វើបរិវត្ត- កម្មឌីជីថលសហគ្រាស; ការជំរុញការអភិវឌ្ឍខ្សែច្រវាក់ឌីជីថល និង ពាណិជ្ជកម្ម តាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក; និង ការជំរុញការកសាង និង ការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធនវា- នុវត្តឌីជីថល ដើម្បីសម្រួលធុរកិច្ច និង ពាណិជ្ជកម្ម សំដៅជំរុញសម្រុះកំណើន សេដ្ឋកិច្ច ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តកសាង និង អភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធទិន្នន័យគោល ដែលជាអាទិ-

ភាពក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច និង ធុរកិច្ច ប្រកបដោយគុណភាព និង មានស្តង់ដារ បច្ចេកទេសខ្ពស់, និង ការបន្តពង្រីកការធ្វើទីផ្សារដ៏ថ្មីថ្មោងសម្រាប់សេវាសាធារណៈ សម្រាប់គាំទ្រដល់វិស័យសេដ្ឋកិច្ច និង ធុរកិច្ច ។

ទី២- ការបន្តកសាង និង អភិវឌ្ឍថ្នល់ដីដីថ្មីថ្មោង និង ថ្នល់នានា- នូវត្រូវដីថ្មីថ្មោង ។

ទី៣- ការលើកកម្ពស់ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ធុរកិច្ចថ្មី, ធុរកិច្ចដីថ្មីថ្មោង និង ពាណិជ្ជកម្ម តាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិកឱ្យកាន់តែរស់រវើក និង បំពេញឱ្យគ្នា តាមរយៈ ការតភ្ជាប់ និង ការពង្រីកទីផ្សារ, ការពង្រីកការវិនិយោគ, ការផ្តល់ ហិរញ្ញប្បទាន, និង កម្មវិធីគាំទ្រសំខាន់ដទៃទៀត ។

ទី៤- ការរៀបចំ និង ការដាក់ឱ្យអនុវត្តកម្មវិធីបរិក្ខេបកម្មដីថ្មីថ្មោងសហ- គ្រាស ។

ទី៥- ការបង្កើនភាពជឿទុកចិត្ត, ការពង្រឹងអនុលោមភាព និង ការបន្ត ដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមជាយុទ្ធសាស្ត្រ នៃខ្សែច្រវាក់ក្នុងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មតាម ប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិក ។

ទី៦- ការលើកកម្ពស់សហគ្រិនភាព និង ការនាំនូវត្រូវ ដើម្បីបង្កើន សកម្មភាពនៃការធ្វើធុរកិច្ច, ការចាប់ផ្តើម និង ការជំរុញការតភ្ជាប់ក្នុងខ្សែច្រវាក់ តម្លៃផលិតកម្ម ។

ទី៧- ការពង្រឹងសមត្ថភាពនានានូវត្រូវដីថ្មីថ្មោង តាមរយៈ ការអភិវឌ្ឍ ធនធានមនុស្ស និង បុគ្គលមានទេពកោសល្យ ក្នុងជំនាញវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និង ការនាំនូវត្រូវ, ក៏ដូចជា ការអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពនៃការស្រាវជ្រាវ, ការអភិវឌ្ឍ និង ការនាំនូវត្រូវ នៅតាមគ្រឹះស្ថានសិក្សា និង បណ្តុះបណ្តាល ។

ទី៨- ការរៀបចំច្បាប់ស្តីពីសេដ្ឋកិច្ចដីថ្មីថ្មោង និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត ពាក់ព័ន្ធ, និង ការដាក់សេដ្ឋកិច្ចដីថ្មីថ្មោង ទៅក្នុងអនុវិស័យនៃប្រព័ន្ធគណនីវាតិ ។

មុំទី៣. ការកសាង និង ការអភិវឌ្ឍ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធខីដីថល

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការកសាង និង ការពង្រីកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធខីដីថល រួមមាន ការតភ្ជាប់ខីដីថល និង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទូរគមនាគមន៍ និង ក្លោដ ឬ មជ្ឈមណ្ឌលទិន្នន័យ សំដៅពង្រឹង គុណភាព និង ប្រសិទ្ធភាព នៃ បណ្តាញតភ្ជាប់ខីដីថល, ការចែករំលែកព័ត៌មាន និង ការផ្តល់សេវាទូរគមនាគមន៍ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការជំរុញឱ្យក្រុមហ៊ុនផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណិត និង ទូរគមនាគមន៍ ពង្រឹងគុណភាពនៃសេវាឱ្យបានល្អ និង គ្របដណ្តប់គ្រប់ទីកន្លែង តាមរយៈ ការវិនិយោគបន្ថែម ដើម្បីពង្រឹងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរបស់ខ្លួន, ពិសេសនៅតំបន់ដែលមានសក្តានុពល ។

ទី២- ការបន្ត កសាង និង អភិវឌ្ឍ បណ្តាញ និង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទូរគមនាគមន៍ផ្នែកបណ្តាញឆ្លឹងខ្នង និង បណ្តាញចែកចាយ; និង ការជំរុញការតភ្ជាប់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធខីដីថល នៅថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។

ទី៣- ការជំរុញការវិនិយោគ និង ការប្រើប្រាស់មូលនិធិកាតព្វកិច្ចសេវាសកល ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព គម្លាភាព និង គណនេយ្យភាព ដើម្បីកសាង និង ពង្រីកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ បណ្តាញទូរគមនាគមន៍ និង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រវិស័យទូរគមនាគមន៍ សម្រាប់អ៊ីនធឺណិតលឿន ដើម្បីជួយកាត់បន្ថយគម្លាតខីដីថល ។

ទី៤- ការពិនិត្យលទ្ធភាព បង្កើនសមត្ថភាពប្រតិបត្តិការខ្សែកាបអុបទិកក្រោមបាតសមុទ្រ និង ខ្សែកាបអុបទិកឆ្លងព្រំដែនគោកដែលមានស្រាប់, និង ការពង្រីកការសាងសង់ ខ្សែកាបអុបទិកក្រោមបាតសមុទ្រថ្មី និង ខ្សែកាបអុបទិកឆ្លងព្រំដែនគោកបន្ថែម តាមការចាំបាច់ ។

ទី៥- ការបន្តធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មច្បាប់ និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត ពាក់-

ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទូរគមនាគមន៍ និង ការគ្រប់គ្រងធនធាន វិសាលគមន៍វិទ្យា ។

ទី៦- ការបន្តជំរុញការប្រើប្រាស់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទូរគមនាគមន៍រួម អនុលោមតាមច្បាប់ និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត ជាធរមាន ។

ទី៧- ការរៀបចំក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្ត សម្រាប់ការប្រើប្រាស់ហេដ្ឋា- រចនាសម្ព័ន្ធក្លោង, តាមវិស័យ និង តាមប្រភេទទិន្នន័យ ។

ទី៨- ការជំរុញការប្រើប្រាស់មជ្ឈមណ្ឌលទិន្នន័យជាតិ សម្រាប់បម្រើ ដល់ប្រព័ន្ធខ្ទីរដីថល របស់ក្រសួង-ស្ថាប័ន ដែលមិនមានមជ្ឈមណ្ឌលទិន្នន័យ, និង ការជំរុញប្រតិបត្តិករឯកជន ឱ្យវិនិយោគលើការកសាងមជ្ឈមណ្ឌលទិន្នន័យ ដោយផ្ដោតលើស្តង់ដារ និង សុវត្ថិភាពខ្ពស់ របស់ទិន្នន័យ ។

មុំទី៤. ការកសាងភាពជឿទុកចិត្តលើប្រព័ន្ធខ្ទីរដីថល

គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការកសាងភាពជឿទុកចិត្តលើប្រព័ន្ធខ្ទីរដី- ថល តាមរយៈ ការរៀបចំហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង យន្តការស្ថាប័នសន្តិសុខខ្ទីរដី- ថល, និង ការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីសន្តិសុខខ្ទីរដីថល ដើម្បីជំរុញការប្រើ- ប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាខ្ទីរដីថល ឱ្យបានទូលំទូលាយ ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្ដោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការបន្តកសាង និង ពន្លឿន ការរៀបចំ និង ការអនុម័តសេចក្តី ព្រាងច្បាប់ និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធ ។

ទី២- ការបង្កើតគណៈកម្មាធិការសន្តិសុខខ្ទីរដីថល និង មជ្ឈមណ្ឌល សន្តិសុខខ្ទីរដីថលជាតិ, និង ការបង្កើនការវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង ប្រព័ន្ធសន្តិសុខខ្ទីរដីថល ។

ទី៣- ការរៀបចំវិធានអនុវត្ត ឬ វិធានប្រតិបត្តិ, ស្តង់ដារ, ក្របខ័ណ្ឌ បច្ចេកទេស, គោលការណ៍ណែនាំ, ក្រមប្រតិបត្តិ និង នីតិវិធីនៃការឆ្លើយតប ដើម្បីជាមូលដ្ឋាន សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និង ប្រព័ន្ធសន្តិសុខ

ឌីជីថល ។

ទី៤- ការរៀបចំក្របខ័ណ្ឌវាយតម្លៃឡើងវិញនូវចន្លោះប្រហោង និង ការពង្រឹងប្រព័ន្ធសន្តិសុខឌីជីថលសម្រាប់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធចាំបាច់ ។

ទី៥- ការបណ្តុះបណ្តាល និង ការបង្កើនការអភិវឌ្ឍជំនាញសន្តិសុខ ឌីជីថល, និង ការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីបញ្ហាសន្តិសុខឌីជីថល ដើម្បី បញ្ជ្រាបការយល់ដឹងជាសាធារណៈ អំពីបញ្ហាសន្តិសុខឌីជីថល និង កិច្ចការពារ ខ្លួន និង ការប្រឆាំងបទល្មើសបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន ។

ទី៦- ការបង្កើតយន្តការនៃកិច្ចសហការ និង កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ជាមួយនិងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ, ទាំងរដ្ឋ វិស័យឯកជន និង ប្រជាជន, ដើម្បីចូលរួម រាយការណ៍, ទប់ស្កាត់, បំបាត់សុវត្ថិភាពក្នុងប្រព័ន្ធឌីជីថល និង ឈានឆ្ពោះទៅ ដល់ការបង្ក្រាបទាន់ពេល នូវបទល្មើសបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន ។

ទី៧- ការបង្កើតក្របខ័ណ្ឌកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ, ទាំងក្នុងតំបន់ និង ជាសកល, ក្នុងការចែករំលែកព័ត៌មាន និង ការគ្រប់គ្រងហានិភ័យពាក់ព័ន្ធនឹង សន្តិសុខឌីជីថល ក្នុងបរិការណ៍តំបន់ និង សកល ។

ម៉ូឌុល ៥. ការអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ

គោលដៅជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺការអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ ដោយចាប់ យកកាលានុវត្តភាព និង ទាញយកអត្ថប្រយោជន៍ជាអតិបរមាពីបច្ចេកវិទ្យា ឌីជីថល ដើម្បីលើកកម្ពស់បរិយាបន្នហិរញ្ញវត្ថុ, រក្សាស្ថិរភាពវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ, និង ជំរុញការនវានុវត្តហិរញ្ញវត្ថុ តាមរយៈ ការអនុវត្ត “គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍ បច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុកម្ពុជា ២០២៣-២០២៨” ។

ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតអាទិភាពលើ ៖

ទី១- ការរៀបចំ ការធ្វើវិសោធនកម្ម និង ការពង្រឹងប្រសិទ្ធភាព នៃ ការអនុវត្តច្បាប់ និង លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត ពាក់ព័ន្ធនឹងបច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ ដើម្បីកសាងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីគតិយុត្ត សម្រាប់ការធ្វើនិយ័តកម្ម, ការធ្វើសុខដុម-

នីយកម្មមុខងារ, និង ការលើកកម្ពស់ភាពជឿទុកចិត្តពីអ្នកប្រើប្រាស់ ។

ទី២- ការសិក្សា និង ការរៀបចំក្របខ័ណ្ឌនៃការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ បើកចំហ សម្រាប់ការចែករំលែក និង ការបើកចំហទិន្នន័យ ដើម្បីផ្តល់កាល- នុវត្តភាពថ្មីៗដល់ការអភិវឌ្ឍ និង ការនវានុវត្ត បច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ សម្រាប់ សហគ្រាស និង ធុរកិច្ចថ្មី ដែលធ្វើអាជីវកម្មក្នុងវិស័យពាក់ព័ន្ធនឹងបច្ចេកវិទ្យា ហិរញ្ញវត្ថុ ។

ទី៣- ការបន្តកសាង, ការធ្វើទំនើបកម្ម, និង ការជំរុញ ការចាប់យក និង ការប្រើប្រាស់ថ្នាលឌីជីថលគ្រឹះ ក្នុងបច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ ដើម្បីជំរុញនវានុ- វត្តហិរញ្ញវត្ថុ ។

ទី៤- ការជំរុញការធ្វើទំនើបកម្ម និង ការធ្វើសុវឌ្ឍន៍កម្ម ប្រព័ន្ធទូទាត់ សងប្រាក់ឌីជីថលប្រកបដោយបរិយាបន្ន ឈរលើគោលការណ៍អន្តរប្រតិបត្តិការ ជាប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី សំដៅធានាអធិបតេយ្យក្នុងប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុជាតិ ។

ទី៥- ការអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យានិយ័តកម្ម និង បច្ចេកវិទ្យាត្រួតពិនិត្យ ដើម្បីជួយសម្រួល និង ពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃអនុលោមភាពនិយ័តកម្ម, ព្រមទាំង បង្កើនសមត្ថភាពវិភាគ តាមដាន និង គាំទ្រដល់ដំណើរការនៃការត្រួតពិនិត្យ ហានិភ័យ ប្រកបដោយបុរេសកម្ម និង ប្រសិទ្ធភាព ។

ទី៦- ការបង្កើនការបណ្តុះបណ្តាលចំណេះដឹង និង ជំនាញ, ការផ្សព្វ- ផ្សាយ, ការធ្វើកិច្ចសហការ, និង ការពង្រីក ការស្រាវជ្រាវ, ការអភិវឌ្ឍ, ការនវានុ- វត្ត, និង ការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាចុងក្រោយថ្មីៗ ក្នុងបច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ ។

ទី៧- ការលើកកម្ពស់ការកសាងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីបច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ ឱ្យកាន់តែមានលក្ខណៈសម្បូរបែប និង ការពង្រឹងយន្តការដឹកនាំសម្របសម្រួល ឱ្យមានភាពប្រទាក់ក្រឡា និង បំពេញឱ្យគ្នា រវាងបច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុវិស័យ ធនាគារ និង បច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុវិស័យហិរញ្ញវត្ថុមិនមែនធនាគារ ។

២.៥. កម្មវិធីគោលនយោបាយអាទិភាព ចំនួន ៦ សម្រាប់ ចាប់ផ្តើមអនុវត្តភ្លាម ក្នុងឆ្នាំ ២០២៣

បន្ថែមលើយុទ្ធសាស្ត្រអាទិភាពដែលបានដាក់ចេញតាមផ្នែកនីមួយៗ នៃបញ្ហាគោល ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ចេញកម្មវិធី គោលនយោបាយអាទិភាព ចំនួន ៦ ដែលត្រូវចាប់ផ្តើមអនុវត្តភ្លាមនៅក្នុងឆ្នាំ ២០២៣ ដូចខាងក្រោម៖

កម្មវិធីទី១ : ការផ្តល់ការថែទាំសុខភាពឆ្ពោះទៅកម្មវិធីគ្របដណ្តប់ សុខភាពជាសកល ដោយចាប់ផ្តើមពី (១). ការផ្តល់សេវាថែទាំសុខភាពជូន គ្រួសារងាយរងហានិភ័យប្រមាណជាង ៤៥ ម៉ឺនគ្រួសារ, ស្មើនឹងសមាជិកសរុប ជាង ១,៥ លាននាក់ តាមរយៈ ការប្រើប្រាស់មូលនិធិសមធម៌សុខាភិបាល; និង (២). ការពង្រីករបបថែទាំសុខភាពរបស់ ប.ស.ស, ទាំងសម្រាប់កម្មករ-និយោជិត និង សម្រាប់មន្ត្រីសាធារណៈ ដែលគ្របដណ្តប់បន្ថែមដល់សមាជិកគ្រួសារ និង អ្នកនៅក្នុងបន្ទុក ប្រមាណជាង ៣ លាននាក់ តាមគោលការណ៍ស្ម័គ្រចិត្ត ។ ជាសរុប, គម្រោងទាំងពីរនេះ នឹងធ្វើឱ្យប្រជាជនប្រមាណ ៧,៤ លាននាក់ មាន លទ្ធភាពទទួលបាននូវរបបសន្តិសុខសង្គមផ្នែកសេវាថែទាំសុខភាព ។

កម្មវិធីទី២ : ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញវិជ្ជាជីវៈ និង បច្ចេកទេស ជូនដល់យុវជនមកពីគ្រួសារក្រីក្រ និង គ្រួសារងាយរងហានិភ័យនៅទូទាំង ប្រទេស ដែលមានចំនួនប្រមាណជាង ១,៥ លាននាក់ នៅតាមបណ្តាគ្រឹះស្ថាន បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈនានារបស់រដ្ឋ ក្នុងកម្រិតសញ្ញាបត្របច្ចេកទេស និង វិជ្ជា- ជីវៈកម្រិត ១ ដោយមិនបង់ថ្លៃសិក្សា និង ទទួលបាននូវប្រាក់ឧបត្ថម្ភប្រចាំខែ ។

កម្មវិធីទី៣ : ការធ្វើស្ថាបនូបនីយកម្មកម្មវិធីជាតិជំនួយសង្គម សម្រាប់គ្រួសារក្រីក្រ, ក្រុមជនងាយរងគ្រោះ នៅក្នុងគ្រួសារក្រីក្រ និង គ្រួសារ ងាយរងហានិភ័យ នៅក្នុងគ្រាមានវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច និង គ្រាមានគ្រោះអាសន្ន ដើម្បីជួយទ្រទ្រង់ និង ផ្តល់ការគាំពារទាន់ពេល និង ក្នុងលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធជូន

ប្រជាពលរដ្ឋ, ជាពិសេស គ្រួសារក្រីក្រ និង ងាយរងគ្រោះ និង គ្រួសារងាយរងហានិភ័យ, ទៅតាមស្ថានភាពជាក់ស្តែងនៃវិបត្តិ ឬ គ្រោះអាសន្ន នៅតាមគ្រប់ទីតាំងភូមិសាស្ត្រទូទាំងប្រទេស ដែលនឹងគ្របដណ្តប់លើប្រជាជនសរុបប្រមាណ ៤,៣ លាននាក់ ។

កម្មវិធីទី៤ : ការដាក់ចេញ និង ការជំរុញអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ ឱ្យមានលទ្ធភាពចូលរួមក្នុងសេដ្ឋកិច្ចក្នុងប្រព័ន្ធ និង អាចទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីប្រព័ន្ធគាំពារសង្គមផ្លូវការ តាមរយៈ (១). ការផ្តល់នូវការគាំពារ និង ការបង្កើតនូវបរិយាកាសអំណោយផល សម្រាប់ធ្វើធុរកិច្ច និង ពាណិជ្ជកម្ម ព្រមជាមួយនឹងការផ្តល់នូវការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញបច្ចេកទេស និង វិជ្ជាជីវៈដល់ក្រុមហ៊ុន, សហគ្រាសធុនមីក្រូ តូច និង មធ្យម; និង (២). ការផ្តល់ការគាំពារសង្គម ដល់បុគ្គលស្វ័យនិយោជន៍ ក្នុងសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធដោយផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់ជាបឋម លើការផ្តល់សេវាថែទាំសុខភាពនៅក្រោមមូលនិធិសមធម៌សុខាភិបាល។

កម្មវិធីទី៥ : ការដាក់ចេញនូវយន្តការសម្របសម្រួល និង កម្មវិធីហិរញ្ញប្បទាន សំដៅលើកស្ទួយផលិតកម្ម, រកទីផ្សារ និង រក្សាលំនឹងថ្លៃកសិផលសំខាន់ៗ ក្នុងកម្រិតសមរម្យ តាមរយៈការដាក់ចេញកញ្ចប់ថវិកាជាក់លាក់ដោយចាប់ផ្តើមពីចំនួន ១០០ លានដុល្លារអាមេរិក និង អាចវិភាជថវិកាបន្ថែម, ប្រសិនបើមានតម្រូវការចាំបាច់, ដើម្បីធ្វើអន្តរាគមន៍ឱ្យបានទាន់ពេល ក្នុងការទិញកសិផលពីប្រដាក់សិករ ជាមួយនឹងគោលដៅរក្សាស្ថិរភាពថ្លៃនៅរាល់រដូវប្រមូលផល, ជាពិសេស លើផលិតផលកសិកម្មមួយចំនួន ជាអាទិ៍ ស្រូវ ស្វាយកែវមៀត មៀនប៉ែលិន ស្វាយចន្ទី ដំឡូង ពោត និង ផលិតផលផ្សេងទៀតតាមការចាំបាច់ ។

កម្មវិធីទី៦ : ការដាក់ពង្រាយមន្ត្រីបច្ចេកទេសកសិកម្មទៅគ្រប់ឃុំ-សង្កាត់ ដែលមានសកម្មភាពកសិកម្ម នៅទូទាំងប្រទេស ដើម្បីជំរុញការ-

លើកកម្ពស់ផលិតភាពកសិកម្ម និង ជួយដល់គ្រួសារកសិករ ក្នុងការលើកស្ទួយ ផលិតផលកសិកម្មរបស់ខ្លួន ។ រាជរដ្ឋាភិបាល នីតិកាលទី ៧ នឹងយកចិត្តទុក- ដាក់ផងដែរ ទៅលើ ការរៀបចំឱ្យមានសមាគមកសិករនៅតាមទីជនបទ ដើម្បី រក្សាកម្លាំងរបស់កសិករក្នុងការផលិត ក៏ដូចជាការតម្លៃជាមួយអ្នកទទួលទិញ ។

ផ្នែកទី ៣

ក្នុងការអនុវត្ត យុទ្ធសាស្ត្របញ្ចេញកោណ-ដំណាក់កាលទី ១, រាជរដ្ឋាភិបាលយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ និង ប្តេជ្ញាបន្តប្រឹងប្រែង, ដោយជំនឿទុកចិត្ត និង ភាពម្ចាស់ការ, ក្នុងស្មារតីអនុវត្តតួនាទីរបស់ខ្លួន ដោយបុរេសកម្ម សកម្ម និង អន្តរសកម្ម បំផុត, ដើម្បីអនុវត្តវិធានការគោលនយោបាយ, ក្នុងតួនាទីជាយុទ្ធសាស្ត្រវិទូ និង មគ្គុទ្ទេសក៍, តាមអភិក្រម “ជីវភាពនៃប្រព័ន្ធតួរអង្គតែមួយ” ជាមួយនឹងសហថាមពល, សមត្ថភាព, កិច្ចសម្របសម្រួលខ្ពស់, ការទទួលខុសត្រូវ និង ការចូលរួមពីគ្រប់គូអង្គពាក់ព័ន្ធ ។ ក្នុងស្មារតីនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ចេញនូវយន្តការជំរុញការអនុវត្ត; យន្តការដឹកនាំសម្របសម្រួល; និង យន្តការតាមដាន, ត្រួតពិនិត្យ និង វាយតម្លៃ ដូចខាងក្រោម៖

៣.១. យន្តការជំរុញការអនុវត្ត

យន្តការជំរុញការអនុវត្តផ្ដោតលើសមត្ថភាព ដែលមានភាពប្រទាក់ក្រឡាគ្នា និង បំពេញគ្នា ក្នុងការប្រើប្រាស់រចនាសម្ព័ន្ធ, ការរៀបចំធនធាន, ការផ្សព្វផ្សាយ និង ការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹង, ការរៀបចំផែនការសកម្មភាព និង សូចនាករសមិទ្ធកម្ម, និង ការរៀបចំផែនការថវិកា ស្របតាមលទ្ធភាពថវិកាជាតិ និង ដែលមានលក្ខណៈផ្សារភ្ជាប់នឹងវិធានការគោលនយោបាយនៃយុទ្ធសាស្ត្រនេះ ។

ក្រសួង-ស្ថាប័ន គឺជាតួអង្គសំខាន់ និង ស្នូល ក្នុងការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រនេះផ្ទាល់ ។ ក្រសួង-ស្ថាប័ន ត្រូវរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធ, បែងចែកធនធាន និង ចាត់តាំងក្រុមមន្ត្រី, ព្រមទាំងសម្របសម្រួលការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន និង មន្ត្រីទទួលបន្ទុកការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រ ។ ជាមួយនេះ, ក្រសួង-ស្ថាប័នទាំងអស់, នៅក្រោមការសម្របសម្រួលរបស់ស្ថាប័ន ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលប្រគល់ភារកិច្ចជាសេនាធិការ សម្រាប់ដឹកនាំសម្របសម្រួលរួម លើការជំរុញការអនុវត្ត, ការតាមដាន, ការត្រួតពិនិត្យ និង ការវាយតម្លៃ យុទ្ធសាស្ត្រនេះ, ត្រូវសហការរៀបចំ និង

អនុវត្តកម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយ យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ ឱ្យបានទូលំទូលាយ និង ជាប្រចាំ ដល់ស្ថាប័ន និង អង្គភាពរដ្ឋ, ទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ; ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍; វិស័យឯកជន; និង សាធារណជន; ដើម្បីលើកកម្ពស់ការយល់ដឹង និង ទាក់ទាញការចូលរួមអនុវត្ត ពីគ្រប់កម្លាំងចលករ ។

ទន្ទឹមនេះ, ក្រសួងផែនការត្រូវដឹកនាំសម្របសម្រួលកម្រិតបច្ចេកទេស ក្នុងការរៀបចំផែនការសកម្មភាព និង សុចនាករសមិទ្ធកម្ម គន្លឹះរបស់ក្រសួង-ស្ថាប័ន ព្រមទាំងផ្គូផ្គង និង តម្រឹមក្នុងការរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍ ជាតិ ឆ្នាំ ២០២៤-២០២៨ និង ផែនការសកម្មភាពសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍតាម វិស័យ, ដោយមានការចូលរួម ពីស្ថាប័នគោលនយោបាយ, ស្ថាប័នថវិកា និង ស្ថាប័នជំនាញ ដើម្បីធ្វើឱ្យមានសង្គតិភាព និង ប្រសិទ្ធភាព និង ធានាសហ- ថាមភាពនៃសកម្មភាព ដែលមានលក្ខណៈអន្តរវិស័យ និង ប្រទាក់ក្រឡាគ្នា ។ មួយវិញទៀត, ការរៀបចំគោលនយោបាយ, កម្មវិធី និង គម្រោង របស់ក្រសួង-ស្ថាប័ន ត្រូវឆ្លើយតបដាច់ខាតទៅនឹងវិធានការ គោលនយោបាយនៃយុទ្ធសាស្ត្រ និង បំពេញគ្នាជាមួយផែនការសកម្មភាព ។ បន្ថែមលើនេះ, ក្រសួង-ស្ថាប័ន ត្រូវ រៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រថវិកា និង ផែនការថវិកាប្រចាំឆ្នាំ ស្របតាមលទ្ធភាពនៃ ថវិកាជាតិ និង ដែលផ្សារភ្ជាប់ នឹងវិធានការគោលនយោបាយនៃយុទ្ធសាស្ត្រ, ផែនការសកម្មភាព, កម្មវិធី និង គម្រោង ដោយប្រមូលផ្តុំ និង ប្រើប្រាស់ធនធាន ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព, គណនេយ្យភាព និង តម្លាភាព, ពិសេស សម្រាប់ ជំរុញការអនុវត្តវិធានការ ឬ កម្មវិធីគោលនយោបាយអាទិភាព ដែលជាគន្លឹះ ឬ ជាកាតាលីករ ផ្តល់មេគុណខ្ពស់នៃប្រសិទ្ធផលក្នុងកិច្ចអភិវឌ្ឍ ។

៣.២. យន្តការដឹកនាំសម្របសម្រួល

ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រប្រកបដោយជោគជ័យ ទាមទារនូវការដឹកនាំ ដ៏ប៉ិនប្រសប់ និង រស់រវើករបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលសកម្មក្នុងការប្រមើល និង បុរេសកម្ម ក្នុងការចាត់វិធានការឆ្លើយតប និង បត់បែនទាន់ពេល តាមការប្រ-

ប្រលនៃបរិការណ៍ ព្រមជាមួយនឹងការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នាជាអង្គតែមួយនៃ រាជរដ្ឋាភិបាលផង និង ការទទួលខុសត្រូវតាមសមត្ថកិច្ចរៀងខ្លួន របស់ក្រសួង-ស្ថាប័ននីមួយៗផង ។ ក្នុងន័យនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលដឹកនាំការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រ ជាមួយ ដោយផ្ដោតលើការតម្រង់ទិស, ការកែសម្រួលវិធានការគោលនយោបាយ នានា និង ការដាក់ចេញនូវវិធានការគោលនយោបាយថ្មីៗតាមការចាំបាច់ ដើម្បី សម្រេចគោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលចាត់ឱ្យមានស្ថាប័នមួយជាសេ- នាធិការសម្រាប់ដឹកនាំសម្របសម្រួលរួម លើការរៀបចំផែនការសកម្មភាព និង ការបូកសរុបវឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រ, ការតាមដាន, ការត្រួតពិនិត្យ និង ការវាយតម្លៃ ។ ជាមួយនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលកំណត់ឱ្យគណៈកម្មាធិការ អន្តរ-ក្រសួង ឬ ក្រុមប្រឹក្សា ដែលមានសមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធ ទទួលបន្ទុកសម្របសម្រួល លើការជំរុញការអនុវត្តការងារអាទិភាព ដែលមានចរិតអន្តរក្រសួង-ស្ថាប័ន ឬ អន្តរវិស័យ, ក្នុងនេះ ការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស នឹងត្រូវបានផ្ដោតលើអាទិ-ភាព ដែលមានភាពយឺតយ៉ាវ ឬ មានវឌ្ឍនភាពតិចតួច និង មានទម្រង់ជាអន្តរ-វិស័យ ឬ អន្តរក្រសួង តាមរយៈ ការលើកកម្ពស់កិច្ចសហការ និង កិច្ចសហ-ប្រតិបត្តិការ ព្រមទាំងការសម្របសម្រួលដោះស្រាយបញ្ហាជាន់ការកិច្ចគ្នា ដើម្បី ធានាឱ្យការអនុវត្ត អាចប្រព្រឹត្តទៅរួមគ្នា, ប្រទាក់ក្រឡាគ្នា និង បំពេញគ្នា ប្រកប ដោយប្រសិទ្ធភាព និង ស័ក្តិសិទ្ធភាព ។

ទន្ទឹមនេះ, ក្រសួង-ស្ថាប័នត្រូវបុរេសកម្ម, សកម្ម និង មានកិច្ចសហការ ជិតស្និទ្ធជាមួយគ្រប់ភាគីពាក់ព័ន្ធ ក្នុងការរៀបចំផែនការ, ការអនុវត្ត, ការបូក-សរុបវឌ្ឍនភាព និង ការវាយតម្លៃ ព្រមទាំងប្រកាន់ខ្ជាប់អភិក្រម “ឆ្លុះកញ្ចក់, ងូតទឹក, ដុសក្អែល, ព្យាលបាល, និង វះកាត់” ។ ការណ៍នេះ តម្រូវឱ្យក្រសួង-ស្ថាប័ន ពង្រឹងជាប្រចាំ នូវសមត្ថភាពរបស់មន្ត្រីទទួលបន្ទុកអនុវត្ត, ជាពិសេស តាមរយៈ ការបណ្តុះបណ្តាល និង ការតម្រង់ទិស ។ ក្រៅពីនេះ, ការទទួលយក យោបល់, ធាតុចូល និង សំណូមពរផ្សេងៗ ពីអង្គការរដ្ឋ, ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍, វិស័យ

ឯកជន និង សាធារណជន គឺជាយន្តការបន្ថែមសម្រាប់ ការឆ្លុះបញ្ចាំងពី សកម្មភាពការងារ, ការដោះស្រាយសំណូមពរ និង ការជំរុញការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រ ។

៣.៣. យន្តការតាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និង វាយតម្លៃ

ការតាមដាន, ការត្រួតពិនិត្យ និង ការវាយតម្លៃ គឺជាឧបករណ៍សម្រាប់តម្រង់ទិស និង កែសម្រួលវិធានការគោលនយោបាយផង និង សម្រាប់តម្រង់ទិស និង កែសម្រួលការអនុវត្តផងដែរ ។ ក្នុងន័យនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ចេញនូវយន្តការ តាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និង វាយតម្លៃ ដែលផ្អែកលើភស្តុតាង (Evidence-based M&E Framework) ដើម្បីធានាបាននូវប្រសិទ្ធភាព និង ស័ក្តិសិទ្ធភាពខ្ពស់ ក្នុងការអនុវត្ត យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ របស់ខ្លួន ។ ឈរលើគោលការណ៍ណែនាំទូទៅ និង ជាមូលដ្ឋានគោល ដែលនឹងត្រូវបានដាក់ចេញ, ក្រសួង-ស្ថាប័នទាំងអស់ ត្រូវរៀបចំ និង អនុវត្តកម្មវិធី ឬ គោលការណ៍ សម្រាប់ការតាមដាន, ការត្រួតពិនិត្យ និង ការវាយតម្លៃ ផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្លួន ដោយជំរុញសកម្មភាពពិភាក្សា ឆ្លុះរក និង ដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈម, ដាក់ចេញវិធានការកែតម្រូវ, វាស់វែងពីកិច្ចប្រឹងប្រែង និង វាយតម្លៃប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្ត, ក៏ដូចជារៀបចំ និង ចងក្រង សូចនាករ សមិទ្ធកម្មគន្លឹះ ភ្ជាប់ជាមួយនឹងការកំណត់ក្របខ័ណ្ឌពេលជាក់លាក់ ព្រមទាំងគោលដៅ និង វិធីសាស្ត្រវាស់វែងសូចនាករសមិទ្ធកម្មគន្លឹះទាំងឡាយនោះ ផងដែរ ។

នៅក្រោមក្របខ័ណ្ឌនៃយន្តការ តាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និង វាយតម្លៃនេះ, ក្រសួង-ស្ថាប័នត្រូវរៀបចំរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំស្តីពីវឌ្ឍនភាព ក្នុងការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រ តាមសមត្ថកិច្ចទទួលខុសត្រូវរៀងខ្លួន ។ បន្ទាប់ពីនេះ, ស្ថាប័នទទួលបន្ទុកដឹកនាំសម្របសម្រួលរួម លើការតាមដាន, ការត្រួតពិនិត្យ និង ការវាយតម្លៃ ត្រូវបូកសរុបរបាយការណ៍វឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រទាំងមូលប្រចាំឆ្នាំ ដាក់ជូនកិច្ចប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រី និង ធ្វើការផ្សព្វផ្សាយជាសា-

ធារណៈ បន្ទាប់ពីមានការសម្រេចពីរាជរដ្ឋាភិបាល ។ បន្ថែមលើនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងធ្វើការវាយតម្លៃពាក់កណ្តាលអាណត្តិ និង ចុងអាណត្តិ អំពីគោលដៅ ឬ កម្មវិធានលើការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ក្នុងកម្រិតយុទ្ធសាស្ត្រ ដែលជាការវាយតម្លៃគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និង ផ្អែកលើសមិទ្ធកម្មការងារ ដែលសម្រេចបាន ធៀបទៅនឹង បារវចនា ៥, គោលដៅ យុទ្ធសាស្ត្រ ៥ និង អាទិភាពគន្លឹះ ៥ របស់ យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ ។ លទ្ធផលនៃការវាយតម្លៃនេះ នឹងត្រូវបានយកទៅ ប្រើប្រាស់ជាធាតុចូលដ៏សំខាន់ សម្រាប់ការរៀបចំ និង ការដាក់ចេញ យុទ្ធសាស្ត្រ បញ្ជាកោណ ក្នុងដំណាក់កាលបន្តបន្ទាប់, ពិសេស សម្រាប់ការតម្រង់ទិស និង ការដាក់ចេញនូវវិធានការចាំបាច់ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈម និង ជំរុញការអនុវត្ត ឱ្យកាន់តែទទួលបានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ និង គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ។

សន្និដ្ឋាន

ក្នុងរយៈពេល ២៥ ឆ្នាំចុងក្រោយ បន្ទាប់ពីការសម្រេចបាននូវ សុខសន្តិភាពពេញលេញ, ឯកភាពជាតិ និង ឯកភាពទឹកដី ទាំងស្រុង តាមរយៈនយោបាយឈ្នះ-ឈ្នះ របស់ សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន, រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានអនុវត្តប្រកបដោយជោគជ័យនូវ យុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ និង យុទ្ធសាស្ត្រតូតូកោណ ទាំង ៤ ដំណាក់កាល, ដោយសម្រេចបាននូវសមិទ្ធផលធំៗ លើគ្រប់វិស័យ, ទាំងនយោបាយ, សង្គម, និង សេដ្ឋកិច្ច, ដែលនាំឱ្យកម្ពុជាសម្រេចបាននូវការផ្លាស់ប្តូរមុខមាត់ថ្មី គួរជាទីមោទនៈបំផុត ។ ជាក់ស្តែង, កម្ពុជា, ដែលធ្លាប់ស្ថិតក្នុងសោកនាដកម្មនៃសង្គ្រាម និង ការរួមរឹតដោយភាពក្រីក្រ, បានក្លាយមកជាប្រទេសដែលមានសន្តិភាពពេញលេញ និង រឹងមាំ, ប្រជាជនរាប់លាននាក់ ត្រូវបានរំដោះឱ្យចាកផុតពីភាពក្រីក្រ និង បានក្លាយជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប ។ បច្ចុប្បន្ន, កម្ពុជាកំពុងស្ថិតនៅលើមាត់នៃការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយ ក្តីសង្ឃឹម, ភ្លៀវភ្លា, រឹងប៉ឹង, និង កាន់តែជឿជាក់ ។ សម្រាប់រយៈពេល ២៥ ឆ្នាំទៅមុខ ដែលជាវដ្តថ្មីនៃការអភិវឌ្ឍ, កម្ពុជាមានមហិច្ឆតាចង់លើកស្ទួយមោទនភាពជាតិ ឱ្យឈានកាន់តែខ្ពស់ឡើង ដូចសម័យអង្គរ តាមរយៈ ការកសាងជាតិមួយឱ្យរឹងមាំ, រស់រវើក, រុងរឿង និង មានវិបុលភាព ឆ្ពោះទៅសម្រេចចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ក្លាយជាប្រទេសមានចំណូលខ្ពស់នៅត្រឹមឆ្នាំ ២០៥០ ។

ក្នុងន័យនេះ, ក្នុងនីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ចេញ “យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ-ដំណាក់កាលទី ១” ដើម្បីជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច, បង្កើតការងារ, ធានាសមធម៌, បង្កើនប្រសិទ្ធភាព និង រក្សាចីរភាព ។ ជាមួយ, យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ គឺជាយុទ្ធសាស្ត្រសម្លឹងទៅមុខ សម្រាប់រយៈពេល ២៥ ឆ្នាំ ដែលត្រូវបានគិតគូរដាក់ចេញ និង អនុវត្ត ជា ៥ ដំណាក់កាល បន្តបន្ទាប់ និង ត្រូវបានតម្រង់ និង សម្របសម្រួលទៅតាម កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋា-

កិច្ចការ នៃនីតិកាលនីមួយៗ របស់រដ្ឋសភា ។ បានន័យថា ដំណាក់កាលនីមួយៗ នឹងត្រូវបានកែសម្រួល ដោយផ្អែកលើបរិការណ៍ជាក់ស្តែង នៅក្នុងប្រទេស, តំបន់ និង ពិភពលោក ព្រមទាំងបទពិសោធនៃការអនុវត្តពីដំណាក់កាលមុនៗ ដោយសម្លឹងឆ្ពោះទៅសម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅនៃការកសាងជាតិ ស្របតាម ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០ ។

យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាក់កោណ-ដំណាក់កាលទី ១ ដើម្បី កំណើន ការងារសមធម៌ ប្រសិទ្ធភាព និង ចីរភាព មានបេសកកម្មជាប្រវត្តិសាស្ត្រចម្បងពីរ ។ ទីមួយ, រក្សា និង ថែបម្រុង សុខសន្តិភាព ដែលសម្រេចបានមកដោយលំបាក ជាមួយនឹងការលះបង់មិនអាចកាត់ថ្លៃបាន, និង ពូនជ្រំចលនាការណ៍នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និង ការអភិវឌ្ឍ ជារួម; និង ទីពីរ, កសាង និង ពង្រឹងមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ជំរុញសម្បូរនៃការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ, ដោយឆ្លងកាត់បង្គោលចរនៃការប្រែក្លាយខ្លួនជាប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ ២០៣០, ឆ្ពោះទៅសម្រេចបាន ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០ តាមរយៈការកសាងភាពធន់រឹងមាំនៃវិស័យទាំង ៥ រួមមាន : វិស័យសាធារណៈ, វិស័យសេដ្ឋកិច្ច, វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ, វិស័យមូលធនមនុស្ស និង សង្គម, និង វិស័យបរិស្ថាន និង ការឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។

យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាក់កោណ-ដំណាក់កាលទី ១ ត្រូវបានដាក់ឱ្យអនុវត្តស្របតាមអភិក្រម “ជវភាពនៃប្រព័ន្ធតួរអង្គតែមួយ” ដែលក្រសួង-ស្ថាប័នទាំងអស់ នៅក្រោមរចនាសម្ព័ន្ធរាជរដ្ឋាភិបាល, ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ធ្វើការនៅក្នុងកិច្ចសហការ និង ការសម្របសម្រួលរស់រវើក ប្រកបដោយសហ-ថាមពល និង ដោយបំពេញឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក ព្រមទាំងដោយបត់បែនតាមការប្រែប្រួលនៃបរិការណ៍ជាក់ស្តែង ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅអាទិភាពដែលត្រូវបានដាក់ចេញ ។ ក្នុងន័យនេះ, យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាក់កោណ-ដំណាក់កាលទី ១ ឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាងច្បាស់ នូវ របៀបវារៈគោលនយោបាយសង្គម-សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា

សម្រាប់អនុវត្ត កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល នីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា ក្នុងរយៈពេល ៥ ឆ្នាំ ដែលផ្ដោតលើ គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ ចំនួន ៥ រួមមាន ៖

(១). ធានាឱ្យបានកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងអត្រាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំ ក្នុង រង្វង់ ៧% ប្រកបដោយភាពធន់នឹងវិបត្តិនានា;

(២). បង្កើតការងារឱ្យបានកាន់តែច្រើន, ទាំងបរិមាណ និង គុណ- ភាព, ជូនដល់ប្រជាជនកម្ពុជា, ជាពិសេស សម្រាប់យុវជន;

(៣). សម្រេចឱ្យបាននូវគោលដៅកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ក្នុងអត្រា ទាបជាង ១០% និង បន្តខិតខំទាញទម្លាក់អត្រានៃភាពក្រីក្រ ឱ្យស្ថិតនៅក្នុង កម្រិតជាអប្បបរមា;

(៤). បន្តពង្រឹងសមត្ថភាពអភិបាលកិច្ច និង លើកកម្ពស់គុណភាព ស្ថាប័ន, ទាំងថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់ក្រោមជាតិ, ដើម្បីធានាឱ្យបាននូវប្រសិទ្ធភាព នៃសេវាសាធារណៈ ក៏ដូចជា បន្តពង្រឹងអភិបាលកិច្ចវិស័យឯកជន និង បន្តកិច្ច- ប្រឹងប្រែងលើកកម្ពស់បរិយាកាសអំណោយផល សម្រាប់ធុរកិច្ច, ការវិនិយោគ និង ពាណិជ្ជកម្ម; និង

(៥). ធានាចីរភាពនៃការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច និង កសាងភាពធន់ ទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។

ជាមួយនឹង បាវចនា ៥ គឺ : កំណើន, ការងារ, សមធម៌, ប្រសិទ្ធភាព និង ចីរភាព និង គោលដៅយុទ្ធសាស្ត្រ ៥ ដូចបានគូសរំលេចខាងលើ, រាជរដ្ឋា- ភិបាលសម្រេចកំណត់យកនូវ អាទិភាពគន្លឹះ ចំនួន ៥ សម្រាប់ យុទ្ធសាស្ត្រ បញ្ហាកោណ-ដំណាក់កាលទី ១ គឺ : មនុស្ស, ផ្លូវ, ទឹក, ភ្លើង និង បច្ចេកវិទ្យា ដែលត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងជាចម្បង តាមរយៈ បញ្ហាកោណយុទ្ធសាស្ត្រ ចំនួន ៥ នៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធនៃយុទ្ធសាស្ត្រទាំងមូល ដែលមានរួមបញ្ចូលផងដែរ នូវ ស្នូល នៃយុទ្ធសាស្ត្រ និង បរិស្ថានគ្របដណ្តប់ សម្រាប់ធានាបរិយាកាសអំណោយ- ផលដល់ការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រទាំងមូល ។ រួមជាមួយគ្នា, ស្នូលនៃយុទ្ធសាស្ត្រ

និង បរិស្ថានគ្របដណ្តប់ ព្រមទាំង បញ្ហាកោណយុទ្ធសាស្ត្រ ទាំង ៥ ប្រៀបបាន ទៅនឹងអនុគមន៍ផលិតកម្ម ដែលការអនុវត្តវិធានការប្រទាក់ក្រឡាគ្នា នឹងនាំទៅ ដល់ការបង្កើនផលិតភាពសរុបនៃសេដ្ឋកិច្ច, ការបង្កើនផលិតភាពនៃកម្លាំងពល- កម្ម និង ការបង្កើនការវិនិយោគ ក៏ដូចជាប្រសិទ្ធភាពនៃការវិនិយោគលើមូល- ធនសេដ្ឋកិច្ច ។ ផលិតភាពសរុប នឹងត្រូវបានបង្កើនតាមរយៈសម្ព័ន្ធនៃវិធានការ ដែលត្រូវបានរៀបចំឡើង, ម៉្យាង, នៅក្នុងស្នូលនៃយុទ្ធសាស្ត្រ ដោយផ្ដោតលើ ការកែទម្រង់អភិបាលកិច្ច និង ការពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ន; និងម៉្យាងទៀត, នៅក្នុងបរិស្ថានគ្របដណ្តប់ ដោយផ្ដោតលើការបង្កើតបរិយាកាសអំណោយ- ផល សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ។ ចំណែកផលិតភាព ផ្នែកពលកម្ម និង ផ្នែកមូលធន នឹងត្រូវបានបង្កើនតាមរយៈ បញ្ហាកោណយុទ្ធសាស្ត្រ ចំនួន ៥ រួមមាន (១). ការអភិវឌ្ឍមូលធនមនុស្ស; (២). ការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច និង ការបង្កើនភាពប្រកួតប្រជែង; (៣). ការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន និង ការងារ; (៤). ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយភាពធន់ ចីរភាព និង បរិយាបន្ន; និង (៥). ការ អភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមឌីជីថល ។

ក្នុងក្របខ័ណ្ឌរួមនេះ, យុទ្ធសាស្ត្របញ្ហាកោណ-ដំណាក់កាលទី ១ ដាក់ចេញទិសដៅការងារអាទិភាពសំខាន់ៗ រួមមានជាអាទិ៍ : ការពង្រឹងអភិ- បាលកិច្ច, ប្រសិទ្ធភាព និង សមត្ថភាព ស្ថាប័ន; ការទ្រទ្រង់កំណើន និង ការធ្វើ ទំនើបកម្មសេដ្ឋកិច្ច; ការបង្កើតការងារ, ទាំងគុណភាព និង បរិមាណ; ការលើក ស្ទួយវិស័យឯកជន និង សហគ្រិនភាព; ការកសាងមូលធនមនុស្ស ដោយផ្ដោត ជាពិសេស លើគុណភាពវិស័យអប់រំ, សេវាសុខាភិបាល និង សីលធម៌សង្គម; ការលើកស្ទួយសេវាគាំពារសង្គម និង សុខុមាលភាពប្រជាជន, ជាពិសេស សម្រាប់គ្រួសារងាយរងហានិភ័យ និង ក្រុមជនងាយរងគ្រោះ; ការពង្រឹង គុណភាពនគរូបនីយកម្ម, ជាពិសេស ការកាត់បន្ថយគម្លាតរវាងទីក្រុង និង ជនបទ; ការពង្រឹងចីរភាពបរិស្ថាន និង ការឆ្លើយតបទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាស-

ធាតុ; ព្រមទាំងការជំរុញធ្វើបរិវត្តកម្មឌីជីថល, ទាំងក្នុងសង្គម និង សេដ្ឋកិច្ច ។

ជាមួយនេះ, យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាកោណ-ដំណាក់កាលទី ១ ក៏ផ្តល់អាទិភាពខ្ពស់ និង បន្ទាន់ លើការជំរុញអនុវត្តកម្មវិធីគោលនយោបាយអាទិភាពទាំង ៦ នៃ កម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល នីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា ដោយចាប់អនុវត្ត ក្នុងដំណាច់ឆ្នាំ ២០២៣ នេះតែម្តង រួមមាន ៖

(១). ការពង្រីកសេវាថែទាំសុខភាពឆ្ពោះទៅរកការគ្របដណ្តប់សុខភាពជាសកល;

(២). ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញវិជ្ជាជីវៈ និង បច្ចេកទេស ជូនដល់យុវជនមកពីគ្រួសារក្រីក្រ និង គ្រួសារងាយរងហានិភ័យនៅទូទាំងប្រទេស;

(៣). ការធ្វើស្ថាបនូបនីយកម្មកម្មវិធីជាតិជំនួយសង្គម សម្រាប់គ្រួសារក្រីក្រ, ក្រុមជនងាយរងគ្រោះនៅក្នុងគ្រួសារក្រីក្រ និង គ្រួសារងាយរងហានិភ័យ នៅក្នុងគ្រាមានវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច និង គ្រាមានគ្រោះអាសន្ន;

(៤). ការដាក់ចេញ និង ការជំរុញ អនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ ឱ្យមានលទ្ធភាពចូលរួមក្នុងសេដ្ឋកិច្ចក្នុងប្រព័ន្ធ និង អាចទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីប្រព័ន្ធគាំពារសង្គមផ្លូវការ;

(៥). ការដាក់ចេញនូវយន្តការសម្របសម្រួល និង កម្មវិធីហិរញ្ញប្បទាន សំដៅលើកស្ទួយផលិតកម្ម, រកទីផ្សារ និង រក្សាលំនឹងថ្លៃកសិផលសំខាន់ៗ ក្នុងកម្រិតសមរម្យ; និង

(៦). ការដាក់ពង្រាយមន្ត្រីបច្ចេកទេសកសិកម្មទៅគ្រប់ឃុំ-សង្កាត់ដែលមានសកម្មភាពកសិកម្ម នៅទូទាំងប្រទេស និង ការរៀបចំឱ្យមានសមាគមកសិករនៅតាមទីជនបទ ។

បន្ថែមលើនេះ, រាជរដ្ឋាភិបាល ក៏សម្រេចដាក់ចេញផងដែរ នូវយន្តការជំរុញការអនុវត្ត, យន្តការស្ថាប័នដឹកនាំសម្របសម្រួល, និង យន្តការតាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និង វាយតម្លៃ ដើម្បីធានាឱ្យបាននូវប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ក្នុងការ-

អនុវត្ត យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាក់កាលណា-ដំណាក់កាលទី ១ ។

យន្តការជំរុញការអនុវត្ត ផ្ដោតលើសមត្ថភាព ដែលមានភាពប្រទាក់-
ក្រឡាគ្នា និង បំពេញគ្នា ក្នុងការប្រើប្រាស់រចនាសម្ព័ន្ធ, ការកៀរគរធនធាន,
ការផ្សព្វផ្សាយ និង ការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹង, ការរៀបចំផែនការ សកម្មភាព
និង សូចនាករសមិទ្ធកម្ម, និង ការរៀបចំផែនការវិភាគ ស្របតាមលទ្ធភាពនៃ
ថវិកាជាតិ និង ដែលមានលក្ខណៈផ្សារភ្ជាប់នឹងគោលនយោបាយនៃយុទ្ធសាស្ត្រ
នេះ ។ យន្តការស្ថាប័ន ផ្ដោតលើតួនាទី និង សមត្ថភាពរបស់ក្រសួង-ស្ថាប័ន
ទទួលបន្ទុកអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រ ក្រោមការដឹកនាំសម្របសម្រួលរួមរបស់ស្ថាប័ន
មួយនៃរាជរដ្ឋាភិបាល លើការរៀបចំផែនការសកម្មភាព, ការប្តូកសរុបវឌ្ឍនភាព
នៃការអនុវត្តយុទ្ធសាស្ត្រ, ការតម្រង់ទិស, ការកែសម្រួលវិធានការនានា និង
ការដាក់ចេញនូវវិធានការថ្មីៗ ក៏ដូចជា លើការតាមដាន, ការត្រួតពិនិត្យ និង
ការវាយតម្លៃផងដែរ ។ ជាមួយគ្នានេះ, រាជរដ្ឋាភិបាលកំណត់ឱ្យគណៈកម្មា-
ធិការអន្តរក្រសួង ឬ ក្រុមប្រឹក្សា ដែលមានសមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធទទួលបន្ទុក
សម្របសម្រួលលើការជំរុញការអនុវត្តការងារអាទិភាព ដែលមានចរិតអន្តរ-
ក្រសួង-ស្ថាប័ន ឬ អន្តរវិស័យ, ក្នុងនេះ ការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស នឹងត្រូវ
បានផ្ដោតលើអាទិភាព ដែលមានភាពយឺតយ៉ាវ ឬ មានវឌ្ឍនភាពតិចតួច និង
មានទម្រង់ជាអន្តរវិស័យ ឬ អន្តរក្រសួង តាមរយៈ ការលើកកម្ពស់កិច្ចសហការ
និង កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ព្រមទាំងការសម្របសម្រួលដោះស្រាយបញ្ហាជាន់
ការកិច្ចគ្នា ដើម្បីធានាឱ្យការអនុវត្ត អាចប្រព្រឹត្តទៅរួមគ្នា, ប្រទាក់ក្រឡាគ្នា និង
បំពេញគ្នា ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និង ស័ក្តិសិទ្ធភាព ។

សរុបជារួម, កម្ពុជាពិតជាមានមោទនភាពខ្ពស់បំផុត ជាមួយនឹងការ
សម្រេចបាននូវ សុខសន្តិភាពដ៏ពេញលេញ និង រឹងមាំ ក្នុងរយៈពេល ២៥ ឆ្នាំ
កន្លងមក; ហើយនៅក្រោមម្លប់ដ៏ត្រជាក់នៃសុខសន្តិភាពនេះ, កម្ពុជាសម្រេច
បាននូវសមិទ្ធផលធំៗ មិនអាចកាត់ថ្លៃបាន និង បានឆ្លងកាត់បរិវត្តកម្មសំខាន់ៗ

ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលបានកែលម្អជីវភាពរបស់ប្រជាជន និង លើកស្ទួយកិត្យានុភាពជាតិ ឱ្យខ្ពស់ត្រដែត លើឆាកតំបន់ និង សកល តាមរយៈ ការដាក់ចេញ និង ការដឹកនាំអនុវត្ត ដោយជោគជ័យនូវ យុទ្ធសាស្ត្រត្រីកោណ និង យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ទាំង ៤ ដំណាក់កាល ។ លើមូលដ្ឋាននៃសមិទ្ធផលដ៏ធំធេងទាំងអស់នេះ ជាមួយនឹងការសម្លឹងទៅមុខ សម្រាប់រយៈពេល ២៥ ឆ្នាំទៀត, រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចដាក់ចេញនូវ យុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ-ដំណាក់កាលទី ១ ដើម្បី កំណើន, ការងារ, សមធម៌, ប្រសិទ្ធភាព និង ចីរភាព ជា របៀបវារៈគោលនយោបាយសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច នៃ កម្មវិធីនយោបាយ របស់ខ្លួន សម្រាប់នីតិកាល ទី ៧ នៃរដ្ឋសភា សំដៅបន្តជំរុញការរីកចម្រើនជាប់មិនដាច់របស់កម្ពុជា ។

ផ្អែកលើបទពិសោធក្នុងការបំពេញបេសកកម្មដ៏ឧត្តុង្គឧត្តម ក្នុងការសង្គ្រោះ ការការពារ ការកសាង និង ការអភិវឌ្ឍ ប្រទេសជាតិ នាពេលកន្លងមក រួមជាមួយនឹងការប្តេជ្ញាចិត្ត និង ឆន្ទៈដ៏មោះមុតឥតរាថយ និង កិច្ចប្រឹងប្រែងយ៉ាងប្តេជ្ញាចំ ដោយប្រកាន់ខ្ជាប់នូវ ការប្តេជ្ញាថែរក្សា ការពារ និង ពូនជ្រំបន្ថែមទៀត នូវសមិទ្ធផលជាតិ និង ការតម្កល់ប្រយោជន៍ ជាតិ និង ប្រជាជន ជាធំ ព្រមទាំងដោយមានការគាំទ្រ ពី គ្រប់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និង គូអង្គពាក់ព័ន្ធ ក៏ដូចជាការចូលរួមយ៉ាងសកម្មពីសំណាក់ប្រជាជនគ្រប់ស្រទាប់ជាន់ថ្នាក់, រាជរដ្ឋាភិបាលមានជំនឿយ៉ាងមុតមាំថា នឹងជម្នះបាននូវបញ្ហាប្រឈម, ឧបសគ្គ និង វិបត្តិទាំងឡាយ ក្នុងការដឹកនាំសង្គមជាតិកម្ពុជា លើវិថីនៃការអភិវឌ្ឍ, វឌ្ឍនភាព, និង វិបុលភាព កាន់តែថ្កើងថ្កាន់ឡើងបន្ថែមទៀត ហើយកសាងបាននូវមូលដ្ឋានគ្រឹះប្រកបដោយភាពធន់ជឿនលឿន សម្រាប់ការឈានឡើងប្រកបដោយការទុកចិត្ត ឆ្ពោះទៅសម្រេចបាន ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០ ។

Royal Government of Cambodia

Pentagonal Strategy-Phase I

**Growth, Employment, Equity, Efficiency and Sustainability:
Building the Foundation Towards
Realizing the Cambodia Vision 2050**

**The Royal Government of Cambodia
of the Seventh Legislature of the National Assembly**

Phnom Penh, August 2023

Pentagonal Strategy - Phase I
for
**Growth, Employment, Equity, Efficiency, and
Sustainability: Building the Foundation Towards
Realizing the Cambodia Vision 2050**
បន្តបង្កើន

Phnom Penh, August 2023

CONTENT

Introduction	1
Part I	
1.1. Major Achievements Over the Past 25 Years	5
1.2. Global Megatrends	11
1.3. Challenges	14
1.4. Opportunities	16
1.5. Looking Ahead to the Next 25 Years Towards Realizing the Cambodia Vision 2050	18
1.6. Rationale for the Formulation of the Pentagonal Strategy	19
Part II	
2.1. Structure	27
2.2. The Core	27
2.3. Overarching Environment	33
2.4. The Five Strategic Pentagons	41
2.5. Six Priority Policy Programs to be Implemented from 2023	77
Part III	
3.1. Implementation Mechanisms	81
3.2. Coordination Mechanisms	82
3.3. Monitoring and Evaluation Mechanisms	83
Conclusion	85
Diagram of The Pentagonal Strategy	

INTRODUCTION

Over the last 25 years, since achieving full peace, national unity, and territorial integrity through the **Win-Win Policy of Samdech Akka Moha Sena Padei Techo HUN SEN**, the Royal Government of Cambodia (RGC) successfully implemented the **Triangular Strategy** and the **Rectangular Strategy in four distinct phases**. These achievements have resulted in commendable progress in all sectors, including politics, society, and economy enabling Cambodia to proudly renew its image.

Once war-torn, and known as a killing field, an insecure area and a dreaded minefield, Cambodia has emerged as a peaceful and independent sovereign state with rule of law and political stability, in accordance with the principles of liberal multi-party democracy under the blessings of the **Most Revered His Majesty the King**. Once politically and economically embargoed and isolated, Cambodia is now fully integrated into regional and global structures and architectures, and has played an important role in maintaining regional and global order, as well as safeguarding the world peace. Millions of Cambodian people have been lifted out of poverty, enjoying decent livelihoods, being educated, enjoying better welfare, and life expectancy being significantly increased.

Cambodia's economic base has shifted from one that relied almost entirely on traditional agriculture to one with a broad and robust economic base that is attractive to new and high value-added industries. Once plagued by chronic cash shortage crisis and relying almost entirely on international aids for survival, the country now enjoys full financial autonomy and ownership in determining its fate and future. The tangible and intangible Khmer cultural heritage that was stolen, lost, or damaged during the war, is now being revived and restored as national and world heritage, and some of which have been returned from overseas to the motherland after due verification and recognition of their origins. Recent major achievements of the RGC, such as the successful management of

the COVID-19 pandemic; its success in assuming the ASEAN chairmanship for the third time in its history, and the physical hosting of the ASEAN Summits and Related Summits in the immediate aftermath of the COVID-19 crisis; as well as its success in hosting the 32nd Southeast Asian Games and the 12th ASEAN Para Games, are also among the undeniable proofs of Cambodia's proud progress.

Overall, the **Triangular Strategy** and the **Four-Phase Rectangular Strategy** have played a prominent role as Cambodia's socio-economic development policy agenda. They have provided a common framework for building a strong and independent state institution, whose governance systems are regularly modernized to make them more comprehensive, resilient, and efficient; and a framework for the rapid socio-economic development, that is recognized by both the region and the world. These strategies have been especially instrumental in transforming Cambodia into a lower middle-income country in a short period of time, with high economic growth and rapid poverty reduction, as well as successful regional and global integration.

The commendable successes outlined above are the results of the RGC's resolute efforts to put national and public interests above all else and to implement regular reforms with the support from development partners and stakeholders, as well as active participation of the people from all walks of life. These efforts and participation have also laid a solid foundation for Cambodia to firmly maintain peace and political stability, strengthen its ownership over the nation's destiny, and promote the prosperity of its people to these days.

Cambodia's nation-building process is currently entering a new phase in an increasingly changing, difficult and uncertain world. Cambodia will face new challenges in its endeavors to transition to a high-income country and regularly needs to adapt to changing global trends. These challenges require a strong focus on enhancing leadership and institutional capacity at all levels, as well as

ensuring sound policies, practical implementation capacity, results, and accountability. In this context, priority work directions include: strengthening governance, efficiency, and institutional capacity; supporting growth and economic modernization; creating jobs, both quality and quantity; promoting the private sector and entrepreneurship; building human capital with a particular focus on the quality of education, health services, and social ethics; promoting social protection and people's welfare, especially for at-risk families and vulnerable groups; strengthening the quality of urbanization, in particular narrowing the urban-rural gaps; strengthening environmental sustainability and climate change response; and driving digital transformation, both socially and economically.

Against this background, consideration on the next phases of socio-economic development agenda shall focus on achieving the **Cambodia Vision 2050**, building on the experiences and achievements of the past 25 years and the assessments of the next 25 years, by formulating implementation strategies for the next five phases. In the past, the **Triangular Strategy** and the **Four-Phase Rectangular Strategy** can be considered as a cycle of nation-building that focused on restoring and rebuilding the country in the post-war period, maintaining peace and social order, integrating into regional and global structures and architectures, enhancing development and stability of socio-economic development, and improving people's livelihoods. The next 25 years will be a new cycle for Cambodia, and the country aspires to take its national pride to new heights as it did during the Angkor era, by building a nation that is strong, vital, glorious, and prosperous, and to become a high-income country by 2050.

Within the framework of this outlook, and in accordance with the **Political Platform of the Seventh Legislature of the National Assembly**, the RGC launches the **Pentagonal Strategy-Phase I for Growth, Employment, Equity, Efficiency, and Sustainability** by continuing to focus on ensuring performance efficiency through the implementation of the analogical approach related to good

governance, namely **“self-reflection, showering, scrubbing, treatment, and surgery,”** as well as the implementation of the **Dynamics of Stakeholder System**. In addition, the **Pentagonal Strategy-Phase I** adopts five key priorities, namely **People, Road, Water, Electricity, and Technology**. Here, technology refers especially to digital technology to address the 4th Industrial Revolution and accelerate the digital transformation of Cambodia’s economy and society, as well as to meet the needs for enhancing economic productivity. These are important foundation and means for achieving the **Cambodia Vision 2050**. This strategy’s primary objectives are to maintain the momentum of peace, economic growth, and development, while establishing the foundation to accelerate development of the country through building resilience in five priority sectors: public sector, economic sector, financial sector, human and social capital sector, and environmental sector and response to climate change.

Overall, the **Political Platform of the Royal Government of the Seventh Legislature of the National Assembly** and the **Pentagonal Strategy-Phase I** will jointly provide a comprehensive policy framework for formulating the **National Strategic Development Plan (NSDP) 2024-2028, Sectoral Development Plans**, and other related plans, with clear key performance indicators (KPIs) and timeframes. The **Pentagonal Strategy-Phase I** has additional role as an implementation-guiding document to give directions to all relevant stakeholders, in line with the approach of **“Dynamics of Stakeholders System.”** It will also include the mechanisms for expediting implementation and for monitoring and evaluation.

In this context, the **Pentagonal Strategy-Phase I** is the socio-economic policy agenda of the **Political Platform of the Royal Government of the Seventh Legislature of the National Assembly**, under the umbrella of the Constitution of the Kingdom of Cambodia and the blessings of the **Most Revered His Majesty the King of Cambodia**.

PART I

1.1. Major Achievements Over the Past 25 Years

Cambodia has achieved significant progress and transformation in all areas, including politics, security, social order, and socio-economic development, despite being confronted with changing political landscape and new challenges related to severe public health crisis and acute global geo-political conflicts, along with global economic uncertainty, threats to national sovereignty and territorial integrity, recurring natural disasters, and the necessity for responding to the needs of people from all walks of life. Through the implementation of the **Triangular Strategy** and the **Four-Phase Rectangular Strategy** over the past 25 years, the RGC has made the following major achievements:

Political and Diplomatic Aspects

Through the **Win-Win Policy**, Cambodia has achieved and maintained the sustained full peace since the end of 1998, and firmly safeguarded sovereignty, social order, security, social safety, and political stability, by firmly adhering to the principles of rule of law and liberal multi-party democracy; strengthening internal unity; successfully thwarting various plots to overthrow its legitimate government; safeguarding the nation from descending into chaos; responding to external crises; and maintaining macroeconomic stability. All these achievements are indispensable prerequisites and a strong foundation for the nation's economic and social development.

In the international and diplomatic arenas, Cambodia has built close relations and enhanced cooperation with many countries around the world. It has also played an increasingly active and significant role in the regional and global affairs on the basis of equal footing and equal rights and has earned trust and support to lead various multilateral mechanisms in promoting the agenda for peace, security, and sustainable development within the region and the world. Cambodia's prestige has been enhanced through its major

leadership roles and contributions, including the assumption of Cambodia's ASEAN chairmanship for the third time in its history, and successfully leading the ASEAN Summit and Related Summits; taking the roles as the Chair of the Global Coordination Bureau of the Least Developed Countries (LDCs), the Vice-President of the United Nations General Assembly, and the Member of the United Nations Economic and Social Council; as well as its contribution of 8,671 peacekeepers to peacekeeping missions in various countries.

Economic and Financial Aspects

Cambodia has achieved a high and sustainable economic growth at an average annual growth rate of more than 7% over the past two decades, thus enabling the country to attain the status of a lower middle-income country, as well as to improve the living standards of the population, as reflected by a tenfold increase in GDP from about USD 3.11 billion in 1998 to about USD 29.60 billion in 2022. Likewise, GDP per capita rose sevenfold from about USD 253 in 1998 to around USD 1,784 in 2022; poverty rate had declined to less than 10% before the COVID-19 crisis with a narrowing social inequality; the economic structure has shifted from an economy that relied primarily on traditional agriculture to a modern economy based on smart agriculture, industry, and service. Cambodia is also increasingly connected to the regional and global value and supply chains, with the emergence of new high value-added industries, and the further strengthening and expansion of industrial base diversification and international trade, especially the remarkable progress in garment and tourism sectors, and the increase of international trade volumes. In addition, Cambodia's ability to maintain macroeconomic stability, its effective implementation of fiscal and monetary policies, its sustainable management of national budget and financial inclusion, as well as its substantial development cooperation financing mobilization, and its building of inclusive partnerships have significantly contributed to the promotion of economic growth and the efficient resource allocation and utilization of resources.

Through Public Financial Management (PFM) Reform, independent national budget has been steadily enhanced, especially in terms of efficiency in revenue collections, expenditure execution, management of state assets, and public debt sustainability. Specifically, total domestic revenue collections increased from approximately USD 247 million or 8% of GDP in 1998 to around USD 6.8 billion or 23% of GDP in 2022. At the same time, total expenditure expanded from approximately USD 409 million or 13% of GDP in 1998 to USD 7.9 billion or 27% of GDP in 2022, allowing the RGC to implement its political programs effectively and efficiently. The Law on the Control, Use and Management of State Assets was approved and promulgated in 2020, with additional revisions and improved management of state asset registration. At the same time, external public debt was well managed to a low level of about 24.9% of GDP in 2022, which was assessed as being sustainable and low risk.

In addition, the financial sectors, both banking and non-banking, have developed remarkably. The banking sector, which was once considered somewhat unreliable by the public, has become a robust and stable banking system as reflected in its strong capital, adequate liquidity, and healthy credit growth. As of 2022, total assets, loans, and deposits increased to 274%, 193%, and 150% respectively, with international reserves increasingly accumulated to USD 18 billion; currency in circulation in the market and deposits in Khmer Riels increased by 55 times; the use of payment systems has rapidly grown, with retail electronic payments amounting to 10 times the size of GDP. Foreign direct investment inflows also significantly increased by around 15 times over 2007-2022.

Besides, the non-banking financial sector has well developed in recent years and is poised to continue to expand, as reflected in the increase of participants in the financial markets, the number and types of products, investment capital flows, integration, and reforms of institutional mechanisms, governance, management, and supervision over the non-banking financial sector through the

establishment of the Non-Banking Financial Services Authority (NBFA). As of mid-2023, 11 companies issued IPOs, and 9 companies issued bonds that mobilized USD 328.38 million, with the market capitalization of approximately 10.37% of GDP, while the trading value for the first quarter of 2023 was USD 310.8 million. In the same period, there were a total of 39 insurance companies, of which 18 were general insurance, 14 were life insurance, and 7 were micro insurances. The insurance market also grew rapidly in size, reaching USD 332 million in premiums, with an average annual growth rate of 28%. Additionally, Cambodia established a fully operational trust market that saw the number of registered trusts increased to 557 cases, amounting to USD 1.13 billion.

Institutional and Governance Aspects

Cambodia has made outstanding progress in institutional and governance reforms. In fact, the public administration sector—especially the structure of ministries-institutions, human resources, salaries, and pensions—has been steadily improved, contributing to better institutional efficiency and public services. The PFM system has been strengthened through increased budget credibility, enhanced financial accountability, budget-policy linkages, and strengthened performance accountability, which contributes to the improved public service’s efficiency and a better-managed macroeconomic stability. Moreover, the administrative and resource management system of the sub-national administration has been improved, especially in the aspects of human resource management and development, and the transfers of budget functions and accountabilities to the sub-national administration.

Additionally, the legal framework and the judicial system have gone through an in-depth reform, most notably through the establishment and operations of the Regional Court of Appeal, the capacity building of law enforcement officials and institutions in the judicial sector, effective inspection mechanisms, enhanced

legal service mechanisms, addressing backlogs of criminal cases at Municipal and Provincial Courts of First Instance, and the promotion of alternative dispute resolution mechanisms.

Cambodia's armed forces have also been reformed, particularly through professional capacity building and modernization. Anti-corruption efforts have also been enhanced through the establishment of the Anti-Corruption Unit (ACU), and the implementation of various measures to educate, prevent, contain, and suppress corruption. Meanwhile, private sector and corporate governance have also been improved by establishing regulatory and corporate governance frameworks.

Infrastructure and Connectivity Aspects

Cambodia's infrastructure and connectivity have been notably improved and modernized. Its national and provincial roads with bituminous asphalt and concrete pavements reached a total length of 11,042 kilometers. Cambodia built a 187.5 kilometers-long Phnom Penh-Sihanoukville Expressway, 2,530 small and large bridges with a total length of 86.2 kilometers, and 1,750 kilometers inland waterways along the *Mekong River*, *Tonle Sap River* and *Bassac River*.

Concurrently, the RGC has also expanded and modernized other crucial infrastructures such as airports, deep seaports, waterways, and logistics systems. Regarding the energy sector, Cambodia's electricity coverage was recorded at 90% of the total by 2022. Its information technology's infrastructure has also been significantly developed through a growing linkage between terrestrial and undersea optical cable networks, a significant surge in mobile and internet service usages, and the launching of Cambodia Data Exchange (CamDX) platform, the Documents Verification Platform, and the system and applications for PFM.

Social and Cultural Aspects

In terms of social and cultural aspects, Cambodia has made a momentous progress. Education and vocational training sectors

have seen regular reforms and produced many achievements, in terms of both quantity and quality, as evidenced by the receipt of the World Literacy Awards 2023, as well as other various awards by Cambodian students in international competitions. Cambodia's public health and nutrition have been improved and strengthened, providing Cambodia with the ability to weather public health crises, such as its admirable success in the fight against the COVID-19 pandemic; its huge reductions in maternal, infant, and child mortality rates, morbidity and mortality rates from diseases, and stunting rate in children under 5; the increase in life expectancy to 75.5 years old in 2019; and the elimination of various major diseases.

Additionally, Cambodia's Social Protection System (SPS) has been enhanced and expanded to maintain the people's well-being, especially in times of emergencies and crises such as the COVID-19 pandemic, through the implementation of the National Social Protection Policy Framework, the development of SPS, the establishment of Social Security Regulator as well as the National Social Assistance Fund, and the promotion of good governance in SPS. Regarding gender, the role of Cambodian women has been promoted through institutionalization and mainstreaming of gender which has led Cambodia to be ranked as one of the top countries that give great freedom to women.

In the cultural aspect, the cultural heritage that has been lost and/or is facing a threat of disappearance has been restored and promoted, contributing to the enhancement of Cambodia's national prestige, and the promotion of cultural tourism and development of national arts and culture. In particular, 11 national cultural heritages have been inscribed on the World Heritage List, the Intangible Cultural Heritage of Humanity, and the Memory of the World; a total of 195 heritage sites have been rehabilitated; a total of 634 artifacts were returned to Cambodia from various countries; 6,105 artifacts restored and preserved; and 11,804 returned artifacts were registered as state properties. Meanwhile, Cambodia has also seen its cultural and creative industry constantly promoted.

1.2. Global Megatrends

A. Political Trends

Global geopolitics is in a fragile and increasingly tensed situation. Rivalries between superpowers, and the division and struggle between the trends of multipolar-globalization and unipolar-protectionism have made future global order more complex and difficult to assess. Furthermore, such a trend could lead to a shift towards de-globalization, with regionalization becoming a new trend. This development will impact on the economic, trade, security, and diplomatic relations, thus leaving developing countries with small open and export-oriented economies being most affected.

The international architectures, especially the United Nations, are also facing a loss of confidence from member states in addressing the challenges of maintaining peace, security, and stability in the region and the world. Furthermore, superpower rivalries have undermined the international order and the existing multilateral mechanisms for addressing global challenges. They also translated into pressure on any attempt to pursue a foreign policy based on the principle of permanent neutrality and non-alignment. In tandem, developing countries also face challenges in implementing their economic, financial, trade and technology policies due to the increasing use of unilateral and extraterritorial coercive measures, as well as economic sanctions, which have interfered in the internal affairs of sovereign states, under the guise and pretext of democratic values and human rights.

In this context, developing countries face difficulties in sustainably developing their economies and societies. On one hand, they must pursue their core interests and, on the other, they must pursue a foreign policy that might be contrary to their own will and interests so that they can respond to geopolitical reality. Recently, many countries have protested against these pressures by mobilizing the solidarity of the countries in the Global South.

Looking ahead, the continued pursuit of an independent and rule-based foreign policy, the building of good friendship and cooperation with all countries in the world, as well as international organizations, and the active participation in the regional and global cause of peace, stability, security and prosperity, utilizing soft and dynamic diplomacy with firm adherence to the principle of **"international cooperation that provides mutual benefits, and based on the rule of law"** and the principle of **"multilateralism and the promotion of openness of international trade"** shall be the priority and necessary mechanisms for Cambodia to find the win-win solutions and to protect Cambodia's interest as much as possible in the evolving global political and socio-economic developments.

B. Geo-Economic Trends

The global economic architecture has been rapidly changing, as the center of global growth is shifting towards Asia. Meanwhile, emerging economies, particularly the BRICS, are leading major contributions to the global growth, while the Western-dominated economies, especially the G7, are likely to continue to decelerate. In addition, trends in protectionism and geo-economic fragmentation could accelerate the flux of de-globalization and promote regionalization trends, that will exert an impact on the flows of goods, services, investment and labor, technology transfers, and international cooperation. In particular, regional and global supply and production chains are undergoing restructuring as production bases are increasingly relocated back to home countries, or to allied countries in special regard to geopolitical factors, especially in the context of strategic goods. At the same time, the international payment system also faces the risk of decoupling into different regional cooperation, which may negatively impact the efficiency of payments, while the establishment of new international financial institutions will play a crucial role in mobilizing resources for development.

In this context and with reference to the consequences of the above trends, Cambodia must reconsider its new approaches and strategies for development, especially adapt itself to the new economic and financial architectures in the future, which is increasingly complex and harder to predict.

C. Technology and Digital Trends (Digital Transformation)

In line with the momentum of the regional and global digital transformation, the acceleration of digitalization and the development of information technologies, telecommunications, and automation will demonstrate increasingly significant roles of digital technologies in economic activities, businesses, and governance. Over the past two decades, digital technologies have become an integral part of socio-economic activities, as well as a source of opportunities to bring about new start-up models with innovation, the enhancement of efficiency and productivity, and the improvements of competitive environment.

Recently, especially in context of the COVID-19 pandemic, digital technologies have doubly accelerated the promotion and facilitation of economic and business activities, and the public, through the introduction of new products and services, and the ability to maintain work's and learning's continuity, as well as the seizing of new opportunities. Additionally, financial technology (FinTech) is playing more important role in facilitating economic activities by improving cross-border trade, strengthening the efficiency of business operations, enhancing domestic business environment, and gaining an inclusive and sustainable access to formal financial services. Overall, rapid adoption of digital technologies among economic agents, especially businessmen and consumers, has emerged simultaneously as a strong trend in both global, regional, and national levels, although the progresses are uneven across geographical areas.

As a future trend, countries will promote digitalization and digital transformation to advance their other key sectors, through

prioritizing the building of digital governments, economies, and societies, that will in turn increase productivity and build a resilient socio-economic development.

D. Environmental and Climate Change Trends

Tackling environmental issues and climate change has become major global trends. The sustainability of global environment has been threatened with pollution, erosion of natural resources, loss of biodiversity, and climate change, that result in various negative consequences for socio-economic development, such as migration, water, food and energy security, agriculture, industrialization, urbanization, and infrastructure, social protection system, and public health. In this regard, the world now and in the future needs to enhance collaboration on measures to reduce greenhouse gas emissions and adapt to climate change, including the prevention and cracking down on illegal logging, and the promotion of trees planting; promoting energy transition from fossil fuels towards clean energy; implementing energy efficiency programs; investing in green infrastructure development; promoting green financing; promoting circular economy; producing environmental sustainable products; using digital technologies in managing and monitoring the consumption and production; encouraging green transportation systems, and making adaptation to key sectors and so on.

1.3. Challenges

The changes in global economic, social, environmental, and political structures and architectures caused by geopolitical competitions, trade wars, protectionism and nationalism, as well as climate change and demography, have led Cambodia to face the following challenges:

1. The current economic growth model relies heavily on labor-intensive industry and a narrow growth base, that makes Cambodia vulnerable to external shocks and the middle-income country trap. New challenges are emerging due to the uncertainty of global economy, changes in global economic and financial

architecture, geopolitical competition, protectionism, rising energy prices, rising inflationary pressures, decreased labor productivity, and other economic and social issues.

2. The quality of human resources is still limited to build an economy that is based on skills, technology, and innovation. This requires the continued improvements of human resource development, focusing on the reforms of education sector and building of human capital with quality to ensure economic resiliency, economic and social development, technology adoption, technology adaptation, and innovation to maximize the benefits of new and innovative technologies, especially in the digital economy context.

3. Public institutions, despite gradual improvements, have not yet been highly effective. Institutional quality and capacity are essential for improving the efficiency of policy formulation and implementation, improving investment and business environment, reducing costs and time, and enhancing the efficiency of inter-sectoral works needed to build strong institutions for national development in all sectors.

4. Infrastructure is still not adequate to support development needs. Key infrastructures such as urban infrastructure, transport infrastructure, logistics, energy, and irrigation systems, continue to face challenges that must be addressed quickly and efficiently, to support the inclusive and sustainable socio-economic development.

5. Healthcare services remain expensive, and its quality is limited. Despite significant improvements, the healthcare system still faces challenges that must be addressed proactively, urgently, and consistently, to improve better quality and to reduce dependence on imports or the use of these services abroad. With the expectation of an increasingly aging population, the demands for better quality healthcare services are anticipated to grow, requiring careful consideration on improving and further developing all

aspects of healthcare, including health infrastructure, governance, human resources, and ethical professionalism.

6. Domestic savings remain low, affecting investment and long-term economic growth. Despite significant development of savings, Cambodia's financial sector continues to face other challenges, such as low supply and demand for financing, high degree of dollarization that undermines the effectiveness of the monetary policy, high-interest rates, low financial and digital literacy, too concentrated financial products, limited trust in banking sector, and high household debt. Meanwhile, the development of the non-banking financial sector still needs to be strengthened in many aspects.

7. Natural resource and environmental management have been significantly improved through the introduction of national policies for management and reforms in these areas. However, challenges remain due to increasing demand for development, climate change, and the imposition of new requirements for Cambodian products. In this sense, all national development policies require careful consideration, especially on the sustainability and efficiency of resource utilization and strengthening resiliency to climate change.

1.4. Opportunities

The current global and domestic contexts provide Cambodia with the following important opportunities:

1. In the context of geopolitical, economic, and multipolar competition, the continued strengthening of peaceful coexistence through building and expanding good relations with key partners, along with the pursuit of smart diplomacy, will open up better opportunities for international trade, investment, economic diversification, technology transfers, and stronger linkages of Cambodia to the global supply and value chains, thus maximizing benefits for the nation and people.

2. Given Cambodia's geographical advantage, the shifting center of economic growth towards Asia presents a **golden opportunity** for Cambodia to develop, industrialize, diversify its economy, increase production of goods and services, enhance the linkages of Cambodia's economy into the regional and global economy in a dynamic and potential manner, and accelerate economic integration with countries in this highly dynamic region.

3. The peace dividend will provide advantages for economic and social development. Indeed, maintaining and sustaining peace and political stability has been and will continue to create an indispensable and favorable environment for accelerating socio-economic development, maintaining macroeconomic stability, and promoting private investment and business, that are the backbones of economic growth and job creation.

4. The continued development of financial systems, both banking and non-banking, has provided more opportunities to meet the demands of financial services in the country, and respond to the needs of economic and financial integration in the region. Digital transformation of the financial services will support the implementation of digital economy policies and increase economic efficiency and financial inclusion.

5. The capacity building of domestic supporting industries will create opportunities for the industries to increase their value-added, efficiency, productivity, and competitiveness, by improving the efficiency of input supply for production processes, reducing costs of production, promoting technology transfers, and the sharing of information in regard to production factors and so on.

6. The advancement in technology and digitalization provides new opportunities to create new jobs and businesses, as well as to accelerate the development of Cambodia's digital economy and society. This will contribute to establishing a **new growth model** that is based on skills, technology, and innovation.

7. Cambodia's current demography provides opportunities to maximize its demographic dividend, to strengthen its demographic resilience, and to promote gender equality, digital economy and society development, technology transfers, labor productivity, and economic competitiveness that in turn enhance inclusive, resilient, and sustainable socio-economic development.

1.5. Looking Ahead to the Next 25 Years Towards Realizing the Cambodia Vision 2050

In the next 25 years, the Pentagonal Strategy shall be implemented in an intertwined, proactive, and clear manner, with the aim of making Cambodia a civilized country that possesses the following principal characteristics:

1. Cambodia is “**a vibrant society**” that sustains everlasting peace, political stability and strong public order, as well as accords respect for the rule of law, social justice, rights and human dignity; is a strong sovereign state that enjoys full independence, territorial integrity, strong ownership, clear national identity, has high prestige, equal footing and equal rights on the international stage; and is a democratic state with good governance, and strong, transparent, and accountable institutions, which effectively serves the nation and people, in accordance with the approach of the dynamics of stakeholder system.

2. Cambodia is “**a high-income and resilient economy**” that is efficient, competitive, open, inclusive, and sustainable, wherein the state plays a role as a strategist, and a leader and manager of development; a defender of private ownership and properties; and an advocate of the private sector. In directing and managing development, the state firmly pursues an outward-looking open economy by strengthening and expanding bilateral and multilateral free trade frameworks, maintaining macroeconomic stability, promoting economic diversification, promoting digital economy and society, and strengthening resilience to the financial sector.

3. Cambodian people “**are highly knowledgeable and have at least one skill in life**” with perseverance, entrepreneurial spirit, innovation and high morality, while the state guarantees basic education for all up to grade nine; provides skills and technology trainings that meet the demand of the job market and businesses; strengthens vocational trainings and reskilling programs to respond to labor market; strengthens the quality of higher education to make it a national center of intellectual capital and universal stocks of knowledge; and improves the living standards for teachers, education staff, and professors.

4. Cambodian people “**live in dignity and happiness, and enjoy equal access, equal rights, and equal opportunities in social protection**” in a society wherein the state attaches great importance to the building of a robust social protection and social assistance system; promotes the insurance sector; strengthens and modernizes the healthcare system; pays attention to sports and public health sector; promotes gender equality; and promotes a digital society.

5. Cambodia is “**a country that enjoys harmony, resilience, and inclusivity of physical and natural environment, and has a good balance between development and environmental conservation**” for comfortable living of people, wherein the state emphasizes the importance of energy security; builds an efficient water supply system and management systems for all types of wastes; builds modern and automatic irrigation systems; mitigates and builds adaptation system to climate change; utilizes ecological system sustainably; equips modern technology in the agriculture sector; and manages and consumes natural resources, with environmental balance taken into consideration.

1.6. Rationale for the Formulation of the Pentagonal Strategy

Against the backdrop of the post COVID-19 pandemic and the rapid changes in global geopolitics, Cambodia needs to stand firm and pull itself together in order, on the one hand, to recover from

the losses caused by the Covid-19 crisis and other global crises, and on the other hand, to join forces and build resilience to continue the journey to reach new milestones to become an upper middle-income country by 2030 and a high-income country by 2050, as set forth by the **Cambodia Vision 2050**, based on the above-mentioned five principal characteristics.

Building on the achievements of implementing the **Triangular Strategy** and the **Four-Phase Rectangular Strategy** in the past 25 years, the RGC has made a complete and thorough assessment of the strengths and challenges that need to be fully addressed in the Seventh Legislature of the National Assembly 2023-2028. The strengths of the **Triangular Strategy** and the **Four-Phase Rectangular Strategy** lie in the fact that these two sets of strategies provided a clear, intertwined, comprehensive, and coherent policy framework with the right targets, covering all the priority areas to carry out the implementation activities. At the same time, all ministries-institutions of the RGC—both national and sub-national—have tenaciously participated in the implementation of these strategies with an active and proactive spirit, bringing continuous great achievements for the nation and the people. However, in the previous implementation of these strategies, the RGC also noted some weaknesses related to the capacity and quality of institutions, as well as the effectiveness of inter-ministerial/institutional coordination in introducing and implementing actual policy measures and action plans under their respective jurisdiction. Moreover, there are still gaps in the implementation activities of ministries-institutions, which have not been properly aligned with the policy objectives of the RGC. In addition, outreach and dissemination remain challenges, affecting the effectiveness of participation and support for the implementation of these strategies.

Based on the stocktaking of the achievements over the past 25 years, the assessments of regional and global trends, and prognostications for the next 25 years, the objectives have been set

towards realizing the **Cambodia Vision 2050** to meet people's aspirations. In this spirit, before launching the **Pentagonal Strategy** that is the continuation of the **Rectangular Strategy**, the RGC has carried out in-depth reflection, focusing on achieving the long-term goals of the nation-building and adhering to a phased implementation approach by broadening the scope, refining and re-defining each priority pentagon, and also by improving policies and implementation mechanisms based on the evolutions of the national and international environment and each stage of development. However, the RGC maintains the intertwined structure as previously done in the preparation of the **Rectangular Strategy**.

Against this background, the RGC presents the **Pentagonal Strategy-Phase I for Growth, Employment, Equity, Efficiency, and Sustainability**, aimed at protecting, preserving, and accumulating national achievements, promoting national prestige, enhancing economic growth, and building the foundation towards realizing the **Cambodia Vision 2050**, based on the following key aspects:

1. The need to continue strengthening and expanding the achievements that the RGC achieved in the past legislatures within the frameworks of the **Triangular Strategy** and the **Four-Phase Rectangular Strategy**, by continuing to strengthen peace, political stability, and public order; strengthening respect for the rule of law, rights and freedoms, people's dignity, and liberal multi-party democracy; and implementing the actual measures aimed at improving the living standards and well-being of the people, particularly resolving the issues related to the effectiveness of governance, institutions and social justice, as well as enhancing integrity and quality of public services.

2. The need to continue the reforms of institutions and governance to realize a public administration with high competency, strengths, intelligence, and integrity, and to work in accordance with the approach of the **Dynamics of Stakeholder System** and to ensure high efficiency in all aspects of operations, namely leading, coordinating, monitoring, and evaluating the implementation of

policies and strategies, taking into consideration of the rapidly changing socio-economic situation, both at home and abroad.

3. The need to continue laying and strengthening the foundations for promoting economic and social development with emphasis on building strong human capital, especially through the reforms of education and health sectors, increasing economic productivity, enhancing people's knowledge and workers' skills, and strengthening corporate governance of the private sector and businesses, and promoting connectivity and development of infrastructures—including soft, hard, and digital—in order to create a new growth model based on skills, technology, and innovation.

4. The need to enhance Cambodia's economic diversification and competitiveness, to build resilience to changes in socio-economic and natural environmental factors to strengthen the foundation for economic growth and ensuring sustained high growth through increasing value-added in the existing drivers for economic growth, and other potential industries; to promote investment in agricultural and agro-industry sectors; to promote industrial development and industrialization; to promote fair competition and to enhance Cambodia's competitiveness; to build resilience to emergencies and crises; and also promote international relations and diplomacy, and deepen regional and global integration, aimed at maximizing social and economic benefits for the nation.

5. The need to launch a comprehensive socio-economic policy agenda of the **Political Platform of the Royal Government of the Seventh Legislature of the National Assembly** to build a strong foundation to continue the path towards realizing the **Cambodia Vision 2050**.

On this basis, reflecting upon the **Five Mottos**, namely **Growth, Employment, Equity, Efficiency, and Sustainability**, the RGC decided to set five strategic objectives and five key priorities for the **Pentagonal Strategy-Phase I**.

The Five Strategic Objectives are as follows:

1. Ensuring crisis-resilient economic growth of around 7% per year on average by accelerating the diversification of economic base to create new growth pillars; promoting competitiveness; and maintaining macroeconomic stability by keeping inflation rate low, ensuring exchange rate stability, striving to steadily increase reserves, and strengthening PFM, including improving the efficiency of state assets management and sustainable public debt management.

2. Creating more jobs, both quantity and quality, for Cambodian people, especially for the youth, by strengthening the quality of education, and hard and soft skills trainings to meet the needs of the job market; providing extensive information about the job market; improving comfortable working conditions; improving productivity; promoting trade and business; and promoting and attracting both domestic and foreign direct investments.

3. Achieving the poverty reduction targeting of below 10% and continue to keep the poverty rate to a minimum through measures to reduce economic inequality; to develop and build an integrated and consistent social protection system; and to reduce the living costs for the people; and to provide quality, efficient, and inclusive public services.

4. Continuing to strengthen capacity, governance, and improving the quality of public institutions, both national and sub-national, to ensure efficiency of public services; continuing to strengthen private sector governance; and continuing to promote a favorable environment for business, investment, and trade.

5. Ensuring sustainable socio-economic development and building resilience to climate change through optimization of demographic dividends and strengthening demographic resilience; promoting gender equality; sustainably managing natural resources; increasing sustainable and green financing in the total

loans portfolios to increase financial flows to green investment and green economy; increasing climate-resilient and low-carbon public investments; and ensuring environmental sustainability and readiness for responding to climate change.

The Five Key Priorities include the following:

In the implementation of the socio-economic development strategy in the past, the RGC identified four key priorities, namely, “**people, road, water, and electricity**” to promote national development, the order of which was modified according to each stage of the country’s development. The **Pentagonal Strategy-Phase I** adopts five key priorities by adding “**technology**”, while “**people**” remains on the top. “**Road, water, electricity, and technology**” are in sequential priority. In this sense, **Five Strategic Pentagons** have been redesigned according to the above priorities by arranging them in an intertwined manner to respond to the needs and orientations of the new phase of Cambodia's development. The “**people**” priority is mainly reflected in the Pentagon 1 and is supplemented by the Side 1 of the Pentagon 3, Pentagon 4 and Pentagon 5. The “**road, water and electricity**” priorities are mainly arranged in the Side 2 of the Pentagon 2, which is complementary to the other Sides of the Pentagon 2, and intertwined with the Side 3 and Side 4 of the Pentagon 4. The “**technology**” priority is primarily reflected in the Pentagon 5, especially in the building and development of digital infrastructures, which contains in the Side 3 and is interconnected with all the Sides of the other four Pentagons. In sum, the **Five Key Priorities** in the form of the Strategic **Pentagons** are outlined below:

Pentagon 1 - Human Capital Development: 1) enhancement of quality of education, sports, science, and technology; 2) technical skills training; 3) improvements of people’s health and well-being; 4) strengthening of social protection system and food system; and 5) strengthening of quality of citizenship of a highly civilized society with morality, equity, and inclusiveness.

Pentagon 2 - Economic Diversification and Competitiveness Enhancement: 1) development of key sectors and new sources of economic growth; 2) enhancement of connectivity and efficiency in transport and logistics, energy, water supply and digital sectors; 3) improvements of business and investment environment; 4) strengthening of efficiency and attractiveness of special economic zones (SEZs), including industrial parks, agro-industrial parks, and domestic free-trade zones; and 5) innovation of financing mechanisms and financial products to support investment.

Pentagon 3 - Development of Private Sector and Employment: 1) development of labor market; 2) promotion of micro, small, and medium enterprises, startups, entrepreneurship, and development of informal economy; 3) strengthening of public-private partnerships; 4) promotion of competition; and 5) strengthening of banking system and non-banking financial sector.

Pentagon 4 - Resilient, Sustainable and Inclusive Development: 1) optimization of demographic dividends, strengthening of demographic resilience and promotion of gender equality; 2) sustainable management of natural resources, cultural heritages, and tourism; 3) promotion of agriculture and rural development; 4) strengthening of urban management and modernization; and 5) ensuring environmental sustainability and readiness for responding to climate change, as well as promotion of green economy.

Pentagon 5 - Development of Digital Economy and Society: 1) building digital government and digital citizens; 2) development of digital economy, digital business, e-commerce, and digital innovation system; 3) building and development of digital infrastructures; 4) trustworthiness building in digital system; and 5) development of financial technology.

PART II

2.1. Structure

The **Pentagonal Strategy** is a long-term socio-economic strategy, which will be implemented in five phases over the next 25 years. The Strategy includes: 1) the core of the strategy – institutional reforms and strengthening; 2) overarching environment conducive to the implementation of the entire strategy; and 3) strategic pentagons to spur economic growth and social progress. Additionally, the **Pentagonal Strategy-Phase I** also incorporates **Six Priority Policy Programs** of the **Political Platform of the Royal Government of the Seventh Legislature of the National Assembly**, which is to be implemented immediately in 2023.

2.2. The Core

The core of the Pentagonal Strategy focuses on governance and institutional modernization of state institutions making them modern, competent, strong, smart and clean through which political, economic, and administrative power can be exercised to govern and manage the national affairs, particularly to ensure the continuity of the roles and functions of the public administration, in line with people-centric interests, nation-building, and the strengthening of the rule of law, aimed at securing support for an inclusive and sustainable socio-economic development. Notwithstanding many significant achievements made, the RGC still faces several challenges related to the following aspects, namely overlapping functions and authorities; division of functions, authorities and responsibilities; institutional capacity and human resources; inter-institutional coordination; accountability, transparency and data and information sharing; monitoring, inspection and audit; modernization of the armed forces; and private sector governance frameworks.

In this context, the RGC continues to focus on the following: 1) institutional reforms and strengthening; 2) improvements of

human resources and work efficiency; 3) enhancement and strengthening of accountability and integrity in public administration; 4) enhancement and strengthening of the effectiveness of laws and justice system; and 5) strengthening of governance of private sector and businesses.

Side 1. Institutional Reforms and Strengthening

The strategic objectives are to build a highly competent, smart, strong, and clean public administration to serve the best interest of the people.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Rationalizing functions and organizational structure, and defining procedures for service deliveries by state institutions, both at the national and sub-national levels, particularly clear definition of functions and duties; proper delegation of powers in decision-making; delineation of powers, responsibilities and accountability in the frameworks of leadership, management and operations; strengthening the institutional coordination frameworks and service integration; and adopting technologies in the public administration.

2. Strengthening leadership capacity by way of formulating and implementing frameworks for leadership capacity development; training programs on leadership; assessing and recognizing role-model leadership; and building leadership networks in the public administration.

3. Strengthening civil service management system and administration capacity by improving the legal and regulatory frameworks related to civil services; implementing frameworks to enhance work productivity; enhancing performance-based management; and promoting competition and innovation.

4. Further improving the capability of the armed forces through institutional and human capital development; emphasizing on raising living standards and welfare of the armed forces; and

implementing appropriate policies for the retired armed forces, and for those who have lost their ability to work, as well as for those with disabilities in their sacrifices for the sake of national security.

Side 2. Improvements of Human Resources and Work Efficiency

The strategic objectives are to build competent and skilled human resources with a high sense of professionalism, ethical standards, and ownership, in accordance with roles and responsibilities.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Strengthening human resource development and management systems that are based on meritocracy in terms of recruitments, appointments, promotions, and proper incentives, as well as development of a comprehensive capacity building system.

2. Developing public sector pay and incentive system in a more effective and comprehensive manner, based on meritocracy aimed at enhancing work productivity, performance, and living standards of the civil servants, in consistent with the economic growth and affordability of the national budget.

3. Strengthening the effectiveness of human resource development and management at the sub-national level through the delegation of powers in decision making and responsibilities in terms of staff recruitments, management and deployment.

4. Further reforming the public financial management by enhancing the budget credibility, financial accountability, linking budget to policies, and performance accountability, in order to build a public finance system in accordance with the international standards and best practices.

5. Decentralizing sub-national administration's finance and planning to ensure adequate budget to perform its functions and policy priorities, as stipulated in the development plans, investment programs, and the budget strategic plans.

6. Further promoting database modernization and usage, as well as information sharing and exchanges in public administration.

Side 3. Enhancement and Strengthening of Accountability and Integrity in Public Administration

The strategic objectives are to promote and strengthen cleanness, integrity, and trust in public administration to contribute to inclusive and sustainable socio-economic development.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Developing and implementing a code of ethics and professional conduct in civil service and fostering compliance by public officers with the principles of functional incompatibility and conflict of interests.

2. Strengthening the effectiveness of inspection and audit mechanisms and creating rules of audit and inspection systems to ensure the harmonization of inspection and audit functions in public administration.

3. Strengthening mechanisms for public service management and deliveries, merit-based incentives, and the adoption of strict legal measures for public conducts and responsibilities to promote trust and to increase effectiveness in public service deliveries.

4. Further strengthening and expanding anti-corruption education and corruption prevention efforts, as well as strengthening stringent enforcement of laws to combat corruption.

5. Enhancing cooperation between the Anti-Corruption Unit and public institutions, especially through a focal person mechanism, both in the provisions of anti-corruption education and in the prevention of corruption, in order to put in place the monitoring, evaluation, implementation of strategic plans, and plans for promoting integrity in public institutions.

Side 4. Enhancement and Strengthening of the Effectiveness of Laws and Justice System

The strategic objectives are to strengthen the rule of law, to further fight against social injustice, and to promote public trust in the justice sector, which are key to maintaining social stability, public order, and harmony in the society.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Enhancing the capacity of human resources in the justice sector, both quantity and quality, to increase the work efficiency in the justice sector and the effectiveness and speed of the dispute settlements, both in court and out of court.

2. Promoting effectiveness, consistency, and legal compliance in introducing laws and regulations aimed at achieving the national vision and at meeting societal needs.

3. Strengthening law compliance and providing legal support services through the promotion of education, the dissemination of the laws, the provision of legal consultation services, and the provision of legal defense services to ensure the rights to justice, particularly for the poor and the vulnerable.

4. Promoting fairness and effectiveness of law enforcement by law enforcement officers and court officials, particularly strengthening the effectiveness of court proceedings, integrity, professionalism, and ethics of law enforcement officers and court officials, as well as improving the inspection and punishment mechanisms to build trust in law enforcement.

5. Enhancing the quality and effectiveness of the court system through modernizing the court administration to improve the quality of justice service deliveries and through strengthening the quality of justice.

6. Promoting the development of the legal frameworks and dispute settlement mechanisms for adjudicating and mediating disputes both in and out of court in ways to increase the

effectiveness and speed of the dispute settlements; and bringing dispute settlement services closer to the people.

Side 5. Strengthening of Governance of Private Sector and Businesses

The strategic objectives are to promote all stakeholders' trust in the private sector and businesses by way of strengthening good governance of the private sector and businesses.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Strengthening and promoting good governance in the private sector and businesses through formulating and implementing policy frameworks relevant to good governance, laws and regulations, and other related principles in the private sector and businesses.

2. Accelerating the formulation and implementation of policy frameworks that promote the environmental and social responsibility of the private sector and businesses to increase participation in addressing social issues, promote social morality and cultural values, and intensify environmental protection efforts, through providing supportive mechanisms and proper incentives to businesses that practice good governance and adhere to high standard environmental and social responsibility.

3. Reviewing, updating, revising, and amending relevant laws and regulations, as well as monitoring and implementing law enforcement mechanisms.

4. Encouraging and supporting the private sector and civil society organizations in developing the code of ethics and professional conduct, as well as encouraging the private sector and civil society organizations to set the qualification standards for their respective Board of Directors to enhance accountability and to reduce conflict of interests.

5. Promoting the effectiveness of dialogue mechanisms and public-private partnerships at policy and technical levels and at

national and sub-national levels to stimulate policy discussions and to find solutions to challenges by leveraging the roles of domestic and external chambers of commerce and other stakeholders.

6. Promoting the effectiveness and transparency of the inspection of the private sector and businesses through encouraging the use of information technology systems in the inspection procedure; strengthening capacity building and integrity of inspectors; and accelerating the implementation of inspection measures.

2.3. Overarching Environment

The overarching environment determines a full and comprehensive framework to ensure the achievement of the policy priorities of the Pentagonal Strategy-Phase I. Cambodia has achieved a remarkable success by reshaping and enhancing her image and prestige regionally and globally through maintaining security and political stability which is a prerequisite for ensuring development, implementing an open economic policy, continuing to develop and promote the private sector participation, and strengthening ownership, partnerships and mechanisms for cooperation in mobilizing financial, technical, and knowledge resources for socio-economic development. In the context of current geopolitics and major global trends, the RGC continues to focus on the following: 1) continued strengthening of peace, political stability, security, and public order; 2) adherence to an independent, rule-based, and smart foreign policy; 3) ensuring macroeconomic and financial stability; 4) continued building of inclusive and effective partnerships for development cooperation; and 5) continued promotion of deeper integration into the regional and global economy.

Side 1. Continued Strengthening of Peace, Political Stability, Security, and Public Order

The strategic objectives are to continue to maintain, at all costs, peace, political stability, security, and public order, which are indispensable preconditions for the national development.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Safeguarding the independence, national sovereignty, and territorial integrity from external interference in the internal affairs of Cambodia, as well as preventing and resolutely opposing any attempt to overthrow the legitimate Royal Government of Cambodia or any incitement to cause political instability or social unrests.

2. Further strengthening the rule of law, liberal multi-party democracy, culture of peace, social morality, respect for human rights and dignity, and further strengthening a favorable environment and strong normalcy for the well-functioning of public institutions.

3. Continuing to resolve land and maritime boundary issues with neighboring countries based on international laws, as well as continuing to develop and promote the implementation of the border development strategy as borders for peace, friendships, cooperation and development, while continuing to adhere to the principle of not allowing the use of Cambodian territory against her neighboring countries.

4. Preventing and cracking down on all types of criminal offenses, including the fight against terrorism, transnational crimes, human trafficking, labor trafficking, sex trafficking, money laundering and terrorism financing, financing of weapons of mass destruction, combatting illegal activities related to illicit drug trafficking and use, illegal gambling, as well as continued strengthening of the implementation of “**Safe Village-Commune**” Policy.

5. Continuing to strengthen traffic safety and order on the streets in cities and towns to solve traffic congestions and reduce road accidents, aimed at reducing related costs and increasing economic optimization.

6. Continuing efforts to achieve the goal of a “Mine-Free Cambodia by 2025”, and to reduce unexploded ordinances to a minimum.

7. Preventing and addressing fire issues and social hazards to ensure safety for people at the time of expansion in urbanization, large congregation of people in towns, and number of high-rise buildings.

8. Continuing to strengthen the implementation of the Nationality Law and Immigration Law; continuing to make a push for the development of legal frameworks and mechanisms to ensure that “one person possesses one identity” and “all people are identified”; the entry-exit Cambodia control; management of stay and employments of foreigners; and the modernization of the immigration data management system to prevent illegal border crossings, illegal stay and illegal businesses by foreigners.

9. Strengthening law enforcement and capacity building to effectively prevent cybercrimes.

10. Promoting the implementation of the National Strategic Plan on Identification, 2017-2026, by establishing a national center for population data management; introducing the use of individual identification numbers; and promoting the implementation of the Law on Registration, Registration Statistics and Identification, and relevant regulations.

Side 2. Adherence to an Independent, Rule-based, and Smart Foreign Policy

The strategic objectives are to continue to strengthen the implementation of independent, rule-based foreign policy in national defense and in promoting the core national interests; and building good friendships and cooperation with all countries in the world and international organizations; as well as actively participating in the cause of peace, stability, security and prosperity in the region and the globe, in accordance with the approach of “**keep the old, establish the new.**”

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to implement an independent foreign policy,

based on international laws and strict respect for sovereignty, territorial integrity, and independence of member states in accordance with the United Nations Charter and universally recognized principles.

2. Continuing to adhere to the principle of not supporting the threats or use of the force in international relations, invasion against an independent state, separatism, seizure of territory from a sovereign state and interference in the internal affairs of other countries, as well as continuing to take a firm stand against the presence of a foreign military base in the Cambodian territory.

3. Continuing to adhere to the principles of permanent neutrality, non-alignment, and the practice of soft yet firm, flexible, and balanced diplomacy, in line with the regional and global strategic geopolitical changes.

4. Continuing to uphold the core national interests in the implementation of foreign policy that contributes to the protection of national sovereignty and territorial integrity, socio-economic development for the improvements of people's livelihoods and the promotion of national prestige and excellence within the region and the globe.

5. Promoting good relations with neighboring countries to achieve the vision of transforming the border into an area of peace, stability, and prosperity while continuing to strengthen and expand relations with strategic partners within the region and beyond.

6. Continuing to strengthen Cambodia's role in ASEAN through active and constructive participation in the work of maintaining internal ASEAN unity and regional integration in accordance with the ASEAN Charter, especially the decision-making based on dialogues and consensus principle without interfering in the internal affairs of member state countries.

7. Continuing to strengthen multilateralism through active participation in regional and international forums; contributing to

the UN peacekeeping operations; participating in maintaining stability and peace by promoting dialogues and peaceful settlements of disputes; and promoting free, open, rule-based, and multilateral trade.

8. Continuing the implementation of multidimensional and multifaceted foreign policy, aimed at enhancing defense efficiency and promoting national interests by actively participating in relevant sectors creating synergy to leverage negotiation power; and aims to respond in a timely manner to expand strategic flexible space in international relations.

9. Continuing to strengthen international confidence and shape perceptions towards Cambodia with regard to the real and actual situations of Cambodia, to improve partnerships, prestige and global promotion of Cambodia, aimed at increasing attractiveness and promoting economic relations, investment, and tourism.

10. Continuing to deepen institutional reforms and to provide trainings to human resources in foreign affairs to achieve high capacity, sufficient skills, and competencies to protect the core interests of the nation.

Side 3. Ensuring Macroeconomic and Financial Stability

Macroeconomic and financial stability is a vital condition for promoting inclusive, resilient, and sustainable socio-economic development.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to maintain macroeconomic stability to ensure the sustained inclusive growth through managing the inflation rate at an appropriate level, stabilizing the exchange rate, increasing national reserves, and maintaining the stability of people's livelihoods.

2. Undertaking deeper and sharper reforms, especially to address structural and inter-institutional challenges, aimed at

promoting economic diversification and increasing productivity and competitiveness of Cambodia.

3. Maintaining the sustainability of public finance by continuing to promote the implementation of public financial management reforms, focusing on the strengthening of revenue collections, and enhancing effectiveness of expenditure, strengthening state assets management, sustainably managing public debts, promoting the development of mechanisms to mobilize financing from domestic sources, and gradually expanding national budget space.

4. Strengthening financial stability and resilience, both in the banking and non-banking financial sectors, especially through the development of the financial safety net and the promotion of financial deepening.

5. Promoting financial cooperation, both regional and global, to contribute to the strengthening of the stability of financial system, resource mobilization, and development of new financial markets and financial technologies.

6. Developing a comprehensive and inclusive social protection system to strengthen socio-economic resilience.

Side 4. Continued Building of Inclusive and Effective Partnerships for Development Cooperation

The continued enhancement of the effectiveness of cooperation and further strengthening of partnerships with all development stakeholders are essential for creating an environment conducive to inclusive, resilient, and sustainable socio-economic development.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Formulating and implementing the “Development Cooperation Partnership Strategy 2024-2028” to strengthen inclusive partnerships.

2. Mobilizing, coordinating, and managing development cooperation financing from all sources, and aligning resources with national priorities to improve efficiency of the resource utilization.

3. Enhancing the effectiveness of the implementation of existing partnership mechanisms and tools, which can be additionally created, when needed, to enhance bi-directional accountability and to strengthen inclusive partnerships.

4. Continuing to undertake regional and global integration and communications through mechanisms, measures, programs, and initiatives, to enhance Cambodia's prestige and interests, as well as to increase opportunities for development and confidence towards the climate for investment, business, and trade in Cambodia, based on the principles of **“equal rights and equal footing”**.

5. Continuing to implement the public-private partnership mechanisms by strengthening the implementation of the Law on Public-Private Partnerships.

6. Continuing to strengthen partnerships with non-governmental organizations through the implementation of the Law on Associations and Non-Governmental Organizations to increase collaboration in a harmonious, effective, transparent, and accountable partnership.

Side 5. Continued Promotion of Deeper Integration into the Regional and Global Economy

The continued promotion of deeper integration into the regional and global economy creates opportunities to promote and support international trade and investment attraction, as well as enhance greater participation in regional and global value and supply chains, contributing to the strengthening of Cambodia's competitiveness and sustainable economic and social development.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to negotiate, through both bilateral and multilateral mechanisms, to open new potential markets which can be elevated to more comprehensive and to a new height; and undertaking negotiation of international agreements related to e-commerce by focusing particularly on bilateral agreements that are found to be effective with high potentials to diversify export markets and products.

2. Developing strategies and action plans to deepen Cambodia's integration through existing multilateral and bilateral mechanisms to intensively expand Cambodia's linkages with regional and global value and supply chains.

3. Developing policy measures to reduce trade costs and related costs, and to eliminate unnecessary trade barriers to increase Cambodia's competitiveness, as well as the development and the promotion of compliance to standards and regulations by micro, small, and medium enterprises, especially infant and new industries with high exports and competitiveness potentials.

4. Continuing to promote Cambodia's active participation in major international cooperation frameworks and initiatives, and in the promotion of a global multilateral trading system, based on the principles of openness, transparency, inclusiveness, and fair competition.

5. Strengthening and expanding cooperation and coordination between ministries, public institutions, and all other development stakeholders to enhance competitiveness and industrial and commercial capacity in line with regional and global trends, especially linking domestic production to international product markets.

6. Formulating strategic frameworks for a smooth graduation with momentum from the Least Developed Countries, and formulating orientation policy frameworks for long-term strategic

economic integration, while continuing to negotiate for other trade preferences during the transition period to ensure export market stability and new market accesses for Cambodian products.

2.4. The Five Strategic Pentagons

Pentagon 1: Human Capital Development

The development of human capital is indispensable for promoting sustainable and resilient economic diversification and economic growth. High quality and healthy human capital are strong assets for the nation in increasing economic values, promoting cultural values, and developing new ideas to ensure long-term sustained growth, and dynamic socio-economic development. Therefore, investment in human capital development is critical in responding to the growing needs of the national socio-economic development. In this regard, the RGC focuses on five priorities: 1) enhancement of quality of education, sports, science, and technology; 2) technical skills training; 3) improvements of people's health and well-being; 4) strengthening of social protection system and food system; and 5) strengthening of quality of citizenship of a highly civilized society with morality, equity, and inclusiveness.

Side 1. Enhancement of Quality of Education, Sports, Science, and Technology

The strategic objectives are to create a conducive environment for education and trainings with high quality and expertise, focusing on strengthening the governance in educational institutions, improving the quality of trainings at all levels, improving the quality and access to education related to science, technology, engineering, arts, and mathematics (STEAM), and strengthening physical education and sports.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

- 1.** Continuing to enhance quality of education and trainings at all levels, updating curricula at all levels, and creating an environment conducive to lifelong learning.

2. Continuing to implement school reforms with a focus on further enhancing the existing achievements, promoting the establishment of new generation schools and role-model schools, strengthening governance and management efficiency of the Departments of Education, Youth and Sports, as well as promoting strong participation and ownership from parents, communities, and the private sector.

3. Strengthening the quality of teachers' training and teaching methods, as well as continuing to improve livelihoods and promoting social values of teaching personnel at all levels.

4. Continuing to promote digital education, developing digital infrastructures in schools, and promoting studies of science, technology, engineering, arts and mathematics (STEAM).

5. Promoting school health, and increasing scholarships for the poor and vulnerable students.

6. Strengthening the governance of higher education institutions, promoting research and development (R&D), and innovation, and promoting public-private partnerships.

7. Promoting sports by linking with education, and continuing to promote movement of **"one youth can play at least one sport in life."**

Side 2. Technical Skills Training

The strategic objectives are to pursue the transformation of the technical and vocational trainings, increase enrollments in the sector, promote reskilling and upskilling, strengthen ecosystems for skills development, address skills mismatches between trainings and actual demands, both in terms of skills and quality, and strengthen monitoring and evaluation of the implementation of policies and strategies that have been laid out.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Strengthening governance system, and governance of

technical and vocational education and training (TVET) institutions, both public and private, through updating relevant policies and regulations, digitalization, and strengthening monitoring and evaluation mechanisms.

2. Continuing to improve the teachers' capacity and qualifications by encouraging them to conduct further studies and carry out regular research, as well as by attracting highly qualified teachers with strong practical backgrounds to teach in TVET institutions nationwide.

3. Strengthening the quality of technical and vocational skills, both soft and hard, through the full implementation of training programs based on capacity and industrial needs.

4. Promoting and strengthening upskilling programs; expanding skills training, reskilling, and skill recognition testing programs; promoting research, innovation, and practical techniques in line with actual needs; as well as promoting dissemination in all forms.

5. Establishing loans mechanisms for students to encourage the acquisitions of technical and vocational skills, especially priority skills.

6. Continuing to strengthen public-private partnerships, promoting regular dialogues between the public and private sectors, as well as development partners, and mobilizing funds to support R&D.

Side 3. Improvements of People's Health and Well-being

The strategic objectives are to continue to reduce morbidity and mortality from major non-communicable diseases; continue to promote reproductive health, and infant, child and maternal health; strengthen institutional capacity to lead the transformation and governance in health sector; continue to improve the quality and diagnostic capacity in treatment and care; continue to strengthen the quality of health vocational training; enhance expertise;

promote cooperation between relevant ministries-institutions; and encourage community participation.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Strengthening institutional capacity to lead digital governance and transformation in health sector; formulating health-related laws and regulations; promoting the implementation of regulatory mechanisms over public and private health care services; promoting medical research; and strengthening monitoring and evaluation.

2. Enhancing capacity of health and social welfare systems so that they can respond in a timely and effective manner to the endeavors to promote public health and people's well-being, including in the event of disease outbreaks.

3. Strengthening innovative health care systems, focusing on primary health care; promoting healthy diet for all; improving quality, safety, and efficiency; expanding the coverage of health care services, distribution, and use of medicines; and enhancing monitoring and evaluation mechanisms, and quality control.

4. Increasing health-related education and dissemination programs, aimed at raising people's awareness and proper conducts in the prevention and management of diseases or public health problems, as well as ensuring proper behaviors of the people in seeking and using health care services.

5. Improving the training quality of medical professions, as well as supporting professions based on competencies, promoting professional ethics, and promoting extensive deployment of medical doctors and staff in accordance with technical standards.

6. Expanding physical infrastructures; and strengthening the supply of medicines and equipment, supply of medical equipment to health posts, health centers, referral hospitals, priority referral hospitals of target provinces and national hospitals in accordance with modern technical standards.

7. Enhancing multi-sectoral and inter-sectoral cooperation, community participation, and responsibilities of sub-national administrations, to ensure the deliveries of health care services that meet the essential health needs of the local population.

8. Building partnerships between public and private sectors, development partners and non-governmental organizations; and enhancing regional and global cooperation in strengthening resilience, developing health sector, and expanding the coverage of the social health protection system.

Side 4. Strengthening of Social Protection System and Food System

The strategic objectives are to build and develop centralized and consistent social protection system, both the social assistance system and the social security system, and to strengthen food system that can support food security and nutrition for all people. The continued development of the social protection system is based on the spirit of **“leaving no Cambodian citizen behind”**, and the expansion of the scope of the social protection system is based on four approaches: 1) the sustainability of the programs; 2) the affordability of the national budget; 3) ensuring social inclusiveness and equity by focusing on state interventions for the poor, vulnerable and at-risk households; and 4) the expandability of the scope of the social protection system through systematic development.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to provide livelihood support to target households through the national social assistance program, with immediate actions focusing on the national social assistance program as a family package, vocational and technical training programs for target youth, as well as their empowerment, and social protection programs to end poverty; and institutionalizing social protection frameworks that can respond to emergencies, including strengthening food system that is robust, smart, resilient, and inclusive.

2. Continuing to develop the social security system, the implementation of the social security schemes, and the continued expansion of social health care services towards universal health coverage (UHC) in line with the evolving socio-economic situation.

3. Continuing to strengthen governance system to make it more robust, effective, and standardized in all three levels, namely the policy level (National Social Protection Council), the regulatory level (Social Security Regulator), and the operational level (National Social Security Fund, National Social Assistance Fund and other relevant operators).

4. Launching an independent National Agency for Payment Certification, which covers healthcare and occupational risks.

5. Promoting the use of information technology within the system; and continuing to enhance and improve the accuracy of the identification system for target households and individuals who are eligible for social protection schemes, with the aim of launching a basic system for registration and national social data.

6. Promoting awareness on the important roles of the social protection system; and establishing mechanisms for feedback and suggestions, and mechanisms for monitoring and evaluation.

7. Promoting and improving the well-being of the poor families, families of militants with disabilities, families of deceased militants, and families of veterans, by providing various protections, including the continued granting of land, and provision of social land concessions for housing and agriculture purposes.

Side 5. Strengthening of Quality of Citizenship of a Highly Civilized Society with Morality, Equity, and Inclusiveness

The strategic objectives are to enhance people revitalization, which is to enable people to be competent, productive, have morality, virtues, good attitude, perseverance, integrity, discipline, and be highly responsible; and to promote a strong mentality for patriotism, national defense, national unity, mutual help, sharing,

participation, social values, and the mentality that has strong respect for laws, loves peace, culture, tradition, good deeds, and justice, in order to ensure social cohesion and social harmony.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Strengthening and increasing cooperation in education on morality, virtues, and ethics for students and youth, both inside and outside the education system.

2. Formulating a roadmap to nurture behaviors with morality, virtues and ethics, and respect for laws and discipline; incorporating education on Buddhism and Khmer's arts and culture, both tangible and intangible, into school curricula at all levels; and disseminating and mainstreaming these endeavors to all ministries-institutions, both at national and sub-national levels.

3. Promoting knowledge about national identity and ownership in the preservation and development of national culture; promoting the creation of new cultural products by maintaining the Khmer art styles, and, based on national identity, promoting the participation from senior art masters who are living human heritages and cultivating successors for those ancient forms of arts; and strengthening public participation in these endeavors.

4. Cultivating nationalism and positive ideals in the conservation, development and innovation of national arts and culture.

5. Strengthening the effectiveness in research, compilation, and dissemination of historic values of heritage buildings, artifacts, ancient sites, *sleuk rith* manuscripts, ancient teachings, traditions, customs, Khmer virtuous attitude, and the sense of gratitude towards the nation.

6. Nurturing citizens' habits of respecting laws and of good discipline; and establishing criteria to encourage good deeds as exemplary citizens and global citizens.

7. Continuing to promote respect for morality, women's values, family's dignity, and dignity of the Cambodian society.

8. Promoting knowledge about and the roles of Buddhism in contributing to education on morality, virtues, and ethics; and promoting creativities in uplifting the prestige of the society.

Pentagon 2: Economic Diversification and Competitiveness Enhancement

Economic diversification and competitiveness enhancement are the solid foundation for supporting the sustained and resilient growth in medium- and long-terms through increasing production base, increasing values added, linking production chains and global supply chains, as well as attracting and encouraging investments into the new emerging industries. In this regard, the RGC focuses on the following five priorities: 1) development of key sectors and new sources of economic growth; 2) enhancement of connectivity and efficiency in transport and logistics, energy, water supply and digital sectors; 3) improvements of business and investment environment; 4) strengthening of efficiency and attractiveness of special economic zones (SEZs), including industrial parks, agro-industrial parks, and domestic free-trade zones; and 5) innovation of financing mechanisms and financial products to support investment.

Side 1. Development of Key Sectors and New Sources of Economic Growth

Strategic objectives are to broaden and diversify economic growth base through increasing values added in the existing key sectors and developing new sources of growth, which are indispensable for increasing growth potentials and for strengthening resilience to crisis.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Promoting micro, small, and medium enterprise development through strengthening backward linkages and enhancement of technology transfers, research and development, as well as formulating and implementing Cambodia Micro, Small, and Medium Enterprise Development Policy.

2. Continuing to make a push for the establishment and implementation of free trade agreements—either bilateral, multilateral, or regional—to its highest efficiency, particularly strengthening inter-institutional coordination.

3. Encouraging and enhancing investment attractiveness into the industries with high values added and green industry through the implementation of Cambodia Automotive and Electronics Sectors Development Roadmap, Cambodia Garment, Footwear and Travel Goods (GFT) Sector Development Strategy 2020-2027, and Law on Investment of the Kingdom of Cambodia.

4. Continuing to promote and increase values added to agriculture and agro-industrial sectors by continuing to implement the National Development Plan on Agriculture Sector 2022-2030 and increasing commercialization, as well as accelerating the implementation of Cambodia Agro-Industrial Development Strategic Plan 2019-2030.

5. Continuing to promote tourism sector, especially promoting cultural and natural tourism development in addition to green, clean, and smart tourism; promoting the development of new types of tourism with high values added and business tourism through formulating and enhancing the implementation of policies and tourism sector development master plans.

6. Continuing to promote the development of entertainment service sector, literatures, arts, animation, films, and creative industries with high potentials, with relevant ministries-institutions formulating and implementing policies, strategies, and plans to promote these sectors.

7. Accelerating Sihanoukville development as a multi-purpose special economic zone that serves as an important economic pole for tourism sector, financial service center, industrial zones and so on, through defining comprehensive and clear-cut implementation mechanisms and preparing a master plan for developing Cambodia coastal provinces as multi-purpose and inter-connected economic corridors.

8. Continuing to implement Cambodia Industrial Development Policy 2015-2025; and updating this policy to align with the new context of changing architecture of regional and global trade and economy.

9. Continuing to accelerate the development of extractive industries and supporting industries through establishing and operationalizing a national petroleum company; continuing to accelerate the development of petroleum and gas sector, especially re-operationalizing oil wells; and continuing to encourage the investments into mineral resources industries, and considering the possibility of formulating policies for producing resources with which Cambodia is well endowed.

Side 2. Enhancement of Connectivity and Efficiency in Transport and Logistics, Energy, Water Supply and Digital Sectors

The strategic objectives are to continue to build and strengthen the foundation and key prerequisites to increase productivity, enhance competitiveness, and accelerate diversification through enhancing efficiency of supportive infrastructures, and construction and development of new infrastructures.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

Transport and Logistics Sectors

1. Continuing to encourage the implementation of Interim Master Plan on Intermodal Transport Connectivity and Logistics System 2021-2030, as well as promoting the endorsement and the implementation of the Comprehensive Master Plan on Cambodia Intermodal Transport and Logistics System 2023-2030.

2. promoting and strengthening the implementation of the Postal Sector Development Policy 2022-2030.

3. Continuing to increase capital investments and mobilization of financing, as well as strengthening the efficiency of their utilization to continue to develop key physical

infrastructures, namely roads, railways, waterway, ports, and airways, especially navigation projects and logistics systems, project on modernization of *Phnom Penh-Sihanoukville* railway network, and *Poipet-Siem Reap-Phnom Penh* new railway network; as well as considering the development of more expressways connecting important economic poles and domestic key economic corridors to the neighboring countries.

4. Carrying out a study on roads and amending the law on roads, in order to make adjustments to the maximum weight level; and speeding up the preparation of law on land transport, law on water transport and seaports, and law on railway; as well as formulating policies, strategies, and legal frameworks related to the law enforcement and promotion of logistic skills development.

Energy Sector

5. Continuing to maintain price stability and considering the possibility of reducing the electricity tariffs, as well as ensuring sufficiency and stability of electricity supplies for industrial and agricultural sectors.

6. Promoting the use of renewable energy and implementation of energy efficiency program to the utmost potential.

7. Increasing the management, development, and cooperation on the three pillars of energy sub-sector, civil nuclear power, and radioactive power, in order to ensure energy security.

Water Supply Sector

8. Developing and implementing water supply master plans, in order to achieve the goal of 100% access to water supply in 2030.

9. Continuing to undertake a review and establishing legal frameworks for the management of water supply sector, especially simplifying the process for network connection request, strengthening the implementation of permit condition, and preserving the raw water sources, as well as establishing important

institutional mechanisms, and setting up the water supply regulator in order to manage, develop and address challenges, aiming at achieving water security.

10. Enhancing the strategic roles and participation of the state and creating incentives for the private sector for their investments in water supply sector in the prioritized geographic locations, such as SEZs, clusters of micro, small, and medium enterprises, industrial parks, and economic poles in cities and provinces.

11. Continuing to promote automation and incentivize water supply authorities in municipal-provincial urban areas.

Digital Sector

12. Encouraging the optimum use of digital technologies, especially in the business and economic activities through interconnected and systematic measures.

Side 3. Improvements of Business and Investment Environment

The strategic objectives are to improve the favorable climate for businesses, trade, and investment through facilitation and simplification of various procedures, digitalization of public service deliveries and administration, strengthening institutional capacity, and enhancing the efficiency of inter-ministerial coordination.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to introduce and amend laws and regulations, such as law on commercial regulation and commercial registration, law on commercial enterprises, bankruptcy law; and finalizing trade secrets and confidential information law to ensure the sound management of intellectual property and prevent the leakage of commercial information.

2. Enhancing quality, transparency, efficiency, and reliability, and bringing public services closer to consumers/users

through the use of automation systems and technology platforms for public service delivery to facilitate procedures, reduce time and other related expenses; as well as performing inspections and ensuring other compliances to rest assured ensure that the public service delivery is made with quality, efficiency and transparency.

3. Continuing to accelerate in-depth reforms and modernizing tax administration to increase the efficiency of revenue collections and foster fair competition in business and investment, and reduce the costs of fulfilling fiscal obligations and procedures.

4. Continuing to strengthen governance and to expand the roles of private sector in the business forums under ASEAN frameworks, and those of ASEAN with partners and RCEP, in order to promote trade and attract foreign investment and tourism.

5. Accelerating the enactment by the legislature of the Framework Agreement on Cross Border Paperless Trade Facilitation and increasing effective cooperation in implementation, aimed at promoting exports and imports by using digital system.

6. Promoting trade dispute resolutions—either in court or out of court—effectively, skillfully, and competently through introducing regulations and commercial courts mechanisms.

7. Establishing monitoring and evaluation mechanisms; and improving business and investment climate, based on the assessment of the ease of doing business and investment in Cambodia.

Side 4. Strengthening of Efficiency and Attractiveness of Special Economic Zones, including Industrial Parks, Agro-Industrial Parks, and Domestic Free-Trade Zones

The strategic objectives are to cluster and develop the production networks to play an important role in increasing efficiency and competitiveness of Cambodia industries, aiming at enhancing

attractiveness for foreign and domestic direct investments, promotion of production and innovation for exports, and especially facilitating the creation of jobs and the improvements of the livelihoods of rural population.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Introducing and implementing laws and regulations to manage and encourage the establishments of, and investment in SEZs, including industrial parks, agro-industrial parks, and domestic free-trade zones, to promote clusters of enterprises, aiming at enhancing efficiency and facilitating the ease for promoting the development of potential and key products, such as agricultural produces and agro-industrial products, electronic components, automobiles, textiles and/or furniture.

2. Conducting a study and examining the possibility of developing and utilizing state's private land for SEZs, including industrial parks, agro-industrial parks, and domestic free-trade zones, to ensure job creation and production diversification.

3. Establishing state-owned economic zones in some strategic locations, with the aim of supporting concentration/clustering of factories and domestic and foreign enterprises, to produce and innovate products, as well as support potential sectors in which private sector are unable to invest.

4. Continuing to strengthen and expand public investments in the construction of connecting infrastructures, such as roads, transport and logistics systems, electricity networks, water supply systems, and wastewater treatment systems, for SEZs, including industrial parks, agro-industrial parks, technology parks, and domestic free-trade zones.

5. Enhancing connectivity between foreign direct investment and micro, small, medium, and large enterprises located in SEZs, including industrial parks, agro-industrial parks, and domestic free-trade zones, to support domestic enterprises' readiness for their participation in the regional and global supply chains.

Side 5. Innovation of Financing Mechanisms and Financial Products to Support Investment

The strategic objectives are to design and improve financing frameworks and mechanisms, and product diversification and financial services that guarantee market liquidity and financing options for investments, aimed at contributing to promoting investment and economic diversification.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to promote product diversification in the securities sector through issuing green bonds, social bonds, sustainability bonds, and bonds linking to sustainability for private sector, launching of digital assets, futures bonds, SWAP Securities, and collective investment scheme; and promoting the development of trust mechanisms.

2. Establishing legal frameworks and/or roadmaps for developing public financial products, such as state securities, state green securities, state climate securities, and state social securities, to promote public investment and prioritized sectors.

3. Enhancing public-private partnership mechanisms to support the implementation of strategies and policies in socio-economic development agendas by promoting the implementation of public-private partnership laws, operational procedures, and other legal frameworks.

4. Establishing strategic frameworks for supporting the development of micro, small, medium, and large enterprises through generating support for securities listing registration, establishing legal frameworks, and creating the environment conducive for the implementation of new financial mechanisms and instruments.

5. Encouraging banking and financial institutions to develop new financial products in line with market demand, such as agricultural loans with payment options appropriate to seasonal

incomes and so on, as well as encouraging the innovation of financing mechanisms linked to insurance products, especially in agricultural sector, to enhance the financing inclusiveness.

6. Promoting formal registration of businesses, especially micro, small, and medium enterprises, to facilitate financial and banking institutions in providing secure credit services, as well as allowing them to receive incentives and interventions.

7. Promoting the diversification of technology-based financial services and mechanisms, with environment, society, and governance being taken into consideration.

8. Building policy frameworks, strategies, and roadmaps for the development of national financing strategies to mobilize financing and seek out sources of funding to support the implementation of policies, strategies, and agendas of the RGC.

9. Developing and activating mechanisms to encourage people and enterprises to increase domestic savings in the banking system to provide private sector with the possibility for mobilizing financing for additional investments.

Pentagon 3: Development of Private Sector and Employment

Development of private sector and employment is an important policy agenda for driving growth in the context of Cambodia's current socio-economic development process and for the next 25 years. The RGC considers the private sector as the engine of growth and as the most important partner in job creation, generation of creative and innovative ideas, enhancement of productivity, and strengthening of Cambodia's competitiveness in the regional and global markets. In this respect, the RGC focuses on five priorities as follows: 1) development of labor market; 2) promotion of micro, small, and medium enterprises, startups, entrepreneurship and development of informal economy; 3) strengthening of public-private partnerships; 4) promotion of competition; and 5) strengthening of banking system and non-banking financial sector.

Side 1. Development of Labor Market

The strategic objectives are to promote the development of labor market by creating, maintaining, and increasing employment for workers, both formal and informal, in order to increase incomes, sustain decent living standards and reduce poverty of the people.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Developing additional investment planning, monitoring and evaluation mechanisms for training institutions and modernizing supportive infrastructures for trainings on applied sciences and technologies.

2. Continuing to create job opportunities, expanding employment-seeking services, and career counselling and guidance; continuing to organize job fairs and assigning lead trainers and career focal persons to help with job-seeking at educational institutions.

3. Strengthening the compliance and efficiency of the management of foreign labor in accordance with international standards, establishing mechanisms for skills transfers to Cambodian youth, and preventing illegal cross-border labor trafficking.

4. Continuing to strengthen the implementation of apprenticeship obligations including apprenticeship programs, internships, upskilling and reskilling, to enhance work productivity.

5. Continuing to strengthen quality and efficiency of labor inspection, professionalizing labor inspectors, and providing a boost for and strengthening inter-institutional inspection mechanisms.

6. Continuing to improve the living standards of workers, continuing to raise the minimum wage and other benefits, examining the feasibility of expanding the scope of the minimum wage to other sectors, continuing to install electricity and water supply at an affordable price, and promoting law enforcement on special lease.

7. Continuing to improve occupational safety and health, introducing occupational safety and health laws, improving the quality of transport, and promoting affordable nurseries, accommodation and canteens in the clusters of factories and SEZs.

8. Continuing to strengthen the harmonization of industrial relations; strengthening capacity and professionalizing mediation officers of labor disputes and personnel officers; strengthening labor dispute resolution mechanisms; ensuring the sustainability of Arbitration Council; introducing a labor court; establishing industrial relations development fund; and launching national campaigns on “**An Enterprise, A Community of Peace.**”

9. Continuing to expand labor market abroad; preventing illegal Cambodian labor migration; training and promoting the rights, interests, and dignity of Cambodian migrant workers; developing mechanisms for skills recognition; and activating the mobility of the social security system.

Side 2. Promotion of Micro, Small, and Medium Enterprises, Startups, Entrepreneurship, and Development of Informal Economy

The strategic objectives are to further promote the development of an enabling environment for micro, small, and medium enterprises, and startups, to grow and to be resilient and innovative, contributing to economic growth and job creation, as well as promoting the transition of informal economy into formal economy.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to develop and implement policies, strategies, and regulations; ensuring the improvements of public governance; promoting an enabling environment for micro, small, and medium enterprises, and startups; and promoting effective public service deliveries to all actors in the entrepreneurial ecosystem.

2. Continuing to promote and encourage the enhancement of capacity, business management and entrepreneurial skills for

owners of micro, small, and medium enterprises, and startups; supporting the mentorship programs from experienced entrepreneurs; and promoting trainings on competencies and skills for employees in micro, small, and medium enterprises, and startups.

3. Continuing to strengthen and expand domestic and global markets for micro, small, and medium enterprises, and startups, through the implementation of state support mechanisms and public procurement, as well as providing support and incentives for business networking.

4. Increasing the access to finance for potential micro, small, and medium enterprises, and startups, through the development of new financial products in the credit and financial markets, providing grants and investing in those companies, continuing to expand Entrepreneurship Development Fund (EDF), and encouraging the private sector to invest in micro, small, and medium enterprises, and startups.

5. Increasing public investment in digital technology platforms, logistics systems and infrastructures to support micro, small, and medium enterprises and startups that are connected and located in SME clusters, SEZs, or other strategic geographical locations, and encouraging the private sector to invest in these infrastructures.

6. Developing and implementing the mechanisms to promote entrepreneurial and business cultures through mainstreaming entrepreneurial values, promoting creativities and inventions, and raising public awareness on risk acceptance.

7. Developing and implementing the Strategy on the Development of Informal Economy 2023-2028.

Side 3. Strengthening of Public-Private Partnerships

The strategic objectives are to further strengthen public-private partnerships, which are indispensable and effective mechanisms to support economic diversification and growth, and to further

strengthen the management of risks of contingent liabilities arising from the implementation of public investment projects under the public-private partnership mechanism.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to promote awareness and develop the institutional and human resource capacity in ministries-institutions related to the design, development, implementation, and management of public investment projects through public-private partnership mechanisms.

2. Promoting and developing infrastructures to support the public-private partnership market through the establishment of financial support and state support mechanisms, mandated by the Law on Public-Private Partnerships and legal instruments in force.

3. Continuing to develop the public investment projects through public-private partnerships, focusing on state-solicited projects related to infrastructure development and improvement of public service delivery to support economic growth, and reduce budgetary pressures and burdens of public debt services.

4. Continuing to promote inter-institutional coordination mechanisms to collect project information and data to strengthen analysis and management of fiscal risks.

5. Formulating a mechanism to inspect and monitor the implementation of public and private obligations in accordance with the public-private partnership agreements and legal instruments in force.

Side 4. Promotion of Competition

The strategic objectives are to further promote fair and just competition by continuing to create a fair, non-discriminatory, and equitable business environment in line with the approach of “**Dynamics of Stakeholder System**” to contribute to creating new goods and services and enhancing productivity and efficiency of Cambodian economy.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to enhance the effectiveness of the implementation of the Law on Competition, the Law on Consumer Protection and relevant legal instruments in force, the protection of legal private properties, and the prevention of all business transactions and activities that hinder, restrict, or adversely impact upon the fair and just competition.

2. Continuing to strengthen the institutional capacity, formulate and implement market policies and regulations, and set up mechanisms to monitor and evaluate the nature of businesses, and the mergers of businesses of enterprises that have or may have the objective or power to hinder, restrict, or adversely impact upon the fair and just competition or increase monopoly power in the market.

3. Formulating and launching mechanisms and legal instruments necessary for the effective and efficient management and settlements of issues related to the establishments, agreements or acts of collusion by enterprises in determining geographical areas for sales of goods or services and maintaining or setting prices higher than competitive market prices, which adversely affect the production of new goods and services.

4. Further strengthening the protection of legal intellectual properties and private properties to promote the inventions of new products and services, creativity, and innovation in order to ensure competitive market.

5. Continuing to accelerate the preparation, development, amendments and implementation of policies, laws and regulations related to competition; and continuing to strengthen the capacity of the Cambodian Competition Commission, business dispute settlement mechanisms, and consumer protection mechanisms, in line with the quality, safety and health standards.

6. Designing and implementing the consumer protection mechanisms that can play a major role in resolving issues on

behalf of consumers in the event of disputes related to the purchases and sales of goods and services of all kinds.

Side 5. Strengthening of Banking System and Non-Bank Financial Sector

The strategic objectives are to further strengthen the banking system and non-banking financial sector to be more efficient, resilient, inclusive, diversified and modernized by continuing to develop legal frameworks, promoting financial deepening, strengthening institutional capacity and financial literacy, and promoting digitalization in these financial sectors.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to implement the Financial Sector Development Strategy 2016-2025, as well as to update this strategy to further develop legal frameworks, financial technology infrastructures and political coordination mechanisms, and to enhance the roles of financial intermediation; promoting institutional and human capital capacity building in banking and non-banking sectors; and diversifying financial products.

2. Continuing to ensure financial stability by strengthening the management and inspection mechanisms of banking and non-banking financial sectors; sustaining the efforts to combat money laundering and terrorism financing; reducing shadow banks; and continuing to promote the use of Riel.

3. Continuing to promote financial literacy through the continuation of public awareness campaigns, curriculum development and financial management trainings for owners and managers of enterprises, especially SMEs, and continuing to promote the implementation of the Cambodian International Financial Reporting Standards (CIFRS).

4. Continuing to develop securities market through the promotion and encouragement of domestic companies who are qualified to issue securities to the public, establishing incentive

mechanisms to institutional investors, establishing futures exchange market operators, and establishing management mechanisms for digital asset trading.

5. Promoting the development of the derivatives market, which is a platform to promote financial risk management and future interest rate setting mechanisms through the establishment of legal frameworks and supportive infrastructure, and the attraction of liquidity providers.

6. Continuing to develop more insurance products, especially life insurance services and micro-insurance services, through the amendments of legal frameworks, setting up necessary standards, strengthening the capacity of insurance regulators, and increasing participation in insurance markets.

7. Continuing to strengthen the real estate development sector, especially the housing development business and real estate service business, pawn sector and transfers of title for security purpose, through the formulation and amendments of legal frameworks, the development of the real estate data management system in Cambodia, and the strengthening of the capacity of technical officers and market participants.

8. Continuing to develop the trust sector by promoting and strengthening law enforcement, promoting public awareness; developing new markets, trust operators and trust products; and exploring the possibility to set up mechanisms for trust management and operations by using technological innovations.

Pentagon 4: Resilient, Sustainable and Inclusive Development

Resilient, sustainable, and inclusive development is a holistic approach and a path to socio-economic transformation to ensure that the entire society is well prepared to respond to various challenges and uncertainties of globalization, environmental sustainability, and climate change. In this regard, the RGC focuses on five priorities: 1) optimization of demographic dividends,

strengthening of demographic resilience and promotion of gender equality; 2) sustainable management of natural resources, cultural heritages, and tourism; 3) promotion of agriculture and rural development; 4) strengthening of urban management and modernization; and 5) ensuring environmental sustainability and readiness for responding to climate change as well as promotion of a green economy.

Side 1. Optimization of Demographic Dividends, Strengthening of Demographic Resilience and Promotion of Gender Equality

The strategic objectives are to optimize the benefits from demographic dividends, strengthen demographic resilience by further promoting the implementation of the National Population Policy, and to promote women's participation in leadership.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to promote labor diversification to absorb youth's labor force through the development of technical skills, increasing investment, and the development of micro, small, and medium enterprises, taking into consideration the development of young entrepreneurs, gender equality and self-employment.
2. Continuing to strengthen and expand the scope of reproductive and sexual health services for young people, especially women and girls; continuing to implement social protection programs for pregnant women and children in poor families; and continuing to promote nutrition for pregnant women and children.
3. Establishing mechanism and savings plans to reduce the risk of financial insecurity for the elderly and to promote investment in the elderly.
4. Increasing investment in gender-related agenda, and empowering women and girls in the fields of economy, education, health, and public leadership to take advantage of gender dividends, create favorable conditions for women to exercise their

rights to decide about family issues and number of children, reduce the vulnerability of gender-based violence against women and girls, and promote intergenerational relationships.

5. Promoting the introduction of appropriate and timely policy measures, focusing on demographic changes manifested by changes in population age structure, to ensure that the rates of birth, mortality and migration remain in good condition that can translate into sufficiency of manpower to support the resilient, sustainable, and inclusive socio-economic development.

Side 2. Sustainable Management of Natural Resources, Cultural Heritages, and Tourism

The strategic objectives are to focus on conservation for development to enhance contribution to the development of agriculture, industry, and tourism; to strengthen mineral resource management; to ensure the sustainability of forest resources, fisheries, and soil quality; as well as to ensure the sustainable protection, development and full utilization of cultural heritages and tourism.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to promote the implementation of the “National Policy on Mineral Resources 2018-2028” by continuing to promote investments in extractive industries and supporting industries; mapping and demarcation of potential areas with mineral and oil resources and re-operationalization of oil wells; optimization of national revenue collections; enhancing governance in resource management and mining; increasing community participation, improving the livelihoods of local communities, and minimizing environmental and social impacts; and strengthening sand conservation and management mechanisms by minimizing social and environmental impacts, especially riverbank collapses.

2. Strengthening harmonious and sustainable management, conservation, protection and development of Cambodia's important ecosystems through the continued management of forest and wildlife resources by maintaining the forest cover of at least

60% of the total land area; reforestation; prevention and timely response to wildfires and conservation of peatlands; promoting the development of environment friendly and sustainable plantations; sustainable reduction of reliance on non-timber forest products; preventing encroachment on forest lands and natural protected areas; promoting the conservation of natural protected areas, forests and wildlife; and cracking down on forest crimes, wildlife trafficking, and natural resource crimes.

3. Improving the management of fisheries resources by promoting the implementation of the Strategic Planning Framework for Fisheries; promoting aquaculture; strengthening the management and development of the fishing communities; promoting the development of capacity and technologies to improve fisheries quality; developing fisheries value chains and export promotion; and strengthening the enforcement of the Law on Fisheries in the fight against illegal fishing.

4. Continuing to promote the management of agricultural land resources through the implementation of national action programs to combat soil degradation, prevent soil corrosion, and enhance soil productivity.

5. Promoting sustainable land use through strengthening the implementation of national land use plans; demarcation and zoning of management areas; registration of natural protected areas; as well as the formulation of management plans for each protected area in accordance with the National Protected Area Strategic Management Plan and the Law on Natural Protected Areas.

6. Promoting the preservation of ecosystems, the protection of biodiversity and the conservation of natural protected areas through the implementation of the National Protected Area Strategic Management Plan; modernization and digitalization of data related to natural protected areas and their geographical locations; encouraging Payment of Ecosystem Services (PES) to

ensure financial sustainability in the management and conservation of natural resources; prevention and suppression of natural resource crimes; the use of nature-based solutions (NBS); and updating data on forest cover, wetlands, peatlands, mangrove forests, natural floodplains, and other important ecosystems.

7. Promoting the development of community livelihoods in natural protected areas by linking with tourism through the transformation of natural protected areas into tourist attractions; capacity building for forest communities, communities in the protected areas and the adjacent areas; and equitable benefit-sharing.

8. Managing cultural resources through the approach that maintains balance between development and conservation, especially the development of creative cultures that include components of traditional cultures as defined by the Ministry of Culture and Fine Arts who needs to enact a conservation guideline for this purpose.

9. Continuing to strengthen the effectiveness of the conservation of cultural heritages— tangible and intangible— through reparations, maintaining in safe places, cleaning, inventory registration, registration in the database, and the preparation of certificates of occupancy and state’s title deeds; preparation of applications to register Cambodian cultural and historical heritages, as well as natural and geological heritages, on the National and World Heritage Lists, the Intangible Cultural Heritage of Humanity, Memory of the World Register, and other lists of heritages of UNESCO and/or other international institutions; promoting regional and global campaigns about these cultural heritages; and continuing to focus on restoring and strengthening the extinct intangible cultural heritages or those with dangers of disappearance.

10. Formulating and implementing policies for the development of eco- and cultural tourism of Cambodia for the medium and long-terms under the approach of **“Development for**

Conservation, Conservation for Development” to optimize the attraction of tourists, and their lengths of stay through connecting tourism with land and nature.

Side 3. Promotion of Agriculture and Rural Development

The strategic objectives are to further strengthen the roles and development of modern, diversified, and resilient agricultural sector that supports rural development in order to ensure food security and safety, increase values added, promote competitiveness, and improve the quality of rural livelihoods.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to build legal frameworks and policies and strengthening institutions to support and create enabling environment for agriculture sector.
2. Promoting agricultural production with a focus on enhancing productivity, quality, safety, diversity, values added and resilience through research and development of climate-resilient crops, animal breeds and aquaculture that meet the market demand; management and improvements of soil quality; zoning of cultivation areas and mapping of crop cultivation; promoting agricultural insurance services; strengthening entrepreneurship of agricultural communities; deploying agricultural technical officers to local communities; and strengthening modern, intelligent, digital and secure agricultural techniques.
3. Strengthening the rationalization of irrigation investments to ensure water security for agriculture and rural development.
4. Reducing production costs through raising awareness on usage of inputs and quality control, providing low-interest credits, and providing incentives to firms producing domestic inputs.
5. Ensuring price stability of agricultural products through the establishment and strengthening of coordination mechanisms for monitoring and control, expanding the scope of special financing

packages to maintain the price stability for agricultural products, and enhancing the whole value chains of the agriculture sector.

6. Promoting the processing of agricultural products through the improvements and modernization of agro-industry; encouraging the investment in processed agricultural products; undertaking a study and creating “Agro-Industrial Parks in Cambodia” for establishing the clusters of processing enterprises; fostering a stable supply of agricultural products; and continuing concessional financing for investment.

7. Continuing to enhance domestic market connectivity and export promotion by promoting support for domestic products through their direct use among public institutions and the public, strengthening contract farming mechanisms, establishing wholesale and distribution markets for domestic agricultural products, strengthening infrastructure, and maximizing benefits from free trade agreements.

8. Continuing the implementation of Rural Development Strategy through the development of physical infrastructure and rural roads; improving the quality of rural road infrastructure, especially the construction of rural roads that are connected with farms and national roads to transform the areas into integrated rural areas; improving living conditions of rural communities; and diversifying rural economy and fostering rural community development, especially promoting multifaceted development and continued promotion of the “**One Village, One Product Movement**” and “**Role Model Village Movement**”.

Side 4. Strengthening of Urban Management and Modernization

The strategic objectives are to expand the existing urban areas and to develop new ones in the capital city and provinces; to create public gardens and green parks; and to strengthen urban management and modernization to ensure safety, beauty, good environment, and well-being of people, as well as socio-economic efficiency.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to deepen land reform by promoting land registration and out-of-court land dispute settlements, developing plans for land management and urbanization at both national and sub-national levels, aimed at streamlining the management and development of land.

2. Strengthening the urban management competency, developing plans for land management and urbanization for municipalities-districts-*Khans*, communes-*Sangkats* throughout the country, formulating guiding strategies for land use zoning and management of residences, based on topographic and IT data.

3. Developing infrastructure development master plans for cities and main urban areas to ensure resilience and beauty, promoting public urban transport services; enhancing waste management, handling and processing; creating pedestrian sidewalks and parking spaces; installing traffic signs, CCTV and traffic lights; expanding electricity networks, urban lighting, clean water networks, flood drainage systems, waste water filtration and treatment systems, and urban firefighting system; preserving buildings of historical value; proposing the building of natural and cultural public parks in capital city, provinces or region, which do not incur high operational costs or high costs of maintenance.

4. Stimulating the revival of investment in the construction of the unfinished buildings in Preah Sihanouk province; incentivizing the transformation of those buildings into affordable housing; and focusing high attention to a large-scale policy implementation and considering the establishment of incentive mechanism for encouraging private sector's participations in urban management, especially the urban management related to the development of smart, green or livable cities.

5. Undertaking a study on the feasibility of amending laws and regulations related to land management, urbanization and construction that came into effect in 1994, to be in alignment with

current social, economic, cultural, and environmental context; restoring water reservoirs and sources; introducing laws on wastewater to decrease water pollution; and carrying out a study on riverbank collapses for enhancing urban development and modernization.

Side 5. Ensuring Environmental Sustainability and Readiness for Responding to Climate Change, as well as Promotion of Green Economy

The strategic objectives are to minimize environmental pollution and impact; strengthening water management and climate resilience; and contributing to reduce the impact of the global climate change to ensure sustainable development.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Promoting green development and circular economy through the implementation of a clean and efficient energy policy by continuing to incentivize and encourage investment in affordable clean energy and introducing a smart and green agricultural policy, an innovation policy for industrial processes and consumption, a policy for smart cities and green transport, a policy for management of solid, liquid, gas and dangerous wastes; and effectively strengthening environmental impact assessment (EIA) for domestic and cross-border projects.

2. Making a boost for and building water infrastructures, including water treatment systems to ensure water security and environmental sustainability and to respond to climate change.

3. Continuing to increase the use of IT, to promote environmentally friendly and climate friendly practices, such as technologies, the use of nature-based solutions, and the uses of AI model and technology in the management of water security, environment and so on.

4. Continuing to strengthen laws, regulations and policies related to the environment, water, natural disasters, as well as

green diplomacy, to ensure sustainable ecosystem and contribution to the mitigation of climate change.

5. Continuing to develop skills and technology knowledge, as well as carrying out scientific research on environment, green development, water security, reduction of greenhouse gas emissions, adaptation to climate change, and sustainable use of natural resources; and producing instruction booklets to promote public, school and monastery participations in the implementation of the policy for schools, monasteries, environment friendly, and the policy for “safe village-commune-*Sangkat*,” with good sanitation, beauty and good environment.

Pentagon 5: Development of Digital Economy and Society

The RGC considers digital technologies as a new important catalyst with potentials and opportunities for enhancing societal and economic productivity, as well as for boosting the efficiency of administration. To this end, the RGC has launched Cambodia Digital Economy and Society Policy Framework 2021-2035 and Cambodia Digital Government Policy 2022-2035. In this sense, the RGC focuses on the following five priorities: 1) building digital government and digital citizens; 2) development of digital economy, digital business, e-commerce, and digital innovation system; 3) building and development of digital infrastructures; 4) trustworthiness building in digital system; and 5) development of financial technology.

Side 1. Building Digital Government and Digital Citizens

The strategic objectives are to spearhead digital transformation in which the RGC is a role model and steers the adoption of digital technologies through digitalization of public administration and services to strengthen the effectiveness and efficiency in the deliveries of services to the people and private sector, and in strengthening data-driven governance.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Strengthening the utilization of existing digital government infrastructures to their maximum capacity; and expanding the necessary and prioritized digital government infrastructures.

2. Continuing to develop base registries in public administration with high quality and standards.

3. Continuing to expand the digitalization of public services at national and sub-national levels.

4. Developing common technical standards for the provision of digital public services, interoperability frameworks, security standards and related common technical standards for ministries-institutions.

5. Continuing to develop common digital enabling platforms that act as enablers for building a unified digital government system.

6. Continuing to strengthen officials' digital capacity through regular trainings and promotion of digital leadership for the management and officials, and assessment of the establishment of a digital transformation unit in ministries-institutions.

7. Building human capital with digital skills through modernizing and finetuning education curricula and digital training programs, and mobilizing and attracting the digital talents from abroad.

8. Continuing to promote digital literacy among citizens, including the inclusion of basic digital skills in education curricula and provision of training programs on digital skills in various sectors.

Side 2. Development of Digital Economy, Digital Business, e-Commerce, and Digital Innovation System

The strategic objectives are to promote digital transformation in the economic sectors; develop digital startups; and promote the Enterprises Go Digital, the development of digital value chains and e-commerce, and building and development of digital innovation system, to facilitate business and trade, aimed at accelerating economic growth.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to develop high quality, high standard, and prioritized base registries for economic and business sectors; and expanding the digitalization of public services to support the economic and business sectors.

2. Continuing to develop common digital enabling platforms and digital innovation platforms.

3. Promoting digital startups, digital businesses, and e-commerce ecosystem to be more vibrant and complementary to one another through market linkages and expansions, expansion of investment, financing, and other supportive programs.

4. Developing and launching the Enterprises Go Digital program.

5. Strengthening trust and compliance, and continuing to address strategic challenges in chains of e-commerce.

6. Promoting entrepreneurship and innovation to enhance business activities, partnerships and linkages in production value chains.

7. Strengthening digital innovation capacity through the development of human resources and talents in science, technology, and innovation, as well as the improvements of R&D, and innovation in education and training institutions.

8. Introducing laws on digital economy and supportive regulations, and incorporating digital economy into the national account.

Side 3. Building and Development of Digital Infrastructures

The strategic objectives are to build and expand digital infrastructures, including digital connectivity, telecommunications infrastructures and cloud or data centers, aimed at strengthening the quality and efficiency of digital connectivity, information sharing and provision of telecommunications services.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Encouraging telecommunications operators and Internet service providers to improve the quality and coverage of services through more investments in infrastructures, especially in areas with high potentials.

2. Continuing to build and develop telecommunications backbone infrastructures and distribution networks; and enhancing digital infrastructure connectivity at national and sub-national levels.

3. Promoting investments and the use of the Universal Service Obligation Fund in an efficient, transparent, and accountable manner, to build and expand telecommunications networks and supporting infrastructures for high-speed Internet connections to reduce digital gaps.

4. Assessing the feasibility of increasing the capacity of existing submarine and cross-border optical cables, when needed.

5. Continuing to update laws and regulations related to the management of telecommunications infrastructures and radio frequency spectrum resources.

6. Continuing to promote the sharing of telecom infrastructures, in accordance with applicable laws and regulations.

7. Developing regulatory frameworks for cloud infrastructures, by sectors and classifications of data.

8. Promoting the utilization of national data centers to support digital systems of ministries-institutions that do not have a data center; and encouraging private operators to invest in building data centers, with attention given to high standards and security of data.

Side 4. Trustworthiness Building in Digital System

The strategic objectives are to build trustworthiness in digital system through the development of infrastructures and institutional frameworks for digital security and raising awareness on digital security to promote the widespread use of digital technologies.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Continuing to draft, accelerate, and enact draft laws and related regulations.
2. Establishing Digital Security Committee and National Center for Digital Security; and encouraging more investments in digital security infrastructures and systems.
3. Developing rules and procedures, standards, technical frameworks, guiding principles, codes of conduct, and response mechanisms, as the foundation for developing digital security infrastructures and systems.
4. Developing a framework for re-evaluating loopholes and strengthening digital security systems for critical infrastructures.
5. Continuing to provide training on and develop digital security skills; and raising awareness on digital security to publicly mainstream digital security, self-protection, and anti-cybercrime.
6. Establishing collaboration and cooperation mechanisms among institutions concerned, including the state, private sector, and the public, to timely report, prevent, institute security measures and move towards cybercrime crackdown.
7. Establishing global and regional cooperation frameworks for information sharing and risk management, related to digital security in both global and regional contexts.

Side 5. Development of Financial Technology

The strategic objectives are to develop financial technologies by fully grabbing the opportunities and reaping the benefits of digital technologies to promote financial inclusion, financial stability, and financial innovation, through implementing the Cambodia Financial Technology Development Policy 2023-2028.

In the Seventh Legislature, the RGC focuses on the following:

1. Preparing for the amendment and more effective enforcement of laws and regulations related to financial technology

to build regulatory ecosystems, harmonize functions, and build user trust.

2. Undertaking a study and developing open finance frameworks for sharing and opening data to offer new opportunities for financial technology development and innovation for enterprises and startups in financial technology-related businesses.

3. Continuing to build, modernize, and use digital enabling platforms in financial technology sector to promote financial innovation.

4. Continuing to modernize and finetune digital payment system in an inclusive manner, based on interoperability principles as an ecosystem to ensure national sovereignty of financial technologies.

5. Developing regulatory and supervisory technologies to facilitate and strengthen regulatory compliance, as well as to enhance analytical and monitoring capacity and support proactive and effective risk controls.

6. Developing skills and knowledge, facilitating dissemination, fostering collaboration, and expanding research, development, innovation, experiments, and use of new latest technologies in financial technology.

7. Continuing to develop financial technology ecosystem to be more diverse; and strengthening coordination mechanisms for ensuring the interconnectedness and complementarity between banking and non-banking financial technologies.

2.5. Six Priority Policy Programs to be Implemented from 2023

In addition to the strategic priorities above, the RGC sets out six priority policy programs to be implemented from 2023 as follows:

Program 1: Providing healthcare services towards the universal health coverage program by starting from: 1) providing healthcare services to about 450,000 at-risk households, consisting

of more than 1.5 million people, through health equity fund; and 2) expanding healthcare services under Social Security Funds for both workers and civil servants, which together covers over 3 million family members and dependents, starting on a voluntarily basis. In sum, both programs will benefit approximately 7.4 million people through Social Security Funds for healthcare services.

Program 2: Providing nationwide vocational and technical trainings to youth from the poor and at-risk households. The trainings will include over 1.5 million students studying at level-1 certificate of technical and professional program at any state-owned vocational training centers. The students will not pay tuition fees; instead, they will receive stipends.

Program 3: Institutionalizing national social security program for the poor households, vulnerable members of the poor households, and at-risk households during economic crisis and any emergencies in order to support and provide timely and systematic protection to the people across the country, especially the poor, vulnerable and at-risk households, in accordance with the actual situation of the crises or emergencies. The program will cover over 4.3 million people.

Program 4: Enacting and promoting the implementation of the development strategy for the informal economy in order to boost its participation in the formal economy and to enable them to receive benefits from the formal social protection system through: 1) providing protection and creating of enabling environment for business and trade, as well as providing vocational and technical trainings to companies and micro, small, and medium enterprises, and 2) providing social protection to self-employed individuals in the informal economy by primarily focusing on providing healthcare services under the HEF.

Program 5: Triggering coordination mechanisms and financing programs, aiming at promoting production, marketability,

and price stability for agricultural products through allocating a specific amount of budget, starting from USD 100 million and more, if needed. The program objectives are to provide timely intervention through schemes such as purchasing farmers' agricultural products, and price stabilization for agricultural products during harvesting period, especially rice, mango, *Pailin* longans, cashew nuts, cassava, corn, and other products.

Program 6: Deploying agricultural technical staff to communes/*Sangkats* with high presence of agricultural activities, throughout the country, to enhance agricultural productivity and assist poor farmers in improving their agricultural products. The Royal Government of the Seventh Legislature will also focus on establishing farmers' associations in rural areas to uphold farmers' production and increase their bargaining power.

PART III

In implementing the **Pentagonal Strategy - Phase I**, the RGC pays close attention and is committed to continue its efforts with confidence and ownership in carrying out its own role in a proactive, active, and interactive manner, to implement the policy measures and act as a strategist and guiding actor, based on the approach of **Dynamics of Stakeholder System**, thus enhancing synergy, capability, coordination, responsibility, and participation from all stakeholders. In this regard, the RGC puts forth the mechanisms for expediting implementation, coordination mechanisms, and the monitoring and evaluation mechanisms, as follows:

3.1. Implementation Mechanisms

Mechanisms for expediting implementation place a strong emphasis on the ability to make interconnected and complementary use of the existing organizational structure, resource mobilization, dissemination and advocacy, formulation of action plans and KPIs, and development of budget plans, in accordance with budget affordability and linked to policy measures of the strategy.

Ministries-institutions are the key and central actors in the direct implementation of this strategy. Ministries-institutions shall develop the relevant organizational structure, allocate resources and officials, and coordinate capacity building of institutions and officials responsible for implementing the strategy. Meanwhile, with the coordination of the institution to be designated by the RGC to lead the coordination in the implementation, monitoring, and evaluation of this strategy, all ministries-institutions shall co-organize and implement programs to disseminate the **Pentagonal Strategy** widely and regularly to government institutions and units, both at national and subnational levels, development partners, private sector, as well as the general public, to raise awareness and rally participation to implement this strategy by all forces.

At the same time, the Ministry of Planning shall lead and coordinate among ministries-institutions at the technical level to prepare action plans and KPIs, which shall be cross-referenced, aligned, and streamlined in the preparation of the NSDP 2024-2028 and other sectoral development plans. Such coordination will also require participation of various institutions related to policymaking, budgeting, and specialized entities to ensure coherence, efficiency, and synergy between the intersectoral and interconnected activities. In addition, in developing policies, programs, and projects of ministries-institutions, they shall firmly correspond to policy measures of the strategy and ensure their complementarity with the action plans. Moreover, the ministries-institutions shall develop budget strategic plans and annual budget plans in accordance with the affordability of national budget and linked them to the policy measures of the strategy, action plans, programs, and projects by combining and utilizing resources with efficiency, accountability, and transparency, especially in expediting the implementation of measures or policy priority programs that are key or catalytic to producing multiple development results.

3.2. Coordination Mechanisms

The successful implementation of the strategy requires a skilful and dynamic leadership of the RGC that actively plans ahead and proactively executes measures that are flexible and timely responding to changing circumstances, assuming both shared responsibility as a single entity of the RGC and the individual responsibility of each ministry-institution. In this regard, the RGC leads the implementation of the overall strategy, focusing on providing guidance, revising policy measures, and introducing new policy measures needed to achieve the strategic objectives. The RGC shall designate an institution to lead and coordinate the formulation of action plans, and the compilation of the progress report concerning the implementation of the strategy, as well as its monitoring, controlling, and evaluation. Furthermore, the RGC shall establish a competent inter-ministerial committee or council

to coordinate the promotion of implementation of priorities that are inter-ministerial, inter-institutional or cross-sectoral in nature. In particular, the RGC shall focus on priorities that are in slow or little progress and are cross-sectoral or inter-ministerial in nature, through enhanced collaboration, cooperation, and coordination in addressing overlapping issues to facilitate the progress of implementation efficiently, effectively, and in an interconnected and complimentary manner.

At the same time, the ministries-institutions shall be proactive and active, and cooperate closely with all stakeholders in planning, implementing, assessing progress, and evaluating, as well as adhering to the analogical approach related to good governance, namely **“self-reflection, showering, scrubbing, treatment and surgery.”** This necessitates regular capacity building for officials responsible for the implementation of the strategy, particularly through trainings and orientations. Furthermore, feedback, inputs and suggestions obtained from government entities, development partners, the private sector and the public, serves as additional mechanisms to reflect on work activities, respond to requests, and expedite the implementation of the strategy.

3.3. Monitoring and Evaluation Mechanisms

Monitoring and evaluation is the tools not only to guide and refine policy measures but also to guide and refine the implementation process. In this regard, the RGC establishes an evidence-based monitoring and evaluation framework to ensure the effectiveness and efficiency of the implementation of the **Pentagonal Strategy**. In accordance with overarching guidelines that will be launched later, all ministries-institutions are required to develop and implement programs or principles for their internal monitoring and evaluation by fostering dialogues, digging into and addressing challenges, setting out corrective measures, tracking progress and evaluating the effectiveness of implementation efforts, as well as preparing and compiling KPIs with clearly defined timeframes, and establishing clear goals and measurement methods for those KPIs.

Under the framework of these monitoring and evaluation mechanisms, ministries-institutions are required to prepare an annual progress report on the implementation of the strategy in accordance with their respective responsibilities. Subsequently, the institution responsible for the overall coordination of monitoring and evaluation shall prepare an annual progress report on the implementation of the entire strategy to be submitted to the plenary meeting of the Council of Ministers and publicize the report after approval by the RGC.

Moreover, the RGC shall conduct mid-term and end-of-term evaluations on the goals or impacts of the strategy on socio-economic development at a strategic level, which is a comprehensive assessment based on the achievements made in relation to the **five mottos, five strategic objectives, and five key priorities** of the **Pentagonal Strategy**. The results of these assessments will serve as critical inputs for shaping and launching the subsequent stages of the **Pentagonal Strategy**, particularly for guiding and implementing the measures needed to address the challenges and promote the implementation more efficiently and comprehensively.

CONCLUSION

Over the last 25 years, after achieving full peace, national unity, and territorial integrity through the implementation of **Win-Win Policy of Samdech Akka Moha Sena Padei Techo HUN SEN**, the RGC successfully implemented the **Triangular Strategy** and the **Four-Phase Rectangular Strategy**, producing tremendous achievements in all spheres of politics, society, and economy, thus allowing Cambodia to renew its image with great pride. Specifically, Cambodia, once ravaged by the tragedy of war and plagued by poverty, has become a country with full peace and resilience, lifting millions of people out of poverty, and becoming a lower middle-income country. At present, Cambodia is on the development trajectory full of hopes, vitality, strengths, and confidence. The next 25 years will be a new cycle for Cambodia, and the country aspires to take its national pride to new heights as it did during the Angkor era, by building a nation that is strong, vital, glorious, and prosperous, and to become a high-income country by 2050.

In this regard, in the Seventh Legislature of the National Assembly, the RGC introduces the **Pentagonal Strategy-Phase I** to accelerate economic growth, create jobs, ensure equity, promote efficiency, and maintain sustainability. Overall, the **Pentagonal Strategy** is a forward-looking strategy for the next 25 years, which is formulated, presented, and implemented in five phases in a subsequent manner, and will be directed and calibrated according to **the RGC's Political Programs** of each legislature. In each phase, the strategy will be revised based on actual national, regional, and global realities, as well as the implementation experiences from earlier phases, with the aim of achieving the nation-building objectives as set out in the **Cambodia Vision 2050**.

The Pentagonal Strategy-Phase I for Growth, Employment, Equity, Efficiency, and Sustainability has two key historic missions: **first**, to safeguard and nurture peace that is hard-won through invaluable sacrifices while promoting economic growth

and overall development; and **second**, to build and strengthen the foundations to accelerate national development to achieve the milestone of becoming an upper middle-income country by 2030, and subsequently move forward to achieve the **Cambodia Vision 2050** through strengthening the resilience of the five sectors, namely public sector, economic sector, financial sector, human and social capital sector, and environment sector and climate change response.

The Pentagonal Strategy-Phase I shall be implemented, in accordance with the approach of **Dynamics of Stakeholder System**, which requires all ministries-institutions under the RGC, both national and sub-national, to work together in an energetic collaboration and coordination, with synergy and complementarity, as well as flexibility to changes of realities to achieve the set priority objectives. In this regard, the **Pentagonal Strategy-Phase I** clearly presents the **Cambodia's Socio-economic Policy Agenda** for the implementation of the **Political Platform of the Royal Government of the Seventh Legislature of the National Assembly** in the next five years, focusing on the following **Five Strategic Objectives**:

1. Ensuring crisis-resilient economic growth of around 7% per year on average.
2. Creating more jobs, both quantity and quality, for Cambodian people, especially for youth.
3. Achieving the poverty reduction targeting of below 10% and continuing to reduce the poverty rate to a minimum.
4. Continuing to strengthen governance capacity and enhancing institutional quality, both at national and sub-national levels, aimed at ensuring efficiency of public services, as well as strengthening private sector governance, and continuing to promote environment conducive to businesses, investment, and trade.
5. Ensuring sustainable socio-economic development and building resilience to climate change.

With the **Five Mottos**, namely **Growth, Employment, Equity, Efficiency, and Sustainability**, as well as the **Five Strategic Objectives** as mentioned above, the RGC has identified **Five Key Priorities** for the **Pentagonal Strategy-Phase I**, namely **People, Road, Water, Electricity, and Technology** that are clearly reflected in the **Five Strategic Pentagons** in the whole structure of the strategy, the **Core of the Strategy**, and the **Overarching Environment** to ensure a favorable environment for the implementation of the entire strategy. The combination of the **Core of the Strategy**, the **Overarching Environment** and the **Five Strategic Pentagons** are comparable to production function where the implementation of inter-connected measures will lead to the increase in aggregate economic productivity, labor productivity and investment, as well as the efficiency of investment in economic capital. Aggregate productivity will be increased through combined measures that are reflected in the core of the Strategy focusing on institutional reforms, and strengthening of institutional capacity, and in the Overarching Environment which focuses on creating favorable environment for socio-economic development. Labor and capital productivity will be enhanced through the **Five Strategic Pentagons**, which includes 1) human capital development; 2) economic diversification and competitiveness enhancement; 3) development of private sector and employment; 4) resilient, sustainable, and inclusive development; and 5) development of digital economy and society.

Within this framework, the **Pentagonal Strategy-Phase I** introduces priority work directions, which include: strengthening institutional governance, effectiveness and capability; sustaining economic growth and modernizing economy; creating jobs, both quality and quantity; promoting private sector and entrepreneurship; building human capital with more focus on quality education, healthcare services, and social ethics; enhancing social protection services and people's well-being, particularly for at-risk households and vulnerable groups; strengthening quality of urbanization, especially narrowing urban-rural gaps; reinforcing

sustainable environment and responses to climate change; as well as promoting digital transformation of both society and economy.

At the same time, the **Pentagonal Strategy-Phase I** also sets high priority and urgency on promoting the implementation of the following **Six Priority Policy Programs** of the Royal Government of the Seventh Legislature of the National Assembly starting from 2023:

1. Expanding healthcare services towards achieving universal health coverage;
2. Providing vocational and technical trainings for the youth from poor and vulnerable households nationwide;
3. Institutionalizing national social assistance program for the poor households, vulnerable people from the poor households, and at-risk households during economic crises and emergencies;
4. Formulating and accelerating the implementation of the strategic development of the informal economy to enable them to participate in the formal economy and grasp the benefits from formal social protection system;
5. Introducing coordinating mechanism and financing program to enhance production, explore market access, and maintain price stability for agricultural products at a reasonable level; and
6. Deploying agricultural technical officers to all communes/*Sangkats* with agricultural activities nationwide and formulating farmer associations in rural areas.

In addition, the RGC also introduces the mechanisms to expedite implementation, coordination mechanisms, and monitoring and evaluation mechanisms to ensure high efficiency in implementing the **Pentagonal Strategy-Phase I**.

The mechanisms for expediting implementation focus on interconnected and complementary capabilities in utilizing structures, mobilizing resources, disseminating, and enhancing awareness,

developing action plans and KPIs; as well as planning budget in line with the affordability of national budget and linking it to policies set out in this strategy. Institutional mechanism emphasizes on role and capability of responsible ministries-institutions under overall leadership and coordination of an institution of the RGC in developing action plans, consolidating the progress of the implementation of the strategy, guiding, adjusting measures, and introducing new measures, as well as monitoring and evaluating. Meanwhile, the RGC also establishes a competent inter-ministerial committee or council to oversee and coordinate the implementation of priorities that are inter-ministerial or inter-sectoral in nature. In this sense, special attention shall be given to priorities that are in slow or little progress and are inter-ministerial or inter-sectoral in nature, through the promotion of coordination and cooperation, as well as facilitation to address overlapping issues, and ensure that implementation can be facilitated effectively, efficiently, and in a coordinated and complementary manner.

Overall, Cambodia indeed has utmost pride with the achievements of full and everlasting peace over the past 25 years; and under this harmonious shade of the peace, Cambodia has made many invaluable and tremendous accomplishments, and undergone major historic transformations, thereby improving people's livelihoods and elevating the nation's prestige on regional and global stages through the introduction and successful implementation of the **Triangular Strategy** and the **Four-Phase Rectangular Strategy**. Building on these remarkable achievements and looking ahead to the next 25 years, the RGC introduces the **Pentagonal Strategy-Phase I for Growth, Employment, Equity, Efficiency, and Sustainability** as the socio-economic policy agenda of the **Political Platform of the Seventh Legislature of the National Assembly** to ensure an uninterrupted progress for Cambodia.

Based on the past experiences of fulfilling noble missions of rescuing, protecting, building and developing the nation with unwavering determination, relentless will, and tenacious efforts by

adhering to the commitment to safeguard, protect, and accumulate more national achievements, while putting the interests of the nation and people first, and with the support of development partners and other stakeholders, as well as the active participation of the people from all walks of life, the RGC firmly believes in its ability to overcome all challenges, obstacles, and crises, in leading the Cambodian society on the path towards greater development, progress, and prosperity, with the building of a solid and resilient foundation to move forward with confidence towards realizing the **Cambodia Vision 2050**.

ប្រទេសកម្ពុជា

Diagram of "The Pentagonal Strategy – Phase I" for Growth, Employment, Equity, Efficiency, and Sustainability

